

EXPUNERE DE MOTIVE
la măsurile Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în
Comunicații de identificare, analiză și reglementare a pieței relevante
corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe

Cuprins

Capitolul I Introducere	4
1.1. Cadrul legal.....	4
1.2. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe; metodologia utilizată.....	5
1.3. Caracterizare generală a pieței serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe din România și principalele evoluții față de precedenta analiză de piață	6
1.3.1. Evoluția principalilor indicatori pe piața de acces la internet la puncte fixe cu viteze „best-effort”, în perioada 30 iunie 2019 – 30 iunie 2023.....	12
1.3.2. Structura pieței la nivel de furnizori prezenți. Principalele evoluții.....	16
1.3.3. Tarifele practicate pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe din România	18
1.4. Situație comparativă cu privire la rata de penetrare a calculatoarelor, gradul de alfabetizare informațională, veniturile pe cap de locuitor și, respectiv, accesul la internet la puncte fixe în România și în alte state membre ale Uniunii Europene.....	20
1.5. Concluzii	22
Capitolul II Piața cu amănuntul corespunzătoare pieței de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe.....	23
2.1. Definiția actuală a pieței relevante cu amănuntul a serviciilor de acces la internet furnizate la puncte fixe ..	23
2.2. Identificarea pieței relevante a produsului.....	23
2.2.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelor/tehnologiilor de acces fixe: cupru, cablu, fibră optică, radio, respectiv satelit	26
2.2.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces la internet la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiilor mobile	36
2.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu pentru toate vitezele de transmisie furnizate	40
2.2.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces simetric la internet în bandă largă	47
2.2.5. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de calitate superioară furnizate la puncte fixe	48
2.2.6. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile	48
2.2.7. Analiza necesității definirii unor piețe relevante ale produsului separate pentru serviciile de acces asimetric la internet furnizate individual și serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă integrate într-un pachet de servicii de comunicații electronice (care include serviciul de telefonie la puncte fixe și/sau serviciul de retransmisie a programelor de televiziune).....	53
2.2.8. Analiza oportunității definirii unei singure piețe relevante a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe pentru serviciile furnizate utilizatorilor - persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor - persoane juridice..	58
2.2.9. Concluzii.....	61
2.3. Piața geografică relevantă	61
2.3.1. Gradul de acoperire cu rețele de comunicații electronice și, respectiv, cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, la nivel de localități/populație/gospodării/adrese administrative: număr de rețele, numărul furnizorilor de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, distribuția lor la nivel național, evoluția în perioada analizată	63
2.3.2. Analiza structurii pieței la nivel de localități: distribuția localităților în funcție de cotele de piață ale furnizorilor principali de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe	78
2.3.3. Analiza la nivel geografic a ofertelor și a strategiilor de preț practicate de furnizori pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe.....	79
2.3.4. Concluzii cu privire la gradul de acoperire cu rețele și servicii de acces asimetric la internet de mare viteză, respectiv cu privire la caracteristicile pieței din România, la nivel geografic.....	83
2.3.5. Analiza condițiilor concurențiale la nivel geografic și identificarea piețelor geografice relevante	84

2.4. Analiza situației concurențiale pe piețele cu amănuntul ale serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe.....	100
2.4.1. Cadrul legal	101
2.4.2. Analiza puterii semnificative individuale	101
2.4.3. Analiza puterii semnificative colective.....	112
2.4.4. Concluzii.....	119
Capitolul III Piața de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe	120
3.1. Serviciile de acces la infrastructura fizică	120
3.2. Privire de ansamblu asupra situației în ceea ce privește reglementarea pieței serviciilor de acces local la puncte fixe	123
3.3. Identificarea pieței relevante de gros a produsului corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe	124
3.3.1. Modalitățile de acces la bucla și, respectiv, la sub-bucla locală, în contextul rețelelor de fibră optică de tipul FTTH. Accesul virtual la bucla locală	129
3.3.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTH) și serviciile de acces la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), respectiv serviciile de acces la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN).....	130
3.3.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTP/FTTC/FTTN) și serviciile de acces la bucla locală pe suport de cablu coaxial.....	134
3.3.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces central la puncte fixe pentru produse destinate publicului larg și serviciile de acces local la puncte fixe	136
3.3.5. Analiza includerii serviciilor auto-furnizate în piața relevantă a produsului	137
3.3.6. Concluzii.....	138
3.4. Piața geografică relevantă	139
3.5. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de acces local la puncte fixe.....	140
3.5.1. Analiza situației concurențiale pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe, în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă zonei A1	141
Capitolul IV Impunerea obligațiilor specifice în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piața relevantă identificată.....	144
4.1. Cadrul legal.....	144
4.2. Probleme concurențiale identificate la nivelul pieței relevante a serviciilor de acces local la puncte fixe aferente zonei A1	146
4.3. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea obligațiilor. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina furnizorului cu putere semnificativă	147
4.4. Implementarea obligațiilor impuse în sarcina DIGI Romania S.A.	157
4.4.1. Elaborarea și punerea în aplicare a ofertei de referință pentru servicii de acces local la puncte fixe (ORA) ...	157
4.4.2. Revizuirea ofertei de referință pentru servicii de acces local la puncte fixe	158

Capitolul I

Introducere

1.1. Cadrul legal

Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (denumită în continuare ANCOM sau Autoritatea) are obligația, în conformitate cu prevederile art. 64 și 67 din Directiva (EU) 2018/1972 (denumită în continuare Codul European al Comunicațiilor Electronice sau CECE)¹ transpuse în dreptul intern prin dispozițiile Capitolului VII din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011², de a proceda la definirea și analizarea piețelor relevante din sectorul comunicațiilor electronice din România susceptibile de a fi reglementate *ex ante*.

În acest demers, în conformitate cu dispozițiile art. 92 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM trebuie să țină seama de:

a) recomandarea Comisiei Europene privind piețele de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice ale căror caracteristici pot justifica impunerea unor obligații specifice în sarcina furnizorilor de rețele sau de servicii de comunicații electronice cu putere semnificativă pe piață („piețe susceptibile de reglementare *ex ante*”), prevăzută la art. 64 alin. (1) din CECE, și

b) orientările Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative pe piață, prevăzute la art. 64 alin. (2) din CECE.

În conformitate cu dispozițiile art. 92 alin. (2) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate identifica și alte piețe relevante diferite de cele cuprinse în recomandarea prevăzută la art. 92 alin. (1) din același act normativ.

Recomandarea Comisiei Europene 2014/710/EU privind piețele relevante de produse și de servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante* a fost înlocuită de Recomandarea Comisiei Europene (EU) 2020/2245³ (denumită în continuare Recomandarea CE), în conformitate cu prevederile Codului European al Comunicațiilor Electronice. De asemenea, Orientările Comisiei Europene 2018/C159/01 privind analiza pieței și evaluarea puterii semnificative pe piață în temeiul cadrului de reglementare al UE pentru rețelele și serviciile de comunicații electronice (Orientările CE) au fost adoptate în anul 2018 și publicate în Jurnalul Oficial al Comunității Europene la data de 7 mai 2018.

Scopul realizării prezentei analize de piață este evaluarea necesității definirii și, după caz, definirea pieței relevante de gros susceptibile de reglementare *ex ante* în ceea ce privește serviciile de acces local la puncte fixe, corespunzătoare pieței 1 din Recomandarea CE, precum și analizarea situației concurențiale pe piața astfel definită, în sensul determinării eventualelor furnizori cu putere semnificativă, și stabilirea măsurilor de reglementare necesare pe piețele analizate, pornind de la situația concurențială pe piețele cu amănuntul corespunzătoare.

Această piață este inclusă în Recomandarea CE, fiind astfel identificată ca piață relevantă susceptibilă de a fi reglementată *ex ante*.

¹Directiva (EU) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice;

²Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 privind comunicațiile electronice, aprobată, cu modificări și completări, prin Legea nr. 140/2012, cu modificările și completările ulterioare;

³Recomandarea (UE) 2020/2245 a Comisiei din 18 decembrie 2020 privind piețele relevante de produse și servicii din sectorul comunicațiilor electronice care pot face obiectul unei reglementări *ex ante*, în conformitate cu Directiva (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice.

Comisia Europeană a menținut piața de acces local la puncte fixe în lista piețelor susceptibile de reglementare *ex ante* în urma realizării unei analize în statele membre ale Uniunii Europene a piețelor cu amănuntul corespunzătoare și a identificării problemelor concurențiale pe aceste piețe, în absența unor reglementări *ex ante* la nivelul piețelor de gros. Concluziile analizei Comisiei Europene au avut la bază condițiile concurențiale existente în majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene, astfel încât acestea nu reflectă în mod necesar circumstanțele naționale specifice fiecărui stat membru în parte.

1.2. Scopul demersului de identificare și analiză a pieței corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe; metodologia utilizată

Piața serviciilor de acces local la puncte fixe a fost de-reglementată de Autoritate în cursul anului 2015. Pe baza criteriilor analizate, ANCOM a concluzionat că piața este relevantă, dar că societatea Telekom Romania Communications S.A. nu mai deține putere semnificativă de piață, măsurile de reglementare impuse anterior în sarcina acestei societăți fiind retrase. De asemenea, în urma aceleiași analize, în ceea ce privește serviciile de acces central la puncte fixe, Autoritatea a considerat că introducerea unor reglementări *ex ante* privind serviciile de gros de acces în bandă largă nu este o măsură necesară sau justificată pentru orizontul de timp al analizei de piață, având în vedere nivelul ridicat al concurenței bazate pe infrastructuri (prin intermediul rețelelor proprii de acces) de la nivelul pieței cu amănuntul din România și, respectiv, absența reglementării *ex ante* a pieței de gros de acces în bandă largă până în prezent.

Cea mai recentă analiză a pieței serviciilor de acces local la puncte fixe a avut loc în anul 2020, când a fost menținută concluzia conform căreia piața cu amănuntul a serviciilor de acces la internet la puncte fixe este concurențială, nefiind necesară reglementarea pieței/piețelor de gros corespunzătoare⁴.

Prezentul document are în vedere evaluarea necesității și oportunității impunerii unor măsuri de reglementare *ex ante* la nivelul piețelor de gros, în vederea stimulării și intensificării concurenței la nivelul pieței cu amănuntul a serviciilor de acces la internet în bandă largă și, respectiv, a serviciilor de telefonie la puncte fixe. Așadar, trebuie avut în vedere că serviciile de acces local la puncte fixe, la nivelul pieței de gros, reprezintă elementul necesar furnizării serviciilor de acces la internet în bandă largă, respectiv serviciilor de acces la puncte fixe.

Perioada de timp avută în vedere de ANCOM până la efectuarea următoarei revizui a definiției pieței relevante și a situației concurențiale pe piață (orizontul de timp al analizei), în ceea ce privește serviciile de acces local la puncte fixe, este de cel mult cinci ani de la data finalizării prezentului demers.

Ca parte integrantă a acestei analize, ANCOM a cercetat evoluția principalilor indicatori de piață atât pe baza unor studii de piață în rândul utilizatorilor finali de servicii de acces la internet⁵, cât și pe baza unui studiu în rândul furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice, pentru a obține informații complete și corecte, care să reflecte cu acuratețe realitatea pieței românești de comunicații electronice. Studiul în rândul utilizatorilor de servicii de acces la internet la puncte fixe a fost realizat în a doua jumătate a anului 2023. Procesul de colectare a datelor din partea furnizorilor de rețele și/sau servicii de comunicații electronice s-a desfășurat la jumătatea anului 2023, informațiile culese fiind valabile pentru luna iunie 2023. Răspunsurile au fost analizate de ANCOM în corelație și completate cu o serie de informații obținute din alte surse, cum ar fi datele statistice colectate în baza Deciziei președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 333/2013⁶, datele rezultate din „Studiul privind determinarea ariei teritoriale de acoperire a rețelelor publice fixe de comunicații electronice,

⁴ <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2255>;

⁵ [Studiu privind piața serviciilor de acces la internet la puncte fixe, realizat în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice în perioada septembrie – octombrie 2023](#);

⁶ Decizia președintelui Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații nr. 333/2013 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau de servicii de comunicații electronice destinate publicului, cu modificările și completările ulterioare.

capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice în bandă largă”, prevăzut de art. 13² din Ordonanța de urgență nr. 111/2011, alte informații obținute în urma exercitării atribuțiilor specifice Autorității.

1.3. Caracterizare generală a pieteii serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe din România și principalele evoluții față de precedenta analiză de piață

În prezent, serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe sunt furnizate utilizatorilor finali din România prin intermediul unei largi varietăți de suporturi de acces/tehnologii, de către un număr mare de operatori de rețele de comunicații electronice.

Serviciile de acces la internet prin intermediul rețelilor de cupru (ADSL/VDSL), disponibile în zonele în care au fost implementate multiplexoare digitale de acces (DSLAM) la nivelul comutatoarelor locale sau al unităților distante, lungimea perechii de fire metalice torsadate din cupru fiind suficient de mică, sunt furnizate, la nivel național, de către Orange Romania Communications S.A. (furnizorul fost monopolist, sub denumirea de Telekom Romania Communications S.A.).

De asemenea, în România, sunt disponibile pe scară largă, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale, rețelele de cablu coaxial⁷. Tehnologiile utilizate sunt DOCSIS și EoC, în principal, în configurație de tip HFC⁸, de către cei mai importanți operatori de rețele de cablu, DIGI Romania S.A. și Vodafone Romania S.A.. De asemenea, Vodafone Romania S.A. a început implementarea etapizată a tehnologiei DOCSIS 3.1., în prezent aceasta fiind utilizată la nivel restrâns, fiind de așteptat să crească, în viitorul apropiat, numărul de servicii de acces la internet la viteze de peste 1 Gbps, furnizate pe baza acestei tehnologii.

Rețelele de fibră optică (FTTH) asigură furnizarea de servicii de acces la internet la performanțe superioare, fiind utilizate pe scară din ce în ce mai largă în România. Cei mai importanți furnizori care foloseau această tehnologie în anul 2023 erau DIGI Romania S.A., Orange Romania Communications S.A., Orange România S.A. și, respectiv, Nextgen Communications S.R.L.. Pe lângă principalii operatori de rețele de fibră optică prezenți la nivel național, o multitudine de operatori mai mici, cu prezență locală/regională, și-au dezvoltat propriile rețele de fibră optică. Rețele de cablu UTP/FTP sunt utilizate de către operatorii de rețele mici, dar și de operatorii de rețele de cablu coaxial (suplimentar față de infrastructura de cablu coaxial, pe care sunt retransmise exclusiv programele TV), în principal în configurație de tip FTTx¹⁰.

Pe lângă tehnologiile cu fir, pentru furnizarea serviciilor de acces la internet la puncte fixe sunt folosite și tehnologiile fără fir, cum ar fi sistemele de acces la puncte fixe pe suport radio (de tip FWA) utilizate fie de către operatorii mai mari precum S.N. Radiocomunicații S.A. și DIGI Romania S.A., pentru a conecta punct-la-punct în principal utilizatorii finali - persoane juridice, fie de către operatorii

⁷ La data de 30 iunie 2023, rata de penetrare a serviciilor de retransmisie a programelor audiovizuale prin intermediul rețelilor de cablu la 100 gospodărie era de aproape 90%;

⁸ HFC (eng. Hybrid fibre-coaxial; ro. rețea hibridă de fibră optică și cablu coaxial) este un termen utilizat pentru a descrie o rețea de acces în bandă largă care combină infrastructura de fibră optică și cablu coaxial. Rețeaua tipică HFC este dezvoltată în jurul unui HeadEnd care distribuie/recepționează semnalul (analogic de televiziune, transmisia de date) prin fibră optică până la nodurile care convertesc semnalul optic în semnal electric și îl redistribuie printr-un cablu coaxial către fiecare abonat în parte;

⁹ În luna iunie 2024, Orange Romania Communications S.A. și Orange România S.A. au fuzionat într-o singură societate, Orange Romania S.A.;

¹⁰ În cazul utilizării tehnologiei de fibră optică de tip FTTx, în funcție de proximitatea fibrei optice față de locul unde se află utilizatorul final, există următoarele categorii de arhitecturi:

- FTTH (Fibre to the Home): în cazul în care rețeaua de fibră optică ajunge până la utilizatorul final;
- FTTB (Fibre to the Building): în cazul în care rețeaua de fibră optică ajunge până la clădire/scară, accesul la utilizatorul final fiind asigurat prin cablu coaxial, cablu UTP/FTP, radio, pereche de fire metalice de cupru sau alte mijloace;
- FTTC (Fibre to the Cabinet/Curb): în cazul în care rețeaua de fibră optică ajunge până la nivelul cabinetului stradal, la o distanță mai mică de 300 m de utilizatorul final. Accesul la utilizatorul final este asigurat prin cablu coaxial, cablu UTP/FTP, radio, pereche de fire metalice de cupru sau alte mijloace;
- FTTN (Fibre to the Node): în cazul în care rețeaua de fibră optică ajunge până la nivelul cabinetului stradal, la o distanță mai mare de 300 m de utilizatorul final. Accesul la utilizatorul final este asigurat prin cablu coaxial, cablu UTP/FTP, radio, pereche de fire metalice de cupru sau alte mijloace.

mai mici prezenți în zonele rurale pentru a conecta utilizatori aflați, în general, în regiuni greu accesibile. De asemenea, serviciile de acces la internet în bandă largă pot fi furnizate cu ajutorul sateliților, fiind utilizate la scară foarte mică în România. Starlink Internet Services Limited este, în prezent, principalul furnizor de astfel de servicii. O altă categorie de servicii de acces la internet la puncte fixe este cea reprezentată de serviciile furnizate prin intermediul rețelelor mobile, pe baza tehnologiilor 4G și 5G, de către operatorii rețelelor mobile de telefonie: Orange România S.A., Vodafone România S.A., respectiv Orange România Communications S.A..

La data de 30 iunie 2023, exista un număr de 265 furnizori de servicii de acces la internet la puncte fixe care ofereau viteze de transmisie „best-effort”¹¹, prin una sau mai multe tehnologii, astfel: 140 de furnizori foloseau tehnologia FTTH, 51 de furnizori utilizau tehnologia FTTB, 99 furnizori utilizau FTTC/N, în timp ce 7 utilizau tehnologii implementate pe suport de cablu coaxial, iar 70 utilizau tehnologii radio. 5 furnizori au raportat conexiuni prin satelit, în timp ce 2 furnizori (dintre care doar unul cu prezență la nivel național) ofereau conexiuni de acces la internet prin tehnologie DSL.

Din punct de vedere al acoperirii cu rețele fixe, la mijlocul anului 2023, 98% dintre gospodării și, respectiv, 89% dintre localitățile din România erau acoperite cu rețele fixe capabile să furnizeze servicii de acces la internet în bandă largă. Conform celui mai recent Raport de țară privind deceniul digital 2025¹², România se poate baza pe o infrastructură de conectivitate fixă bine dezvoltată, la nivel național. Astfel, la nivel de infrastructuri/tehnologii, 95% dintre gospodării erau acoperite de rețele de fibră optică FTTP¹³, acestea înregistrând o creștere semnificativă de 27 puncte procentuale față de situația din analiza de piață precedentă, 38% erau acoperite de rețele de tip xDSL (inclusiv VDSL), în timp ce 33% dintre gospodării erau acoperite de rețele de cablu (inclusiv de tip DOCSIS 3). Practic, evoluțiile față de analiza de piață precedentă au fost în sensul înlocuirii cuprului și cablului coaxial cu fibră optică pe din ce în ce mai multe segmente de rețea. Acest aspect se reflectă în mod direct în creșterea gradului de utilizare a serviciilor ce permit viteze de „download” din ce în ce mai mari.

Astfel, din punct de vedere al tehnologiilor, la data de 30 iunie 2023, principalele tehnologii utilizate pentru furnizarea accesului asimetric la internet erau FTTH (73,3% dintre conexiuni), FTTB+UTP/FTP (7,3%), DOCSIS/EoC (10,1%), tehnologii mobile dedicate utilizării în locații fixe (5,2%), ADSL (2,1%) și VDSL (1,2%, în configurațiile FTTB/C), față de situația de la data de 30 iunie 2019, când 42,4% dintre conexiunile de acces asimetric la internet erau FTTH, 18,4% FTTB+UTP/FTP, 15,6% DOCSIS/EoC, 10,2% ADSL, 4,9% erau furnizate prin tehnologii mobile dedicate utilizării în locații fixe, în timp ce 2,6% erau de tip VDSL. Alte tehnologii, cum ar fi radio și satelit dețineau un procent infim (0,7%). În acest context, este important de menționat faptul că infrastructura de cupru este în proces de înlocuire treptată cu tehnologii mai moderne și mai eficiente, perioada estimată pentru încheierea utilizării acestora fiind anul 2024¹⁴.

În cazul zonelor neacoperite de rețele de acces la internet în bandă largă, conform studiului privind determinarea ariei teritoriale de acoperire a rețelelor publice fixe de comunicații electronice capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice în bandă largă, realizat de ANCOM în perioada 17 martie – 21 decembrie 2023, au fost identificate mai mult de 1.600 de localități dintr-un total de 13.750, în care populația nu are acces sau are acces parțial la servicii de comunicații electronice în bandă largă.

Date fiind condițiile specifice din România (ponderea ridicată a populației din mediul rural în totalul populației, nivelul scăzut al veniturilor populației din mediul rural, cel mai mare procent de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială din UE), în vederea creșterii penetrării

¹¹ Viteza de transmisie „best-effort” sau „până la” este rata la care sunt transmise datele printr-o conexiune de acces la internet în regim de diligență, calitatea transmisiei nefiind garantată și depinzând în foarte mare măsură de modul de planificare a rețelei de către furnizor;

¹² <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/116922>;

¹³ Fiber to the Premises, adică FTTH sau FTTB;

¹⁴ Conform informațiilor furnizate de Orange România Communications S.A..

serviciilor de comunicații electronice în bandă largă, există o serie de proiecte naționale ale autorităților publice din România, care creează premisele introducerii de servicii și/sau dezvoltării concurenței, inclusiv în zonele în care nu există atractivitate din punct de vedere economic pentru a dezvolta rețele locale de acces.

Astfel, **(a) schema de ajutor de stat pentru implementarea Programului Operațional Competitivitate 2014-2020, Axa prioritară 2 „Tehnologia informației și comunicațiilor (TIC) pentru o economie digitală competitivă”,**

Obiectivul Specific 2.1. „Extinderea și dezvoltarea infrastructurii de comunicații în bandă largă de mare viteză”, Acțiunea 2.1.1. „Îmbunătățirea infrastructurii în bandă largă și a accesului la internet”, elaborată și coordonată sub autoritatea Ministerului Comunicațiilor și Societății Informaționale (în prezent, Ministerul Economiei, Digitalizării, Antreprenoriatului și Turismului) constituie o măsură de intervenție a unei autorități publice centrale prin finanțarea, parțială, din fonduri europene, în proporții variabile în funcție de mărimea întreprinderii beneficiare, a instalării unor rețele publice de comunicații electronice rapide cât mai aproape de sau până la locațiile utilizatorilor finali, precum și, dacă este cazul, a unor infrastructuri fizice pentru susținerea acestor rețele, în mai multe localități din România.

În cadrul acestui proiect, au fost semnate contracte de finanțare cu 7 operatori care și-au luat angajamentul de a instala rețele publice de comunicații electronice rapide până la locațiile utilizatorilor finali în 744 de localități (sate) din 32 de județe. Termenul maxim de implementare a obiectivelor acestei scheme de ajutor de stat a fost 31 decembrie 2023, cu excepția unor situații deosebite.

În acest context, este de menționat faptul că, pentru un acces echitabil, în anul 2018, ANCOM a aprobat, cu respectarea anumitor obligații, condițiile de acces deschis la rețelele de comunicații electronice și la infrastructurile fizice aferente construite potrivit schemei de ajutor de stat.

Mai mult, la nivelul programelor operaționale 2021-2027, disponibile până în 2029, și al Planului Național de Redresare și Reziliență (PNRR), disponibil până în 2026, există și alte surse de finanțare compatibile cu măsuri ce pot răspunde disfuncționalităților existente pe piața serviciilor de acces la internet în bandă largă.

De exemplu, **(b) măsura 12 a „Planului de acțiune pentru sprijinirea cererii și a utilizării de rețele de foarte mare capacitate, inclusiv acțiuni menite să faciliteze instalarea acestora” din PNRR** presupune construirea infrastructurii de comunicații electronice pentru 994 localități din zonele albe/gri prin aplicarea modelului de conducere / gestionare / administrare centralizată a proiectelor majore implementat de către fostul Minister al Comunicațiilor și Societății Informaționale pentru realizarea unei rețele de 3.550 km de fibră optică. Măsura necesită o intervenție directă a statului în piață, realizată la nivel central prin implementarea unei scheme de intervenție publică pentru sprijinirea directă a furnizorilor de rețele de comunicații electronice în special din zonele albe NGN și se realizează prin aplicarea prevederilor Investiției I11 – “Implementarea unei scheme de sprijinire a utilizării serviciilor de comunicații prin diferite tipuri de instrumente pentru beneficiari, cu accent pe zonele albe” aparținând Componentei 7 Transformare digitală din cadrul PNRR¹⁵.

Obiectivul general al acestei acțiuni îl reprezintă acoperirea cu servicii de acces la internet de mare viteză la punct fix a 994 de localități rurale în care, potrivit datelor ANCOM, piața nu livrează astfel de servicii prin forțe proprii. Investiția I11 beneficiază de o alocare bugetară totală de 94 mil. euro. Potrivit Investiției I11 din Componenta 7 a PNRR, prin servicii de acces la internet de mare viteză se înțelege acces la internet cu o viteză de descărcare („download”) minimă de cel puțin 100

¹⁵ Schema de ajutor de stat „Sprijinirea utilizării serviciilor de comunicații prin diferite tipuri de instrumente pentru beneficiari, cu accent pe zonele albe”, asociată investiției I11, a fost publicată în Monitorul Oficial Partea I nr. 394 și 394Bis. În martie 2025, au fost semnate contractele de finanțare, iar perioada de implementare a proiectului este până la data de 31.12.2025.

Mbps, cu posibilitatea creșterii acesteia în viitor, rețelele de acces fiind de tip FTTB/H și/sau 5G, asigurând astfel adaptarea soluției tehnologice și costurilor asociate la particularitățile economico-sociale sau de relief ale localităților țintă.

Obiectivele specifice ale acestui proiect se împart în două măsuri de investiții prioritare, în funcție de gradul de acoperire cu internet:

a) Prioritate absolută (P1) – acoperirea cu servicii de acces la internet de mare viteză (minim 100 Mbps) a localităților rurale albe, nedeservite cu rețele fixe și nedeservite cu rețele mobile 4G sau 5G (pentru cazul în care se vor implementa rețele 5G, conform art. 52a din Regulamentul (UE) nr. 651/2014¹⁶), dar în care există cerere latentă și/sau inductori socio-economici (școală, grădiniță, dispensar, instituție publică etc.);

b) Prioritate subiacentă (P2) – acoperirea cu servicii de acces la internet de mare viteză a localităților rurale insuficient deservite cu rețele fixe (și nedeservite cu rețele mobile 4G sau 5G, pentru cazul în care se vor implementa rețele 5G, conform art. 52a din Regulamentul (UE) nr. 651/2014), în care trebuie îmbunătățite vitezele astfel:

- ✓ Pentru localitățile în care există rețele fixe cu viteză <30 Mbps, viteza de descărcare a noilor rețele va fi de minim 100 Mbps;
- ✓ Pentru localitățile în care există rețele fixe cu viteză de descărcare între 30 și 100 Mbps, viteza de descărcare a noilor rețele va fi de minim 300 Mbps.

Și în acest caz, în anul 2024, Autoritatea a aprobat **condițiile tehnice și economice în care se realizează accesul deschis la rețelele publice de comunicații electronice și la infrastructurile fizice corespunzătoare, potrivit schemei de ajutor de stat pentru implementarea măsurii menționate din PNRR.**

De asemenea, este de menționat că, la începutul anului 2022, conform atribuțiilor stabilite prin Legea nr. 159/2016¹⁷, **(c) ANCOM a adoptat decizia privind stabilirea tarifelor orientative pentru accesul la stâlpii operatorilor de rețea**¹⁸. Scopul acestui demers este de a facilita dezvoltarea rețelelor de comunicații electronice și a elementelor de infrastructură fizică necesare susținerii acestora, prin luarea de măsuri care să contribuie la evitarea apariției unor litigii între operatorii de rețea și furnizorii de rețele publice de comunicații electronice care solicită/beneficiază de acces la infrastructura acestora ori de asigurare a celerității soluționării unor astfel de litigii, în cazul apariției acestora.

În acest sens, ANCOM a identificat principalii operatori de rețea care dețin în proprietate, administrare sau concesiune stâlpi care sunt/ar putea fi utilizați de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice pentru instalarea de rețele publice de comunicații electronice și a calculat tarife de acces pentru categoriile de operatori de rețea distribuitori de energie electrică, respectiv operatori ai serviciului public de transport local (troleibuz și/sau tramvai). Tarifele orientative stabilite pentru accesul la stâlpii operatorilor de rețea au fost calculate luând în considerare principii și metodologii de orientare pe costuri, conforme cu practica europeană în materia calculației costurilor - principiul cauzalității costurilor, principiul obiectivității și principiul proporționalității.

În același timp, decizia privind **(d) "Stabilirea tarifelor orientative de acces la unele infrastructuri fizice rutiere"**¹⁹, adoptată în luna martie 2025 de ANCOM, va contribui la facilitarea

¹⁶ Regulamentul (UE) nr. 651/2014 al Comisiei de declarare a anumitor categorii de ajutoare compatibile cu piața internă în aplicarea articolelor 107 și 108 din tratat, cu modificările și completările ulterioare;

¹⁷ Legea 159/2016 privind regimul infrastructurii fizice a rețelelor de comunicații electronice, precum și pentru stabilirea unor măsuri pentru reducerea costului instalării rețelelor de comunicații electronice, cu modificările și completările ulterioare;

¹⁸ Decizia președintelui ANCOM nr. 156/2022 privind tarifele orientative pentru accesul la stâlpii operatorilor de rețea, disponibilă la adresa: <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2271>;

¹⁹ <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2304>.

dezvoltării rețelelor de comunicații electronice și a elementelor de infrastructură fizică necesare susținerii acestora, prin luarea de măsuri care să contribuie la evitarea apariției unor litigii între operatorul/operatorii de rețea și furnizorii de rețele de comunicații electronice care solicită/beneficiază de acces la infrastructura fizică rutieră a acestora sau de asigurare a celerității soluționării unor astfel de litigii, în cazul apariției lor, astfel cum este prevăzut în cuprinsul art. 23 din Legea nr. 159/2016.

Tarifele de acces la infrastructura fizică rutieră au fost aduse la cunoștința ANCOM de către anumiți furnizori de rețele de comunicații electronice, fiind sesizat nivelul excesiv/foarte ridicat al acestora.

Totodată, Legea nr. 159/2016 **(e) interzice autorităților administrației publice centrale sau locale, precum și oricăror altor entități îndrituite să solicite plata unor tarife de acces, să stabilească și să perceapă alte sume cu titlul de tarif de acces decât cele stabilite în acord cu dispozițiile acestui act normativ.**

De asemenea, un aspect cu impact asupra dezvoltării și ritmului extinderii rețelelor de comunicații electronice din România este **(f) regimul acordării autorizațiilor de construire**. Din acest punct de vedere, necesitatea flexibilizării și adaptării procedurilor de autorizare a executării lucrărilor de construcții la cerințele specifice domeniului comunicațiilor electronice este recunoscută din ce în ce mai mult de autoritățile competente.

În acest sens, este de menționat *Legea nr. 198/2022²⁰ care a introdus o serie de măsuri menite să simplifice și să faciliteze dezvoltarea de rețele de comunicații electronice, precum și amplasarea de elemente de infrastructură care să susțină dezvoltarea acestor rețele*. Astfel, prin intermediul prevederilor Legii nr. 198/2022, s-a urmărit crearea unui cadru unitar, organizat și suplu, cu două direcții de intervenție: accesul mai facil la imobilele pe care ar urma să fie amplasate elementele de infrastructură fizică și simplificarea procesului de autorizare a lucrărilor specifice domeniului comunicațiilor electronice.

În plus, în virtutea principiului neutralității tehnologice, recunoscut în toate actele legislative adoptate în cadrul Uniunii Europene și care presupune, printre altele, nediscriminarea cu privire la tehnologia utilizată ori cu privire la specificul rețelei – rețea fixă sau rețea de radiocomunicații, procesul de simplificare administrativă sprijină întreaga activitate în domeniul comunicațiilor electronice, indiferent de tehnologia utilizată.

Mai mult, Legea nr. 175/2022²¹ **(g) prevede dreptul persoanelor fizice de a li se asigura, în măsura în care este rezonabil, accesul la cel puțin un serviciu funcțional de internet în bandă largă (100 Mbps), prin intermediul unei conexiuni la punct fix.**

ANCOM publică anual, pe pagina proprie de internet, lista zonelor în care, la data de referință indicată, nu există acces la cel puțin un serviciu funcțional de internet în bandă largă (100 Mbps).

De asemenea, autoritățile administrației publice locale în a căror arie de competență teritorială se află zonele incluse în lista publicată de ANCOM au obligația de a adopta un plan de măsuri pentru facilitarea extinderii rețelelor publice de comunicații electronice în zonă, în termen de 120 de zile de la data comunicării de către ANCOM a informației că aceste zone sunt incluse în lista respectivă.

În acest cadru, autoritățile administrației publice centrale sau locale competente pot în special să stabilească și să aplice, în mod nediscriminatoriu, proceduri pentru emiterea cu prioritate și celeritate a autorizațiilor de construire a rețelelor publice de comunicații electronice ori a elementelor de infrastructură fizică destinată instalării unor astfel de rețele. De asemenea, aceste autorități pot stabili accesul gratuit, în mod nediscriminatoriu, pe proprietatea publică sau privată pe care o dețin

²⁰ [Legea nr. 198 din 6 iulie 2022 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul comunicațiilor electronice și pentru stabilirea unor măsuri de facilitare a dezvoltării rețelelor de comunicații electronice;](#)

²¹ Legea nr. 175 din 9 iunie 2022 privind asigurarea accesului persoanelor fizice la servicii de internet în bandă largă, la punct fix.

ori pe care o au în administrare în vederea instalării de rețele publice de comunicații electronice ori de elemente de infrastructură fizică destinată instalării unor astfel de rețele.

În acest context, este important de subliniat că, la data de 29 aprilie 2024, a fost adoptat Regulamentul (UE) 2024/1309 al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de reducere a costului instalării rețelelor gigabit de comunicații electronice, de modificare a Regulamentului (UE) 2015/2120 și de abrogare a Directivei 2014/61/UE. Acest act normativ va constitui viitorul cadru legislativ european în domeniu, abrogând Directiva 2014/61/UE, urmând a deveni aplicabil, cu unele excepții, de la data de 12 noiembrie 2025.

Un alt aspect ce trebuie menționat este faptul că din ce în ce mai multe autorități publice locale, în special din zonele urbane mari, au început să implementeze **(h) diverse proiecte de instalare în subteran a elementelor rețelelor de comunicații electronice**. Aceste proiecte, realizate cu sprijinul sau participarea autorităților publice locale sau finanțate, total sau parțial, din fonduri publice, intră sub incidența prevederilor Legii nr. 159/2016, drept pentru care furnizorii de rețele publice de comunicații electronice beneficiază de acces deschis la aceste infrastructuri, în condiții tehnice și economice aprobate sau, după caz, impuse de ANCOM, în condițiile aceluiași act normativ.

Până în prezent, ANCOM a aprobat sau, după caz, a impus condițiile tehnice și economice în care se realizează accesul la infrastructura fizică destinată să găzduiască rețele de comunicații electronice dezvoltată prin proiecte implementate la nivelul localităților București (proiectul „Netcity”), Timișoara, Sibiu, Târgu Mureș, Ghironda, Galați, Buzău, Reghin și Oradea²². În prezent, Autoritatea este în proces de analiză a condițiilor tehnice și economice de acces la canalizația subterană destinată instalării de rețele publice de comunicații electronice în municipiul Zalău. De asemenea, mai există o serie de localități vizate de proiecte similare²³, astfel încât se poate aprecia că, în România, accesul la rețeaua de canalizație și instalarea de rețele se poate realiza, în general, în termene rezonabile.

În ceea ce privește furnizorii de servicii de acces la internet la puncte fixe prezenți pe piața din România, este important de menționat schimbările care s-au produs începând cu anul 2020. Astfel, la 31 martie 2020, UPC Romania S.R.L. a fuzionat, prin absorbție, cu societatea Vodafone Romania S.A., care a preluat toate drepturile și obligațiile UPC Romania S.R.L. Ulterior, la 21 iulie 2020, Consiliul Concurenței a aprobat, sub condiția respectării unor angajamente de către DIGI Romania S.A., operațiunea de concentrare economică prin care DIGI Romania S.A. a preluat controlul unic asupra unor active deținute de Akta Telecom S.A., Digital Cable Systems S.A. și ATTP Telecommunications S.R.L.²⁴.

De asemenea, începând cu data de 30 septembrie 2021, Telekom Romania Communications S.A. (furnizorul fost monopolist), împreună cu societatea integral deținută Nextgen Communications S.R.L., au fost preluate de către Orange Romania S.A. (incluse, în continuare, sub denumirea de grupul Orange). În luna februarie 2022, Telekom Romania Communications S.A. și-a modificat denumirea în Orange Romania Communications S.A., continuând să funcționeze ca entitate separată, sub controlul Orange România S.A.. La data de 1 iunie 2024, a avut loc fuziunea prin absorbție a Orange Romania Communications S.A. de către Orange România S.A..

²² https://www.ancom.ro/legea-infrastructurii_4982;

²³ De exemplu, în Iași, Constanța, Piatra Neamț;

²⁴ <https://www.consiliulconcurenței.ro/wp-content/uploads/2021/06/Decizie-38.2020.pdf>.

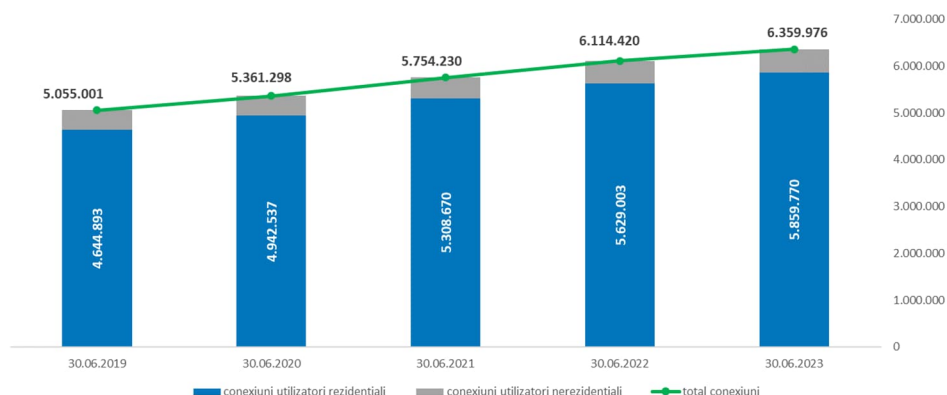
1.3.1. Evoluția principalilor indicatori pe piața de acces la internet la puncte fixe cu viteze „best-effort”, în perioada 30 iunie 2019 – 30 iunie 2023²⁵

Piața serviciilor de acces la internet în bandă largă din România a înregistrat un trend ascendent în perioada 2019 - 2023, serviciile de acces la internet în bandă largă fiind oferite la o scară din ce în ce mai mare, la viteze superioare și, respectiv, la tarife avantajoase. Astfel, în pofida unor obstacole specifice pieței naționale, precum rata de penetrare redusă a calculatoarelor personale, gradul redus de alfabetizare informațională a populației, gradul redus de penetrare cu servicii de internet în bandă largă față de media la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene sau veniturile scăzute ale populației²⁶, tendințele pozitive s-au menținut în perioada 2019 - 2023, inclusiv în ceea ce privește evoluția numărului de conexiuni de acces la internet în bandă largă.

Rata de penetrare la 100 gospodării a serviciilor de acces la internet în bandă largă²⁷ se menține sub rata medie de penetrare la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene²⁸, decalaj cauzat de lansarea întârziată a serviciilor de acces la internet prin tehnologia DSL de către operatorul fost monopolist (în luna aprilie a anului 2005).

La jumătatea anului 2023, numărul de conexiuni de acces la internet în bandă largă la puncte fixe²⁹ a ajuns la 6,4 milioane, în creștere cu peste un sfert față de valoarea înregistrată la 30 iunie 2019, care era de 5,1 milioane. Din totalul acestor conexiuni, 92,1% erau contractate de către utilizatori persoane fizice.

Figura nr. I.1. – Numărul de conexiuni de acces la internet în bandă largă furnizate prin tehnologii fixe. Evoluție în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023.

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

O creștere importantă în perioada analizată, atât ca pondere (+20,1 p.p.) în total conexiuni, cât și ca valoare absolută (+2,2 milioane, +61%), au cunoscut conexiunile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate cu viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps, 5,9 milioane (pondere de 92,2%) la 30 iunie 2023, comparativ cu 3,6 milioane (pondere de 72,1%), la 30 iunie 2019. De asemenea, este important de evidențiat că, la jumătatea anului 2023, ponderea conexiunilor gigabit era de 30% din total conexiuni – a se vedea figura I.2.ii).

²⁵ Conform celor mai recente date (anul 2024) disponibile ANCOM, evoluția principalilor indicatori de caracterizare a pieței la nivel național s-a menținut;

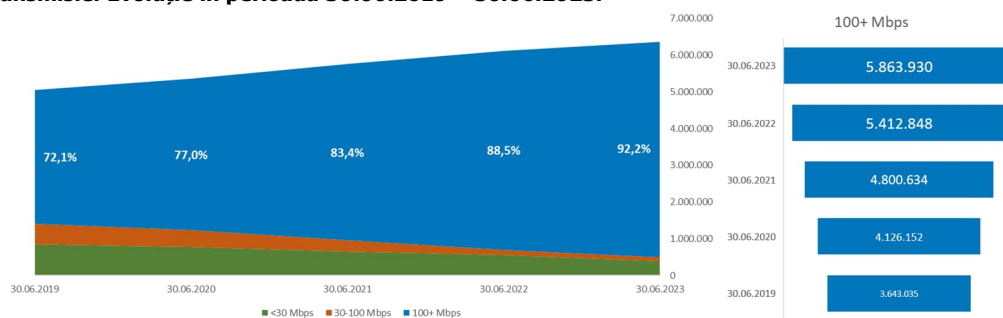
²⁶ România înregistra, la jumătatea anului 2023, o valoare a puterii de cumpărare a salariului minim (PPC, puțin peste 1.000) mai mică decât media statelor membre ale Uniunii Europene pentru care există informații, conform estimărilor Eurostat; valoarea salariului minim era de 604 euro la sfârșitul anului 2023. Sursa: Eurostat;

²⁷ Conexiuni de cel puțin 2 Mbps;

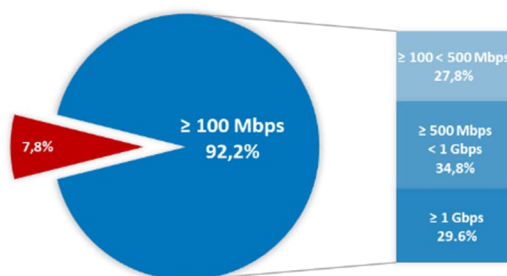
²⁸ 66% în România, față de 78% media UE, conform Indicelui economiei și societății digitale (DESI) 2022 - <https://digital-strategy.ec.europa.eu/ro/library/digital-economy-and-society-index-desi-2022>;

²⁹ Conexiuni de acces la internet la puncte fixe în bandă largă asimetrică, cu viteze de transmisie de peste 144 kbps.

Figura nr. I.2. – i) Structura conexiunilor de acces la internet în bandă largă furnizate prin tehnologii fixe, în funcție de vitezele de transmisie. Evoluție în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023.

ii) Distribuția conexiunilor de acces la internet cu viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps, la 30.06.2023*

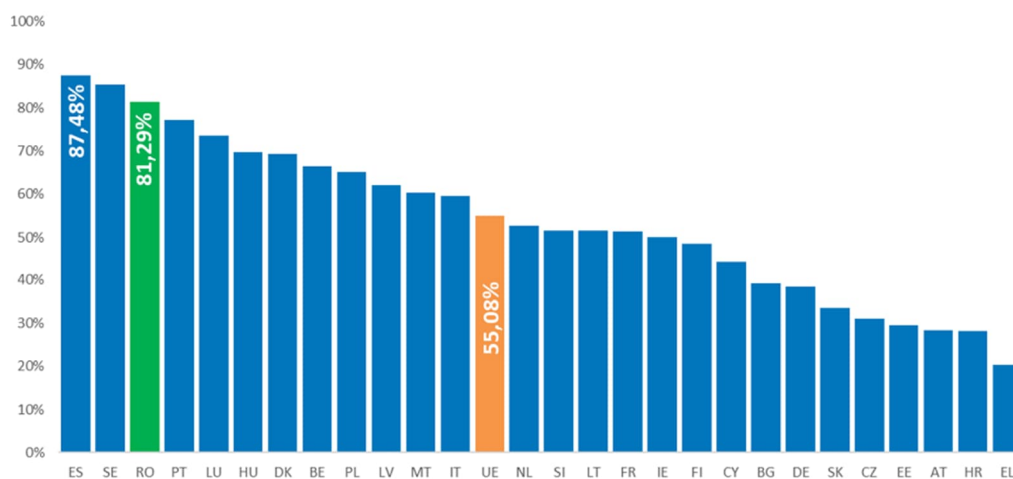

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

* Date fiind limitările legate de antetele de protocol (care conțin informații despre destinație și sursă), corectarea erorilor și alte metadate necesare pentru gestionarea și livrarea corectă a datelor în cadrul unei rețele, vitezele foarte mari de internet promovate ca 500 Mbps, respectiv 1000 Mbps, nu depășesc 480 Mbps, respectiv 940 Mbps

Pe de altă parte, potrivit datelor din Indicele economiei și societății digitale (DESI) 2023³⁰, România s-a situat pe locul al treilea la nivelul Uniunii Europene în ceea ce privește rata de penetrare la 100 gospodării a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, cu viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps, cu o rată de 81,29%, depășind semnificativ rata medie de penetrare din UE, care era de 55,08%.

Figura nr. I.3. – Rata de penetrare la 100 gospodării a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, cu viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps, la nivelul UE

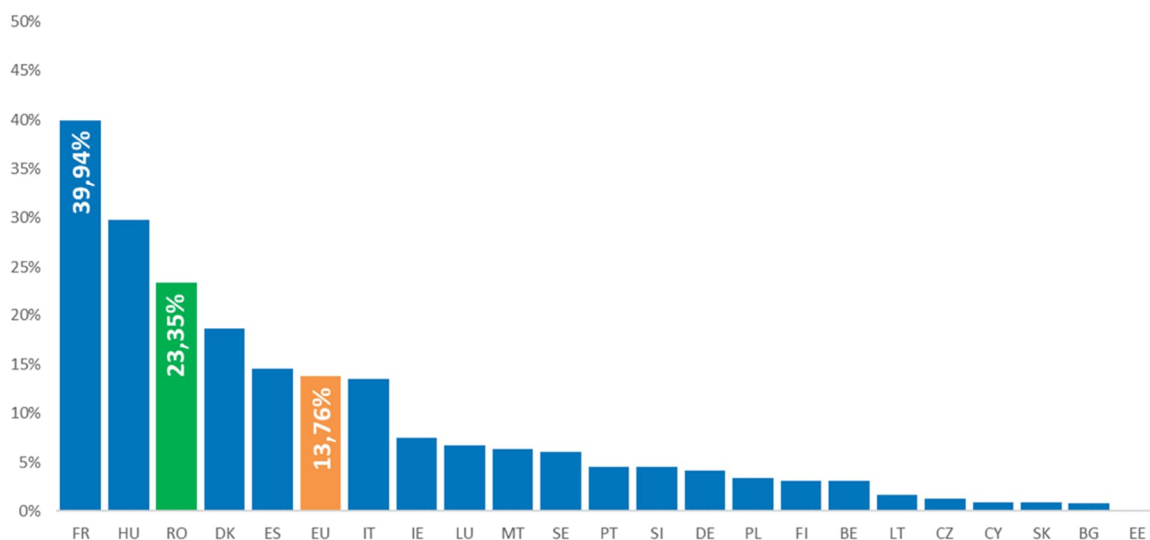

Sursa: DESI 2023, Comisia Europeană

³⁰ <https://digital-decade-desi.digital-strategy.ec.europa.eu>.

De asemenea, în ceea ce privește rata de penetrare la 100 de gospodării a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, furnizate cu viteze de transmisie de cel puțin 1 Gbps, România ocupă locul al treilea, cu o rată de 23,35%, peste rata medie de penetrare în UE, care este de 13,76%.

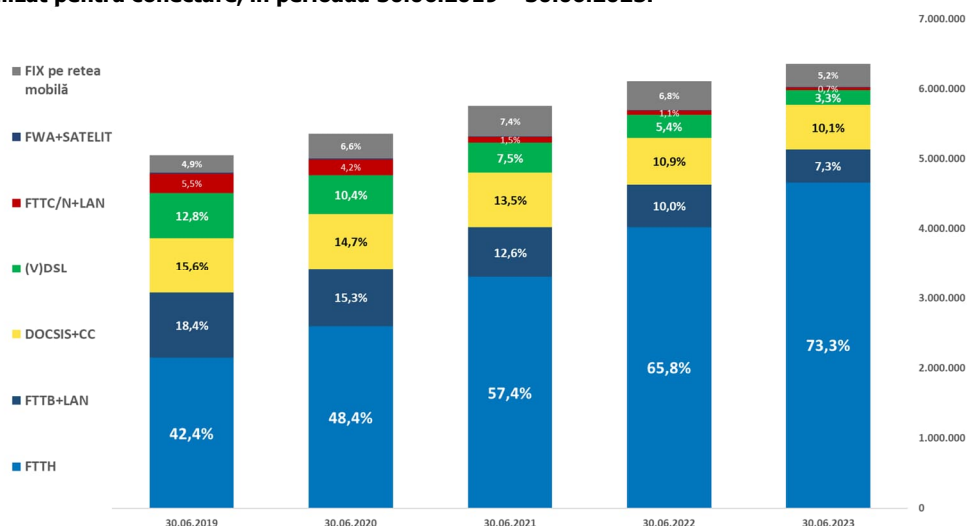
Figura nr. I.4. – Rata de penetrare la 100 de gospodării a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, furnizate cu viteze de transmisie de cel puțin 1 Gbps, la nivelul UE

Sursa: DESI 2023, Comisia Europeană

În ceea ce privește *gradul de concurență la nivel de infrastructuri*, așa cum se observă în figura de mai jos, la jumătatea anului 2023, 73,3% dintre conexiunile de acces la internet în bandă largă prin tehnologii fixe erau furnizate prin intermediul tehnologiei FTTH, în timp ce 10,1% dintre acestea erau furnizate prin intermediul tehnologiilor pe suport de cablu coaxial, 7,3% prin intermediul tehnologiilor FTTB+LAN, iar restul, de 9,2%, prin intermediul unor alte tehnologii de acces - (V)DSL, radio, satelit, tehnologii mobile³¹.

Figura nr. I.5. – Structura conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în funcție de tehnologia utilizată sau suportul utilizat pentru conectare, în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023.

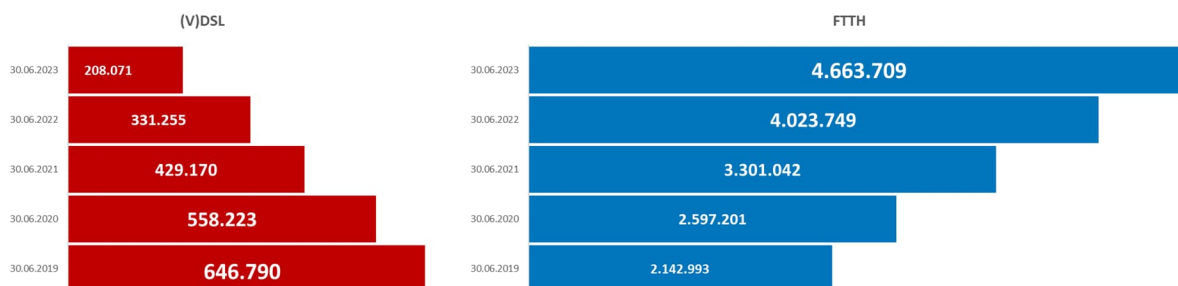

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

³¹ Valori rotunjite.

În timp ce conexiunile furnizate prin intermediul tehnologiei FTTH au înregistrat o creștere semnificativă, de mai mult de două ori în perioada de analiză, conexiunile furnizate prin tehnologiile de cupru (V)DSL au scăzut constant și progresiv, de peste trei ori în aceeași perioadă, până la 208 mii.

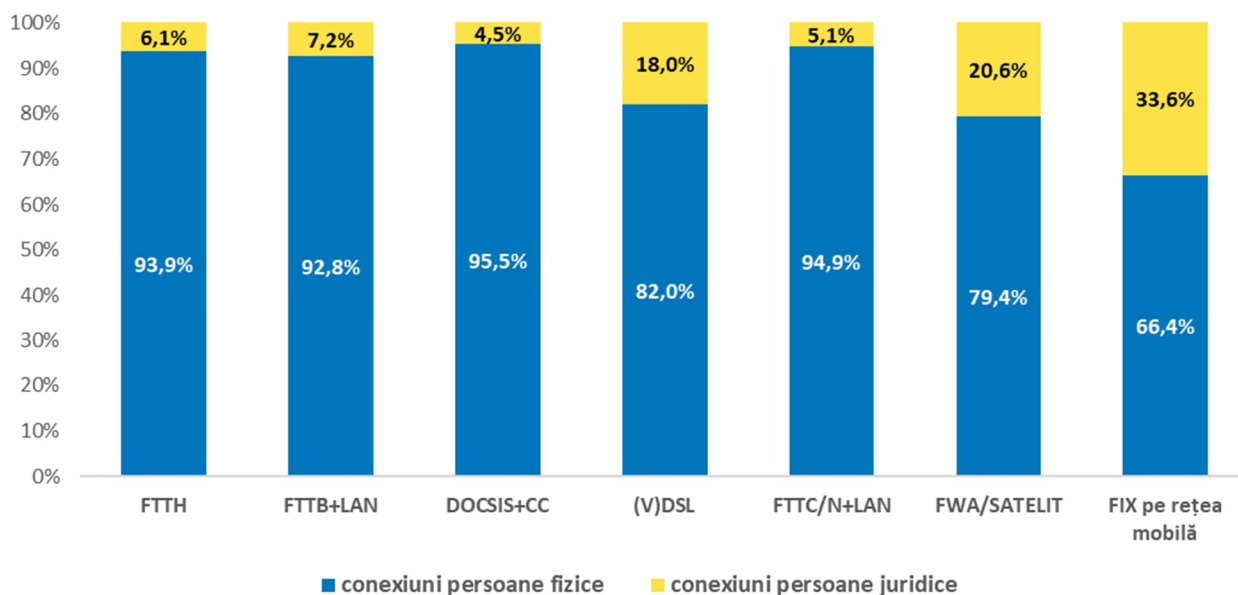
Figura nr. I.6. – Evoluția conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiilor FTTH și (V)DSL, în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023.

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Figura de mai jos prezintă distribuția conexiunilor între clienții persoane fizice (rezidențiali) și persoane juridice (nerezidențiali), în funcție de tipul de tehnologie utilizată. Pentru toate tehnologiile de conectare, clienții rezidențiali dețin ponderea cea mai mare în total. Astfel, tehnologia cu cea mai mare proporție de conexiuni rezidențiale este cablul coaxial (95%), urmată îndeaproape de tehnologiile de fibră optică (FTTC/N 94,9%, FTTH/B 94%). De asemenea, conexiunile rezidențiale reprezintă 82% din totalul conexiunilor în cazul utilizării tehnologiilor de cupru, și doar 66% în cazul conexiunilor prin tehnologii mobile furnizate la puncte fixe.

Figura nr. I.7. – Structura conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în funcție de tipul de clienți, pentru fiecare dintre tehnologiile utilizate pentru conectare, la data de 30.06.2023.

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

După cum se poate observa în tabelul nr.I.1., tehnologiile fixe tradiționale, cum ar fi ADSL și VDSL, înregistrează un declin semnificativ, în principal din cauza caracteristicilor lor inferioare în comparație cu alte tehnologii mai moderne, cum ar fi fibra optică, care oferă cea mai mare viteză de descărcare și este tot mai accesibilă.

Tabelul nr. I.1. – Prezentare succintă a principalelor caracteristici aferente tehnologiilor utilizate pentru accesul la internet la puncte fixe în România

SUPOORT/REȚEA	CUPRU		FIBRĂ		CABLU COAXIAL	RADIO la puncte fixe	SATELIT	REȚEA MOBILĂ
TEHNOLOGIA	ADSL	FTTC/N + VDSL	FTTP+ GPON FTTB+ VDSL	FTTC/N +UTP/F TP	EoC DOCSIS	FWA	SATELIT	TEHNOLOGII MOBILE la puncte fixe (4G, 5G)
Număr conexiuni „best-effort”								
30.06.2019	515.828	69.859	3.134.687	279.667	789.209	15.107	566	250.078
30.06.2023	132.632	29.955	5.176.035	43.132	641.722	5.943	1.482	329.075
Evoluție conexiuni „best-effort”	-74%	-57%	+65%	-85%	-19%	-61%	+162%	+32%
Viteza descărcare „best-effort”	24 Mbps	30/50 Mbps	8 Gbps	100 Mbps	100/1000 Mbps	50 Mbps	15/257 Mbps	284 Mbps (4G+ LTE CA)
Tarif lunar practicat de operatorii principali, la nivel de tehnologie (preț de listă, TVA inclus)	7 EURO	7 EURO	7 - 12 EURO	5 - 10 EURO	7,5 EURO	6 - 21 EURO (1-50 Mbps)	15 - 116 EURO	7 - 11 EURO
Volum trafic inclus	nelimitat	nelimitat	nelimitat	nelimitat	nelimitat	nelimitat	nelimitat / 10-150GB	100-200GB / nelimitat

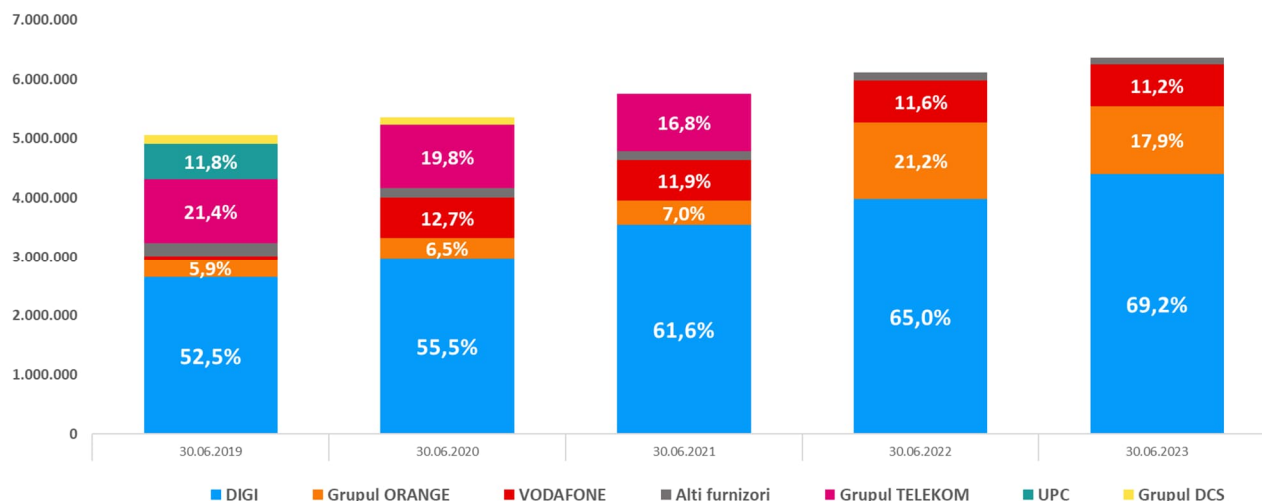
Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori și, respectiv, informațiilor de pe paginile de internet ale furnizorilor relevanți, valabile la data realizării analizei de piață

1.3.2. Structura pieței la nivel de furnizori prezenți. Principalele evoluții

Din punct de vedere al cotelor de piață, la data de 30 iunie 2023 comparativ cu 30 iunie 2019, structura pieței în funcție de principalii furnizori³² de pe piața din România, pe baza numărului de conexiuni de acces la internet în bandă largă comercializate, era următoarea: DIGI Romania S.A. (69,2%), înregistrând o creștere cu 13,9 puncte procentuale, urmată de Grupul Orange (17,9%), care a înregistrat o scădere a cotei de piață cu 9,5 puncte procentuale, în timp ce Vodafone Romania S.A. (11,2%) a înregistrat o scădere cu 1,9 puncte procentuale. De asemenea, cota de piață a furnizorilor alternativi s-a redus la jumătate, ajungând la 1,7%.

³² Pentru perioada 30.06.2019 – 30.06.2021, Grupul Telekom include Telekom Romania Communications S.A. și Nextgen Communications S.R.L.. Începând cu 30 septembrie 2021, Telekom Romania Communications S.A. (furnizorul fost monopolist) împreună cu Nextgen Communications S.R.L. au fost preluate de către Orange Romania S.A.; Începând cu data de 30.06.2022, Grupul Orange include: Orange Romania S.A., Orange Romania Communications S.A. (fostă Telekom Romania Communications S.A.) și, respectiv, Nextgen Communications S.R.L.; Începând cu data de 01.06.2024 a avut loc fuziunea prin absorbție dintre Orange Romania S.A. și Orange Romania Communications S.A., cea din urmă companie fiind dizolvată; Pentru perioada 30.06.2019 – 30.06.2020, Grupul DCS include Akta Telecom S.A. și Digital Cable Systems S.A.. Începând cu 21 iulie 2020, RCS & RDS S.A. operează ambele rețele aferente grupului DCS, astfel încât cota de piață a DIGI Romania S.A. include cota de piață a grupului DCS; Începând cu 15.05.2024, RCS & RDS S.A. a devenit DIGI Romania S.A.; UPC Romania S.R.L. a fuzionat, prin absorbție, cu societatea Vodafone Romania S.A., la data de 31 martie 2020.

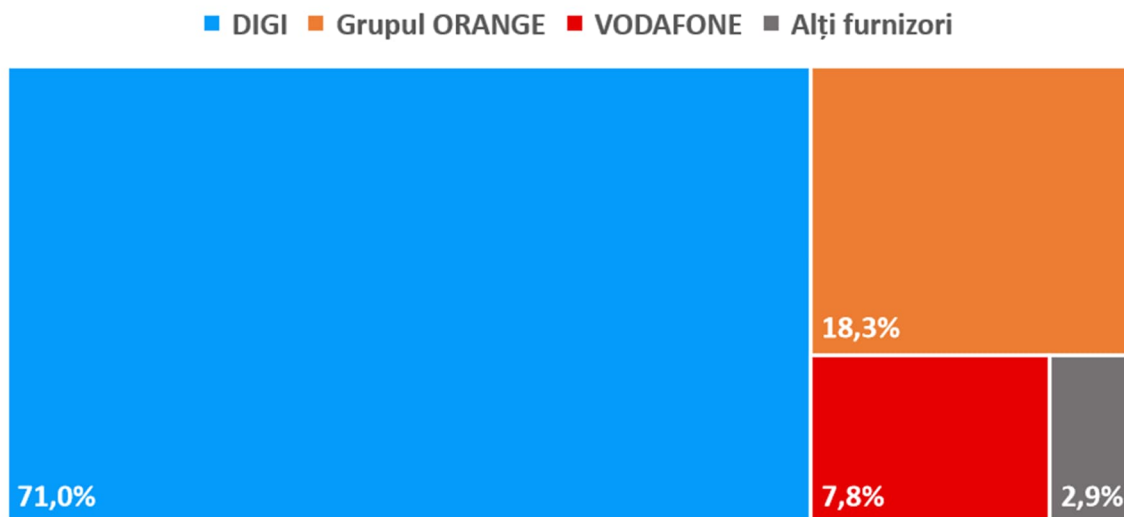
Figura nr. I.8. – Dinamica cotelor de piață în funcție de numărul de conexiuni de acces la internet în bandă largă la puncte fixe cu viteze de transmisie „best-effort”, în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ceea ce privește structura pieței în funcție de veniturile obținute din serviciile de acces la internet în bandă largă, așa cum rezultă din figura nr. I.9., societatea DIGI Romania S.A. deține o cotă de piață de 71%, fiind urmată de Grupul Orange cu 18,3% și de Vodafone Romania S.A. cu 7,8%. Restul furnizorilor reprezintă împreună mai puțin de 3%.

Figura nr. I.9. – Cotele de piață deținute de furnizorii serviciilor de acces la internet în bandă largă prin tehnologii fixe, în funcție de veniturile realizate în perioada 30.06.2022 - 30.06.2023

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ceea ce privește structura pieței în funcție de numărul de conexiuni în bandă largă de viteză mare (de cel puțin 100 Mbps), așa cum se poate observa în figura de mai jos, la data de 30.06.2023, DIGI Romania S.A. deținea o cotă de piață de 30%, fiind urmat de Grupul Orange, cu o cotă de piață de 20% și de Vodafone Romania S.A. cu 10%. Ponderea deținută la nivel național de alți furnizori era infimă, de numai 0,9%.

Figura nr. I.10. prezintă cotele de piață pentru serviciile de acces la internet în bandă largă, la viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps, ale furnizorilor de servicii de internet din România.

Figura nr. I.10. – Cotele de piață deținute de furnizori în funcție de conexiunile de acces la internet în bandă largă furnizate prin tehnologii fixe, pentru viteze de transmisie „best-effort” de cel puțin 100 Mbps; evoluție în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În concluzie, în perioada 2019 – 2023, în România, s-a înregistrat o creștere semnificativă a numărului de conexiuni de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, în principal a celor de viteze mari și foarte mari, pe fondul dezvoltării din ce în ce mai accentuate a infrastructurii de comunicații electronice de fibră optică. La jumătatea anului 2023, liderul pe piața serviciilor de acces la internet la puncte fixe, cu viteze de cel puțin 100 Mbps, era DIGI Romania S.A.

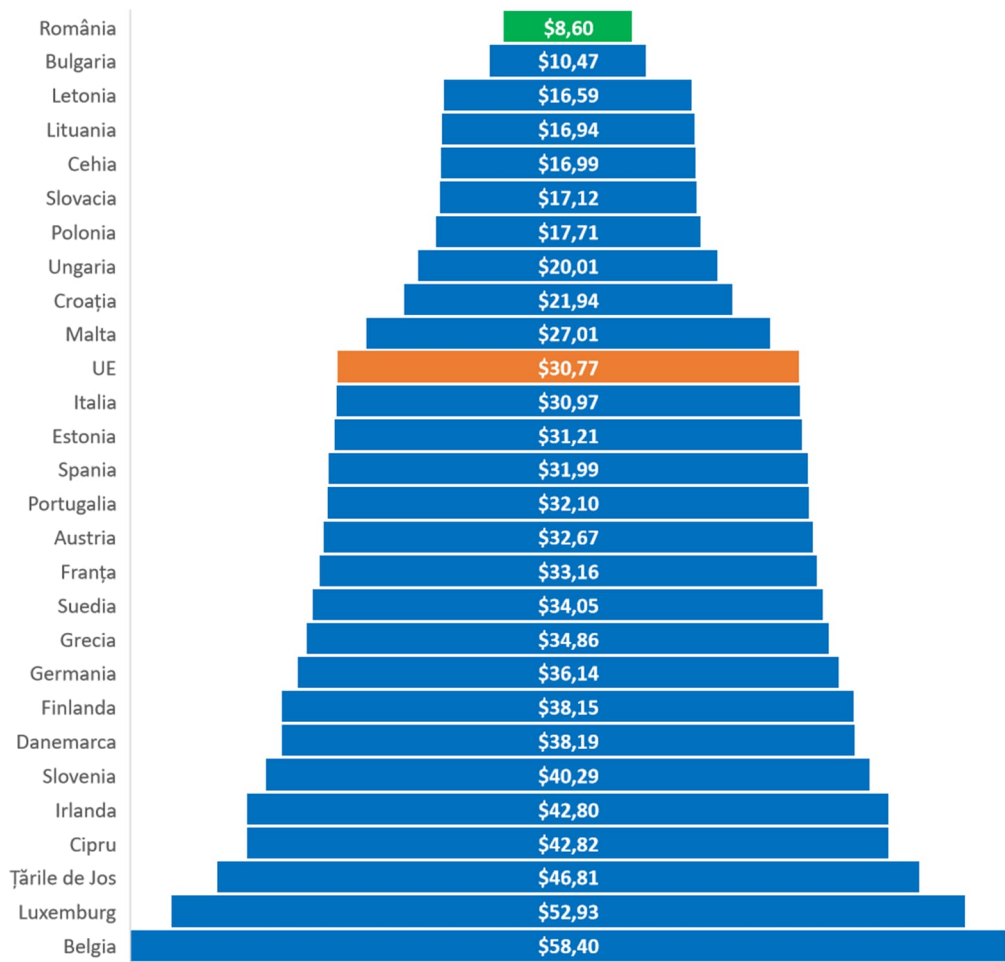
1.3.3. Tarifele practicate pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe din România

O comparație a tarifelor practicate la nivelul pieței cu amănuntul pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, furnizate separat sau la pachet cu alte servicii, cu tarifele practicate în alte state membre arată că, în România, nivelul tarifelor pentru servicii cu viteze de transmisie mari și foarte mari sunt printre cele mai scăzute.

Potrivit raportului „Global Broadband Pricing League Table 2024” realizat de Cable.co.uk pentru perioada 7 septembrie - 10 noiembrie 2023, care cercetează mai mult de 3.400 de planuri tarifare existente pe piața cu amănuntul pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe din 223 țări de pe toate continentele, costul mediu lunar al serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în România a fost cel mai mic în ceea ce privește statele membre ale Uniunii Europene³³, situându-se la 30% din costul mediu la nivel UE.

³³ Calculul costului mediu lunar se bazează pe mediana tuturor pachetelor identificate în fiecare țară. Această metodă a fost preferată în studiu pentru a preveni influența valorilor aberante extreme asupra rezultatului final.

Figura nr. I.11. – Costul mediu lunar al serviciilor de acces la internet din România în comparație cu statele membre UE, în anul 2024

Sursa: <https://www.cable.co.uk/broadband/pricing/worldwide-comparison>

Istoric, conform aceluiași studiu, România a avut cele mai mici costuri medii lunare la nivelul Uniunii Europene. Cel mai mic cost înregistrat a fost evidențiat în studiul din anul 2024, conform informațiilor prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. I.2. – Dinamica costul mediu lunar al serviciilor de acces la internet din România în comparație cu statele membre UE, în perioada 2017 – 2024

	Cost mediu lunar 2024	Cost mediu lunar 2023	Cost mediu lunar 2022	Cost mediu lunar 2020/2021	Cost mediu lunar 2019	Cost mediu lunar 2018	Cost mediu lunar 2017	Cost mediu lunar per megabit 2024
România	\$8,60	\$7,57	\$9,00	\$10,59	\$8,15	\$10,58	\$13,30	\$0,01
Bulgaria	\$10,47	\$12,71	\$10,67	\$12,69	\$15,93	\$12,17	\$28,03	\$0,08
Letonia	\$16,59	\$15,44	\$18,08	\$16,99	\$16,55	\$16,26	\$19,33	\$0,09
Lituania	\$16,94	\$18,97	\$11,13	\$13,35	\$11,14	\$12,78	\$68,62	\$0,04
Cehia	\$16,99	\$24,04	\$22,74	\$24,49	\$22,38	\$25,86	\$28,48	\$0,18
Slovacia	\$17,12	\$16,42	\$16,69	\$19,30	\$18,54	\$18,47	\$21,70	\$0,03
Polonia	\$17,71	\$17,59	\$17,23	\$16,66	\$15,78	\$16,60	\$18,40	\$0,03
Ungaria	\$20,01	\$17,24	\$15,06	\$15,45	\$16,91	\$16,36	\$23,21	\$0,06

Croația	\$21,94	\$22,50	\$23,37	\$27,21	\$33,69	\$26,40	\$25,53	\$0,08
Malta	\$27,01	\$27,41	\$36,19	\$35,59	\$40,33	\$34,06	\$96,69	\$0,05
UE	\$30,77	\$32,23	\$32,21	\$34,54	\$32,89	\$33,24	\$41,27	\$0,22
Italia	\$30,97	\$28,69	\$27,70	\$32,73	\$33,28	\$31,32	\$28,48	\$0,04
Estonia	\$31,21	\$36,37	\$28,37	\$30,34	\$28,93	\$29,04	\$26,93	\$0,35
Spania	\$31,99	\$31,85	\$35,04	\$43,43	\$39,38	\$41,56	\$41,02	\$0,06
Portugalia	\$32,10	\$31,67	\$38,33	\$33,31	\$49,42	\$31,88	\$51,79	\$0,10
Austria	\$32,67	\$39,35	\$44,99	\$45,59	\$35,99	\$43,63	\$49,41	\$0,36
Franța	\$33,16	\$35,66	\$28,92	\$32,16	\$27,81	\$30,77	\$35,84	\$0,06
Suedia	\$34,05	\$32,94	\$35,41	\$48,40	\$39,60	\$46,11	\$53,04	\$0,14
Grecia	\$34,86	\$35,02	\$34,38	\$38,72	\$40,56	\$37,05	\$54,00	\$0,34
Germania	\$36,14	\$34,59	\$27,81	\$41,46	\$28,74	\$39,67	\$33,60	\$1,04
Finlanda	\$38,15	\$47,35	\$36,13	\$43,57	\$43,85	\$41,70	\$41,12	\$0,20
Danemarca	\$38,19	\$42,26	\$48,95	\$52,02	\$48,23	\$49,69	\$35,36	\$0,30
Slovenia	\$40,29	\$42,54	\$45,61	\$36,41	\$31,16	\$34,84	\$30,37	\$0,12
Irlanda	\$42,80	\$45,67	\$55,62	\$48,55	\$57,32	\$46,46	\$70,33	\$0,16
Cipru	\$42,82	\$43,36	\$44,89	\$48,70	\$49,39	\$46,60	\$47,23	\$1,14
Țările de Jos	\$46,81	\$48,41	\$46,17	\$52,47	\$42,43	\$50,21	\$47,04	\$0,22
Luxemburg	\$52,93	\$56,68	\$55,44	\$57,80	\$48,16	\$55,31	\$74,84	\$0,28
Belgia	\$58,40	\$58,01	\$55,76	\$54,53	\$44,39	\$52,18	\$50,50	\$0,36

Sursa: <https://www.cable.co.uk/broadband/pricing/worldwide-comparison>

Analiza planurilor tarifare din România a determinat în anul 2024 un cost mediu lunar de 8,60 USD, semnificativ mai mic comparativ cu media Uniunii Europene, care a fost de 30,77 USD. De asemenea, costul mediu lunar per megabit este cel mai mic din Europa (0,01 USD în România, față de 0,22 USD medie UE).

1.4. Situație comparativă cu privire la rata de penetrare a calculatoarelor, gradul de alfabetizare informațională, veniturile pe cap de locuitor și, respectiv, accesul la internet la puncte fixe în România și în alte state membre ale Uniunii Europene

După cum a fost menționat în analiza de piață precedentă, în România au existat o serie de obstacole de natură să încetinească creșterea ratei de penetrare la 100 gospodării a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, care era încă sub rata medie de penetrare la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene, în ceea ce privește conexiunile de cel puțin 2Mbps (66% în România, față de 78% media UE, conform DESI 2022), chiar dacă piața cu amănuntul a serviciilor de acces la internet prezintă, în ansamblu, caracteristicile unei piețe competitive (număr mare de furnizori pe piață, cu o gamă largă de oferte, servicii cu viteze preponderent de cel puțin 100 Mbps, tarife avantajoase). Printre aceste obstacole se numără și existența unei rate de penetrare scăzute a calculatoarelor personale sau a dispozitivelor ce pot fi utilizate pentru accesarea internetului, gradul redus de alfabetizare informațională a populației sau valoarea scăzută a veniturilor gospodăriilor din România.

Creșterea gradului de penetrare a terminalelor ce pot fi utilizate pentru accesarea internetului este o pre-condiție esențială pentru creșterea gradului de penetrare a conexiunilor de acces la internet. Practic, România se caracterizează printr-una dintre cele mai scăzute rate de penetrare a calculatoarelor dintre statele membre. Astfel, în ceea ce privește tipul de dispozitive utilizate pentru accesarea internetului în anul 2023, dacă, la nivel european, rata de penetrare a calculatoarelor de birou – desktop-urilor era de 31%, în România aceasta era de 20%, în timp ce rata de penetrare a

calculatoarelor portabile – laptop-uri sau tablete – era de 63% la nivelul UE-27 și de numai 36% în România.

De asemenea, populația din România prezintă, în general, un grad scăzut de alfabetizare informațională. Nivelurile competențelor digitale de bază și avansate rămân printre cele mai scăzute în rândul statelor membre ale UE, conform Raportului de țară privind deceniul digital 2023. Doar 28% dintre persoanele cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 de ani au competențe digitale de bază (54% la nivelul UE în ansamblu), iar 9% au competențe digitale avansate (față de o medie a UE de 26%)³⁴. Mai mult, conform Eurobarometrului 532 „Deceniul digital”³⁵, numai 59% din populația României consideră că tehnologiile digitale sunt din ce în ce mai importante în viața lor de zi cu zi, acesta fiind unul dintre cele mai scăzute scoruri din Uniunea Europeană, mult sub media UE, de 79%.

Din punct de vedere al situației economice - un alt factor exogen important pentru evaluarea situației din România în ceea ce privește penetrarea și utilizarea serviciilor de acces la internet - trebuie menționat că valoarea produsului intern brut (PIB) pe cap de locuitor, exprimat în funcție de „standardul puterii de cumpărare”, se situa la 77,5% din media Uniunii Europene, în anul 2023. România ocupa, la momentul respectiv, unul dintre ultimele locuri din Uniunea Europeană, înaintea Croației și Ungariei (al căror PIB/cap de locuitor era de 75,6%, respectiv 76,8% din media Uniunii Europene), Letoniei (70,6% din media Uniunii Europene), Slovaciei (74% din media Uniunii Europene), Greciei (68,8% din media Uniunii Europene) și a Bulgariei (63,5% din media Uniunii Europene). Nivelul scăzut al produsului intern brut, la prețuri de piață pe cap de locuitor, exprimat în funcție de „standardul puterii de cumpărare” (29.687 PPS per capita, în anul 2023³⁶) reprezintă, pentru un segment important al populației, un impediment important în calea achiziționării unui calculator personal/echipament care să permită accesul la internet în bandă largă.

În tabelul nr. I.3. sunt prezentate date cu privire la veniturile bănești medii lunare la nivel de persoană și, respectiv, gospodărie, fiind evidențiate diferențele dintre mediul urban și cel rural.

Tabelul nr. I.3. – Veniturile bănești medii lunare*, disponibile la nivel de persoană/gospodărie, în perioada 2018 – 2023³⁷

Veniturile bănești medii lunare	2018		2019		2020		2021		2022		2023 (TI – TIII)	
	URBAN	RURAL	URBAN	RURAL	URBAN	RURAL	URBAN	RURAL	URBAN	RURAL	URBAN	RURAL
la nivel de persoană	EUR 406	EUR 227	EUR 454	EUR 256	EUR 481	EUR 283	EUR 525	EUR 311	EUR 587	EUR 364	N/A	N/A
la nivel de gospodărie	EUR 1.012	EUR 624	EUR 1.116	EUR 706	EUR 1.184	EUR 765	EUR 1.275	EUR 830	EUR 1.403	EUR 970	EUR 1.521	EUR 1.076

*Notă: *Sunt considerate veniturile bănești, indiferent de sursa de proveniență, exclusiv împrumuturile și creditele luate, sumele retrase din depozitele constituite la CEC Bank, alte bănci și instituții similare, exclusiv contravaloarea veniturilor în natură.*

Având în vedere că 48% din populația României trăiește în mediul rural, în timp ce riscul de sărăcie și excluziune socială este, în mediul rural, de 45,1%³⁸, valorile scăzute ale veniturilor bănești medii lunare din mediul rural au un impact semnificativ asupra valorilor la nivelul întregii țări.

³⁴ Sursa: [Raportul de țară privind deceniul digital, România 2023](#);

³⁵ <https://europa.eu/eurobarometer/api/deliverable/download/file?deliverableId=88015>;

³⁶ Sursa: Eurostat, Conturi naționale, Produsul național intern brut, total per capita, calculat în funcție de „standardul puterii de cumpărare”;

³⁷ Sursa: Institutul Național de Statistică, Ancheta bugetelor de familie;

³⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps13n/default/table?lang=en&category=livcon.ilc.ilc_pe.ilc_peps.

1.5. Concluzii

1. Creșterea semnificativă a numărului de conexiuni de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în România și a gradului de utilizare a infrastructurii de comunicații de viteză mare și foarte mare, având ca efect utilizarea din ce în ce mai accentuată de conexiuni de foarte mare viteză de către utilizatorii finali.

2. Tehnologia FTTH a devenit dominantă pentru furnizarea conexiunilor de internet în bandă largă, în timp ce tehnologiile de cupru (V)DSL au înregistrat o scădere semnificativă, reflectând o tendință clară către investiții în infrastructuri mai moderne și performante.

3. România continuă să se evidențieze la nivelul Uniunii Europene în ceea ce privește performanțele legate de infrastructura digitală, dată fiind creșterea penetrării conexiunilor de bandă largă la viteze ridicate, la nivel național, fiind în topul clasamentului atât pentru conexiuni la viteze de cel puțin 100 Mbps, cât și pentru conexiuni la viteze de cel puțin 1 Gbps. Pe de altă parte, este important de notat decalajul între rural și urban, așa cum se menționează, în mod constant, și în rapoartele Comisiei Europene.

4. Cu toate că, în România, rata de penetrare a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe este încă sub nivelul mediei UE, această situație este rezultatul acțiunii mai multor factori, preponderent exogeni, cum ar fi gradul redus de penetrare a calculatoarelor personale, respectiv a terminalelor care permit accesul la internet de acasă, la nivel de populație, gradul redus de alfabetizare informațională, precum și nivelul scăzut al venitului mediu pe cap de locuitor, în special în mediul rural, și nu al lipsei de concurență pe piață, în ansamblu, la nivel național.

5. De asemenea, pentru realizarea unei comparații obiective între România și statele membre ale Uniunii Europene trebuie avut în vedere că tarifele pentru conexiunile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe sunt printre cele mai scăzute din Uniunea Europeană, pentru anumite viteze fiind chiar cele mai scăzute.

Capitolul II

Piața cu amănuntul corespunzătoare pieței de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe

2.1. Definiția actuală a pieței relevante cu amănuntul a serviciilor de acces la internet furnizate la puncte fixe

Punctul de plecare al analizei pieței de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe îl reprezintă identificarea pieței relevante cu amănuntul corespunzătoare, și anume delimitarea granițelor pieței serviciilor de acces la internet în bandă largă furnizate utilizatorilor finali³⁹.

Serviciile furnizate la nivelul pieței cu amănuntul, corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe sunt, pe de o parte, serviciile de acces la puncte fixe în rețelele publice de telefonie, iar pe de altă parte serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, care fac obiectul analizei de piață actuale. În general, furnizarea accesului la servicii de acces la internet în bandă largă încorporează două elemente, care de obicei sunt furnizate „la pachet”, și anume:

- (i) servicii de transmisie/rețea la/de la locația utilizatorului final, respectiv,
- (ii) furnizarea de servicii de acces la internet, în special asigurarea conectivității între utilizatorii finali cu servere din alte rețele.

În cadrul demersului precedent de revizuire a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe și, respectiv, serviciilor de acces central la puncte fixe, pentru servicii destinate publicului larg, desfășurat în perioada 2015 – 2019, pentru a defini piața relevantă a produsului, Autoritatea a realizat analize de substituibilitate atât din punctul de vedere al cererii, cât și al ofertei, ținând cont de modalitățile de acces, respectiv de tehnologiile existente pe piață la acea dată, precum și de categoriile de utilizatori cărora li se adresează serviciile - persoane fizice, respectiv, persoane juridice.

În urma analizei de piață din anul 2020⁴⁰, definiția pieței relevante a produsului în vigoare este următoarea:

„Piața serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, care cuprinde serviciile de acces la internet în bandă asimetrică, indiferent de ratele de „partajare” sau vitezele de transmisie furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și utilizatorilor finali – persoane juridice, prin intermediul tehnologiilor de acces la puncte fixe (xDSL, cablu coaxial, cablu UTP/FTP, fibră optică, tehnologii mobile dedicate utilizării exclusiv în locații fixe și radio).”

2.2. Identificarea pieței relevante a produsului

La fel ca în analiza precedentă, evaluarea actuală a pieței cu amănuntul corespunzătoare pieței de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe pornește de la serviciul de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, ale cărui caracteristici principale sunt furnizarea permanentă⁴¹, posibilitatea de a utiliza simultan atât serviciul de voce, cât și pe cel de date (dacă acestea sunt furnizate împreună pe același suport fizic), respectiv faptul că viteza de download (viteza cu care utilizatorul final primește informația) este mai mare decât viteza de upload (viteza cu care utilizatorul final trimite informația).

În prezentul document, prin **serviciu de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe** se înțelege **serviciul de acces la internet la puncte fixe, care asigură o**

³⁹ În conformitate cu paginile 8-9 din Documentul de lucru al Comisiei pentru Recomandarea privind piețele relevante susceptibile de reglementare ex-ante din anul 2020 (SWD(2020)337);

⁴⁰ Documentul relevant este disponibil la următoarea adresă: <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2255>;

⁴¹ Utilizatorul este conectat permanent la rețea și beneficiază de servicii în timp real.

conexiune permanentă la internet (conexiune dedicată) la o viteză de download „best-effort” de peste 2 Mbps⁴².

Serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă se caracterizează prin următorii parametri:

- *viteza de transmisie „best-effort” sau „până la”⁴³* - rata la care sunt transmise datele printr-o conexiune de acces la internet în regim de diligență, calitatea transmisiei nefiind garantată și depinzând în foarte mare măsură de modul de planificare a rețelei de către furnizor; având în vedere că o conexiune de acces la internet este împărțită între mai mulți utilizatori, valoarea reală a vitezei atinse poate fi mai mică decât viteza „best-effort” specificată;
- *viteza minimă de transfer al datelor* – cea mai mică rată de transmitere a datelor pe care un utilizator final o poate experimenta în accesarea serviciului de internet fix;
- *viteza maximă de transfer al datelor* – rata cea mai mare de transmitere a datelor pe care un utilizator final o poate experimenta cel puțin o dată, într-un interval de timp definit;
- *viteza de transfer al datelor disponibilă în mod normal* – viteza de care un utilizator final s-ar putea aștepta să beneficieze în cea mai mare parte a perioadei în care accesează serviciul de internet fix;

Toate categoriile de viteze sunt măsurate în megabiți/secundă (Mbps) sau gigabiți/secundă (Gbps).

- *rata de „partajare”* - reprezintă numărul maxim de utilizatori finali care pot folosi în comun, la un moment dat, un segment al rețelei de acces (de exemplu, o rata de partajare de 20:1 implică un număr maxim de 20 de utilizatori care pot utiliza în comun, la un moment dat, un segment de rețea de acces).

Aceste servicii sunt furnizate utilizatorilor finali din România prin intermediul unei largi varietăți de rețele/tehnologii de acces, și anume:

1. **rețele de cupru (cu tehnologii ADSL/VDSL):** sunt disponibile în zonele în care au fost implementate multiplexoare digitale de acces (DSLAM) la nivelul comutatoarelor locale sau al unităților distanțe, iar lungimea perechii de fire metalice torsadate din cupru este suficient de mică astfel încât să permită furnizarea serviciului din punct de vedere tehnic; această tehnologie era utilizată de către Orange Romania Communications S.A., furnizorul fost monopolist (actual Orange Romania);
2. **rețele de cablu coaxial (cu tehnologii DOCSIS, respectiv EoC):** sunt disponibile pe scară largă în România, atât în zonele urbane, cât și în cele rurale, pentru furnizarea de servicii de acces la internet în bandă largă⁴⁴; tehnologiile DOCSIS și EoC sunt utilizate, în principal, în configurație de tip HFC⁴⁵, de către principalii operatori de rețele de cablu, DIGI Romania S.A. și Vodafone Romania S.A.; tehnologia DOCSIS 3.1. este utilizată la scară mică (într-o fază incipientă) de către Vodafone Romania S.A., fiind de

⁴² Conform datelor culese de ANCOM pentru realizarea analizei de piață, conexiunile la viteze de sub 2 Mbps reprezentau un procent nesemnificativ de doar 0,07% din totalul conexiunilor de acces asimetric în bandă largă la puncte fixe la data de 30.06.2023;

⁴³ Practic, lățimea de bandă „best-effort” reprezintă capacitatea maximă teoretică de transfer prin intermediul rețelei respective, în anumite condiții;

⁴⁴ La data de 30 iunie 2023, rata de penetrare a serviciilor de retransmisie a programelor audiovizuale prin intermediul rețelelor de cablu la 100 gospodării a fost de aproape 90%;

⁴⁵ HFC (eng. Hybrid fibre-coaxial; ro. rețea hibridă de fibră optică și cablu coaxial) este un termen utilizat pentru a descrie o rețea de acces în bandă largă care combină infrastructura de fibră optică și cablu coaxial. Rețeaua tipică HFC este dezvoltată în jurul unui HeadEnd care distribuie/recepționează semnalul (analogic de televiziune, transmisia de date) prin fibră optică până la nodurile care convertesc semnalul optic în semnal electric și îl redistribuie printr-un cablu coaxial către fiecare abonat în parte.

așteptat în viitorul apropiat să fie furnizate și în România servicii de acces la internet la viteze de peste 1 Gbps pe baza acestei tehnologii, la scară largă;

3. **rețele de cablu UTP/FTP:** sunt utilizate de către operatorii de rețele mici, dar și de operatorii de rețele de cablu coaxial (suplimentar față de infrastructura de cablu coaxial, pe care sunt retransmise exclusiv programele TV), în principal în configurație de tip FTTC/FTTN;
4. **rețele de fibră optică (FTTH/FTTB):** configurațiile de tipul FTTH/FTTB asigură performanțe superioare în ceea ce privește furnizarea serviciilor de acces la internet și sunt utilizate pe scară din ce în ce mai largă în România; cei mai importanți furnizori care folosesc aceste infrastructuri de acces sunt DIGI Romania S.A., Orange Romania S.A. și, respectiv, Nextgen Communications S.R.L.; pe lângă principalii operatori de rețele de fibră optică prezenți la nivel național în România, o multitudine de operatori mai mici, cu prezență locală/regională, și-au dezvoltat propriile rețele de fibră optică;
5. **rețele radio:** sistemele de acces la puncte fixe pe suport radio (de tip FWA) sunt utilizate atât de către operatorii mai mari precum S.N. Radiocomunicații S.A., cât și de operatorii mai mici prezenți la nivel subnațional, pentru a conecta punct – la – punct utilizatorii finali; astfel de soluții se folosesc, de regulă, pentru conectarea utilizatorilor aflați, în general, în regiuni greu accesibile, cu precădere în mediul rural;
6. **rețele/tehnologii mobile, pentru furnizarea de servicii în locații fixe:** Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. furnizează servicii de acces la internet la puncte fixe prin intermediul tehnologiilor mobile, oriunde în aria de acoperire a rețelei mobile, la viteze maxime estimate de „download” de până la 150 Mbps în cazul tehnologiilor 4G, respectiv de până la 255 Mbps în cazul tehnologiilor 4G+;
7. **satelit:** serviciile de acces la internet în bandă largă furnizate cu ajutorul sateliților au început să crească odată cu intrarea pe piața din România a Starlink Internet Services Limited, acesta fiind în prezent și principalul furnizor de astfel de servicii.

Din punct de vedere al **acoperirii cu rețele care permit furnizarea de servicii de acces la internet în bandă largă**, situația din România la mijlocul anului 2023 se prezenta astfel: 95% din gospodăriile erau acoperite de rețele de fibră optică de tipul FTTP (acestea înregistrând o creștere semnificativă de 27 de puncte procentuale față de jumătatea anului 2019), 38% de rețele de tip xDSL (inclusiv VDSL), în scădere cu 19 puncte procentuale față de aceeași perioadă, în timp ce 33% din gospodăriile erau acoperite de rețele de cablu, mai puțin cu aproape 10 puncte procentuale decât în perioada de referință anterioară. Practic, evoluțiile față de analiza de piață precedentă au fost în sensul înlocuirii cuprului și cablului coaxial cu fibră optică pe din ce în ce mai multe segmente de rețea, aspect reflectat inclusiv în creșterea gradului de utilizare a serviciilor de acces la internet ce permit viteze de „download” din ce în ce mai mari.

Din punct de vedere al utilizării, la data de 30 iunie 2023, principalele tehnologii de acces asimetric la internet erau FTTH/FTTB (81% dintre conexiuni), DOCSIS 1.0/2.0/3.0 și EoC (10%), tehnologii mobile dedicate utilizării exclusiv în locații fixe (5%) și xDSL (inclusiv VDSL) - 3%, restul de sub 1% fiind prin radio/FWA sau satelit, comparativ cu situația de la data de 30 iunie 2019, când 61% dintre conexiunile de acces asimetric la internet erau FTTH/FTTB, 16% - DOCSIS 1.0/2.0/3.0 și EoC, 13% - ADSL/VDSL, 6% UTP/FTP sau FTTC/N+UTP/FTP/altele, în timp ce 5% erau furnizate prin tehnologii mobile dedicate utilizării în locații fixe. Restul de 0,3% erau conexiuni prin tehnologii radio/FWA sau satelit.

Pornind de la **serviciul de acces asimetric la internet la puncte fixe care asigură o conexiune permanentă la internet la o viteză de download „best-effort” de peste 2 Mbps** și având în vedere evoluțiile tehnologice din perioada supusă revizuirii pieței, după cum au fost prezentate mai sus, ANCOM a realizat analize de substituibilitate pentru a concluziona asupra următoarelor aspecte:

1. Dacă piața relevantă pentru serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe include toate tipurile de rețele și tehnologii fixe, prin intermediul cărora sunt furnizate serviciile (cupru, fibră optică, cablu, radio, satelit);

2. Dacă serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiilor mobile (3G, 4G, 4G+) sunt incluse în piața relevantă a produsului cu serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă, identificate la punctul anterior ca fiind substituibile;

3. Dacă serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile sunt incluse în aceeași piață relevantă a produsului, indiferent de vitezele de transmisie la care sunt furnizate;

4. Dacă serviciile de acces simetric la internet în bandă largă (de exemplu, prin HDSL/SDSL) sunt în aceeași piață cu serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile;

5. Dacă serviciile de calitate superioară furnizate la puncte fixe și serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile fac parte din aceeași piață relevantă;

6. Dacă serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile, și serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile fac parte din aceeași piață relevantă;

7. Dacă serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile, furnizate individual și serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe integrate într-un pachet de servicii de comunicații electronice⁴⁶ fac parte din aceeași piață relevantă;

8. Dacă serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile, furnizate utilizatorilor – persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor – persoane juridice determină aceeași piață relevantă a produsului.

2.2.1. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelor/tehnologiilor de acces fixe: cupru, cablu, fibră optică, radio, respectiv satelit

În contextul schimbărilor importante care au avut loc în România în ceea ce privește dezvoltarea rețelor de acces de foarte mare capacitate bazate, în principal, pe infrastructura de fibră optică, în cele ce urmează, ANCOM reevaluează dacă serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelor de cupru, cablu coaxial, cablu UTP/FTP, fibră optică, radio sau satelit determină aceeași piață relevantă a produsului sau, din contră, determină piețe relevante ale produsului diferite, luând în considerare caracteristicile funcționale, scopul utilizării și tarifele practicate.

⁴⁶ Cu alte servicii de comunicații electronice, cum ar fi serviciul de telefonie la puncte fixe și/sau serviciul de (re)transmisie a programelor de televiziune și/sau serviciul de telefonie la puncte mobile.

2.2.1.1. Analiza comparativă a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin intermediul infrastructurilor fixe. Definirea produsului focal.

Analiză evoluții

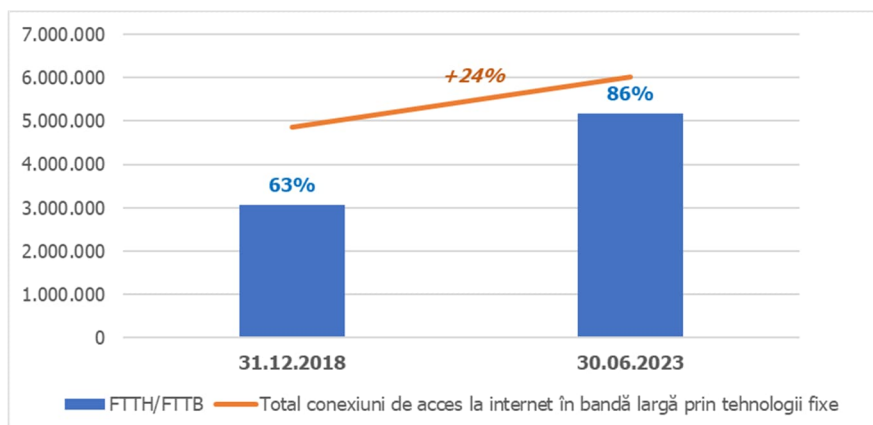
În primul rând, în ceea ce privește o comparație privind evoluția, analiza datelor a arătat că serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelelor de cupru, prin tehnologii ADSL, au înregistrat o scădere puternică în perioada acoperită de analiza de piață, acestea scăzând cu 77%. Orange Romania Communications S.A. furniza, la data de 30.06.2023, aproximativ 8 de astfel de conexiuni, fiind, de altfel, și singurul furnizor care utiliza această tehnologie, în 5.837 localități. Dacă se consideră conexiunile VDSL, furnizorul fost monopolist a raportat, la aceeași dată de referință, aproximativ 12 de conexiuni de acces, în scădere cu 61% față de analiza de piață precedentă. În ansamblu, conexiunile de acces asimetric la internet furnizate pe infrastructura de cupru sunt pe cale de dispariție dat fiind preconizata scoatere din uz, acestea reprezentând un procent de numai 3% din numărul total de conexiuni contractate în România, la mijlocul anului 2023.

O evoluție descendentă a fost înregistrată și de serviciile de acces la internet fix în bandă largă furnizate prin rețele de cablu coaxial (cu modem standard, DOCSIS 1.0/2.0/3.0/3.1 sau EoC), respectiv cablu UTP/FTP (inclusiv FTTC/N+UTP/FTP). Per total, conexiunile de acces la internet corespunzătoare au scăzut cu 39% în perioada scursă de la precedentă analiză de piață, pe fondul înlocuirii acestora cu servicii bazate pe fibră optică. Totuși, în cazul conexiunilor prin cablu coaxial cu tehnologie DOCSIS 3.0/3.1, care, de altfel, permit viteze de transmisie semnificativ mai ridicate, evoluția acestora a fost ușor ascendentă (de 7%) – de la aproximativ 600.000 conexiuni la sfârșitul anului 2018, la 635.000 conexiuni la mijlocul anului 2023. Astfel, ponderea conexiunilor de cablu cu tehnologie DOCSIS 3.0/3.1 în totalul conexiunilor furnizate pe infrastructura de cablu a crescut de la 52% în analiza de piață precedentă, la 93% în prezent, conexiunile pe cablu coaxial nemodernizat ori UTP/FTP menținându-se la nivelul unui procent neglijabil.

Pe de altă parte, prin contrast, serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate pe infrastructura de fibră optică în configurație FTTH/FTTB au cunoscut o creștere semnificativă, de 69% în perioada analizată, de la puțin peste 3 milioane conexiuni, la nivelul anului 2018, la aproximativ 5,2 milioane conexiuni, la mijlocul anului 2023. Practic, la data de 30.06.2023, un procent extrem de mare din numărul total de conexiuni la puncte fixe din România, de 81%, respectiv de 86% din totalul de conexiuni furnizate prin tehnologii fixe (pe infrastructură de cupru, cablu, fibră optică, radio sau satelit), era furnizat pe infrastructura de fibră optică care ajungea cel puțin la clădirea/scara de la locația utilizatorului final (de tipul FTTP).

Astfel, în România, marea majoritate a serviciilor de acces asimetric în bandă largă la internet destinate utilizatorilor finali sunt cele oferite pe fibră optică până în proximitatea acestora, ele înregistrând o creștere semnificativă pe parcursul perioadei analizate (a se vedea figura II.1. de mai jos) și fiind de așteptat să-și continue tendința ascendentă în orizontul de timp al analizei de piață. Dacă se consideră că atât conexiunile de tip FTTC/N+cablu UTP/FTP, cât și cele FTTC+VDSL reprezintă etape intermediare în tranziția către rețelele bazate exclusiv pe fibră optică, prin eliminarea treptată fie a segmentelor de cablu UTP/FTP, fie a segmentelor de cupru, după caz, și înlocuirea acestora dinspre rețeaua centrală/backbone către rețeaua de acces la utilizatorul final, se poate preconiza o evoluție la fel de importantă a conexiunilor de acces pe infrastructură de fibră optică și în viitorul apropiat.

Figura nr. II.1. – Evoluția conexiunilor de acces asimetric la internet în bandă largă de tip FTTP, respectiv a ponderii acestora în nr. total conexiuni furnizate prin infrastructuri fixe, în perioada 2018 - 2023

Sursă: ANCOM, pe baza datelor statistice raportate de furnizori în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013

Tabelul II.1. prezintă, într-o formă sintetizată, principalele evoluții și ponderile corespunzătoare conexiunilor de acces la internet la puncte fixe în bandă largă furnizate prin intermediul infrastructurilor fixe din România, în funcție de suporturile și tehnologiile utilizate.

Tabelul nr. II.1. – Numărul de furnizori, conexiuni și evoluția acestora, pondere în total conexiuni de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe în România la data de 30.06.2023, în funcție de infrastructurile fixe folosite pentru furnizarea acestora

Caracteristici	Fibră optică (FTTH/FTTB)	Cablul UTP/FTP și coaxial (inclusiv DOCSIS 3.0/3.1)	Cupru		Infrastructuri fixe fără fir	
			FTTC+VDSL	ADSL	Radio (FWA)	Satelit
Nr. operatori 30.06.2023	173	106	1	1	70	5
Nr. conexiuni 30.06.2023	5.200.000	680.000	✂	✂	6.000	1.500
Evoluție conexiuni 2018 – 30.06.2023	+138%	-39%	-61%	-77%	-80%	+241%
Pondere în conexiuni asimetrice pe infrastructură fixă 30.06.2023	86%	11%	0,5%	2,2%	0,1%	0,02%

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață

Considerând rețelele fixe pentru servicii de acces la internet cu fir, se observă că, în perioada de timp scursă de la precedentă analiza de piață, s-au înregistrat următoarele tendințe semnificative: (i) serviciile de acces la internet prin rețelele de cupru au cunoscut o evoluție puternic negativă, (ii) conexiunile la serviciile de acces prin rețelele de cablu au scăzut, cu excepția celor furnizate cu tehnologia DOCSIS 3.0/3.1, care au crescut ușor, în timp ce (iii) conexiunile la serviciile de acces prin rețele de fibră optică au crescut susținut.

În ceea ce privește conexiunile de acces la internet prin infrastructura de radio (de tip FWA), acestea au cunoscut o scădere de 80% în perioada analizată, de la 30.000 la sfârșitul anului 2018 la aproape 6.000 la mijlocul anului 2023, devenind astfel nesemnificative, în timp ce numărul de conexiuni prin satelit a crescut de la puțin peste 600 la aproape 1.500, în aceeași perioadă de referință. În ansamblu, conexiunile de acces la internet prin radio sau satelit în România dețin o pondere de numai 0,1% în totalul conexiunilor de acces considerate.

Având în vedere informațiile prezentate mai sus, rezultă că, la data de 30.06.2023, în România, conexiunile furnizate prin tehnologiile FTTP (FTTB+FTTH) dețin cea mai mare pondere în totalul conexiunilor de acces asimetric la internet furnizate prin infrastructuri fixe.

Analiză caracteristici

Din punct de vedere al caracteristicilor funcționale ale serviciilor de acces asimetric la internet la puncte fixe bazate pe diverse rețele și/sau tehnologii care sunt cele mai utilizate în România, acestea sunt diferite având în vedere, în principal, însușirile intrinseci ale mediilor de transmisie a semnalului și, respectiv, ale echipamentelor folosite în fiecare categorie de rețea considerată.

Astfel, variatele infrastructuri din România au performanțe diferite, fibra optică susținând furnizarea unor servicii superioare din punct de vedere calitativ, clienții putând beneficia de flexibilitate și fiabilitate la viteze de transmisie ridicate, fiind urmate de serviciile oferite peste rețelele de cablu coaxial în cazul cărora a fost implementată tehnologia DOCSIS 3.0, care permite viteze de download de până la 1 Gbps. Odată cu implementarea la scară largă a tehnologiei DOCSIS 3.1, aceste rețele au potențialul de a deveni un competitor puternic pentru rețelele de fibră optică, în condițiile în care noua tehnologie poate susține viteze de download de până la 10 Gbps. Rețelele de cupru sunt cele care permit, de regulă, furnizarea unor servicii de acces la internet de bază, la viteze relativ inferioare, cu o calitate scăzută. Calitatea serviciilor furnizate efectiv depinde într-o proporție semnificativă de lungimea buclei locale de cupru (a rețelei de acces) – cu cât aceasta este mai lungă, cu atât semnalul este mai slab. Din punctul de vedere al vitezelor de transmisie, în condiții ideale, spre deosebire de conexiunile de tip ADSL care pot ajunge în România la viteze „best-effort” de descărcare de maximum 21 Mbps, conexiunile în configurație FTTC+VDSL pot atinge viteze de până la 100 Mbps, iar cele de tip FTTP de până la 10 Gbps. În ceea ce-i privește pe operatorii alternativi de servicii de fibră optică (atât cei de dimensiuni mai mari, cât și cei mai mici), conform informațiilor disponibile ANCOM, aceștia oferă, în general, servicii de acces la viteze de „download” între 100 Mbps și 1 Gbps. Astfel, serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiilor VDSL sunt comparabile, la limita inferioară, din punctul de vedere al vitezei, cu cele furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică.

Cât privește conexiunile în bandă largă furnizate prin intermediul infrastructurilor fără fir - radio – FWA sau satelit, din punctul de vedere al vitezelor maxime de download ce pot fi oferite, acestea sunt de maxim 50 Mbps, în cazul radio, față de peste 200 Mbps în cazul satelitului.

Tabelul de mai jos prezintă, în mod comparativ, principalele caracteristici corespunzătoare mediilor de transmisie considerate, respectiv tehnologiilor fixe implementate pe acestea.

Tabelul nr. II.2. – Comparatie a principalelor caracteristici corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe în România, în funcție de infrastructurile fixe folosite pentru furnizarea acestora

Caracteristici principale	Fibră optică (FTTH/FTTB)	Cablu UTP/FTP și coaxial (inclusiv DOCSIS 3.0/3.1)	Cupru		Infrastructuri fixe fără fir	
			FTTC+VDSL	ADSL	Radio (FWA)	Satelit
Viteze de download „best effort” (max.)	Până la 10 Gbps	Până la 500Mbps/1 Gbps (cu DOCSIS 3.0) Până la 10 Gbps (cu DOCSIS 3.1)	Până la 100 Mbps (în condiții ideale)	Până la 24 Mbps (în condiții ideale)	Până la 50 Mbps	Până la ~250Mbps
Viteze de upload „best effort” (max.)	Până la 450 Mbps	25Mbps/100Mbps/1 Gbps	Până la 32 Mbps	Până la 1 Mbps	Până la 1 Mbps	Până la 25 Mbps
Interval viteze de download „best effort” furnizate în mod uzual	30 Mbps – 1 Gbps	150 Mbps – 500 Mbps	10 Mbps -100 Mbps	2 Mbps – 21 Mbps	6 Mbps	100 Mbps
Tarife (oferte naționale)	28 – 55 lei	32 – 40 lei	40 lei (tariful din ofertele retrase)	40 lei pentru persoanele fizice – 95 lei pentru persoanele juridice (tariful din ofertele retrase)	30 – 105 lei	75 – 333 lei
Trafic inclus	nelimitat					limitat în cazul unor operatori

Durata contractuală tipică pentru a beneficia de diverse oferte promoționale	24 luni	12 luni	12/24 luni
--	---------	---------	------------

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață și, respectiv, informațiilor de pe paginile de internet ale furnizorilor relevanți, valabile la data realizării analizei de piață

Considerând disponibilitatea serviciilor, este important de punctat diferența în ceea ce privește numărul de furnizori pentru fiecare categorie de servicii furnizate prin intermediul infrastructurilor fixe. După cum se poate observa și în tabelul II.1., la data de 30.06.2023, existau: un singur furnizor de servicii de acces la internet la puncte fixe pe infrastructura de cupru la nivel național, respectiv furnizorul fost monopolist – Orange Romania Communications S.A. (actual, Orange Romania S.A.), 106 furnizori de servicii prin cablu coaxial și UTP/FTP, 173 de operatori ce furnizau servicii fie integral pe fibră optică, fie pe fibră optică până la clădirea/scara de la locația utilizatorului final și diverse combinații pe ultima sută de metri (UTP/FTP/cablu coaxial), precum și 70 de furnizori de servicii FWA, care, de regulă, acționau la nivel local.

Din punct de vedere al caracteristicilor ofertelor furnizorilor de servicii de acces la internet la puncte fixe în bandă largă în funcție de rețelele/tehnologiile fixe utilizate pentru furnizare, un aspect important de notat este acela că, pe paginile de internet ale principalilor furnizori de astfel de servicii (DIGI Romania S.A., Vodafone Romania S.A., Orange Romania S.A., Nextgen Communications S.R.L.), sunt prezentate spre comercializare exclusiv oferte pentru serviciile de acces la internet pe suport de fibră optică, cu toate că aceștia utilizează, de regulă, un mix de infrastructuri și tehnologii (după cum a fost prezentat și la punctul 2.2. de mai sus). Cu alte cuvinte, tendința este de a promova serviciile noi, mai performante, clienții având la dispoziție oferte de servicii de acces la internet pe bază de fibră optică de la principalii furnizori de servicii. În măsura în care la locația utilizatorului final la care se solicită conectarea infrastructura nu a fost într-un totu modernizată cu fibră optică, serviciile sunt furnizate fie la aceleași tarife ori comparabile și pe alte suporturi disponibile în locațiile respective – de exemplu, cupru sau cablu coaxial, așa cum a rezultat din analiza datelor transmise de furnizori. Atât în cazul DIGI Romania S.A., cât și al Vodafone Romania S.A., conectarea se poate face și pe suport de cablu coaxial în anumite zone. De asemenea, în cazul serviciilor de acces xDSL furnizate de Orange Romania S.A., societatea a confirmat că nu mai furnizează astfel de servicii decât clienților existenți (în situațiile în care nu sunt disponibile servicii prin tehnologii cu performanțe mai bune), în timp ce tarifele percepute pentru conexiunile ADSL, VDSL, respectiv FTTP sunt similare.

O comparație a ofertelor naționale pentru diversele categorii de servicii de acces la internet la puncte fixe în bandă largă furnizate, din punctul de vedere al tarifelor practicate, traficului inclus și, respectiv, al duratelor minime contractuale pentru a beneficia de respectivele oferte, arată că acestea sunt, în general, comparabile, în cazul conexiunilor FTTP, cablu UTP/FTP și coaxial, respectiv cupru cu VDSL. În ceea ce privește tarifele pentru restul conexiunilor pe radio, conexiunile FWA sunt și ele furnizate la tarife comparabile cu prima categorie, dar la limita inferioară a acestora, plaja acestora variind mai mult însă decât în cazul conexiunilor pe infrastructurile fixe. Tarifele conexiunilor prin satelit sunt net superioare celorlalte categorii analizate. Un alt aspect important este acela că, așa cum a fost menționat mai sus, Orange Romania S.A. nu diferențiază prețul pentru serviciile de acces la internet furnizate în funcție de suport – cupru sau fibră, tariful fiind același, indiferent de infrastructura și/sau tehnologia prin intermediul căreia este furnizat serviciul, oferta „Fibră 100” fiind comercializată la un tarif de 7 euro (~35 lei) lunar, în timp ce, în cazul operatorilor alternativi, un exercițiu de calcul al unui tarif mediu pentru serviciile furnizate la viteze între 100 Mbps și 1 Gbps prin intermediul tehnologiilor FTTP are ca rezultat o valoare de 39 lei, comparabilă cu cea percepută de către furnizorul fost monopolist pentru serviciile cu tehnologia VDSL.

Totodată, din punctul de vedere al traficului inclus în abonament, dacă în cazul serviciilor pe fibră optică, cablu UTP/FTP sau coaxial, cupru și FWA, traficul este nelimitat, în cazul satelitului, acesta poate fi limitat, cu limite variate, de la caz la caz.

Duratele contractuale minime pentru a beneficia de diverse oferte și diminuări temporare de tarif sunt, de regulă, de 24 luni.

În concluzie, sintetizând informațiile prezentate mai sus, rezultă următoarele caracteristici:

1. Majoritatea conexiunilor de acces asimetric la internet la puncte fixe sunt furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică de tip FTTP (86% din totalul conexiunilor prin infrastructuri fixe);
2. O creștere importantă a conexiunilor FTTP în perioada analizată;
3. Caracteristicile, scopul utilizării și tarifele serviciilor FTTP și VDSL sunt suficient de asemănătoare;
4. Scăderea semnificativă a conexiunilor de acces la internet pe cupru (3% din total conexiuni acces la internet în bandă largă la data de 30.06.2023, din care 2% erau ADSL).

Astfel, Autoritatea definește produsul focal de la care pornește analiza de substituibilitate ca fiind corespunzător **serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, la o viteză de download „best-effort” de peste 2 Mbps, furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică de tip FTTP (tehnologie FTTH/FTTB), respectiv VDSL.**

În orice caz, dat fiind volumul nesemnificativ al conexiunilor de tipul FTTC+VDSL în România și faptul că Orange Romania S.A. va înlocui serviciile furnizate pe baza FTTC în viitorul apropiat, conform planului său de dezvoltare a rețelei, includerea sau nu a acestor servicii în produsul focal nu influențează concluziile analizei realizate de ANCOM.

Pornind de la produsul focal astfel definit, ANCOM urmează a verifica gradul de substituibilitate a acestuia cu celelalte servicii de acces la internet la puncte fixe furnizate prin intermediul infrastructurilor fixe (rețele de cupru, cablu coaxial, cablu UTP/FTP, radio și, respectiv, satelit) atât din punctul de vedere al funcționalității și al caracteristicilor, cât și al disponibilității, al acoperirii și al tarifelor.

2.2.1.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe de tipul FTTP și VDSL și serviciile de acces asimetric în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelei de cupru cu tehnologia ADSL

În primul rând, trebuie menționat că, din punctul de vedere al caracteristicilor tehnice, serviciile de acces la internet cu tehnologie ADSL sunt servicii uzate moral, care nu mai sunt comercializate în prezent, ci furnizate doar abonaților existenți, fiind de așteptat să dispară în orizontul de timp al analizei de piață. Astfel, conform informațiilor transmise Autorității, a rezultat că Orange Romania S.A. previzionează că va înceta complet furnizarea de servicii pe rețeaua de cupru în anul 2028. În acest sens, societatea a dezafectat complet 2028, ceea ce denotă intențiile sale în direcția renunțării complete la furnizarea serviciilor pe rețeaua de cupru. În ceea ce privește posibilitatea înlocuirii rețelei de cupru cu o rețea de fibră optică, din informațiile disponibile Autorității, a rezultat că furnizorul fost monopolist nu are un plan concret, sistematizat de implementare, 2028.

În acest context trebuie menționat și faptul că, dincolo de evoluțiile specifice la nivel național, accelerarea procesului de scoatere din uz a rețelelor de cupru și tranziția către cele de fibră optică, la nivel european, este susținută în mod constant și consecvent chiar de Comisia Europeană. Astfel, Comisia are în vedere realizarea unui plan concret de migrare a unui procent de minimum 80% din conexiunile pe cupru până în anul 2028, urmând a se renunța la restul de 20% până în anul 2030⁴⁷.

⁴⁷ A se vedea afirmațiile de la pagina 32 a Cărții Albe a Comisiei Europene privind propunerile în ceea ce privește modul de gestionare a investițiilor în infrastructurile digitale - <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/white-paper-how-master-europes-digital-infrastructure-needs>;

Pentru țările care nu vor reuși să realizeze această tranziție conform planificării, în perioada 2028 – 2030 se vor propune măsuri concrete de accelerare a scoaterii din uz a rețelelor de cupru⁴⁸. De asemenea, în documentul de lucru al Comisiei privind evaluarea impactului Propunerii de Regulament privind măsurile de reducere a costului instalării rețelelor gigabit de comunicații electronice (SWD/2023/46 final)⁴⁹ se previzionează că, până în 2030, peste 90% din gospodăriile vor fi deservite de FTTH (sau până la 96% dacă economiile de costuri sunt reinvestite în FTTH) și că infrastructura tradițională va fi în mare parte dezafectată (în cazul cuprului) sau modernizată la FTTB (în cazul cablului).

În al doilea rând, date fiind caracteristicile per ansamblu ale serviciilor de acces la internet prin ADSL (viteze de transfer, tarife, fiabilitate) în comparație cu ale celor de acces prin fibră optică (așa cum au fost prezentate la punctele anterioare), chiar și în condițiile disponibilității unor astfel de servicii spre vânzare, utilizatorii finali nu ar substitui serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe ce permit viteze de transfer superioare (prin FTTP, VDSL), la tarife comparabile, cu servicii ADSL. Practic, în cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată a prețului cu 5-10%, mecanismul de substituibilitate s-ar manifesta într-un singur sens, dinspre serviciile de acces prin rețeaua de cupru cu ADSL spre servicii de acces la internet superioare.

Așadar, având în vedere considerentele expuse, la care se adaugă și argumentul procentului nesemnificativ și în continuă scădere a acestor conexiuni (2%) în totalul conexiunilor de acces la internet din România, ca urmare fie a înlocuirii acestora cu servicii furnizate prin intermediul infrastructurii de fibră, fie a încetării furnizării unor astfel de servicii, ANCOM consideră că serviciile de acces asimetric la internet cu tehnologie ADSL nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces asimetric la internet furnizate prin intermediul tehnologiilor FTTP și VDSL.

2.2.1.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la internet în bandă largă de tip FTTP și VDSL și serviciile furnizate prin intermediul rețelelor de cablu

În România, serviciile de acces la internet în bandă largă sunt furnizate prin intermediul rețelelor de cablu coaxial pe baza tehnologiilor DOCSIS, respectiv EoC, în principal, în configurație de tip HFC, de către principalii operatori de rețele de cablu, DIGI Romania S.A. și Vodafone Romania S.A.

Rețele de cablu UTP/FTP sunt utilizate de către operatorii de rețele mici, dar și de operatorii de rețele de cablu coaxial (suplimentar față de infrastructura de cablu coaxial, pe care sunt retransmise exclusiv programele TV), în principal în configurație de tip FTTC/FTTN. Practic, conexiunile de tip FTTC/N + cablu UTP/FTP reprezintă etape intermediare în tranziția către rețelele bazate exclusiv pe fibră optică, prin eliminarea treptată a segmentelor de cablu UTP/FTP și înlocuirea acestora dinspre rețeaua centrală/backbone către rețeaua de acces la utilizatorul final.

Așa cum a fost prezentat în tabelul II.2. de mai sus, serviciile de acces la internet în bandă largă furnizate prin intermediul tehnologiilor/suporturilor FTTP, VDSL și, respectiv, cablu coaxial și UTP/FTP (inclusiv FTTC/FTTN + cablu UTP/FTP) prezintă funcționalități, caracteristici (în mod particular, în ceea ce privește vitezele „best-effort” oferite, disponibilitatea și gradul de acoperire) și tarife similare. De exemplu, în ceea ce privește vitezele de download „best-effort” cel mai frecvent utilizate în România, serviciile furnizate prin intermediul rețelelor de cablu permiteau viteze de 500 Mbps de regulă, putând ajunge chiar la 1 Gbps în cazul în care este folosită tehnologia DOCSIS 3.0 sau superioare pentru DOCSIS 3.1. Acestea sunt comparabile cu cele corespunzătoare conexiunilor FTTP, 1 Gbps și 2 Gbps fiind cele mai răspândite viteze oferite de către principalii furnizori.

Dacă se consideră, în ansamblu, intervalul de referință corespunzător vitezelor pentru conexiunile FTTP, atunci se poate observa cu ușurință că plaja de viteze aferentă conexiunilor pe

⁴⁸ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772864/EPRS_BRI\(2025\)772864_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/772864/EPRS_BRI(2025)772864_EN.pdf);

⁴⁹ https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:199d4f21-b362-11ed-8912-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_1&format=PDF.

cablu este inclusă în aria corespunzătoare FTTP, cea din urmă fiind mai largă. Considerând conexiunile VDSL, care permiteau viteze de transfer de maximum 100 Mbps, acestea sunt comparabile la limita inferioară cu cele FTTP ori prin cablu (UTP/FTP sau coaxial cu DOCSIS).

Din punctul de vedere al tarifelor, conexiunile FTTP erau comercializate la prețuri variind între 28 și 55 lei, conexiunile pe cablu UTP/FTP sau DOCSIS la tarife cuprinse între 32 și 40 lei, iar cele VDSL sunt tarificate cu 40 lei. Astfel, este ușor de observat că pentru un tarif de 40 lei utilizatorul final poate alege între oricare dintre categoriile de servicii analizate. Mai mult, în cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată a prețului cu 5-10% pentru oricare dintre serviciile analizate, utilizatorii au posibilitatea de a le substitui și într-un sens și altul, date fiind caracteristicile și prețurile apropiate.

Indiferent de infrastructura de rețea utilizată pentru furnizarea serviciului de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe – FTTP, VDSL, cablu, din punct de vedere al utilizatorului final, serviciul pus la dispoziție este identic. Singurele diferențe pot fi observate în modalitatea de furnizare a serviciului, în momentul conectării utilizatorilor finali, în funcție de infrastructura utilizată fiind necesar un alt model de echipament de transmisie a semnalului (modem, set-top box etc.). Echipamentele (routerule) de la punctul terminal al rețelei⁵⁰ aparțin furnizorului, astfel încât, pentru utilizator, nu este nicio diferență. Odată instalate și configurate echipamentele, modalitatea de folosire a serviciului de către utilizator este similară pe toată durata de utilizare a serviciului, indiferent de infrastructura de rețea utilizată.

De asemenea, considerând scopul utilizării serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelelor, respectiv tehnologiilor implementate în România, analiza rezultatelor din studiul de piață „Atitudinile utilizatorilor de servicii de comunicații electronice – persoane fizice”⁶¹ conduce la concluzia că utilizatorii finali – persoane fizice folosesc internetul pentru aceleași activități, indiferent de infrastructura pe care o folosesc pentru a-l accesa. În ansamblu, internetul fix de acasă se folosește în proporție de 85% pentru email, 84% pentru rețele de socializare și pentru informații/știri/forumuri, respectiv 83% pentru cumpărături sau anunțuri online. Un procent ceva mai mic, de 76%, utilizează internetul fix de acasă pentru a vizualiza filme, videoclipuri și emisiuni⁵².

Prin urmare, ținând cont de particularitățile pieței din România, de infrastructura prezentă la nivelul teritoriului național și de evoluția acesteia, de caracteristicile serviciilor furnizate, precum și de utilizarea acestora, opinia ANCOM este că serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe prin intermediul rețelelor de fibră optică FTTP și VDSL și al celor de cablu UTP/FTP și coaxial (inclusiv cu tehnologiile EoC și DOCSIS) fac parte din aceeași piață relevantă a produsului, prezentând un grad important de substituibilitate a cererii din punctul de vedere al vitezelor de transmisie, respectiv al tarifelor asemănătoare. O potențială creștere mică, dar semnificativă și de durată a prețului, cu 5-10% de către un monopolist ipotetic pentru oricare categorie de servicii ar determina, cu ușurință, trecerea utilizatorilor finali de la o categorie de servicii la alta, date fiind costurile de schimbare reduse, o astfel de conduită nefiind profitabilă pentru operatorul care ar adopta-o.

În concluzie, piața relevantă a produsului include **serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică FTTP și**

⁵⁰ A se vedea și documentul „BEREC Guidelines on Common Approaches to the Identification of the Network Termination Point in different Network Topologies”, martie 2020, disponibil la următoarea adresă:

https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/guidelines/9033-berec-guidelines-on-common-approaches-to-the-identification-of-the-network-termination-point-in-different-network-topologies;

⁵¹ Sursa: <https://sscpds.ancom.ro//storage?id=52&apiKey=9f260c15-50ae-47aa-886e-bbf8db914828&action=view>;

⁵² Conform răspunsurilor la întrebarea SU1. Scopuri utilizare internet fix (inclusiv prelucrarea per operator pentru cei principali), pg. 23, Studiul „Atitudini față de servicii de comunicații electronice”, realizat de către Mercury Research pentru ANCOM, pe parcursul lunii septembrie 2023 - https://statistica.ancom.ro/sscpds/public/files/273_ro.

VDSL și, respectiv, prin intermediul rețelelor de cablu UTP/FTP și coaxial (inclusiv cu tehnologiile EoC, DOCSIS, FTTC/FTTN+UTP/FTP).

2.2.1.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces asimetric în bandă largă la puncte fixe furnizate prin radio (de tip FWA)

Conexiunile de acces la internet prin infrastructura de radio (de tip FWA) sunt utilizate din ce în ce mai puțin în România, fiind în număr de doar 6.000, la data de 30.06.2023, în scădere drastică față de sfârșitul anului 2018, când erau în număr de 30.000. Majoritatea acestor conexiuni (64%) sunt furnizate de operatori de mici dimensiuni utilizatorilor persoane fizice (existau 68 operatori activi la nivel sub-național la mijlocul anului 2023, dintr-un total de 70 la nivel național), reprezentând soluții punctuale în general în zonele rurale mai greu accesibile – 83% dintre aceste conexiuni corespund localităților din mediul rural, o astfel de infrastructură nefiind utilizată la scară largă în mediul urban, de exemplu.

Din punctul de vedere al utilizării serviciilor de acces la internet prin infrastructura cu fir, respectiv prin infrastructura radio, o comparație a modului de utilizare a serviciilor de către utilizatorii finali arată că, în general, internetul prin fir este utilizat mai intens decât cel fără fire (prin radio și satelit) - 30% dintre utilizatorii de acces la internet prin fir prezintă un profil de utilizare intensiv (peste 40 de ore pe săptămână), în timp ce 25% dintre utilizatorii de internet fix prin radio și satelit au un astfel de profil⁵³, așa cum se poate observa din tabelul de mai jos.

Tabelul nr. II.3. – Frecvența accesării internetului fix în gospodărie în funcție de modul de furnizare a serviciilor

Modul de furnizare a internetului fix	Sub 10 ore	10 - 20 de ore	21 - 40 de ore	Peste 40 de ore	Nu știu / Nu răspund	Total
Prin fire (fibră optică, cablu coaxial, DSL (modem cu o linie telefonică de cupru))	25%	25%	19%	30%	1%	100%
Fără fire (satelit, radio)	25%	29%	19%	25%	2%	100%
Nu știu / Nu răspund	24%	24%	14%	24%	14%	100%

Sursă: Studiul de piață în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice din România referitor la utilizarea serviciilor de acces la internet la puncte fixe, pg. 59

Cu toate că, din punctul de vedere al utilizatorului final, indiferent de infrastructura de rețea utilizată pentru furnizarea serviciului de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, serviciul pus la dispoziție este identic, caracteristicile funcționale ale serviciului de acces la internet prin radio sunt diferite. Diferențele în ceea ce privește furnizarea efectivă a serviciului se observă în momentul conectării acestuia, în funcție de infrastructura utilizată fiind necesar un alt model de echipament de transmisie a semnalului (modem, set-top box etc.). Echipamentele (routerule) de la punctul terminal al rețelei⁵⁴ aparțin furnizorului, iar odată instalate și configurate, modalitatea de

⁵³ Conform răspunsurilor la întrebarea Q17, coroborate cu cele de la Q2, rezultând în frecvența accesării internetului fix în gospodărie în funcție de modul de furnizare a serviciului, pg. 59, Studiul de piață în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice din România, referitor la utilizarea serviciilor de acces la internet la puncte fixe, realizat de către Cult Research;

⁵⁴ A se vedea și documentul "BEREC Guidelines on Common Approaches to the Identification of the Network Termination Point in different Network Topologies", martie 2020, disponibil la următoarea adresă:

folosire a serviciului de către utilizator este similară pe toată durata de utilizare a serviciului. În același timp, rezultatele studiului de piață în rândul utilizatorilor de servicii de acces la internet la puncte fixe oferă indicii cu privire la existența unei diferențieri între acestea din punct de vedere al utilizării. Astfel, marea majoritate a utilizatorilor de internet fix din România (96%) au menționat că folosesc o conexiune prin fire, precum fibră optică, cablu coaxial ori cupru/DSL, numai 7% explicând că beneficiază de o conexiune prin satelit sau radio⁵⁵.

În ceea ce privește atât tarifele pentru serviciile de acces la internet fix prin radio de tip FWA, cât și vitezele cărora le corespund acestea, piața din România este caracterizată de o variație substanțială, tarifele fiind în general mai mari decât în cazul serviciilor de acces asimetric la internet prin infrastructura fixă, pentru viteze mai mici (a se vedea și tabelul II.2.). De exemplu, datele culese de ANCOM pentru prezenta analiză de piață arată că tarifele pentru serviciile de acces la internet fix prin radio variau, la mijlocul anului 2023, de la 30 la 105 lei, iar vitezele maxime de download erau de până la 6 Mbps în cazul Societății Naționale de Radiodifuziune (SNR)⁵⁶, respectiv de până la 20 sau 50 Mbps în cazul operatorilor mai mici⁵⁷. Astfel, se poate observa că aceste oferte de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe prin radio (de tip FWA) nu sunt, de regulă, unitare la nivelul țării, ci pot fi personalizate în funcție de nevoile clienților, tariful pentru furnizarea serviciilor reflectând, de regulă, costul cu instalarea echipamentelor în zonele greu accesibile, iar vitezele maxime fiind, într-o proporție semnificativă, mai mici decât cele corespunzătoare serviciilor de acces în bandă largă prin fire.

În plus, din punct de vedere al ofertelor disponibile pe piață, este important de punctat și faptul că principalul operator de astfel de servicii la nivel național, SNR, care utilizează tehnologia WiMax pentru furnizarea serviciilor, deține o licență de utilizare a frecvențelor radio în banda de frecvență 3,6 – 3,8 GHz a cărei perioadă de valabilitate expiră la data de 31 decembrie 2025. În contextul evoluțiilor de pe piață, și anume al extinderii rețelelor fixe de fibră optică și al creșterii susținute a serviciilor furnizate prin intermediul acestei infrastructuri care permit viteze superioare, la tarife avantajoase (inclusiv în zonele urbane mici sau rurale), SNR furniza, la mijlocul anului 2023, doar < conexiuni de acces la internet în bandă largă cu ajutorul acestei tehnologii, cererea fiind practic infimă. Totodată, având în vedere și măsurile luate privind armonizarea utilizării benzii de frecvențe în discuție⁵⁸, licența deținută de SNR nu va mai fi prelungită, astfel încât după data de 31.12.2025 această societate nu va mai presta serviciile respective.

Prin urmare, din punct de vedere prospectiv, opinia Autorității este că, în cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată a prețului cu 5-10%, numărul utilizatorilor finali care ar trece de la utilizarea unei tehnologii de acces asimetric la internet prin FTTP, VDSL sau cablu la utilizarea unei tehnologii de acces la internet prin radio, de tip FWA, ar fi neglijabil, serviciile de acces pe infrastructura de radio nefiind în măsură a exercita vreo constrângere concurențială asupra serviciilor prin infrastructurile fixe. Astfel, concluzia Autorității este că serviciile de acces la internet asimetric în

https://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/guidelines/9033-berec-guidelines-on-common-approaches-to-the-identification-of-the-network-termination-point-in-different-network-topologies.

⁵⁵ Conform răspunsurilor la întrebarea Q2 în ceea ce privește modul de furnizare a internetului fix, pg. 16, Studiul de piață în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice din România referitor la utilizarea serviciilor de acces la internet la puncte fixe, realizat de către Cult Research pentru ANCOM pe perioada septembrie-octombrie 2023;

⁵⁶ https://radiocom.ro/wp-content/uploads/2024/09/Oferta-Comerciala_Easy2BiNet-ENTRY-modificate-2018-conf-Decizie-ANCOM.pdf;

⁵⁷ De exemplu, Wireless Broadband S.R.L.;

⁵⁸ Având în vedere cele două decizii ale Comisiei Europene privind armonizarea în banda în discuție (Decizia de punere în aplicare a Comisiei nr. 2014/276/UE de modificare a Deciziei 2008/411/CE privind armonizarea benzii de frecvențe 3 400 - 3 800 MHz pentru sisteme terestre capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice în cadrul Comunității – implementată în România inclusiv prin desfășurarea procedurii de selecție din anul 2015 – și Decizia de punere în aplicare a Comisiei nr. 2019/235/UE de modificare a Deciziei 2008/411/CE în ceea ce privește o actualizare a condițiilor tehnice relevante aplicabile benzii de frecvențe 3 400-3 800 MHz), această bandă de frecvențe a devenit prioritară pentru implementarea cu celeritate a noilor tehnologii (5G), chiar dacă într-o primă etapă implementarea este de tip NSA (non-standalone).

bandă largă la puncte fixe furnizate prin radio (de tip FWA) nu fac parte din aceeași piață relevantă a produsului cu serviciile de acces la internet asimetric în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul infrastructurilor cu fir incluse în piața relevantă a produsului. În orice caz, ținând cont de numărul redus și în scădere al acestora (~80% în perioada analizată), includerea sau excluderea lor din piața relevantă a serviciilor nu este de natură a avea vreun impact asupra condițiilor concurențiale actuale și previzionate pe piața din România.

2.2.1.5. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe prin FTTP, VDSL, cablu și serviciile de acces asimetric în bandă largă la puncte fixe furnizate prin satelit

În ceea ce privește accesul la internet prin intermediul rețelei cu transmisie prin satelit, la data de 30 iunie 2023, în România, existau 5 operatori care furnizau aproximativ 1.500 de conexiuni de acces, reprezentând un procent de doar 0,02% din numărul total de conexiuni de acces la internet în bandă largă, în creștere față de cele aproximativ 600 conexiuni furnizate la data de 30 iunie 2019. Diferențele de preț și calitate dintre ofertele de acces la internet prin intermediul rețelei cu transmisie prin satelit și celelalte tehnologii de acces la internet furnizat la punct fix sunt însă, în continuare, semnificative. Astfel, de exemplu, abonamentul standard pentru utilizatorii rezidențiali⁵⁹ de la Starlink Internet Services Limited (care a contractat <1% dintre conexiunile de acces la satelit) are un tarif lunar de 230 lei pentru viteze de transmisie „best-effort” între 165 și 254 Mbps, cu un trafic inclus nelimitat. Abonamentul „prioritar” pentru utilizatorii – persoane juridice are un tarif lunar de 333 lei pentru un trafic prioritizat în limita a 40 GB de date⁶⁰. Ulterior atingerii pragului de trafic specificat, viteza nu scade, ea menținându-se aceeași, traficul realizat fiind tratat în regim „best-effort”. În plus, este important de menționat că, din punctul de vedere al unui utilizator final, pe lângă tariful abonamentului lunar contractat, acesta trebuie să investească semnificativ și în echipamentul necesar (antena) pentru utilizarea serviciilor, costul nefiind neglijabil – cel mai mic preț pentru antenă fiind de 1.699 lei⁶¹.

Având în vedere considerentele expuse mai sus, în orizontul de timp al analizei, Autoritatea nu consideră că nivelul de substituibilitate cu celelalte tehnologii incluse în aceeași piață a produsului este suficient pentru a concluziona că serviciul de acces la internet prin satelit face parte din aceeași piață relevantă cu serviciile de acces la internet furnizate prin FTTP, VDSL și cablu, având în vedere disponibilitatea relativ limitată a ofertelor, rata de penetrare scăzută și evoluția acesteia, respectiv nivelul mult mai ridicat al tarifelor.

2.2.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces la internet la puncte fixe furnizate prin intermediul tehnologiilor mobile

În afară de tehnologiile fixe utilizate pentru furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă, există și servicii de internet la puncte fixe oferite de către operatori prin intermediul tehnologiilor mobile.

În România, serviciile de acces la internet la puncte fixe prin intermediul tehnologiilor mobile sunt furnizate în prezent de doi operatori - Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A.

⁵⁹ Detalii se găsesc la următoarea adresă: <https://www.starlink.com/residential>;

⁶⁰ Pentru persoanele juridice există alte două abonamente de tip „priority”, unul cu un tarif lunar de 870 lei și 1 TB de date prioritizat și altul cu un tarif lunar de 1.730 lei și 2 TB de date prioritizat. Detalii se regăsesc la următoarea adresă: <https://www.starlink.com/service-plans>. Data de referință pentru informațiile prezentate este 30.07.2024;

⁶¹ <https://www.starlink.com/service-plans> (<https://www.starlink.com/specifications>). Data de referință pentru informațiile prezentate este 30.07.2024.

În ceea ce privește ofertele disponibile pe piață și caracteristicile acestor servicii, din analiza informațiilor disponibile, a rezultat că grupul Orange avea, la data analizei, oferte pentru servicii de internet fix furnizate pe baza tehnologiilor mobile: Net fix 4G 9 și Net fix 4G 11⁶². Cele două oferte prezintă trafic limitat inclus la viteze 4G+ de până la 100 GB, în cazul ofertei Net fix 4G 9 de 47 lei/lună, respectiv de până la 200 GB, în cazul ofertei Net fix 4G 11 de 57 lei/lună, cu posibilitatea de achiziționare a unei extraopțiuni ce include trafic suplimentar de 20 GB lunar pentru un tarif adițional de 3 euro (~15 lei lunar). Cât privește vitezele maxime de download „best-effort” ce pot fi atinse conform ofertelor, acestea sunt de 284,4 Mbps, iar cele de upload de 47,5 Mbps, însă, în mod efectiv/real, vitezele de transfer ale datelor disponibile sunt semnificativ mai scăzute - de 2 Mbps pentru download și 0,5 Mbps pentru upload. În ceea ce privește locația la care poate fi utilizat serviciul, acesta este funcțional numai într-o zonă geografică limitată, predefinită de utilizator. Această zonă geografică se înregistrează automat la prima sesiune de internet din locația respectivă, determinând o rază de utilizare de 100 metri. Conform informațiilor disponibile, încercarea de a utiliza serviciul în mai multe locații sau cu echipamente diferite de cele oferite de furnizori duce la blocarea (indisponibilitatea) serviciului, astfel încât caracterul fix al acestor servicii este indiscutabil, cu toate că tehnologia suport pentru furnizare este cea mobilă. De asemenea, serviciile de acces la internet fix prin tehnologii mobile erau furnizate de Orange și în pachet cu alte servicii de comunicații electronice (cum ar fi serviciile de televiziune), precum și cu servicii din afara sferei serviciilor de comunicații electronice (cum ar fi servicii de tipul video on demand – Movie Go Unlimited la Orange sau servicii IT – cu Norton Security).

În ceea ce privește serviciile de acces la internet fix furnizate prin tehnologii mobile de către Vodafone Romania S.A., analiza a arătat că pe piață este disponibil abonamentul Wi-Fi Instant Nelimitat⁶³ care se comercializează la tariful de 7 euro (~35 lei) lunar pentru persoane fizice, în timp ce, în cazul persoanelor juridice, se percepe un tarif de bază de 14 euro/lună (~70 lei) pentru abonamentul Flexibil Office⁶⁴. În cazul abonamentului destinat utilizatorilor – persoane fizice, traficul de internet la viteze 4G+ este nelimitat⁶⁵, în timp ce, în cazul abonamentelor destinate utilizatorilor – persoane juridice, există o anumită limită de trafic agreată în funcție de nevoile specifice, plus un așa-numit „trafic de date mobile pentru companie” în situația în care abonatul beneficiază și de servicii de acces la internet la puncte mobile. Astfel, în acest caz, se consumă întâi traficul inclus în abonamentul de internet fix, apoi traficul inclus la nivel de companie, în cele din urmă viteza de acces la internet scăzând până la 128 Kbps download și 56 Kbps upload. Vitezele maxime de transmitere a datelor sunt, și într-un caz și în celălalt, aceleași, de 225 Mbps download și 50 Mbps upload, însă viteza uzuală este, în realitate, semnificativ mai scăzută. Din punctul de vedere al locației, nu este necesară pre-autorizarea/predefinirea unei zone anume. Cu toate acestea, din punct de vedere comercial, serviciile sunt prezentate și oferite ca servicii „de internet fix prin tehnologia GSM”. În plus, furnizorul specifică explicit faptul că orice încercare de a muta cartela SIM corespunzătoare serviciului în alte echipamente atrage după sine blocarea acestuia.

Din punctul de vedere al posibilității de furnizare a serviciilor de internet fix prin tehnologii mobile la pachet cu alte servicii, în cazul serviciilor pentru persoanele fizice, Vodafone comercializează abonamentul individual, utilizatorul putând achiziționa separat și alte servicii de la același furnizor, în timp ce, după cum a fost menționat și anterior, serviciile pentru persoane juridice includ, de regulă,

⁶² [Brosura-Abonamentele-Orange-tarife-si-servicii_03-Sept25_digitala_signed.pdf](#);

⁶³ A se vedea și: <https://www.vodafone.ro/serviciifixe/internet/wi-fi>;

⁶⁴ A se vedea și: <https://www.vodafone.ro/business/solutii-de-business/conecteaza-ti-afacerea/servicii-fixe/pachete-flexibile>;

⁶⁵ „În cazul în care clientul are un consum lunar mai mare de 500GB în mod repetat, Vodafone își rezervă dreptul de a limita viteza până la 512 kbps download/ 256 kbps upload. Internetul va reveni la vitezele inițiale de download/upload în următoarea lună de facturare.”.

și serviciul de internet mobil. În plus, tariful de 14 euro lunar pentru abonamentul Flexibil Office acoperă și software-ul de protecție Secure Net⁶⁶.

În tabelul de mai jos sunt prezentate în mod succint principalele caracteristici ale serviciilor de acces asimetric la internet fix în bandă largă furnizat prin intermediul tehnologiilor mobile, comparându-le, din punctul de vedere al disponibilității, gradului de acoperire, condițiilor de comercializare, vitezelor relevante și al tarifelor, cu serviciile de acces la internet furnizate prin intermediul tehnologiilor incluse în piața relevantă a produsului (FTTP, VDSL și cablu).

Tabelul II.4. Comparatie privind caracteristicile serviciilor de acces la internet la puncte fixe prin tehnologii fixe cu fir, respectiv prin tehnologii mobile

Caracteristici servicii de acces la internet la puncte fixe	IF de capacitate superioară prin fir	IF prin rețele mobile Orange	IF prin rețele mobile Vodafone
Viteze de download „best effort” (max.)	Până la 10 Gbps	Până la 284,4 Mbps	Până la 225 Mbps
Viteze de upload „best effort” (max.)	Până la 450 Mbps	Până la 47,5 Mbps	Până la 50 Mbps
Interval viteze uzuale download „best effort”	30 Mbps – 1 Gbps	1 Mbps – 2 Mbps	
Acoperire	la nivel național	în aria de acoperire a rețelei de date a Orange (roaming-ul nu este posibil)	în aria de acoperire a rețelei de date a Vodafone (roaming-ul nu este posibil)
Tarife (oferte naționale)	28 – 55 lei	47 – 57 lei	35 - 70 lei
Trafic inclus	nelimitat	limitat (100GB PF, 200GB PJ)	nelimitat PF, limitat PJ
Limitat la o anumită locație fixă?	Da		Nu
Durata contractuală tipică pentru a beneficia de diverse promoții	24 luni		

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață și, respectiv, a informațiilor de pe paginile de internet ale furnizorilor relevanți, valabile la data realizării analizei de piață

Ținând cont de toate aspectele prezentate, opinia Autorității este că serviciile de internet fix prin tehnologii mobile nu prezintă un grad de substituibilitate îndeajuns de ridicat cu serviciile de acces la internet prin rețelele fixe de fibră optică FTTP, cablu sau cupru cu VDSL, astfel încât să ducă la concluzia că trebuie incluse în aceeași piață relevantă a produsului. Acestea sunt mai degrabă substituibile cu serviciile de acces la internet cu ADSL, date fiind caracteristicile comune în ceea ce privește viteza.

Astfel, se poate observa că, din punctul de vedere al vitezelor de transmisie posibil a fi atinse, deși vitezele maxime de „download” care pot fi furnizate prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe furnizate cu ajutorul tehnologiilor mobile (de până la 450 Mbps în cazul tehnologiilor 4G+ și de până la 38 Mbps în cazul 3G+) pot fi considerate, la nivel teoretic, similare limitelor inferioare ale vitezelor de transfer asigurate de unele tehnologii fixe, acestea depind, totuși, într-o mare măsură de parametrii tehnici ai rețelei și de specificațiile modemului folosit. În ceea ce privește parametrii tehnici ai rețelei, este important de punctat că viteza pe care utilizatorii finali o pot experimenta în utilizarea serviciilor de internet fix furnizate prin intermediul tehnologiilor mobile depinde de o serie de factori care, de regulă, sunt în afara controlului operatorului ce furnizează serviciul – cum ar fi distanța până la stația de bază, nivelul de retransmisie, mediul în care se propagă semnalul, gradul de încărcare a zonei respective, aspecte care sunt și semnalate ca atare de către operatorii de furnizează astfel de servicii. Practic, după cum a fost exemplificat în tabel, viteza experimentată cel mai frecvent de utilizatori este semnificativ mai mică decât cea maximă, comparabilă mai degrabă cu cea a conexiunilor de acces la internet cu ADSL. Cât privește modemul folosit, utilizatorul fiind restricționat la a folosi doar echipamentul furnizorului pentru funcționarea serviciilor, părerile clienților exprimate

⁶⁶ <https://www.vodafone.ro/business/solutii-de-business/conecteaza-ti-afacerea/servicii-fixe/pachete-flexibile>.

în contextul gradului de satisfacție cu privire la utilizarea serviciilor descrise mai sus nu sunt pozitive în unele cazuri, cum ar fi în cazul Orange⁶⁷.

În ceea ce privește modul de comercializare a serviciilor, este important de punctat că, în timp ce serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe prin FTTP, VDSL și cablu sunt furnizate atât în pachete cu alte servicii de comunicații electronice, cât și individual, pentru unele dintre serviciile de acces asimetric la internetul fix furnizat prin intermediul tehnologiilor mobile nu există această posibilitate (de exemplu, în cazul ofertei „Wi-Fi Instant Nelimitat” de la Vodafone Romania S.A.).

De asemenea, o altă diferență notabilă ține de volumul de trafic inclus în abonamente. În timp ce, pentru internetul fix în bandă largă prin rețelele fixe de capacitate superioară, traficul inclus este nelimitat, acesta prezintă *de facto* limitări în cazul traficului corespunzător prin rețelele mobile. Practic, scăderea vitezei după atingerea unui anumit prag de consum, atât în cazul Orange Romania, cât și în cazul Vodafone Romania, are ca efect o limitare temporală a activităților ce pot fi realizate prin intermediul serviciilor respective, cu atât mai mult cu cât acestea sunt consumatoare de bandă – de exemplu, în cazul serviciilor de videoconferință, video streaming, televiziune „on demand”.

Din punctul de vedere al tarifelor, analiza datelor arată că, în cazul unei creșteri cu 5-10% a prețului pentru serviciile de acces la internet fix prin rețelele fixe prin FTTP, VDSL și cablu, numărul utilizatorilor care ar trece la utilizarea unei tehnologii de acces asimetric la internet bazate pe rețelele mobile nu ar fi suficient de mare pentru a face neprofitabilă creșterea prețurilor pentru un furnizor monopolist ipotetic. Date fiind costurile de schimbare reduse și disponibilitatea serviciilor alternative pe infrastructură fixă de capacitate superioară la nivel național, utilizatorii s-ar îndrepta către alte servicii de bandă largă pe aceleași infrastructuri, iar nu către serviciile furnizate de operatorii de rețele mobile. Totodată, în sens invers, analiza datelor a mai arătat că utilizarea tehnologiilor mobile pentru acces la punct fix nu este limitată doar în zonele în care nu există sau există o acoperire insuficientă a tehnologiilor fixe în bandă largă, precum și faptul că acestea au fost contractate predominant de utilizatorii din mediul urban (57%), ceea ce denotă o potențială substituibilitate asimetrică (dinspre internetul fix pe mobil către internetul fix pe fir), în cazul unei creșteri mici, dar semnificative și de durată a prețului pentru serviciile de internet fix furnizate prin intermediul rețelelor mobile.

În ceea ce privește utilizarea efectivă și evoluția serviciilor de acces fix la internet în bandă largă, acestea au cunoscut o creștere de 30% în perioada 2018-2023, însă, începând cu anul 2022, numărul acestora a început să scadă constant, maximul fiind atins la sfârșitul anului 2021. Datele statistice raportate, precum și evoluțiile în timp sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul II.5. Evoluția numărului de conexiuni de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizare prin intermediul tehnologiilor mobile

Indicator	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Conexiuni de acces la internet fix pe bază de tehnologii mobile	234.000	299.000	394.000	436.000	373.000	303.000
<i>Evoluție</i>	-	+28%	+32%	+11%	-14%	-19%
Orange Romania S.A.	✂	✂	✂	✂	✂	✂
Orange Romania Communications S.A.	✂	✂	✂	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A.	✂	✂	✂	✂	✂	✂

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață, respectiv datelor statistice raportate de furnizori în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013

Scăderea numărului de conexiuni în perioada 2022 - 2023 poate fi rezultatul faptului că, în condițiile în care Orange Romania a renunțat la infrastructura de cupru într-un număr de ✂ localități, fără să ofere în loc opțiuni similare din punct de vedere calitativ, utilizatorii finali ai acestuia au migrat

⁶⁷ A se vedea, de exemplu, <https://www.orange.ro/magazin-online/huawei%2B-modemuri-airbox-b311-221-4g-b1,b3,b7,b8,b20-modem-pd-46968?sectiune=review-uri>.

către alți furnizori, cu o mare probabilitate, către serviciile DIGI Romania S.A. care este prezent în 80% dintre aceste localități.

Astfel, cu toate că, așa cum rezultă din informațiile analizate de ANCOM, într-o proporție semnificativă dintre zonele rurale ori limitrofe în care s-a renunțat și/sau se va renunța la furnizarea conexiunilor pe infrastructura de cupru și în care nu este preconizată înlocuirea cu rețele de fibră optică, soluția tehnologică oferită utilizatorilor pentru înlocuire a fost/va fi cea a conexiunilor furnizate prin intermediul rețelei mobile destinate utilizării în locații fixe, acest aspect denotă un grad limitat de substituibilitate a cererii/ofertei, și anume doar în zonele în care nu sunt furnizate servicii de acces la internet pe rețele fixe de fibră optică.

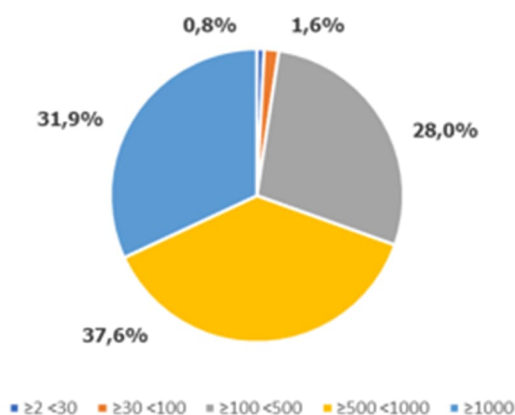
În concluzie, ținând cont de caracteristicile serviciului de acces la internet la puncte fixe prin tehnologii mobile (tarife, volume de trafic inclus, viteze de transfer, funcționalitate, calitate), ANCOM consideră că aceste servicii nu sunt incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile de acces la internet la puncte fixe furnizate prin rețele fixe de mare capacitate prin FTTP, VDSL și cablu.

2.2.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu pentru toate vitezele de transmisie furnizate

În cele ce urmează, ANCOM reanalizează dacă piața relevantă a produsului cuprinde serviciile de acces la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu pentru toate vitezele de transmisie sau dacă este necesar să fie definite două sau mai multe piețe distincte⁶⁸.

Având în vedere schimbările înregistrate în perioada scursă de la precedenta analiză de piață (detaliată la punctele anterioare), precum și faptul că Autoritatea a identificat o piață relevantă a produsului care include serviciile de acces la internet prin FTTP, VDSL și cablu, care asigură furnizarea de viteze mari și foarte mari utilizatorilor finali, este important de analizat distribuția conexiunilor în funcție de vitezele relevante, pentru a stabili punctul de plecare al analizei lanțului de substituibilitate din această perspectivă. Datele relevante sunt prezentate în graficul de mai jos.

Figura nr. II.2. – Structura conexiunilor asimetrice de acces în bandă largă la puncte fixe prin FTTP, VDSL și cablu, la data de 30.06.2023

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață

⁶⁸ În comparație cu analiza de piață precedentă, o analiză de substituibilitate a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă în funcție de ratele de partajare nu se mai justifică în prezent, capacitățile rețelelor din România prin intermediul cărora sunt furnizate serviciile care fac parte din piața relevantă a produsului fiind cu mult peste gradul de utilizare din piață (actual și previzionat) ceea ce le face capabile să asigure continuitate și un grad ridicat de calitate în ceea ce privește vitezele furnizate. Practic, ratele de partajare nu mai au un impact notabil asupra calității serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în România și, astfel, nu mai reprezintă un criteriu important de diferențiere a serviciilor, care să necesite realizarea unei analize de substituibilitate.

După cum se poate observa, aproape 98% dintre conexiunile furnizate prin intermediul tehnologiilor incluse în piața relevantă a produsului sunt furnizate la viteze de cel puțin 100 Mbps. Astfel, pentru analiza de substituibilitate a serviciilor de acces asimetric la internet în funcție de vitezele oferite de furnizori, viteza de acces de cel puțin 100 Mbps se consideră ca fiind limita inferioară relevantă de la care va porni această analiză.

Substituibilitatea cererii

Tabelele nr. II.6., respectiv II.7. prezintă, pentru perioada decembrie 2019 - iunie 2024⁶⁹, ofertele pentru abonamentele lunare la serviciile de acces la internet fix de bandă largă, oferite la o viteză de cel puțin 100 Mbps, atât de furnizorii principali din România – de exemplu, DIGI Romania S.A., Orange Romania S.A. și Nextgen Communications S.R.L. (în principal, prin FTTP), Vodafone Romania S.A. (în principal, prin DOCSIS), Orange Romania Communications S.A. (în principal, prin FTTH), cât și de furnizorii de dimensiuni mai mici.

Tabelul nr. II.6. – Exemple de tarife lunare* **pentru serviciile de acces la internet la puncte fixe la viteze de cel puțin 100 Mbps destinate utilizatorilor finali – persoane fizice, în funcție de vitezele de transmisie „best-effort”. Evoluție în perioada 2019 – 2024.

Perioada	Tarife lunare* **/ Viteze de transmisie „best-effort” (Mbps)									
	100 Mbps	150 Mbps	300 Mbps	350 Mbps	500 Mbps	600 Mbps	1 Gbps	2 Gbps	2,3/ 2,5 Gbps	10 Gbps
Societatea DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)										
Dec-19	28 lei		30 lei		35 lei		40 lei			
Dec-20	28 lei		30 lei		35 lei		40 lei			
Dec-21	28 lei				30 lei		40 lei		45 lei	50 lei
Dec-22	28 lei				30 lei		40 lei		45 lei	50 lei
Iun-23	28 lei				30 lei		40 lei		45 lei	50 lei
Iun-24					30 lei		40 lei		45 lei	50 lei
Societatea Vodafone Romania S.A.**										
Dec-19		34 lei	39 lei		49 lei					
Sep-20		34 lei	39 lei		49 lei					
Aug-21			34 lei		44 lei					
Dec-22					30 lei					
Iun-23					32 lei					
Iun-24					37 lei					
Societatea Orange România S.A.***										
Sep-19	38 lei		38 lei		47 lei		57 lei			
Dec-20	29 lei				34 lei		39 lei			
Dec-21	29 lei				34 lei		39 lei			
Dec-22	29 lei				34 lei		39 lei	44 lei		
Iun-23	35 lei				40 lei		45 lei	49 lei		
Iun-24									55 lei	
Societatea Orange Romania Communications S.A.**/ ***										
Dec-19							39 lei			
Dec-20							39 lei			
Dec-21							39 lei			
Dec-22	30 lei				35 lei		39 lei	44 lei		
Iun-23	35 lei				40 lei		45 lei	49 lei		
Iun-24									55 lei	
Societatea Nextgen Communications S.R.L.										
Dec-19	37 lei				49 lei		55 lei			
Dec-20	37 lei				49 lei		55 lei			
Dec-21	37 lei				49 lei		55 lei			
Dec-22	39 lei			39 lei		49 lei	55 lei			
Iun-23	39 lei			39 lei		49 lei	55 lei			
Iun-24	39 lei			39 lei		49 lei	55 lei			
Alți furnizori****										
Dec-19	40,2 lei		39,9 lei		46,5 lei		57,5 lei			
Dec-20	39,9 lei		39,9 lei		48,3 lei		57,6 lei			
Dec-21	39,4 lei		39,9 lei		48,0 lei		59,1 lei			
Dec-22	39,5 lei		39,7 lei		48,4 lei		61,7 lei			
Iun-23	40,3 lei		39,7 lei		50,0 lei		62,9 lei			

⁶⁹ Pentru luna iunie 2024, tarifele prezentate sunt în funcție de informațiile disponibile pe paginile de internet ale furnizorilor.

Note: * tarifele prezentate includ TVA.

** pentru tarifele exprimate în euro, s-a folosit cursul de schimb mediul corespunzător lunii/perioadei în care a fost valabilă oferta prezentată.

*** pentru luna iunie 2024, ofertele Orange Romania S.A. și Orange Romania Communications S.A. sunt aceleași, corespunzând Orange Romania.

**** nu sunt disponibile informații pentru luna iunie 2024.

Sursă: ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori și, respectiv, pe baza informațiilor disponibile pe paginile de internet ale acestora.

După cum se poate observa, caracteristica comună a ofertelor de servicii de acces la internet în bandă largă din România este aceea că tarifele cresc odată cu viteza de transmisie furnizată (în analizarea datelor prezentate, trebuie ținut cont că, în cazul operatorilor alternativi de dimensiuni mai mici, valorile prezentate în tabele reprezintă o medie a tarifelor percepute de aceștia, numărul de oferte considerat variind în funcție de serviciile disponibile în piață). Un aspect important de remarcat în perioadele recente (în mod particular, în anul 2023) este acela al unei majorări a tarifelor pentru accesul la internet de către o parte dintre principalii furnizori de servicii, în cazul aceleiași categorii de viteze considerate. Astfel, Vodafone Romania S.A., Orange România S.A., Orange Romania Communications S.A. și, respectiv, Nextgen Communications S.R.L. au majorat tarifele cu sume variind de la 2 lei la 6 lei, în funcție de viteza de transmisie și, respectiv, de perioadele considerate. În același timp, se poate observa că, în perioada 2019 – 2020, s-a înregistrat o scădere a tarifelor serviciilor de acces la internet în funcție de viteze, în cazul Orange Romania Communications S.A., urmată de o stagnare a acestora în perioada 2021 – 2022, pentru majoritatea furnizorilor principali (excepție face Vodafone Romania S.A. care a înregistrat o scădere a tarifelor), după care, în perioada 2022 - 2023, acestea au înregistrat o creștere, în medie, de 15%, mai puțin în cazul DIGI Romania S.A., care a menținut tarifele constante în perioada 2021 - 2023.

În ceea ce privește o comparație a tarifelor în funcție de categorii de viteze și furnizori, informațiile prezentate arată că tarifele sunt extrem de apropiate din punct de vedere valoric, variind de la 28-49 lei pentru viteze de transmisie între 100 și 500 Mbps până la 44-55 lei pentru viteze de transmisie de peste 1 Gbps, în cazul principalilor furnizori de servicii de acces la internet. O serie de valori așa apropiate sunt de natură a aduce un indiciu suplimentar cu privire la puterea presiunilor concurențiale exercitate la nivelul diverselor viteze de transmisie furnizate, în condițiile în care este considerată o creștere mică, dar semnificativă și de durată a prețului pentru unul dintre serviciile de acces la internet la viteze de transmisie relativ inferioare.

Astfel, este evident că, cel puțin teoretic, din punctul de vedere al cererii, extremele din lanțul de servicii nu sunt substituibile, adică serviciile având viteze de transmisie la limita inferioară considerată (de 100 Mbps), oferite la tarife mai scăzute, nu sunt substituibile în mod direct cu serviciile având viteze de transmisie foarte mari, oferite la tarife ceva mai ridicate. Cu toate acestea, din punct de vedere practic, se constată că, în timp ce vitezele variază semnificativ, de la 100 Mbps la 10 Gbps, tarifele corespunzătoare prezintă o variație mult mai mică, de la 28 lei la 63 lei lunar. Practic, la nivelul pieței de servicii de acces la internet în bandă largă de tip asimetric se manifestă un mecanism de substituibilitate în lanț, neexistând un punct de discontinuitate clar și permanent între diferite viteze, după cum se poate observa în datele prezentate în tabele. Astfel, existența unui asemenea mecanism determină constrângeri concurențiale la nivelul tuturor vitezelor de transmisie. Substituibilitatea în lanț este cu atât mai puternică cu cât ofertele de servicii de acces la internet ale furnizorilor din România, în special în ceea ce privește tarifele și vitezele puse la dispoziție, sunt într-un continuu proces de îmbunătățire, acestea din urmă având o evoluție ascendentă semnificativă față de situația din precedenta analiză de piață, pe fondul dezvoltării la scară largă a rețelelor de fibră optică.

Potrivit pct. 87 din Comunicarea Comisiei privind definirea pieței relevante în sensul dreptului comunitar al concurenței C/2024/1645⁷⁰, „(...) În anumite cazuri, existența unor lanțuri de substituție poate determina Comisia să ia în considerare definirea piețelor relevante pe care produsele sau zonele

⁷⁰ Disponibilă la https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202401645

situate la extremitățile pieței nu sunt direct substituibile’. De exemplu, dacă prețul serviciilor/produselor care fac parte dintr-un lanț de substituție continuu se modifică totuși independent unul de altul, atunci aceasta sugerează că lanțul de substituție nu este suficient de puternic pentru a include serviciile/produsele în aceeași piață relevantă a produsului. Or, datele prezentate de Autoritate evidențiază faptul că, în ultimii ani, tarifele serviciilor de acces la internet în bandă largă au avut, în general, o evoluție în aceeași direcție indiferent de vitezele de transmisie „best-effort” furnizate. Astfel, aplicând mecanismul de substituibilitate în lanț, s-a constatat că sunt îndeplinite condițiile necesare pentru a concluziona că, din punct de vedere al cererii, piața relevantă a produsului include atât servicii de acces la internet cu viteze de transmisie mai mici, cât și servicii de acces la internet cu viteze de transmisie mai mari (cu viteze la valori situate la extremele considerate relevante în prezenta analiză de piață), care nu sunt substituibile în mod direct. În mod concret, din situația ofertelor pentru serviciile de acces la internet cu diferite viteze de transmisie, prezentată în tabelul II.6. de mai sus, se observă că nu există discontinuități majore în ceea ce privește rezultatele aplicării mecanismului de substituibilitate în lanț. În general, există o gamă largă de opțiuni de servicii cu diferite viteze de transmisie, disponibile la tarife variate și care utilizează același tip de suport pentru transmiterea semnalului. În plus, vitezele de transmisie pentru serviciile furnizate clienților sunt îmbunătățite periodic de către furnizori (de exemplu, din punctul de vedere al evoluției de la precedenta analiză de piață și până în prezent, se poate observa că principalii furnizori și-au actualizat ofertele în sens pozitiv, crescând semnificativ vitezele „best-effort” ce pot fi furnizate), astfel încât orice neconcordanță care poate apărea în ceea ce privește substituibilitatea în lanț ar fi puțin probabil să fie stabilă în timp.

Totodată, ofertele de servicii de acces la internet la puncte fixe ale principalilor competitori, precum și ale operatorilor de dimensiuni mai mici prezenți pe piață, reflectă în principal disponibilitatea tehnologiilor în anumite zone, iar, pe măsură ce tehnologiile implementate permit, sunt furnizate servicii cu viteze tot mai mari, la tarife uneori egale cu cele pentru servicii cu viteze mai mici.

Pentru a verifica concluzia privind prezența efectului de substituibilitate în lanț la nivelul serviciilor de acces la internet la puncte fixe cu viteze diferite, ANCOM a realizat inclusiv un exercițiu de calcul al tarifului mediu lunar pentru serviciile de acces la internet la puncte fixe, în cazul utilizatorilor finali – persoane fizice, pentru perioada 2019 – 2023. Astfel, a fost analizat modul în care tarifele medii pentru serviciile de acces la internet variază în funcție de vitezele de transmisie „best-effort” de cel puțin 100 Mbps, în special a cercetat dacă un furnizor monopolist ipotetic de conexiuni de acces la internet cu viteze relativ reduse poate impune în mod profitabil o creștere mică, dar semnificativă și de durată a tarifelor pentru aceste servicii.

Plecând de la modalitatea de comercializare a serviciilor (individual sau la pachet cu alte servicii) și gradul de comparabilitate a ofertelor pentru serviciile de acces la internet fix de pe piață, Autoritatea a luat în considerare ofertele următorilor furnizori reprezentativi pentru piață: Orange Romania Communications S.A., Vodafone Romania S.A., Nextgen Communications S.R.L., Orange România S.A. și DIGI Romania S.A., precum și, în ansamblu, ofertele furnizorilor de dimensiuni mai mici de pe piață, care, de regulă, oferă servicii de acces la internet la limita inferioară de 100 Mbps. Astfel, au fost incluse în calcul tarifele pentru serviciile de acces la internet la puncte fixe de tip „best-effort” achiziționate individual. În ceea ce privește ofertele selecționate, au fost luate în considerare categorii de viteze și tarife reprezentative, care să reflecte ofertele specifice pieței din România pentru perioadele de referință analizate și să asigure obținerea unor informații comparabile de la o perioadă la alta.

Tarifele medii lunare obținute pentru perioadele analizate, pentru fiecare interval de viteze considerat, și evoluția acestora sunt prezentate în tabelul nr. II.7., respectiv în figura II.3. Tarifele medii lunare sunt exprimate în lei și reflectă media tarifelor ofertelor relevante pentru categoriile de viteze ale serviciilor de acces la internet la puncte fixe considerate. Există situații în care, în cazul

anumitor perioade și intervale de viteze, a existat o singură ofertă relevantă, tariful lunar mediu corespunzând ofertei respective. De asemenea, întrucât o parte dintre tarifele relevante corespunzătoare ofertelor incluse au fost exprimate în euro, ANCOM a considerat cursul de schimb valutar mediu corespunzător lunii, respectiv perioadei în care a fost valabilă oferta analizată.

Tabelul nr. II.7. - Tarifele medii lunare pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe de tip „best-effort” la viteze de cel puțin 100 Mbps, în perioada 2019 - 2023

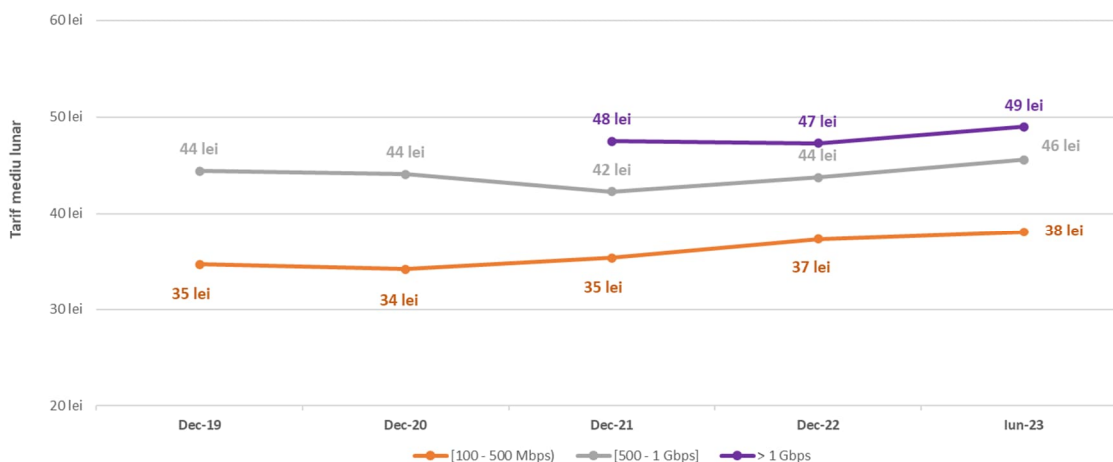
Perioada	Tarife medii lunare (lei) / Viteze de transmisie „best-effort”		
	[100-500 Mbps)	[500 Mbps;1 Gbps]	>1 Gbps
Dec-19	35	44	
Dec-20	34	44	
Dec-21	35	42	48
Dec-22	37	44	47
Iun-23	38	46	49

Notă: * tarifele prezentate includ TVA.

Sursă: date prelucrate de ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori și, respectiv, pe baza informațiilor disponibile pe paginile de internet ale acestora

Evoluția tarifelor medii în ansamblu atestă, la rândul său, că nu există discontinuități în ceea ce privește rezultatele aplicării mecanismului de substituibilitate în lanț, pe parcursul perioadei analizate. Astfel, se poate observa că tarifele medii lunare pentru servicii de acces la internet cu viteze de transmisie superioare, de cel puțin 500 Mbps, au fost, în general, oscilante de la o perioadă la alta, în timp ce tariful mediu pentru serviciile din categoria de viteze relativ inferioare [100-500 Mbps) a crescut ușor, ceea ce poate reprezenta un indiciu asupra politicii de promovare a serviciilor de mare și foarte mare capacitate a operatorilor din România. În ceea ce privește creșterile tarifare înregistrate către sfârșitul perioadei supuse analizei (2022 - 2023), acestea nu sunt efectul lipsei de manifestare a concurenței, fiind înregistrate în cazul majorității furnizorilor principali, pentru majoritatea categoriilor de viteze, ci sunt, mai degrabă, creșteri contextuale, determinate de situația economică dificilă, pe fondul unor creșteri ale ratei inflației (2,6% în 2020, 5,1% în 2021, 13,8% în 2022, respectiv 10,4% în 2023⁷¹), coroborate cu erodarea marjelor de profit ale operatorilor de rețele și servicii de comunicații electronice.

Figura nr. II.3. - Tarifele medii lunare pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe de tip „best-effort” la viteze de cel puțin 100 Mbps, în perioada 2019 - 2023

Sursă: date prelucrate de ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori și, respectiv, a celor de pe paginile de internet ale acestora

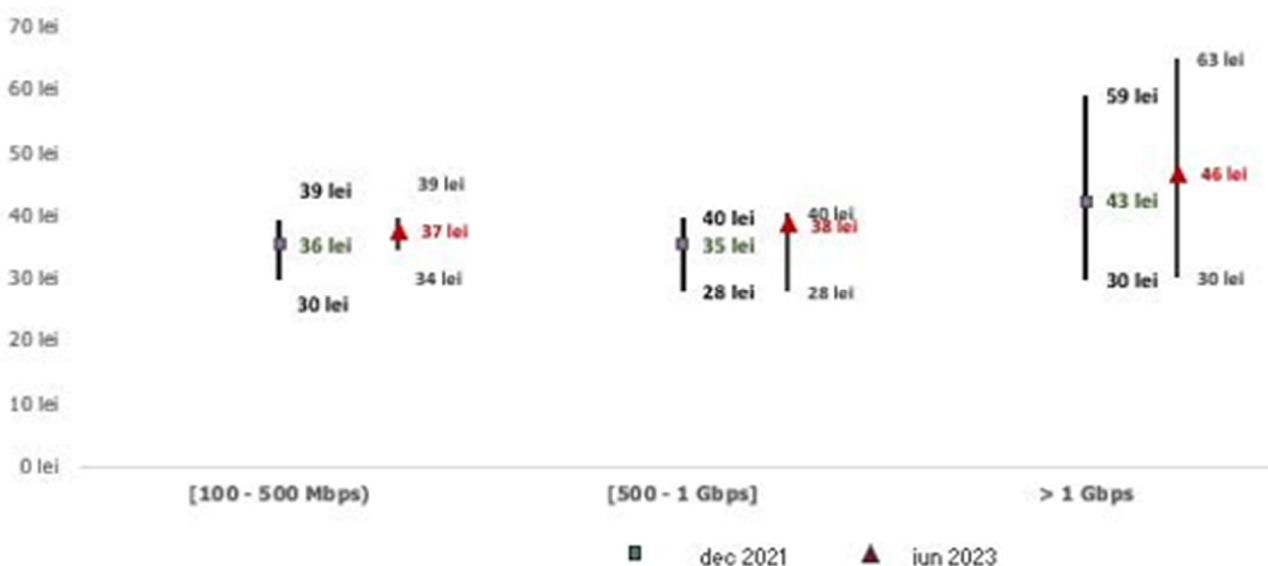
⁷¹ Publicate de Institutul Național de Statistică la următoarea adresă: <https://insse.ro/cms/ro/content/ipc%E2%80%93serie-de-date-anuala>.

Modalitatea de tarifare practică de operatori denotă faptul că lanțul de substituție între serviciile furnizate la diverse viteze de transmisie este îndeajuns de puternic încât tarifele să nu fie stabilite în mod independent unele de celelalte, exploatând anumite circumstanțe concurențiale posibil diferite. Întrucât tarifele pentru diversele viteze de transmisie furnizate au fost, în general, foarte apropiate din punct de vedere valoric de la o perioadă la alta, utilizatorii finali au putut alege, în funcție de disponibilitatea ofertelor în zona în care locuiesc, servicii de acces la internet la puncte fixe la diverse viteze, în funcție de nevoile specifice, în principiu la aceleași tarife. Aceste concluzii sunt susținute și de rezultatele din studiile de piață realizate de ANCOM pentru analiza pieței serviciilor de acces la internet la punct fix, care arată că, în 62% din cazuri, furnizorul de servicii de acces la internet nu a modificat aspecte ce țin de serviciile utilizate ori de termenii contractuali, ulterior achiziționării serviciilor de acces la internet⁷².

În același scop, al analizării efectului de substituibilitate în lanț, în figura nr. II.4. au fost calculate, comparativ, tarifele medii lunare, respectiv tarifele lunare maxime și minime corespunzătoare fiecărei categorii de viteze considerate, aferente lunii iunie 2023, și evoluția față de luna decembrie 2021.

Aplicând testul monopolistului ipotetic pentru tarifele medii aferente lunii iunie 2023, se poate observa că, în cazul în care tariful mediu lunar pentru serviciile de acces la internet la puncte fixe cu viteze de cel puțin 100 Mbps și mai mici de 500 Mbps ar crește cu doar 5%, ajungând la 38 lei, utilizatorii finali ar putea achiziționa în schimb servicii de acces la internet cu viteze de cel puțin 500 Mbps, la un tarif mediu lunar chiar mai mic. De asemenea, în cazul în care tariful mediu lunar pentru serviciile de acces la internet la puncte fixe cu viteze de cel puțin 500 Mbps și mai mici de 1 Gbps ar crește cu 10%, ajungând la 38,5 lei, utilizatorii finali ar putea achiziționa în schimb servicii de acces la internet cu viteze de peste 1 Gbps, la tarife variind între 30 lei și, respectiv, 63 lei. În acest context este important de subliniat că intervalul superior considerat este deschis și, prin urmare, cuprinde oferte pentru acces la internet la viteze foarte mari, chiar și de 10 Gbps.

Figura nr. II.4. - Tarife medii lunare aferente categoriilor de viteze ale serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe de tip „best-effort” de cel puțin 100 Mbps, respectiv tarifele maxime și minime corespunzătoare fiecărei categorii, în luna decembrie 2021 și, respectiv, luna iunie 2023

Sursă: date prelucrate de ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori și, respectiv, a celor de pe paginile de internet ale acestora

⁷² Răspunsurile la întrebarea Q27. Dar furnizorul dvs. a schimbat ceva ce ține de serviciile utilizate sau modificarea termenilor contractuali, ulterior achiziționării serviciilor de acces la internet? din studiul de piață realizat de Cult Research pentru ANCOM în perioada septembrie – octombrie 2023.

În aceste condiții, ANCOM își menține punctul de vedere exprimat în precedenta analiză de piață conform căruia este imposibil de stabilit o limită minimă și o limită maximă a vitezelor, clare și stabile, fiind puțin probabil ca un furnizor monopolist ipotetic de conexiuni de acces la internet cu o viteză de transmisie mai mică, la limita inferioară, să poată impune în mod profitabil o creștere mică, dar semnificativă și de durată a tarifelor, deoarece utilizatorii vor avea posibilitatea ca, pentru același tarif, să opteze pentru un serviciu cu o viteză mai mare. Prin urmare, serviciile cu viteze de transmisie mai mari sunt suficient de substituibile din punctul de vedere al cererii cu serviciile având viteze de transmisie mai mici, ceea ce ar face creșterea de preț nerentabilă pentru serviciile cu viteze mai mici.

Substituibilitatea ofertei

În România există o serie de furnizori de servicii de acces asimetric la internet la viteze de cel puțin 100 Mbps care operează rețele fixe de mare capacitate, la nivel național, cum ar fi DIGI Romania S.A., grupul Orange, respectiv Vodafone Romania S.A., precum și o multitudine de operatori de dimensiuni mai mici (124 la data de 30.06.2023) care furnizează servicii de calitate comparabilă cu cea oferită de către primii, la nivel subnațional. Principalii furnizori de pe piață au oferte pentru serviciile de acces la internet pentru toate categoriile de viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps.

În scopul analizării substituibilității ofertei privind serviciile de acces la internet furnizate la viteze diferite, au fost reanalizate cotele de piață ale furnizorilor de servicii de acces la internet în funcție de numărul de conexiuni de acces la internet în bandă largă furnizate prin intermediul tehnologiilor din piața relevantă a produsului identificată la punctul anterior, pentru categoriile de vitezele de transmisie prezentate în tabelul nr. II.8.

Tabelul nr. II.8. - Cotele de piață ale furnizorilor de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, în funcție de numărul de conexiuni și vitezele de transmisie „best-effort” la viteze de cel puțin 100 Mbps, la data de 30.06.2023

Viteza de transmisie „best-effort”	Nr. total de conexiuni (mil.)	Cotele de piață ale principalilor operatori, în funcție de nr. de conexiuni la viteze de transmisie „best-effort”			
		DIGI Romania	Vodafone	Grupul Orange*	alți furnizori
30.06.2023	5,74	✂	✂	✂	✂
≥ 100 Mbps <500 Mbps	1,65	✂	✂	✂	✂
≥ 500 Mbps <1000 Mbps	2,21	✂	✂	✂	✂
≥1000 Mbps	1,88	✂	✂	✂	✂

Notă: Societatea Nextgen Communications S.R.L. este inclusă în Grupul Orange.

Sursă: ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori pentru realizarea analizei de piață

Din perspectiva ofertei, datele prezentate evidențiază o structură concurențială relativ similară a pieței, la nivelul categoriilor de viteze prezentate: DIGI Romania S.A. este lider de piață pentru toate categoriile de viteze superioare de transmisie oferite, în timp ce competitorii săi sunt aceiași: Vodafone Romania S.A. concurează mai puternic pe segmentul [500 Mbps – 1 Gbps), în timp ce grupul Orange pe segmentul de cel puțin 1 Gbps. Astfel, nu pot fi identificate diferențieri clare ale condițiilor de concurență la nivelul segmentelor aferente diferitelor servicii în funcție de vitezele de transmisie oferite, pe o piață încă în expansiune.

De asemenea, date fiind investițiile deja începute sau aflate în stadiu avansat în rețelele de fibră optică din România (acoperirea cu rețele FTTP era de 95% la data de 30.06.2023, în creștere cu 27 puncte de procente față de situația valabilă la data precedentei analize de piață), din punct de vedere al substituibilității ofertei, este relativ simplu pentru furnizorii de servicii de acces la internet care oferă servicii la viteze de transmisie de cel puțin 100 Mbps să intre pe piață și să ofere servicii de acces la internet cu viteze de transmisie superioare acestora.

Prin urmare, din punct de vedere al substituibilității ofertei, piața relevantă a produsului include toate serviciile de acces asimetric la internet cu viteze de transmisie „best-effort” de cel puțin 100 Mbps.

În concluzie, având în vedere că nu sunt identificate zone de discontinuitate ale mecanismului substituibilității în lanț sau diferențieri clare și stabile ale condițiilor de concurență la nivelul segmentelor aferente diferitelor viteze de transmisie, ANCOM menține concluzia din analiza de piață precedentă conform căreia piața relevantă a produsului cuprinde toate conexiunile de acces la internet, indiferent de vitezele de transmisie „best-effort” furnizate.

2.2.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces simetric la internet în bandă largă

Serviciile de acces la internet cu bandă simetrică sunt serviciile de acces la internet care asigură o viteză de „download” egală cu cea de „upload”. De regulă, furnizorul garantează utilizatorului lățimea de bandă achiziționată, indiferent de volumul de trafic realizat, asigurându-se totodată un nivel mai ridicat de calitate și disponibilitate.

Serviciile de acces la internet cu bandă asimetrică se caracterizează prin oferirea unei viteze de „download” mai mare decât viteza de „upload”. De regulă, furnizarea serviciului se realizează cu implementarea unei rate de „partajare” a segmentului rețelei de acces relevant, valoarea reală a vitezei atinse fiind în general mai mică decât viteza „best-effort” contractată (viteza maximă care poate fi atinsă, în funcție de modul de proiectare a rețelei). Totuși, în contextul pieței din România și a creșterii semnificative a capacităților teoretice ale rețelelor generate de dezvoltarea rețelelor de acces la internet pe bază de fibră optică, elementul ratei de partajare devine nesemnificativ. Cu toate acestea, diferențierea între viteza de download și cea de upload se menține în contextul serviciilor asimetrice.

Serviciile de acces simetric la internet în bandă largă pot fi furnizate atât prin intermediul rețelelor DSL (HDSL/SDSL), cât și prin intermediul rețelelor de cablu UTP/FTP, fibră optică sau radio. În ceea ce privește rețelele de cablu coaxial, furnizarea de servicii de acces simetric la internet prin intermediul acestora este posibilă doar în cazul utilizării tehnologiei EoC-c (Ethernet Over Coax cascaded).

Din punctul de vedere al caracteristicilor și tarifelor, serviciile de acces simetric oferă aceleași viteze de „download” ca serviciile de acces asimetric, în timp ce vitezele de „upload” sunt, prin definiție, mai mari. Substituibilitatea dintre cele două servicii este limitată de existența unor costuri cu furnizarea diferite (mai mari în cazul serviciilor de acces simetric la internet) și, respectiv, de practicarea unor tarife corespunzătoare mai mari pentru serviciile de acces simetric în comparație cu serviciile de acces asimetric la internet, aspecte ce rămân valabile și în cazul perioadei care face obiectul prezentei analize.

De asemenea, se mențin atât situația privind ponderea mică a conexiunilor de acces la internet în bandă simetrică în numărul total de conexiuni de acces la internet în bandă largă (1,3% la 30 iunie 2023, în scădere de la 1,6% la 30 iunie 2019), precum și concluziile anterioare referitoare la limitările cu privire la substituibilitatea ofertei serviciilor de acces asimetric și, respectiv, simetric la internet în bandă largă la puncte fixe.

În ceea ce privește perspectivele de dezvoltare a serviciilor de acces la internet în orizontul de timp al analizei de piață și a unei potențiale modificări a gradului de substituibilitate în viitor, ANCOM este de părere că, pe fondul creșterii semnificative a performanțelor serviciilor de acces asimetric la internet și al scăderii tarifelor și ținând cont de faptul că majoritatea întreprinderilor din România sunt de dimensiuni reduse sau foarte reduse, nu există riscul înlocuirii serviciilor de acces asimetric cu servicii de acces simetric la internet, care satisfac nevoi de consum diferite ale utilizatorilor finali – persoane juridice.

Prin urmare, Autoritatea menține concluzia din analiza de piață precedentă conform căreia, dat fiind faptul că substituibilitatea cererii între serviciile de acces simetric la internet în bandă largă

și serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică, cablu (UTP/FTP și coaxial) sau cupru cu VDSL este limitată de diferențele actuale determinate de costuri și, implicit, de tarife, în timp ce substituibilitatea ofertei nu este îndeplinită, nu se justifică includerea celor două categorii de servicii în aceeași piață relevantă a produsului.

2.2.5. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de calitate superioară furnizate la puncte fixe

Accesul asimetric la internet în bandă largă poate fi furnizat inclusiv prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de calitate superioară. ANCOM a reexaminat dacă furnizarea accesului la internet în bandă largă prin intermediul serviciilor de acces la puncte fixe de calitate superioară poate impune constrângeri concurențiale asupra furnizării serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă prin FTTP, VDSL și cablu, după cum au fost descrise mai sus.

Ca urmare a reevaluării acestui aspect, ANCOM a constatat că se mențin argumentele expuse în analizele de piață anterioare corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe și serviciilor de acces central la puncte fixe pentru servicii destinate publicului larg⁷³, respectiv corespunzătoare serviciilor de acces la puncte fixe de calitate superioară⁷⁴ cu privire la diferențele existente între cele două categorii de servicii⁷⁵. Astfel, serviciile de calitate superioară la puncte fixe nu sunt în măsură să exercite constrângeri concurențiale suficiente asupra tarifelor practicate pentru serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și, prin urmare, nu sunt incluse în aceeași piață relevantă a produsului.

2.2.6. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu și serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile

În afara serviciilor de acces la internet în bandă largă furnizate la puncte fixe, utilizatorii finali pot achiziționa și servicii de acces la internet în bandă largă la puncte mobile, furnizate, în principal, pe baza tehnologiilor 3G, 3G+(HSPA/HSDPA), 4G (inclusiv LTE) sau 4G+/LTE Advanced, 5G, fie utilizând un terminal mobil (telefon inteligent, respectiv tabletă), fie un card de date sau modem USB conectat la un PC/laptop.

În contextul schimbărilor tehnologice din ultimii ani și al utilizării pe scară din ce în ce mai largă a terminalelor mobile, ANCOM a reevaluat substituibilitatea între serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile⁷⁶ și serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu.

Din punct de vedere al funcționalității și al particularităților tehnice, deși terminalele mobile devin din ce în ce mai performante, fiind capabile să ofere o experiență de utilizare din ce în ce mai completă (inclusiv în ceea ce privește vizionarea de filme, videoclipuri etc.), există, totuși, o serie de

⁷³ A se vedea și Poziția ANCOM disponibilă la <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2255>;

⁷⁴ A se vedea și Poziția ANCOM disponibilă la <https://www.ancom.ro/formdata-1130-48-2276>;

⁷⁵ Principalele diferențe analizate se referă la caracteristicile și, respectiv, nevoile de conectivitate cărora li se adresează serviciile de calitate superioară furnizate la puncte fixe – care reprezintă o capacitate de transmisie transparentă și permanentă între punctele de prezență ale aceluiași utilizator, dedicată exclusiv acestuia, și, respectiv, serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe. Un alt element important de diferențiere a fost tariful, în general, mai ridicat pentru serviciile de calitate superioară. Din perspectiva ofertei, trecerea de la furnizarea serviciilor de calitate superioară la puncte fixe la servicii de acces asimetric la internet în bandă largă nu este neapărat facilă, presupunând adaptări, în unele cazuri semnificative, la nivelul rețelei de comunicații electronice operate;

⁷⁶ Serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile nu includ și serviciile de acces la internet în bandă largă furnizate la puncte fixe prin intermediul tehnologiilor mobile. În subcapitolul 2.2.2. de mai sus au fost analizate tehnologiile mobile dedicate utilizării în locații fixe și, având în vedere caracteristicile, au fost excluse din piață relevantă identificată, și anume piața serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate prin intermediul tehnologiilor FTTP, FTTC/N+UTP/FTP, EoC, FTTC/N+DOCSIS, VDSL.

diferențe care persistă și este probabil că se vor menține în orizontul de timp al prezentei analize de piață. Astfel, în cazul serviciilor de acces la internet la puncte mobile prin intermediul unui terminal mobil, este asigurată o gamă mai mică de funcționalități decât în cazul serviciilor de acces la internet la puncte fixe. Din cauza limitărilor practice ale terminalelor mobile (cum ar fi, constrângeri privind dimensiunea ecranului/rezoluția și interactivitatea, browser-ul utilizat, prețul terminalelor performante), accesul la internet este fracționat, ceea ce limitează utilizarea anumitor aplicații sau accesul la unele informații. În plus, folosirea terminalelor mobile pentru a accesa internetul în bandă largă este limitată și de către producătorii terminalelor ori ai sistemelor de operare, experiența de utilizare fiind dependentă de anumite aplicații pre-definite/pre-instalate, cu un impact, uneori semnificativ, asupra performanțelor acestora. În acest sens, merită menționat că există activități care prezintă limitări în funcție de modalitatea de accesare (terminal mobil/calculator) - de exemplu, autentificarea în contul bancar, comerțul electronic, plata anumitor taxe, anumite categorii/tipuri de postări pe rețelele de socializare, în măsura în care se dorește a fi realizate de pe un terminal mobil, nu pot îndeplinite cu succes decât în condițiile în care se instalează aplicațiile specifice (cu alte cuvinte, nu pot fi realizate în browser-ele de internet, cum s-ar întâmpla în cazul accesării de pe calculator). Aceste aplicații specifice prezintă, de regulă, alte funcționalități decât cele ce pot fi utilizate la o accesare prin intermediul calculatoarelor, de multe ori fiind mai limitate. Prin contrast, în cazul serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, astfel de aspecte nu au, în general, un impact asupra modului de utilizare, a calității și funcționalității serviciilor.

Din punct de vedere al modului de utilizare, serviciile de acces la internet la puncte mobile pot fi accesate și prin intermediul unui card de date sau al unui modem USB, care poate fi conectat la calculatorul personal (laptop/PC), fiind cele mai apropiate ca funcționalitate de serviciile de acces la internet la puncte fixe. Chiar dacă există anumite similitudini din punctul de vedere al funcționalității și al tarifelor între cele două categorii de servicii, în ceea ce privește modalitățile/condițiile de comercializare, este important de menționat că, spre deosebire de accesul la internet la puncte fixe, în cele mai multe cazuri, pentru accesul la internet la puncte mobile, traficul inclus în oferte este limitat. În general, aceste limitări se aplică abonamentelor mai ieftine, care, din punct de vedere tarifar, ar fi comparabile cu abonamentele de internet fix. De exemplu, abonamentul Orange Net 10 are 30 GB de internet trafic inclus pentru un tarif promoțional (dacă este activat la cumpărarea unei tablete sau a unui laptop) de 7 euro lunar (~35 lei), în timpul ce abonamentul Orange Net 5G 15 include trafic de internet nelimitat, însă pentru un tarif promoțional (dacă este activat la cumpărarea unei tablete) de 10 euro lunar (~50 lei)⁷⁷. După consumarea traficului inclus, traficul adițional este taxat cu 1,5 euro/2 GB (7,5 lei). Pe de altă parte, în cazul Vodafone Romania S.A., toate abonamentele de internet (mobil) pe laptop și tabletă sunt cu trafic limitat, de la 10 GB până la 37 GB, cu tarife cuprinse între 9 euro (~45 lei) și 26 euro (130 lei) lunar. Odată atinsă limita de trafic inclus, viteza de transfer al datelor se reduce considerabil, la 128 kbps pentru viteza de „download”⁷⁸. Astfel, din acest punct de vedere, serviciile de acces mobil la internet utilizate cu un card de date/modem USB nu pot fi considerate comparabile cu serviciile de acces la puncte fixe, pentru care ofertele includ trafic nelimitat. Datele statistice prelucrate de ANCOM întăresc concluziile referitoare la diferențele dintre internetul fix și cel mobil în ceea ce privește traficul, arătând că, pe parcursul anului 2023, traficul mediu lunar pe conexiune de acces la internet la puncte fixe a fost de 237 GB, în timp ce traficul lunar mediu per cartelă SIM utilizată pentru accesarea internetului direct de pe laptop/PC ori alt dispozitiv similar (prin modem/card/USB) a fost 4,5 GB⁷⁹. În plus, ponderea acestor conexiuni în numărul total

⁷⁷ A se vedea și: <https://www.orange.ro/abonamente/net/>;

⁷⁸ A se vedea și:

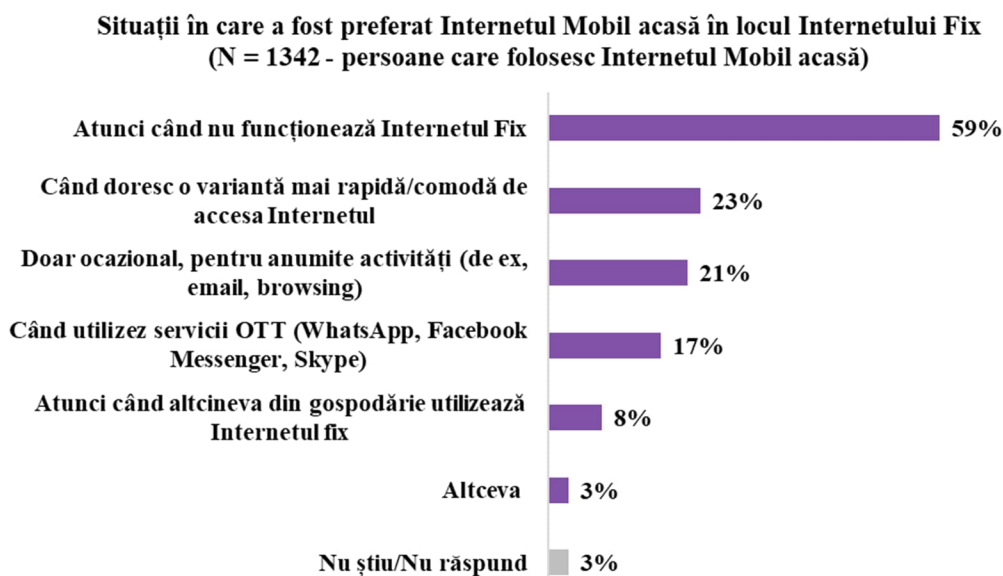
<https://www.vodafone.ro/personal/servicii-si-tarife/internet/internet-pe-laptop-sau-tableta/internet-cu-abonament/index.htm#tab-3>;

⁷⁹ Sursă: Raportul de date statistice privind piața serviciilor de comunicații electronice din România – semestrul II 2023, disponibil la <https://sscpds.ancom.ro/ro/communications/rapoarte-statistice>.

de conexiuni de acces la internet la puncte mobile de bandă largă era de numai 6% la 30 iunie 2023 (fiind constantă față de 30 iunie 2019).

Dacă se consideră gradul de utilizare a serviciilor de acces mobil la internet⁸⁰, din studiul de piață a rezultat că utilizatorii de servicii de acces la internet la puncte fixe – persoane fizice foloseau, în proporție de 96%, și serviciile de acces la internet la puncte mobile, în timp ce restul de 4% utilizau exclusiv accesul fix la internet⁸¹. De asemenea, considerând utilizatorii de ambele categorii de servicii de acces la internet – persoane fizice, întrebați în ce măsură utilizează conexiunea la internet mobil comparativ cu cea la internet fix atunci când le au pe ambele la dispoziție, 39% dintre aceștia au răspuns că utilizează mai degrabă internetul fix, 36% utilizează în egală măsură ambele categorii de servicii, doar 19% folosind mai degrabă accesul mobil la internet și 5% menționând că nu folosesc niciodată internetul mobil de acasă⁸². Cât privește situațiile în care internetul mobil a fost preferat internetului fix, acestea par a fi fost punctuale, de circumstanță. Astfel, figura de mai jos arată că 21% dintre utilizatori au răspuns că preferă internetul mobil ocazional, pentru diverse activități, 17% când utilizează servicii de mesagerie peste internet (OTT) sau rețele de socializare, o proporție semnificativă menționând că îl utilizează când nu funcționează internetul fix (59%) ori când altcineva din gospodărie utilizează serviciile fixe (8%).

Figura nr. II.5. – Preferențe privind utilizarea conexiunii de internet mobil de acasă, comparativ cu cea a internetului fix

Q39. (Dacă Q38=1,2 sau 3) În care din următoarele situații utilizați Internetul Mobil (traficul de date) acasă, în locul Internetului Fix? (Selectează tot ce se aplică)

Sursă: Studiul de piață realizat pentru ANCOM de Cult Research

Un alt element de natură să susțină comportamentul diferit al utilizatorilor finali în ceea ce privește utilizarea serviciilor de acces la internet fix, respectiv mobil, este reflectat și de modul în care se utilizează serviciile de acces la internet la puncte mobile de către utilizatorii finali – persoane fizice,

⁸⁰ Plătite personal sau de un alt membru al gospodăriei;

⁸¹ Conform răspunsurilor la întrebarea Q37. *Dumneavoastră personal utilizați și servicii de Internet Mobil plătite personal sau de un alt membru al gospodăriei (adică prin telefonul mobil, prin tabletă sau prin stick USB pentru laptop/PC)?*, din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁸² Conform răspunsurilor la întrebarea Q38. *În ce măsură utilizați conexiunea de Internet Mobil, comparativ cu cea de Internet Fix, atunci când sunteți acasă?*, din studiul de piață realizat de Cult Research pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023.

inclusiv în funcție de modalitatea de conectare folosită. Astfel, 91% dintre respondenții - utilizatori de internet mobil folosesc telefonul mobil, în timp ce doar 12% se conectează prin intermediul tabletei și 9% dintre utilizatori sunt conectați prin stick/card USB pentru calculator/laptop⁸³.

Pentru a realiza o comparație între cele două categorii de servicii, s-au analizat inclusiv percepțiile/atitudinile utilizatorilor finali de internet fix – persoane fizice cu privire la serviciile de acces la internet la puncte fixe, respectiv la puncte mobile, așa cum au rezultat din studiul de piață realizat la nivelul utilizatorilor de internet fix. Astfel, 54% dintre utilizatorii de internet fix (indiferent dacă utilizează sau nu și internetul mobil) consideră că, în ceea ce privește calitatea, nu există alternativă la internetul fix, 52% consideră că internetul mobil nu poate înlocui internetul fix, respectiv 69% sunt de părere că internetul mobil este un înlocuitor pentru internetul fix doar în anumite situații. Un procent de 36% dintre respondenți au fost de părere că dacă tarifele pentru internetul mobil și cel fix ar fi similare, acest lucru ar fi de natură să motiveze renunțarea la internetul fix de acasă, în timp ce, dacă vitezele, acoperirea și tarifele ar fi comparabile (practic, caracteristicile esențiale ale serviciilor), atunci 49% dintre utilizatori ar considera internetul mobil ca un substitut al internetului fix⁸⁴.

Un argument important în sprijinul concluziei că serviciile de acces la internet la puncte fixe și cele la puncte mobile nu prezintă caracteristici de utilizare similare este și diferența care există între aceste servicii în ceea ce privește traficul mediu de acces la internet realizat (251 GB/conexiune fixă pe lună prin rețelele fixe, respectiv 11,2 GB/cartelă SIM activă lunar, prin rețele mobile, în anul 2024) și care este de așteptat să se mențină în orizontul de timp al analizei de piață. Acest lucru este confirmat și de studiul "Evoluția creșterii datelor în Europa"⁸⁵, conform căruia traficul prin rețelele mobile va crește la 67 GB lunar, la nivelul anului 2030, în timp ce traficul prin rețelele fixe până la 829 GB, în aceeași perioadă de referință.

Prin urmare, din punctul de vedere al incidenței și al comportamentului de utilizare, luând în considerare și aspectele privind vitezele, acoperirea și tarifele practicate, accesul la internet la puncte mobile nu poate fi considerat un substitut al accesului la internet la puncte fixe, ci un serviciu complementar, care este utilizat alternativ în anumite circumstanțe.

Având în vedere considerentele expuse, este foarte puțin probabil ca un număr suficient de utilizatori ai serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe să înlocuiască aceste servicii cu serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte mobile, chiar și în cazul unei creșteri permanente de 5-10% a tarifelor serviciilor de acces la internet la puncte fixe. În sprijinul acestei concluzii vin inclusiv datele din studiul de piață în rândul utilizatorilor finali, folosirea internetului fix fiind preferată de către utilizatorii – persoane fizice din România atunci când sunt acasă – 39%, în timp ce 5% nici măcar nu folosesc internetul mobil de acasă⁸⁶. În contextul în care există și o proporție de 36% dintre utilizatori care au explicat că utilizează în egală măsură internetul fix și pe cel mobil de acasă, s-a dovedit că, dintre aceștia, 52% utilizează internetul mobil acasă în situațiile în care, de fapt, internetul fix nu este funcțional. În plus, la întrebarea ipotetică cu privire la conduita adoptată în condițiile în care tariful pentru serviciile de acces la internet fix ar crește în cazul tuturor furnizorilor, în cazul unei creșteri cu 10% a tarifelor corespunzătoare, mai mult de jumătate (52%) dintre utilizatorii – persoane fizice au răspuns că nu ar face nimic, 17% că ar schimba cu un abonament de

⁸³ Conform răspunsurilor la întrebarea Q37. *Dumneavoastră personal utilizați și servicii de Internet Mobil plătite personal sau de un alt membru al gospodăriei (adică prin telefonul mobil, prin tabletă sau prin stick USB pentru laptop/PC)?*, din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁸⁴ Conform răspunsurilor la întrebarea Q40. *Pe o scală de la 1 la 5, unde 1 înseamnă dezacord total și 5 acord total, în ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații despre conexiunile de Internet Fixe sau Mobile*, din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁸⁵ https://www.adlittle.com/sites/default/files/reports/ADL_Data_growth_Europe_2023.pdf;

⁸⁶ Conform răspunsurilor la întrebarea Q38. *În ce măsură utilizați conexiunea de Internet Mobil, comparativ cu cea de Internet Fix, atunci când sunteți acasă?*, din studiul de piață realizat de Cult Research pentru ANCOM în perioada septembrie – octombrie 2023.

internet fix mai ieftin, doar 15% menționând că ar renunța la serviciile de acces la internet fix în favoarea celor mobile. Dacă tarifele pentru accesul la internetul fix ar crește cu 20%, procentul celor care l-ar înlocui cu internetul mobil este de 27%, în timp ce, considerând o creștere tarifară de 30%, 33% dintre utilizatori ar substitui serviciile cu internetul mobil⁸⁷. Prin urmare, chiar și în condițiile unei modificări semnificative a tarifelor pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, utilizatorii finali – persoane fizice nu sunt dispuși, într-o măsură semnificativă, să renunțe la utilizarea acestora în favoarea utilizării serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte mobile.

Un alt aspect important de menționat este și faptul că utilizarea mai multor servicii de la același furnizor sub formă de pachete de servicii sau de servicii legate, în cele mai multe cazuri pachetele având incluse ambele categorii de servicii de acces la internet, reprezintă un argument important conform căruia între cele două categorii de servicii există mai degrabă o relație de complementaritate, decât de substituibilitate. De exemplu, conform datelor transmise de operatori, la mijlocul anului 2023, 35% dintre utilizatorii de servicii de acces la internet - în cazul persoanelor fizice beneficiau atât de servicii de acces la internet la puncte fixe, cât și de servicii de acces la internet la puncte mobile de la același furnizor.

Având în vedere aspectele prezentate mai sus, ANCOM consideră că, din punctul de vedere al cererii, cele două categorii de servicii - accesul la internet în bandă largă la puncte mobile, respectiv accesul la internet în bandă largă la puncte fixe nu sunt substituibile, ci mai degrabă complementare, cele de acces la puncte mobile fiind folosite în mod alternativ în funcție de circumstanțe specifice și mai puțin utilizate în mod exclusiv.

În ceea ce privește substituibilitatea ofertei, dincolo de limitările generate de necesitatea obținerii spectrului relevant pentru furnizarea serviciilor de acces la internet la puncte mobile, diferențele existente în ceea ce privește arhitectura și tehnologiile folosite în cazul rețelelor fixe, respectiv al rețelelor mobile sunt notabile. Astfel, un operator al unei rețele fixe de internet în bandă largă nu poate intra pe piață să ofere servicii de acces la internet în bandă largă la puncte mobile, într-un termen scurt, ca răspuns al unei creșteri mici, dar permanente a tarifului serviciilor de acces la internet la puncte mobile. În mod corespunzător, un operator al unei rețele mobile de telefonie ar trebui să dezvolte propria rețea de acces la puncte fixe sau să achiziționeze servicii corespunzătoare de la nivelul pieței de gros, pentru a oferi servicii de acces la internet la puncte fixe prin intermediul unei rețele fixe. Economii de scară, economii de scop și economii de densitate specifice, precum și nivelul ridicat al costurilor fixe nerecuperabile pe care le implică dezvoltarea rețelelor de acces și backhaul, sunt argumente în favoarea ideii că intrarea operatorilor de rețele publice mobile pe piața serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, în special pe piața serviciilor adresate utilizatorilor finali - persoane fizice, prin dezvoltarea unei rețele de acces fixe, nu reprezintă o opțiune fezabilă în orizontul de timp al analizei de piață. Dovadă în acest sens este și faptul că operatorii de rețele mobile de telefonie au fost interesați de achiziționarea unor operatori de rețele fixe, Orange Romania S.A. preluând operatorul fost monopolist, Telekom Romania Communications S.A., la mijlocul lunii martie 2022, iar Vodafone Romania S.A. achiziționând UPC Romania S.R.L. la sfârșitul lunii martie 2020. Pe de altă parte, operatorii de rețele mobile de telefonie pot oferi și servicii de acces la internet la puncte fixe prin intermediul rețelelor mobile, după cum a fost prezentat în detaliu la punctul 2.2.2. Prin urmare, furnizorii de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte mobile pot impune anumite constrângeri concurențiale asupra furnizorilor de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, astfel încât se poate considera că există un anumit grad de substituibilitate a ofertei, dar aceasta este limitată.

⁸⁷ Conform răspunsurilor la întrebarea Q43A. *În cazul în care toate tarifele la Internet Fix ar crește la toți furnizorii cu 10%/20%/30%, iar cele la Internet Mobil ar rămâne la fel, cum credeți că veți proceda?*, din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023.

Absența substituibilității cererii și limitările cu privire la cea a ofertei arată faptul că un furnizor monopolist ipotetic de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe nu ar putea fi constrâns să practice prețuri la un nivel competitiv ca urmare a disponibilității serviciilor de acces la internet la puncte mobile. Prin urmare, la fel ca în analiza de piață precedentă, ANCOM consideră că serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe determină o piață relevantă a produsului separată de piața serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte mobile.

Dezvoltarea serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte mobile va fi monitorizată atent de Autoritate în vederea evaluării impactului asupra pieței serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, respectiv a măsurii în care aceste servicii vor înlocui efectiv serviciile furnizate la puncte fixe, având în vedere dezvoltarea tot mai accentuată a rețelelor mobile, în mod particular a celor 4G (LTE) și 5G - prin intermediul cărora se pot furniza servicii în bandă largă la viteze care pot concura în mod real cu vitezele furnizate de rețelele de acces fixe.

2.2.7. Analiza necesității definirii unor piețe relevante ale produsului separate pentru serviciile de acces asimetric la internet furnizate individual și serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă integrate într-un pachet de servicii de comunicații electronice (care include serviciul de telefonie la puncte fixe și/sau serviciul de retransmisie a programelor de televiziune)⁸⁸

ANCOM a reanalizat dacă utilizarea pe scară largă a pachetelor de servicii are influență asupra pieței cu amănuntul a serviciilor de acces la internet la puncte fixe, astfel încât să fie necesară definirea unei piețe separate pentru pachetele de servicii care includ serviciul de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, serviciul de telefonie la puncte fixe și/sau serviciul de retransmisie a programelor audiovizuale.

În România, sunt comercializate pachete de servicii care includ servicii de internet la puncte fixe de mare viteză de tipul 2-play, 3-play, 4-play sau 5-play de către toți operatorii principali, dar și de către operatorii de mici dimensiuni (care oferă, în general, pachete de tipul 2-play, în combinație cu servicii de televiziune). În cazul anumitor operatori, ofertele de servicii nu sunt în mod necesar de forma unor pachete de servicii cu o singură factură, ci îmbracă forma de comercializare de tipul vânzare la un tarif mai avantajos dacă sunt utilizate mai multe servicii de la același operator. Astfel, în cele ce urmează, prin „pachet de servicii” se înțelege ansamblul format din două sau mai multe servicii de comunicații electronice comercializate împreună, la un singur tarif, mai mic decât suma tarifelor serviciilor achiziționate în mod separat/individual, pentru care se emite o singură factură. De asemenea, în cadrul analizei, două sau mai multe servicii de comunicații electronice, pentru care tarifele individuale, în cazul achiziționării acestora împreună, sunt mai mici decât dacă ar fi achiziționate în mod separat, sunt considerate pachete de servicii, chiar dacă nu sunt comercializate la un singur tarif/o singură factură.

În ceea ce privește utilizarea efectivă a pachetelor care includ servicii de internet la puncte fixe, și cel puțin un alt serviciu furnizat la puncte fixe - telefonie la puncte fixe și/sau retransmisie a programelor de televiziune, după caz - conform datelor statistice raportate de operatori⁸⁹, la mijlocul anului 2023, 21% dintre conexiunile de acces la internet fix din România erau utilizate în pachet cu cel puțin un alt serviciu fix (telefonie fixă și/sau televiziune). O analiză a structurii acestor pachete

⁸⁸ Datele referitoare la conexiunile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, respectiv la pachetele de servicii de comunicații electronice includ toate tehnologiile de acces la puncte fixe. Având în vedere numărul foarte mic al conexiunilor de acces la internet prin intermediul tehnologiilor care nu au fost incluse în piața relevantă a produsului, o astfel de abordare nu are impact material asupra concluziilor analizei;

⁸⁹ O prezumție rezonabilă în contextul situației din România este că marea majoritate a conexiunilor comercializate la pachet sunt conexiuni de tipul FTTP. Această ipoteză este susținută inclusiv de structura pachetelor de servicii cu acces la internet în bandă largă la puncte fixe per operator, considerându-se infrastructurile/tehnologiile predominant utilizate de către aceștia.

arată în felul următor: 16% dintre utilizatorii – persoane fizice și, respectiv, 11% dintre utilizatorii – persoane juridice au achiziționat serviciul de acces la internet în bandă largă la puncte fixe la pachet cu serviciul de telefonie fixă sau serviciul de retransmisie a programelor audiovizuale („2-play”) ori au beneficiat de oferte „3-play”, cu serviciul de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, serviciul de telefonie fixă și serviciul de retransmisie a programelor audiovizuale incluse. 5% dintre utilizatorii - persoane fizice și, respectiv, 3% dintre utilizatorii - persoane juridice au achiziționat serviciul de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în cadrul unei oferte de tip „4-play” (care include, pe lângă serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, telefonie fixă, retransmisie a programelor audiovizuale și serviciul de telefonie/acces la internet la puncte mobile) sau „5-play” (a se vedea tabelul II.9).

Tabelul nr. II.9. – Utilizatori de servicii de acces la internet la puncte fixe în bandă largă la pachet cu alte servicii de comunicații electronice fixe, în funcție de tipul acestora 2-play, 3-play, 4-play și 5-play, la data de 30.06.2023

Combinatii de servicii relevante	Procent utilizatori care beneficiază de internet fix la pachet		
	Total	Persoane fizice	Persoane juridice
2-play (IF+TV, IF+TF)	11,5%	11,7%	9,8%
3-play (IF+TF+TV)	4,2%	4,5%	1,4%
4-play (IF+TF+TV+IM/TM)	0,3%	0,3%	0,2%
5-play (IF+TF+TV+IM+TM)	4,6%	4,7%	2,9%
Total	20,5%	21,2%	14,3%

Sursă: ANCOM, conform datelor statistice raportate de furnizori în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013

Dacă se consideră orice combinație de servicii de comunicații electronice care este parte integrantă a unui pachet cu serviciul de acces la internet fix, ponderile corespunzătoare sunt redată în tabelul de mai jos.

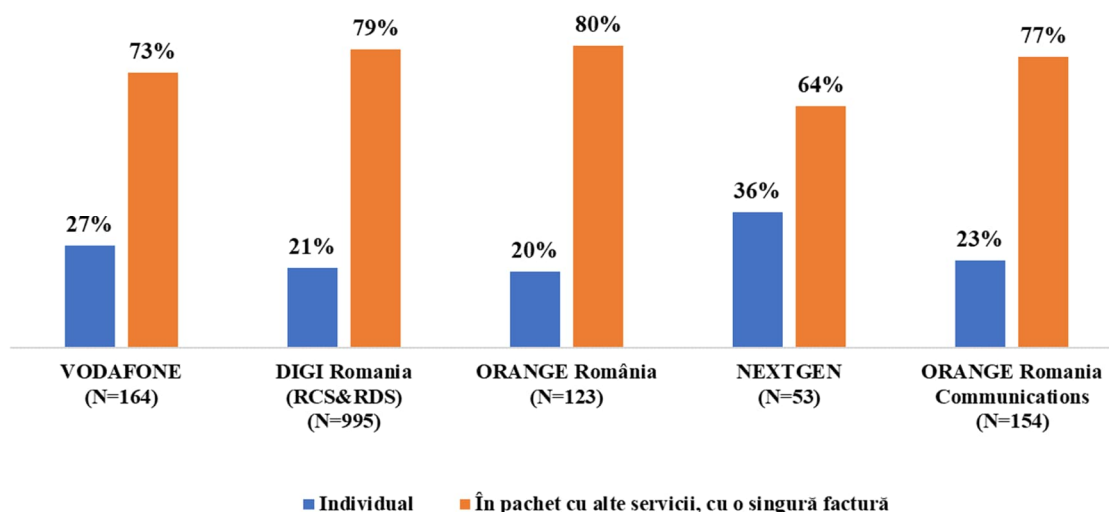
Tabelul nr. II.10. – Utilizatori de servicii de acces la internet la puncte fixe în bandă largă la pachet cu alte servicii de comunicații electronice, în funcție de tipul acestora 2-play, 3-play, 4-play și 5-play, la data de 30.06.2023

Combinatii de servicii	Procent utilizatori care beneficiază de internet fix la pachet		
	Total	Persoane fizice	Persoane juridice
2-play cu IF	11,6%	11,8%	10,2%
3-play cu IF	7,2%	7,0%	8,6%
4-play cu IF	23,2%	24,5%	10,7%
5-play cu IF	4,6%	4,7%	2,9%
Total	46,6%	48,0%	32,5%

Sursă: ANCOM, conform datelor statistice raportate de furnizori în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013

De asemenea, din studiile de piață, a rezultat că 22% dintre respondenții cu acces asimetric la internet în bandă largă utilizează serviciul în mod individual, în timp ce 78% dintre aceștia folosesc serviciile de acces la internet asimetric în bandă largă la puncte fixe în pachet cu alte servicii, furnizorul emițând o singură factură. În acest caz, cei 78% pot avea orice combinație de servicii în pachete care includ serviciile vizate – de exemplu, 92% au răspuns că au și servicii de televiziune, 55% telefonie mobilă, 48% internet mobil, 21% telefonie fixă⁹⁰.

Figura nr. II.6. – Tipul de abonament pentru internet fix în funcție de furnizorul actual de servicii de acces la internet în bandă largă

Sursă: Studiile de piață realizate pentru ANCOM de Cult Research

Considerând toate combinațiile de pachete de servicii care includ și serviciul de acces la internet la puncte fixe în ansamblu, analiza dinamicii utilizării pachetelor arată că, în perioada 30 iunie 2019 comparativ cu 30 iunie 2023, există o creștere de 23% a numărului de utilizatori de pachete de servicii care includ servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe. În același timp, serviciile de acces la internet comercializate individual au cunoscut, la rândul lor, o creștere de 30% în aceeași perioadă de referință, ponderea acestora în totalul conexiunilor de acces la internet la puncte fixe fiind în creștere.

Tabelul nr. II.11. – Evoluția conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023, în funcție de modul de furnizare – individual/la pachet

Data de referință	Conexiuni IF furnizate individual	Procent din total conexiuni IF	Conexiuni IF furnizate la pachet	Procent din total conexiuni IF
30.06.2019	2.675.000	52%	2.459.000	48%
30.06.2023	3.468.000	53%	3.021.000	47%
Evoluție %	+30%	+1 p.p.	+23%	-1 p.p.

Sursă: ANCOM, conform datelor statistice raportate de furnizori în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013

⁹⁰ Conform răspunsurilor la întrebarea Q7. (Dacă Q5=2) Pe lângă internet fix, ce alte servicii mai folosiți de la furnizorul dvs. de Internet Fix? din studiul de piață realizat de Cult Research pentru ANCOM în perioada septembrie – octombrie 2023.

Așadar, ambele categorii de servicii de acces la internet fix (atât cele furnizate individual, cât și cele la pachet) au cunoscut creșteri, cele individuale devansându-le pe cele la pachet. Acest lucru denotă că interesul utilizatorilor de servicii de acces la internet fix în bandă largă la pachet se diminuează treptat, pe măsura apariției și a unor alte opțiuni, cum ar fi serviciile de tip OTT.

Din punctul de vedere al cererii, analiza de substituibilitate trebuie să aibă în vedere economiile de tranzacționare pe care consumatorii le pot obține prin contractarea și, respectiv, tariful de către un singur furnizor (eng. „one-stop shopping”) a tuturor serviciilor de comunicații electronice pe care le utilizează. Un procent de 91% dintre utilizatorii finali – persoane fizice de servicii de acces la internet la puncte fixe, la pachet cu alte servicii de comunicații electronice, consideră prețul total mai mic al serviciilor la pachet ca un motiv important sau foarte important pentru achiziționarea acestuia, în timp ce 84% apreciază „ușurința primirii unei singure facturi”. Alte elemente importante și foarte importante în decizia utilizatorilor de servicii de acces la internet fix de a achiziționa pachete de servicii de comunicații electronice sunt contractul unic (83%) și suportul tehnic integrat (92%)⁹¹. Întrebați despre motivele pentru care nu doresc să schimbe furnizorul actual de servicii de acces la internet fix, un procent relativ mic, de doar 15%, a menționat comoditatea de a avea un singur furnizor/serviciile în pachet⁹². Astfel, rezultă că prețul mai avantajos al pachetelor este un element esențial în alegerile făcute, elasticitatea cererii la preț fiind foarte crescută. Pe cale de consecință, se poate deduce că orice modificare tarifară va avea un impact important asupra alegerilor făcute, utilizatorii finali reevaluându-și opțiunile – pachete de servicii/servicii furnizate individual de la mai mulți furnizori etc.

Analizând disponibilitatea serviciilor de acces la internet la puncte fixe din punct de vedere al modalității de comercializare – în mod individual sau la pachet, datele arată că, în majoritatea cazurilor, utilizatorii au posibilitatea de a achiziționa serviciile din pachet și în mod individual, conform informațiilor raportate de principalii furnizori de servicii, aceștia având oferte avantajoase atât pentru internetul fix de bandă largă furnizat individual, cât și pentru cel furnizat la pachet ori împreună cu alte servicii de comunicații electronice. Un aspect important este acela că DIGI Romania S.A. nu are oferte de pachete de servicii cu internet de mare viteză la puncte fixe la un preț mai avantajos decât dacă ar fi cumpărate individual⁹³. Dacă se ia în considerare și faptul că, din studiul de piață, a rezultat că 78% dintre utilizatorii care știu despre furnizori de servicii de acces la internet în apropierea locuinței lor au, în concret, un anumit grad de cunoaștere a ofertelor acestora⁹⁴, se poate prezuma că există posibilitatea utilizatorilor finali de a alege un serviciu sau altul, în funcție de nevoile lor. Totodată, utilizatorii – persoane fizice intervievați ar fi dispuși să renunțe la utilizarea unui pachet de servicii în favoarea unor oferte individuale mai avantajoase de la diferiți furnizori într-o proporție de 24%, 26% fiind neutri (au răspuns „nici în mică, nici în mare măsură”)⁹⁵. Întrebați ce factori i-ar determina să utilizeze servicii individuale de internet fix, aceștia menționează în proporție de 77% ca motiv principal un preț avantajos pentru serviciile individuale, 55% consideră viteza mai mare ca principal factor de schimbare, iar 39% o tehnologie mai bună, respectiv 30% fac referire la creșterea prețului pentru pachetul de servicii.

Având în vedere informațiile de mai sus și dat fiind că utilizatorii care cumpără un pachet de servicii tip „2-play” (de tipul IF+TF sau IF+TV) sau „3-play” (de tipul IF+TF+TV) de la un furnizor

⁹¹ Conform răspunsurilor la întrebarea Q9. (Dacă Q5=2) Cât de importante sunt pentru dvs. următoarele avantaje ale pachetelor de servicii de la același furnizor? din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁹² Conform răspunsurilor la întrebarea Q34. (Dacă Q31=5) Ce vă determină să nu schimbați furnizorul actual? din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁹³ La data realizării analizei de piață;

⁹⁴ Conform răspunsurilor la întrebarea Q12. Din cunoștințele dvs., ce alți furnizori mai oferă Internet la puncte fixe, în zona unde locuiți dvs.?, din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁹⁵ Conform răspunsurilor la întrebarea Q10. (Dacă Q5=2) În ce măsură ați fi dispus să renunțați la un pachet de servicii pentru oferte individuale mai avantajoase de la furnizori diferiți? din studiul de piață realizat de Cult Research, pentru ANCOM, în perioada septembrie – octombrie 2023.

sunt majoritari (76%) și pot trece mai ușor la achiziționarea de servicii individuale de la o serie de alți furnizori, dat fiind numărul mai redus de servicii achiziționate, este de așteptat ca o proporție semnificativă a acestora să renunțe la utilizarea pachetelor și să achiziționeze, în schimb, servicii de acces la internet în mod individual, la tarife mai avantajoase, în cazul în care prețul pachetului utilizat este majorat peste nivelul competitiv.

Prin urmare, un furnizor monopolist ipotetic de pachete care includ servicii de internet de mare viteză la puncte fixe, în mod particular în cazul celor de tipul „2-play” sau „3-play”, nu ar putea crește prețul pentru întreg pachetul de servicii cu 5-10% peste nivelul competitiv (orientat pe costuri), fără ca această creștere să nu devină neprofitabilă. În concluzie, din punct de vedere al substituibilității cererii, nu se poate considera că, în România, există o piață separată pentru serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate la puncte fixe în pachete.

Un alt aspect important este și acela al creșterii importanței serviciilor OTT utilizate în România, ceea ce va avea ca efect scăderea utilizării pachetelor cu internet fix și TV, în orizontul de timp al analizei de piață, și reorientarea consumatorilor către servicii de acces la internet individuale sau cel mult achiziționate la pachet cu servicii de internet și telefonie mobilă, care le oferă acces la servicii OTT. Indicii în acest sens sunt oferite de rezultatele studiului de piață care arată că 95% dintre utilizatorii de servicii de acces la internet fix folosesc și servicii OTT⁹⁶ de acasă. Dintre aceștia, 52% le consideră mai ușor de utilizat, iar 25% au menționat că le folosesc pentru funcțiile suplimentare.

Din punct de vedere al ofertei, ANCOM admite că poate exista un avantaj economic al operatorilor care furnizează serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe la pachet cu alte servicii de comunicații electronice, prin prisma potențialelor economii de scop realizate, față de operatorii care furnizează doar servicii de acces la internet la puncte fixe în mod individual. Cu toate acestea, urmare a analizei ofertelor furnizorilor, s-a constatat că internetul la puncte fixe este oferit, în general, atât în mod individual, cât și la pachet cu alte servicii de comunicații electronice de către principalii operatori⁹⁷ și, din ce în ce mai mult, de către operatorii de rețele de fibră optică de dimensiuni mai mici care furnizează serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, de regulă, împreună cu serviciile de televiziune. În plus, faptul că utilizatorii finali pot obține oferte mai avantajoase decât cele obținute în cazul pachetelor dacă combină mai multe servicii de comunicații electronice de la furnizori diferiți, costurile cu migrarea de la utilizarea unui pachet de servicii de la un anumit furnizor la utilizarea serviciului individual de la alt furnizor fiind scăzute, reprezintă un indiciu suplimentar cu privire la oportunitatea definirii unei singure piețe a produsului pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate individual și, respectiv, cele care sunt parte a unor pachete de servicii de comunicații electronice.

Prin urmare, ANCOM menține concluzia din analiza de piață precedentă conform căreia serviciile de acces asimetric la internet la puncte fixe corespundătoare pachetelor care includ serviciile de acces asimetric la internet analizate sunt parte integrantă a pieței relevante a produsului identificate mai sus, respectiv a pieței serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe furnizate prin FTTP, VDSL și cablu.

⁹⁶ Conform răspunsurilor la întrebarea Q41. *Utilizați servicii OTT (WhatsApp, Facebook Messenger, Skype etc.) de pe dispozitivele cu care vă conectați la Internetul Fix de acasă?* din studiul de piață realizat de Cult Research pentru ANCOM în perioada septembrie – octombrie 2023;

⁹⁷ Conform studiilor de piață realizate în rândul utilizatorilor finali – persoane fizice, toți furnizorii principali (Vodafone, DIGI Romania, Orange Romania, Nextgen) furnizează servicii de acces la internet în bandă largă atât în mod individual, cât și la pachet (răspunsurile la întrebarea Q8. *(Dacă Q5=2) Ați spus că aveți mai multe servicii de la același furnizor. Conexiunea de Internet Fix este parte a unui pachet de servicii, adică ați achiziționat-o împreună cu alte servicii de televiziune, telefonie, etc. la un singur preț total mai mic, nedefalcat pe servicii?*).

2.2.8. Analiza oportunității definirii unei singure piețe relevante a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe⁹⁸ pentru serviciile furnizate utilizatorilor - persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor - persoane juridice

ANCOM a reevaluat dacă serviciile furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice, respectiv persoane juridice determină aceeași piață relevantă a produsului sau dacă există argumente pentru a defini două piețe relevante ale produsului separate.

În acest sens, pentru analiza substituibilității cererii, Autoritatea a cercetat, în primul rând, dacă există diferențe în ceea ce privește condițiile de furnizare (în mod particular referitoare la prevederile contractuale pe baza cărora serviciile de acces sunt furnizate utilizatorilor finali - persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor finali – persoane juridice), tarifele și caracteristicile serviciilor de acces la internet în bandă largă în cazul celor două categorii de utilizatori, astfel încât din perspectiva utilizatorilor finali aceste servicii să nu fie substituibile.

Analiza informațiilor de piață a arătat că furnizorii de servicii tind să ofere, în linii mari, aceleași categorii de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă⁹⁹ ambelor categorii de utilizatori. În cazul utilizatorilor finali – persoane juridice, serviciile de acces asimetric la internet sunt folosite în general de societăți sau întreprinderi de dimensiuni mici sau foarte mici (SME). De exemplu, DIGI Romania S.A., cel mai mare furnizor de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, are oferte standard care sunt aplicabile deopotrivă persoanelor fizice și persoanelor juridice¹⁰⁰. Totodată, <math>\approx 100\% dintre clienții Orange România S.A. persoane juridice utilizau servicii destinate clienților persoanelor fizice și <math>\approx 100\% în cazul Nextgen Communications S.R.L.

Există și anumite situații când furnizorii diferențiază unele oferte și tarife, oferind persoanelor juridice servicii cu o calitate mai înaltă (o rată de partajare mai mică, viteze de încărcare mai mari, adrese de IP statice sau termene de rezolvare a problemelor mai scurte, adică servicii cu Service Level Agreement – SLA). Pe de altă parte, după cum a reieșit din informațiile colectate în scopul realizării analizei de piață, deși este necesară identificarea clientului fie ca persoană fizică, fie ca persoană juridică, în multe cazuri elementele distinctive țin de valoarea contractului (a serviciilor solicitate), de nivelul de calitate asigurat și de necesitatea unor servicii auxiliare (mentenanță, reparații, prioritizare etc.), iar nu de încadrarea clientului ca persoană fizică sau juridică. În același timp, s-a constatat că o eventuală delimitare a categoriei „utilizatori – persoane juridice” în funcție de modul de furnizare a serviciilor nu poate fi realizată cu exactitate, pe baza unor criterii clare, fiecare furnizor utilizând propria împărțire, în funcție de criterii eterogene, arbitrare și în continuă schimbare sau existând situații în care fiecare cumpărător își selectează propria categorie de utilizatori din care face parte.

Astfel, indiferent de tehnologia utilizată pentru a furniza servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe la nivelul pieței cu amănuntul, condițiile de furnizare, caracteristicile și calitatea serviciilor în cazul categoriilor de utilizatori finali – persoane fizice și al celor persoane juridice de dimensiuni mici și foarte mici sunt, în general, similare. În acest context, este important de menționat că un procent semnificativ al utilizatorilor – persoane juridice din România sunt de dimensiuni reduse și foarte reduse (majoritatea întreprinderilor sunt foarte mici, mici și mijlocii (SMEs) – 99,7%, din care cele mai multe sunt foarte mici (micro întreprinderi) – 91,5%¹⁰¹) și pot utiliza servicii corespunzătoare persoanelor fizice în condițiile unei calități foarte bune a acestora, care le satisface nevoile de comunicare.

În cazul utilizatorilor finali – persoane juridice de mari dimensiuni, serviciile de acces la internet în bandă largă achiziționate diferă de serviciile contractate de către utilizatori – persoane juridice de

⁹⁸ prin VDSL, FTTP, cablu;

⁹⁹ prin VDSL, FTTH/FTTB, cablu;

¹⁰⁰ Pe lângă acestea, există și oferte dedicate anumitor categorii de utilizatori, cu caracteristici specifice;

¹⁰¹ Institutul Național de Statistică (INS), Registrul statistic al întreprinderilor, 2022.

mici dimensiuni și, respectiv, de către utilizatorii – persoane fizice. În general, utilizatorii finali – persoane juridice de mari dimensiuni solicită servicii de o calitate superioară (de exemplu, cu viteză garantată), având cerințe și specificații mai elaborate, existând situații în care contractele sunt negociate în mod direct (prin intermediul departamentului de vânzări al operatorului în cauză) sau sunt încheiate în urma unei licitații. Cu toate acestea, așa cum a fost arătat și mai sus, numărul de utilizatori care pot apela la o astfel de modalitate de contractare nu este ridicat, iar contractele astfel încheiate, de regulă, nu cuprind doar servicii de acces la internet la puncte fixe, ci o gamă variată de produse și servicii de comunicații electronice care deservește un volum mai mare de nevoi de comunicare ale unor companii de mari dimensiuni. Nevoile mai mari și mai complexe de servicii de acces la internet se referă în special la serviciile de acces simetric și garantat la internet, inclusiv linii închiriate (servicii care nu fac parte din piața relevantă a produsului analizată), și mai puțin la serviciile de acces la internet de tip asimetric.

Așadar, din punct de vedere al substituibilității cererii, este foarte probabil ca utilizatorii de servicii de acces la internet în bandă largă – persoane fizice să considere serviciile destinate utilizatorilor finali persoane juridice ca fiind substituibile, având în vedere că ambele oferte sunt similare din punct de vedere al caracteristicilor și condițiilor de furnizare și că ambele categorii de utilizatori au aceleași nevoi în ceea ce privește vitezele de descărcare și volumul de date. Un argument în acest sens este și procentul din ce în ce mai mare al conexiunilor de viteze mari și foarte mari contractate în mod particular de utilizatorii finali - persoane fizice (95% sunt abonați la servicii cu viteze de cel puțin 100 Mbps), dar și de cei persoane juridice (5%) în perioada analizată. Practic, chiar dacă un utilizator - persoană juridică care folosește un serviciu de acces la internet cu cele mai simple și de bază caracteristici nu va considera ca substituit un serviciu de acces la internet cu specificații de calitate ridicată și tarif mai mare, există substituibilitate în lanț între servicii de acces la internet în bandă largă adresate utilizatorilor finali – persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor finali – persoane juridice, caracterizate prin diferite viteze superioare de transmisie (a se vedea secțiunea 2.2.3.). De asemenea, dacă se iau în considerare evoluțiile observate de la precedentă analiză de piață, Autoritatea consideră că dezvoltările viitoare ale produselor vor consolida fenomenul de substituibilitate în lanț pentru diferite viteze pe de o parte, și între categoriile de servicii furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice, respectiv persoane juridice pe de altă parte, diferențele între ofertele adresate celor două categorii de utilizatori fiind probabil a se diminua în continuare.

Pe lângă analiza substituibilității cererii, ANCOM a reanalizat dacă există diferențe în ceea ce privește condițiile tehnice și economice de furnizare a celor două categorii de servicii, din punctul de vedere al ofertei.

În ceea ce privește mărimea pieței serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe destinate utilizatorilor – persoane juridice, dat fiind că în România peste 91% dintre întreprinderile active sunt foarte mici (0-9 angajați)¹⁰², rezultă că majoritatea persoanelor juridice poate fi considerată ca fiind potențială consumatoare a unui volum scăzut de servicii de comunicații electronice, comparabil cu cel al utilizatorilor finali - persoane fizice.

Din punct de vedere economic, este relativ simplu pentru un furnizor de servicii de acces la internet să ofere aceste servicii atât utilizatorilor finali – persoane fizice, cât și utilizatorilor finali – persoane juridice sau, în cazul în care furnizează astfel de servicii exclusiv utilizatorilor finali – persoane fizice, să înceapă într-o perioadă scurtă de timp și fără costuri ridicate, să furnizeze servicii de acces utilizatorilor finali - persoane juridice, ca răspuns la o creștere a prețului de către un furnizor monopolist ipotetic. În acest sens, este relevant faptul că principalii concurenți ai furnizorului fost monopolist oferă servicii de acces la internet ambelor categorii de utilizatori finali.

¹⁰² Institutul Național de Statistică, Registrul statistic al întreprinderilor, anul 2022.

Din punct de vedere tehnic, pentru furnizarea de servicii de acces asimetric la internet atât utilizatorilor finali - persoane fizice, cât și utilizatorilor finali - persoane juridice elementele rețelei folosite sunt în mod fundamental comparabile. Astfel, un operator poate fi în măsură să ofere întreaga gamă de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă ambelor categorii de utilizatori. De exemplu, în cazul unui furnizor de servicii de acces la internet în bandă largă prin intermediul tehnologiei FTTP, aceeași linie poate fi utilizată atât pentru furnizarea serviciilor către utilizatorii finali - persoane fizice, cât și pentru furnizarea serviciilor către utilizatorii finali - persoane juridice. Totodată, trecerea către furnizarea serviciilor pe infrastructura de fibră optică oferă mai multă flexibilitate în furnizarea serviciilor către utilizatorii finali, la un nivel de calitate superior.

De asemenea, un furnizor de servicii de acces în bandă largă la nivelul pieței de gros are potențialul de a oferi toată gama de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă adresate utilizatorilor finali - persoane fizice și persoane juridice. Prin urmare, se poate prezuma că un operator care furnizează servicii exclusiv utilizatorilor finali - persoane fizice/juridice ar putea cu ușurință (în termen de 12 luni) să înceapă să furnizeze servicii către utilizatori finali - persoane juridice/fizice, ca răspuns la o creștere mică, dar semnificativă și de durată, a tarifelor.

În tabelul nr. II.12. sunt evidențiate cotele de piață deținute de principalii furnizori de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, în funcție de categoria de utilizatori – persoane fizice și, respectiv, persoane juridice.

Tabelul nr. II.12. - Cotele de piață ale principalilor furnizori de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe cu viteze de transmisie „best-effort” de cel puțin 100 Mbps oferite utilizatorilor finali - persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor finali - persoane juridice. Evoluție în perioada 30.06.2019 – 30.06.2023

Furnizor	Cota de piață (%)		
	Total	Persoane fizice	Persoane juridice
30.06.2019			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A. (inclusiv UPC)	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂
31.12.2019			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A. (inclusiv UPC)	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂
31.12.2020			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A.	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂
31.12.2021			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A.	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂
31.12.2022			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂

Vodafone Romania S.A.	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂
30.06.2023			
DIGI Romania S.A. (RCS & RDS S.A.)	✂	✂	✂
Grupul Orange	✂	✂	✂
Vodafone Romania S.A.	✂	✂	✂
Alți furnizori	✂	✂	✂

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Așa cum se poate observa din datele prezentate, nu există diferențe între cele două categorii de utilizatori din punct de vedere al condițiilor concurențiale de furnizare a serviciilor de acces asimetric la internet, numărul de furnizori fiind comparabil, iar liderul de piață, respectiv competitorii săi sunt aceiași.

Având în vedere cele de mai sus, ținând cont atât de substituibilitatea cererii (ca urmare a fenomenului de substituibilitate în lanț), cât și de substituibilitatea ofertei, precum și de condițiile concurențiale comparabile în ceea ce privește furnizarea serviciilor la nivelul celor două categorii de utilizatori, ponderea utilizatorilor finali - persoane juridice de mari dimensiuni care folosesc servicii diferențiate fiind nesemnificativă, ANCOM își menține opinia exprimată în analizele de piață precedente conform căreia serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă furnizate utilizatorilor finali - persoane fizice și, respectiv, utilizatorilor finali - persoane juridice determină aceeași piață relevantă a produsului.

2.2.9. Concluzii

Pe baza aspectelor prezentate mai sus, *piața relevantă a produsului corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe cuprinde serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la viteze de cel puțin 100 Mbps (denumite în continuare servicii de acces la internet de mare viteză), furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și utilizatorilor finali – persoane juridice, prin intermediul rețelelor de fibră optică de tipul FTTP și VDSL, respectiv, prin intermediul rețelelor de cablu (piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză).*

2.3. Piața geografică relevantă

ANCOM a reanalizat dacă evoluția condițiilor concurențiale pe teritoriul României în perioada 2018 – 2023 în ceea ce privește serviciile de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, care sunt incluse în piața relevantă cu amănuntul a produsului – serviciile asimetrice furnizate prin intermediul tehnologiilor FTTP, VDSL, respectiv prin rețele de cablu (coaxial, respectiv UTP/FTP) - justifică menținerea definiției pieței relevante geografice la nivel național sau este necesară identificarea uneia sau a mai multor piețe geografice delimitate de o zonă mai restrânsă.

Așa cum se prevede în *Instrucțiunile CE*, piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor/serviciilor din piața relevantă a produsului/serviciului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine, date fiind condițiile concurențiale diferite. Zonele geografice în care condițiile concurențiale se dovedesc eterogene nu pot determina o piață relevantă uniformă/unică.

Din perspectiva unei analize de piață *ex ante*, criteriile care trebuie avute în vedere pentru a determina gradul de omogenitate a condițiilor concurențiale dintr-o anumită zonă în vederea stabilirii limitelor geografice ale unei piețe sunt următoarele: barierele la intrarea pe piață, numărul de furnizori,

cotele de piață ale furnizorilor și distribuția acestora, tarifele practicate și gradul de diferențiere a acestora (politica tarifară)¹⁰³.

Pentru a fi îndeplinite condițiile necesare definirii unor piețe geografice la nivel subnațional, unitățile geografice la nivelul cărora se determină limitele pieței relevante trebuie să îndeplinească, la rândul lor, următoarele condiții:

- să nu se suprapună și să fie mai restrânse decât piața națională;
- arhitectura rețelor operatorilor care furnizează servicii pe piața respectivă să permită structurarea acestora în funcție de unitățile geografice delimitate;
- să fie stabile în timp și delimitate cu acuratețe;
- să fie suficient de mici astfel încât condițiile concurențiale să nu varieze semnificativ în cadrul aceleiași unități geografice, însă suficient de mari pentru a nu determina dificultăți în ceea ce privește furnizarea de date de către operatori și realizarea analizei de piață de către Autoritate.

În vederea determinării pieței geografice relevante, pentru a evalua dacă și în ce măsură condițiile concurențiale în ceea ce privește piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe diferă pe teritoriul României, s-au analizat următorii indicatori structurali și comportamentali, la nivel de localitate:

- gradul de acoperire cu rețele de comunicații electronice și, respectiv, cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, gradul de suprapunere a rețelor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, numărul de furnizori în localitățile acoperite, precum și numărul de gospodării/adrese administrative și populația aferente acestor localități; evoluția acestora în perioada analizată;
- gradul de acoperire a rețelor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe ale operatorilor principali la nivel național, respectiv în funcție de mediul de rezidență (urban/rural);
- numărul de furnizori și cotele de piață ale acestora în localitățile acoperite de rețele de acces la internet de mare viteză la puncte fixe; evoluția acestora în perioada analizată;
- barierele la intrarea pe piață în localitățile acoperite de rețele de acces la internet de mare viteză la puncte fixe;
- serviciile de acces la internet de mare viteză la puncte fixe furnizate (ofertele/vitezele de transmisie) în localitățile acoperite de rețele de acces la internet de mare viteză la puncte fixe;
- tarifele și strategiile de preț practicate de furnizori la nivelul localităților acoperite de rețele de acces la internet de mare viteză la puncte fixe.

Scopul analizării acestor informații este acela de a identifica eventuale diferențe din punct de vedere concurențial la nivelul unor zone geografice în care există un număr diferit de furnizori, cu cote de piață diferite (analiza constrângerilor concurențiale existente), în vederea obținerii unei concluzii cu privire la oportunitatea menținerii definiției actuale a pieței geografice, și anume la nivel național, ori a modificării acesteia, după caz.

¹⁰³ A se vedea și „Poziția comună BEREC privind aspectele geografice ale analizelor de piață (identificare și remedii)” - http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/common_approaches_positions/4439-berec-common-position-on-geographic-aspects-of-market-analysis-definition-and-remedies.

2.3.1. Gradul de acoperire cu rețele de comunicații electronice și, respectiv, cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, la nivel de localități/populație/gospodării/adrese administrative: număr de rețele, numărul furnizorilor de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, distribuția lor la nivel național, evoluția în perioada analizată

Ca parte a evaluării situației concurențiale la nivel geografic, Autoritatea a reevaluat în primul rând situația la nivel național în ceea ce privește localitățile acoperite de rețele de acces la internet de mare viteză la puncte fixe¹⁰⁴, respectiv cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, populația aferentă și numărul furnizorilor din aceste localități, precum evoluția acestei situații în perioada 2018 – 2023¹⁰⁵. Așa cum a fost precizat mai sus, analiza actuală evaluează acoperirea cu servicii și tehnologii care permit furnizarea de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe sau care pot fi dezvoltate pentru a furniza servicii cu viteze mari (FTTP, VDSL și rețelele de cablu), incluse în piața relevantă a produsului cu amănuntul. Pe lângă datele referitoare la acoperirea rețelor de bandă largă, au fost prelucrate date privind conexiunile de acces la internet de mare viteză raportate de 234 furnizori¹⁰⁶, prin intermediul studiului în rândul operatorilor realizat pentru analiza de piață, cu data de referință 30.06.2023, respectiv datele de acoperire a localităților cu rețele fixe de mare capacitate, furnizate de 270 operatori de rețele, prin intermediul anchetei ANCOM „Studiu acoperire VHCN”¹⁰⁷, cu data de referință 01.05.2023.

În ceea ce privește serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe care nu au fost incluse în piața relevantă a produsului, respectiv serviciile de acces la internet prin ADSL, radio, satelit și cele furnizate prin intermediul tehnologiilor mobile, pentru o imagine de ansamblu a evoluției tuturor tehnologiilor utilizate în România, tabelul de mai jos prezintă aceste informații din punct de vedere al gradului de acoperire la nivel de localități și populație, respectiv din punct de vedere al conexiunilor furnizate prin intermediul acestora.

Tabelul nr. II.13. – Gradul de acoperire și, respectiv, de utilizare a rețelor de acces la internet la puncte fixe prin ADSL, radio, satelit și, respectiv, prin tehnologii mobile, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023

Indicator	localități acoperite			% din total localități România			% din total populație România			conexiuni furnizate		
	31.12. 2018	30.06. 2023	evoluție %	31.12. 2018	30.06. 2023	evoluție p.p.	31.12. 2018	30.06. 2023	evoluție p.p.	31.12. 2018	30.06. 2023	evoluție %
Acces la puncte fixe prin rețele/ tehnologii fixe:	8.775	6.165	-30%	64%	45%	-19 p.p.	93%	84%	-9 p.p.	601.346	140.057	-77%
ADSL	8.190	5.832	-29%	60%	42%	-17 p.p.	92%	82%	-10 p.p.	570.772	132.632	-77%

¹⁰⁴ Nu au fost incluse rețelele care utilizează tehnologiile ADSL, FWA (inclusiv WiMax), satelit, respectiv tehnologiile la puncte fixe furnizate prin intermediul rețelor mobile;

¹⁰⁵ Cea mai recentă dată pentru care au fost culese informații la nivel geografic cu un grad de detaliu ridicat este 30.06.2023, în baza studiului privind „Determinarea ariei teritoriale de acoperire a rețelor publice fixe de comunicații electronice capabile să susțină furnizarea de servicii de comunicații electronice în bandă largă”; pentru validarea concluziilor, datele au fost coroborate cu informațiile culese periodic de ANCOM;

¹⁰⁶ Inclusiv furnizori care au raportat conexiuni de acces la internet în bandă largă între 2 Mbps-100 Mbps, prin intermediul rețelor de mare viteză;

¹⁰⁷ Conform „Ghidului BEREC pentru aplicarea anchetelor geografice privind dezvoltarea rețelor de comunicații electronice”, documentul BoR (20) 42, o localitate (adresă) acoperită cu rețele este considerată o localitate în care este prezent cel puțin un furnizor cu o rețea fixă prin intermediul căreia pot fi furnizate, la cerere, într-un interval de timp nu mai mare de 4 săptămâni și fără investiții semnificative, servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe. În acest context, este important de precizat că, de regulă, conform strategiilor comerciale adoptate de către operatori, aceștia își dezvoltă infrastructura pentru furnizarea de servicii de acces la internet de mare viteză începând din centrul localității vizate, urmând a conecta majoritatea gospodăriilor din localitatea respectivă, astfel încât investiția să fie viabilă/rentabilă din punct de vedere economic; o localitate acoperită cu servicii este localitatea în care este prezent cel puțin un furnizor cu o rețea fixă prin intermediul căreia sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe; perioada de 4 săptămâni nu ia în considerare întârzierile cauzate de factori externi, non-tehnici, cum ar fi cele determinate de utilizatorul final, întârzierile din motive administrative ale operatorului sau din cauza condițiilor meteo extreme.

Radio (FWA/WiMAX)	2.748	680	-75%	20%	5%	-15 p.p.	67%	39%	-28 p.p.	30.002	5.943	-80%
Satelit*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	572	1.482	+159%
Acces la puncte fixe prin rețele/tehnologii mobile	6.567**	11.842**	+80%	48%	86%	+38 p.p.	87%	98%	+12 p.p.	234.237	329.075	+40%

* acoperire națională

** localități în care se furnizează efectiv serviciile

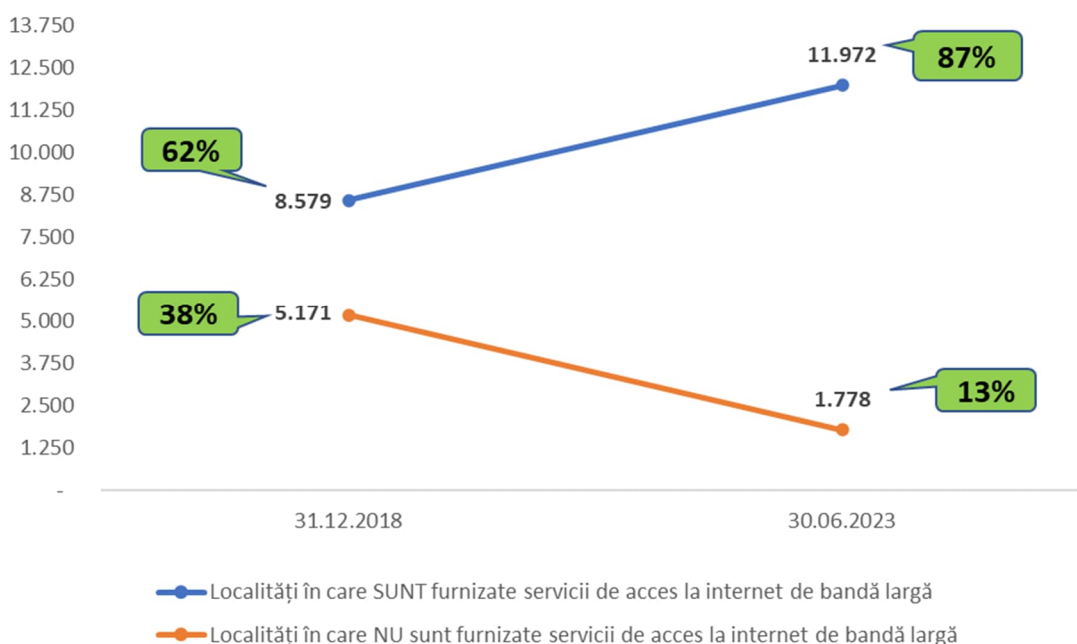
Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Astfel, este de remarcat faptul că, față de anul 2018, numărul localităților acoperite cu tehnologiile ADSL, respectiv radio, a scăzut cu 29%, respectiv cu 75%. În mod corespunzător, numărul total de conexiuni furnizate a scăzut semnificativ, de peste 4 ori, de la 600 de mii la 140 de mii. Accesul la puncte fixe prin tehnologii mobile (4G, 5G) s-a extins cu peste 80% din punct de vedere al acoperirii localităților în care sunt furnizate efectiv servicii prin aceste tehnologii, în timp ce pentru numărul de conexiuni, deși a urmat tendința ascendentă, creșterea a fost mai mică, cu scăderi înregistrate în ultima parte a perioadei analizate, cauzate în mare parte de creșterea disponibilității serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe de mare viteză, ca urmare a extinderii rețelelor de fibră optică.

2.3.1.1. Acoperirea cu rețele prin intermediul cărora sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe. Evoluție în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023.

Referitor la acoperirea cu rețele prin intermediul cărora sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, după cum este prezentat în figura nr. II.7., numărul localităților acoperite cu astfel de rețele a crescut semnificativ, ajungând la o pondere de peste 87% din numărul total de localități din România la jumătatea anului 2023, față de mai puțin de două treimi la finalul anului 2018.

Figura nr. II.7. – Numărul de localități acoperite cu rețele prin intermediul cărora sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, respectiv numărul de localități neacoperite, precum și ponderile aferente în numărul total de localități din România*. Evoluție în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023.

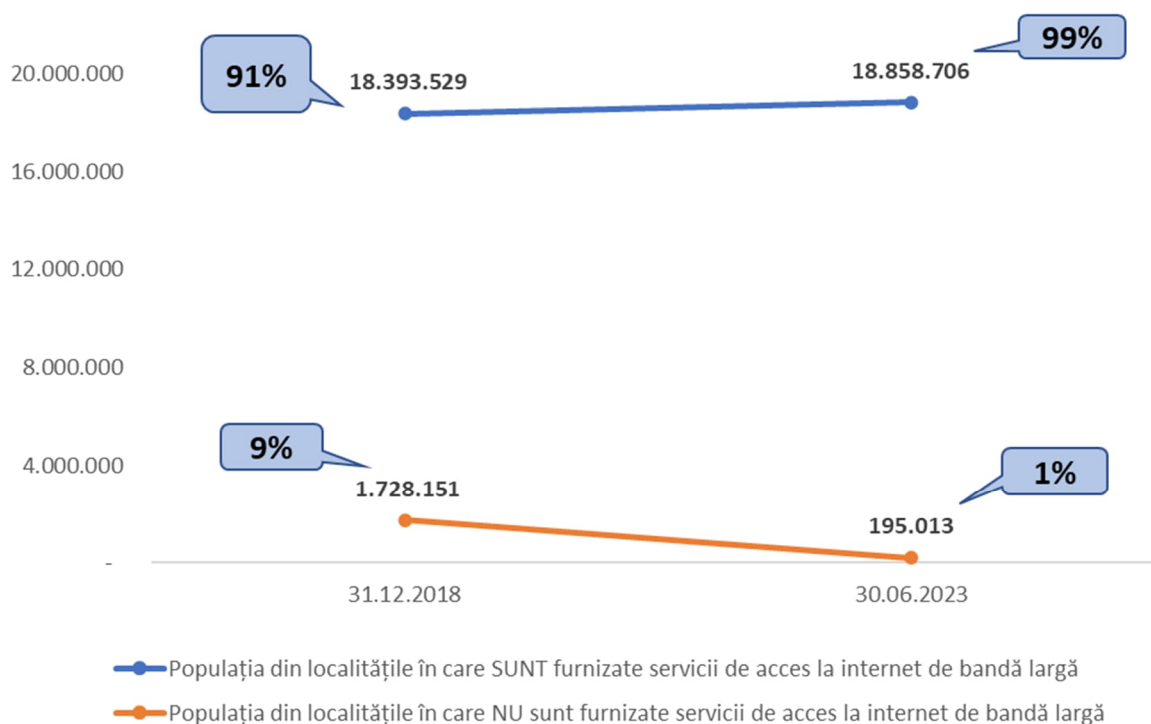

*Numărul total al localităților din România în perioada analizată: 13.750.

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Creșterea nivelului de acoperire la nivel geografic a determinat ca, la jumătatea anului 2023, 99% din populația României, față de 91% la finalul anului 2018, să locuiască în localități în care existau rețele prin intermediul cărora erau furnizate servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe de către unul sau mai mulți furnizori (a se vedea figura nr. II.8.). Astfel, la mijlocul anului 2023, doar 1% din populație trăia în localități în care nu erau furnizate (disponibile) servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe.

Figura nr. II.8. - Gradul de acoperire a populației cu rețele prin intermediul cărora sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023*

* Populația totală considerată pentru calculul ponderilor a fost de 20.121.680 locuitori în anul 2018, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2011, respectiv 19.053.719 locuitori în anul 2023, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2021.
Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori; INS.

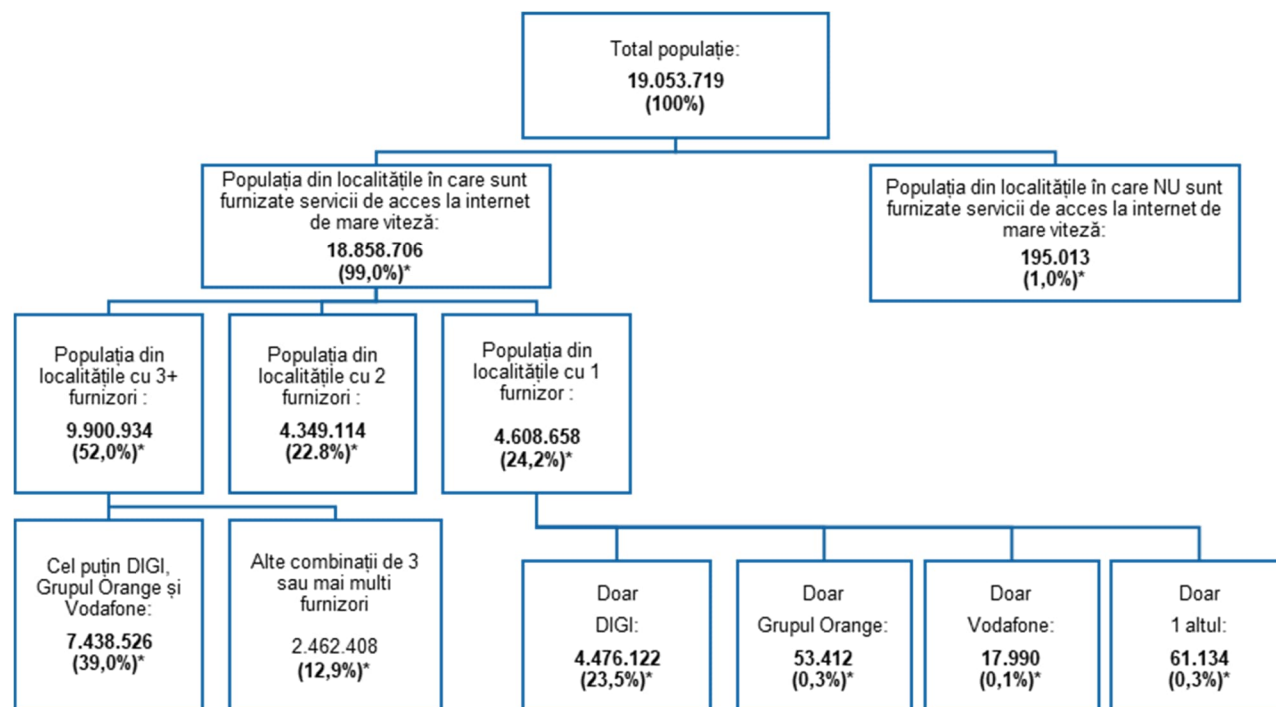
O situație detaliată în ceea ce privește gradul de acoperire a populației din localitățile cu rețele prin intermediul cărora erau furnizate servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de numărul de furnizori prezenți la nivel de localitate¹⁰⁸, este prezentată în figura nr. II.9. Astfel, la data de 30.06.2023, **52% din populația totală a României (53% din populația aferentă localităților în care sunt furnizate efectiv servicii) se afla în localități în care erau prezenți cel puțin trei furnizori** (54% la finalul anului 2018), aproape **23% în localități cu doi furnizori** (15% la 31.12.2018), în timp ce **24% din populație era prezentă în localități în care era un singur furnizor** (23% la 31.12.2018).

De asemenea, în aceeași figură, se poate observa situația acoperirii populației în funcție de **principalii furnizori** de servicii de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, prezenți la nivel de localitate (DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania, respectiv Vodafone Romania S.A.) – **39% din populație este acoperită de cel puțin cei 3 furnizori principali**. În ceea ce privește populația corespunzătoare localităților deservite de un singur furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză, 23,5% se afla în localitățile în care doar DIGI Romania S.A. era prezent, 0,3% în

¹⁰⁸ Furnizori care au raportat conexiuni de acces la internet în bandă largă în localitatea respectivă prin intermediul infrastructurilor de FTTP, VDSL și cablu (coaxial, UTP/FTP).

localitățile deservite doar de Grupul Orange Romania, respectiv 0,1% în localități în care era prezent numai Vodafone Romania S.A.. Doar 0,3% din totalul populației din România nu se afla în aria de acoperire a niciunui dintre cei 3 furnizori principali de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe, la nivel național.

Figura nr. II.9. – Situația privind gradul de acoperire a populației cu rețele prin intermediul cărora sunt furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de numărul de furnizori prezenți la nivel de localitate, la data de 30 iunie 2023

*Ponderile sunt calculate în totalul populației din România – 19.053.719 locuitori, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2021.

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În tabelul nr. II.14., este prezentată o situație detaliată a numărului de localități din România, în funcție de numărul de furnizori prezenți la nivel de localitate, precum și de populația, respectiv gospodăriile corespunzătoare, la data de 31.12.2018 și, respectiv, la data de 30.06.2023. Așa cum era de așteptat, se observă o scădere semnificativă a numărului de localități fără acoperire cu rețele prin care se furnizează efectiv servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, de aproape trei ori în perioada analizată, ajungând la 1.778 de localități, de la 5.171 la sfârșitul anului 2018. Aceste localități au, în medie, o populație de 124 persoane, 46 de gospodării și, respectiv, 78 de adrese administrative. Regiunile Centru (Mureșana) și Vest (Apuseana) sunt regiunile cu cele mai mari procente de localități neacoperite - de 26% și, respectiv, 20%. În Centru, populația medie pe localitate neacoperită este de 55 persoane, cu 22 de gospodării și 39 de adrese, în timp ce în Vest, populația medie corespunzătoare este de 89 persoane, cu 38 de gospodării și 73 de adrese.

Din punct de vedere al numărului de furnizori prezenți la nivel de localitate, se observă că numărul de localități acoperite de unul sau doi furnizori a înregistrat o creștere notabilă. Extinderea rețelei societății DIGI Romania S.A., în particular în zonele fără acoperire, și, respectiv, procesele de achiziții și fuziuni de la nivelul pieței în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023 au avut un impact major asupra acestor evoluții. Astfel, se explică și scăderea numărului operatorilor de rețele prin intermediul cărora sunt furnizate servicii de acces la internet de mare viteză de la 428, la finalul anului 2018, la 234, la jumătatea anului 2023.

Tabelul nr. II.14. – Evoluția gradului de acoperire a localităților/populației/gospodăriilor cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de numărul de furnizori la nivel de localitate, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023

Număr furnizori	Număr de localități		% din total populație*		% din nr. total de gospodării**		% din nr. total de conexiuni	
	2018	2023	2018	2023	2018	2023	2018	2023
0	5.171	1.778	8,6%	1,0%	8,5%	1,1%	0,0%	0,0%
1	5.546	7.507	23,1%	24,2%	22,0%	23,9%	10,8%	16,7%
2	2.033	3.463	14,2%	22,8%	13,3%	20,8%	9,9%	19,0%
3	673	836	8,8%	14,3%	8,4%	13,5%	9,1%	14,2%
4	178	107	5,5%	6,3%	5,5%	6,3%	6,4%	7,1%
5	75	24	5,1%	3,5%	5,2%	3,6%	7,2%	4,1%
6	33	17	5,7%	6,8%	5,9%	7,6%	8,0%	8,6%
7	16	4	2,0%	2,0%	2,0%	1,9%	3,8%	2,5%
8	7	5	3,4%	2,7%	3,5%	3,0%	4,9%	3,7%
9+	18	9	23,6%	16,4%	25,7%	18,3%	39,9%	24,0%
Cel puțin 1	8.579	11.972	91,4%	99,0%	91,5%	98,9%	100,0%	100,0%
Cel puțin 2	3.033	4.465	68,3%	74,8%	69,5%	75,0%	89,2%	83,3%
Cel puțin 3	1.000	1.002	54,1%	52,0%	56,2%	54,2%	79,3%	64,3%
Total	13.750	13.750	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	4.235.283	5.890.844

*Populația totală considerată pentru calculul ponderilor a fost de 20.121.680 locuitori pentru 31.12.2018, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2011, respectiv 19.053.719 locuitori la 30.06.2023, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2021.

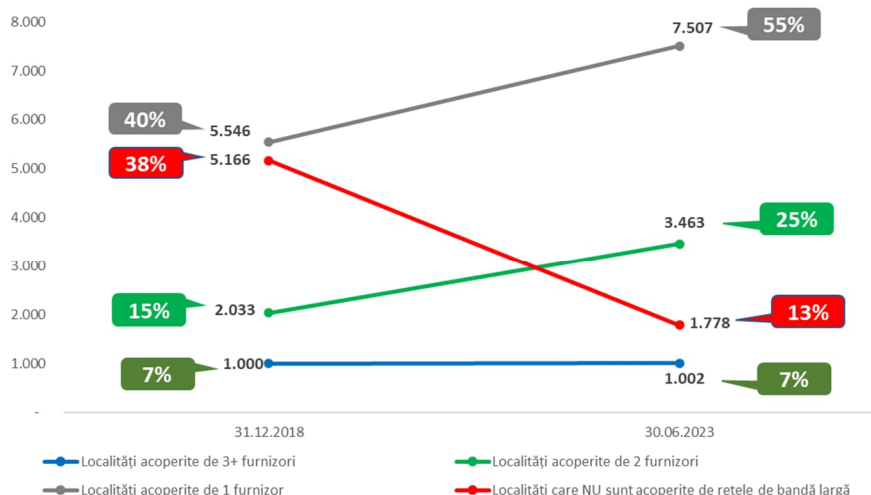
**Numărul total de gospodării considerat pentru calculul ponderilor a fost de 7.481.171 pentru ambele perioade, conform recensământului populației și locuințelor desfășurat în anul 2011.

Sursa: ANCOM, pe baza informațiilor raportate de furnizori

La jumătatea anului 2023, **trei sferturi** din populația României locuia într-un număr de 4.465 localități în care existau **cel puțin doi operatori** de rețele de mare capacitate prin intermediul cărora erau furnizate servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, față de 68% la data de 31 decembrie 2018, în timp ce peste **jumătate** din populație se afla în localități în care existau **cel puțin trei furnizori** de astfel de servicii (1.002 localități), comparativ cu situația de la sfârșitul anului 2018 (când 1.000 localități erau acoperite de cel puțin trei furnizori).

Dinamica numărului de localități din România în funcție de numărul de furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe prezenți pe piață la finalul anului 2018, respectiv la jumătatea anului 2023, este prezentată în figura nr. II.10.

Figura nr. II.10. – Dinamica numărului de localități în funcție de numărul de furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe prezenți în localitățile respective, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023 (exprimate în valori absolute și, respectiv, în %)*

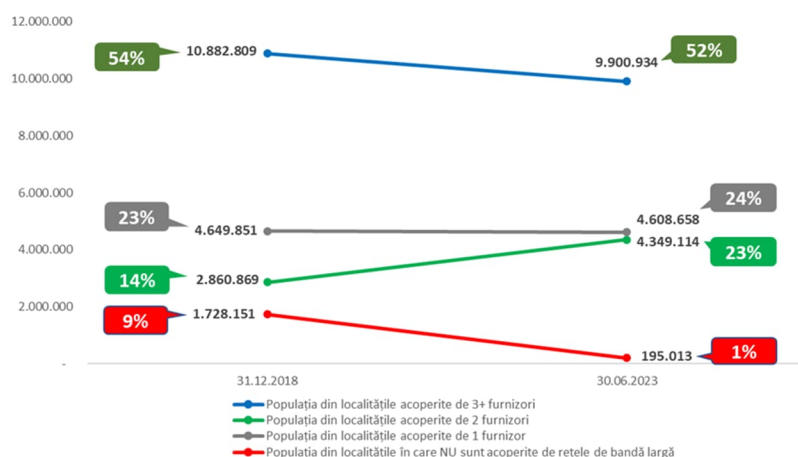

*Ponderile prezentate sunt obținute prin raportare la numărul total de localități din România la data de 31 decembrie 2018 și 30 iunie 2023 (13.750 localități).

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori; INS.

Dinamica populației în funcție de numărul de furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe prezente la nivel de localitate este prezentată în figura nr. II.11. Se poate observa că populația din localitățile cu cel puțin doi furnizori de acces la internet de mare viteză a înregistrat o creștere de aproape 7 puncte procentuale, atingând **75%** din totalul populației. Aproape un sfert din populația României (**24%**) locuiește încă în localități deservite exclusiv de un singur furnizor, majoritatea acestor localități fiind caracterizate de o densitate scăzută a populației, neatractive din punct de vedere comercial. În același timp, doar **1%** din populație mai trăiește în localități fără servicii de acces la internet de mare viteză.

Figura nr. II.11. – Dinamica populației localităților (ne)acoperite cu rețele prin care se furnizează servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de numărul de furnizori prezenți în localitățile respective, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023 (exprimată în valori absolute și, respectiv, în %)*

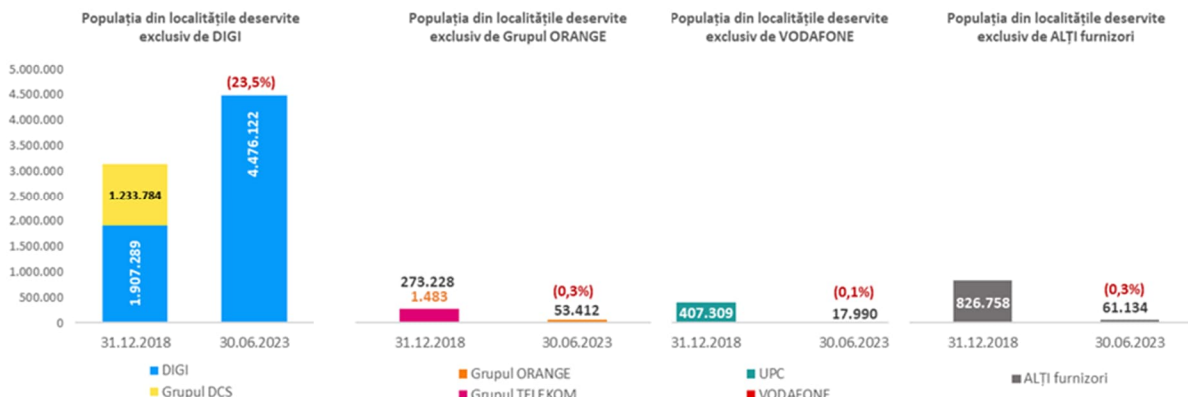

*Ponderile prezentate sunt obținute prin raportare la numărul total de locuitori din România la data de 31 decembrie 2018 (20.121.680 locuitori), respectiv 30 iunie 2023 (19.053.719 locuitori).

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori; Recensămintele INS din 2011 și 2021.

În ceea ce privește localitățile unde există un singur furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză, DIGI Romania S.A. este unicul furnizor în 7.201 localități (peste jumătate din totalul localităților din România, respectiv în 96% din localitățile cu 1 furnizor). După cum se poate observa în figura de mai jos, 23,5% din totalul populației României locuia în localitățile în care DIGI Romania S.A. era furnizor unic la data de 30.06.2023. În același timp, Grupul Orange Romania, Vodafone Romania S.A. și alți furnizori oferă în mod exclusiv servicii în 306 localități (cumulat), cărora le corespunde numai 0,7% din populația totală.

Figura nr. II.12. – Dinamica populației corespunzătoare localităților în care era prezent 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023*

*Ponderile prezentate sunt obținute prin raportare la numărul total de locuitori din România la data de 30 iunie 2023 (19.053.719 locuitori).

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori.

Sintetizând informațiile de mai sus, se pot identifica patru situații distincte la nivel național în ceea ce privește gradul de acoperire a localităților din România cu servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de numărul de furnizori care ofereau servicii într-o localitate, la mijlocul anului 2023:

I. *Localități în care sunt prezenți **3 sau mai mulți furnizori** de servicii de acces la internet de mare viteză:* numărul de localități a crescut ușor, la 1.002, comparativ cu 1.000, la 31 decembrie 2018.

În aceste localități, numărul de operatori variază de obicei între 3 și 14. Un caz particular este municipiul București, unde 49 operatori furnizau servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe la 30 iunie 2023. **52%** din populația României locuiește în astfel de zone, în scădere de la 54,1% la finalul anului 2018. Această evoluție a populației acoperite cu cel puțin 3 furnizori este cauzată în principal de procesele de achiziții și fuziuni de pe piață din perioada 2018 – 2023. Astfel, localități cu trei sau mai mulți furnizori în 2018, care aveau o populație mai mare, au devenit localități deservite de unul sau doi furnizori în anul 2023, în timp ce mai multe localități mici, care aveau unul sau doi furnizori în 2018, au ajuns deservite de cel puțin trei furnizori în anul 2023.

În ceea ce privește **gradul de acoperire a populației** din localitățile cu 3 furnizori, în care **cel puțin unul era un furnizor principal de servicii de acces la internet de mare viteză** la puncte fixe, la nivel național, la 30 iunie 2023, situația se prezenta astfel:

- **39%** din populația României se afla în localitățile în care erau prezenți toți cei trei furnizori principali (DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania și Vodafone Romania S.A.);
- **13%** din populația României se afla în localitățile în care erau prezenți cel puțin unul sau doi dintre principalii operatori.

II. *Localități în care sunt prezenți **2 furnizori** de servicii de acces la internet de mare viteză:* **22,8%** din populația României este deservită de doi furnizori, comparativ cu 14,2% la finalul anului 2018.

La data de 30 iunie 2023, numărul localităților cu doi furnizori a crescut la 3.463, comparativ cu 2.033, la sfârșitul anului 2018. În aceste localități, gradul de acoperire a populației cu rețelele principalilor furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, la nivel național, era astfel:

- **19,8%** din populația României locuiește în localități acoperite de doi dintre cei trei furnizori principali (DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania și Vodafone Romania S.A.);
- **3,1%** din populația României se află în localități în care sunt prezenți unul sau niciunul dintre furnizorii principali.

III. *Localități în care este prezent **1 furnizor** de servicii de acces la internet de mare viteză:* **24,2%** din populația României este deservită de un singur furnizor, în creștere față de finalul anului 2018 (23,1%).

Numărul de localități cu un singur furnizor a ajuns la 7.507 la 30 iunie 2023, față de 5.546 la 31 decembrie 2018. Expansiunea rețelilor de comunicații electronice de mare viteză, în special în zonele neacoperite, precum și procesele de achiziții și fuziuni din perioada 31 decembrie 2018 – 30 iunie 2023, au avut ca impact apariția unor furnizori noi sau dispariția altor furnizori.

La nivel de furnizor principal, situația se prezintă astfel:

- 23,5% din populația României locuiește în localități acoperite doar de DIGI Romania S.A.;
- 0,3% locuiește în localități acoperite doar de Grupul Orange Romania;
- 0,1% locuiește în localități acoperite doar de Vodafone Romania S.A.;

- 0,3% locuiește în localități acoperite doar de un singur furnizor, altul decât DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania și Vodafone Romania S.A..

IV. *Localități în care NU sunt prezenți furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză:* doar **1%** din populația României se află în localități care nu sunt acoperite de rețele de comunicații electronice de mare viteză la puncte fixe, în scădere semnificativă față de finalul anului 2018 (8,6%), în mod similar numărului de localități, care a scăzut semnificativ de la 5.166 la sfârșitul anului 2018 la 1.778 la mijlocul lui 2023.

2.3.1.2. Acoperirea cu rețele care permit furnizarea de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe la nivel de adrese administrative, conform datelor valabile la data de 01.05.2023.

Referitor la acoperirea la nivel de localități cu rețele care permit furnizarea de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, conform datelor raportate de operatori¹⁰⁹, **numărul localităților acoperite** cu astfel de rețele (**11.983**) reprezintă peste **87%** din numărul total de localități din România (13.750), iar **numărul adreselor administrative acoperite** din aceste localități (5,91 milioane) era de **94,5%** din totalul de 6,26 milioane de adrese administrative existente la nivel național. Un număr de 204 mii de adrese administrative erau neacoperite în aceste localități, reprezentând un procent de 3,3% din totalul adreselor administrative din România. Chiar dacă nu toate adresele dintr-o localitate pot fi conectate la o anumită rețea de comunicații electronice de mare viteză, în sensul că rețeaua respectivă nu acoperă toată suprafața localității, în acele localități în care există deja astfel de rețele, se poate prezuma că operatorii existenți vor fi stimulați să-și extindă rețelele, chiar și la nivelul întregii localități, într-o perioadă de timp relativ scurtă, în cazul în care cererea pentru serviciile de acces de mare viteză la nivelul pieței cu amănuntul ar crește.

Dacă analizăm localitățile în funcție de un nivel minim al acoperirii adreselor de către rețelele prezente în respectivele localități, rezultă situația prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul nr. II.15. – Gradul de acoperire cu rețele care permit furnizarea de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în funcție de nr. de rețele, raportat la un nivel minim de acoperire a adreselor din localitățile respective, la data de 01.05.2023

Indicator	Nr. furnizori	Nr. localități acoperite cu rețele care permit furnizarea de servicii					Nr. gospodării	Nr. conexiuni	Nr. adrese	Nr. adrese acoperite cu rețele	Nr. adrese acoperite /Nr. total adrese (%)
	Total	Total	DIGI	Vodafone	Grupul Orange	Alți furnizori	Total	Total	Total	Total	
Grad de acoperire	270	11.983	11.555	1.552	3.105	1.745	7.386.940	5.886.779	6.111.221	5.906.724	97%
<i>1 rețea</i>	<i>48</i>	<i>7.272</i>	<i>6.924</i>	<i>35</i>	<i>152</i>	<i>161</i>	<i>1.645.229</i>	<i>905.582</i>	<i>2.249.735</i>	<i>2.145.234</i>	<i>95%</i>
<i>2 rețele</i>	<i>103</i>	<i>3.492</i>	<i>3.422</i>	<i>817</i>	<i>1.942</i>	<i>779</i>	<i>1.399.335</i>	<i>957.541</i>	<i>1.784.675</i>	<i>1.736.107</i>	<i>97%</i>
<i>3+ rețele</i>	<i>245</i>	<i>1.219</i>	<i>1.209</i>	<i>700</i>	<i>1.011</i>	<i>805</i>	<i>4.342.376</i>	<i>4.023.656</i>	<i>2.076.811</i>	<i>2.025.383</i>	<i>98%</i>
<15% din adrese	25	164	✗	✗	✗	✗	26.819	5.856	33.669	1.664	5%
≥15% din adrese	114	11.819	✗	✗	✗	✗	7.360.121	5.880.923	6.077.552	5.905.060	97%
<i>1 rețea</i>	<i>35</i>	<i>7.703</i>	✗	✗	✗	✗	<i>2.150.644</i>	<i>1.277.010</i>	<i>2.653.771</i>	<i>2.557.889</i>	<i>96%</i>
<i>2 rețele</i>	<i>68</i>	<i>3.295</i>	✗	✗	✗	✗	<i>2.161.517</i>	<i>1.665.960</i>	<i>2.064.032</i>	<i>2.016.047</i>	<i>98%</i>
<i>3+ rețele</i>	<i>82</i>	<i>821</i>	✗	✗	✗	✗	<i>3.047.960</i>	<i>2.937.953</i>	<i>1.359.749</i>	<i>1.331.124</i>	<i>98%</i>

¹⁰⁹ Conform studiului „Acoperire VHCN”.

≥20% din adrese	105	11.798	✕	✕	✕	✕	7.358.630	5.880.660	6.075.232	5.904.622	97%
1 rețea	34	7.766	✕	✕	✕	✕	2.291.387	1.402.552	2.732.386	2.635.886	96%
2 rețele	67	3.239	✕	✕	✕	✕	2.202.010	1.724.735	2.059.417	2.011.099	98%
3+ rețele	73	793	✕	✕	✕	✕	2.865.233	2.753.373	1.283.429	1.257.637	98%
≥30% din adrese	101	11.750	✕	✕	✕	✕	7.354.304	5.879.797	6.069.403	5.903.147	97%
1 rețea	34	7.841	✕	✕	✕	✕	2.392.255	1.503.704	2.824.522	2.727.903	97%
2 rețele	63	3.164	✕	✕	✕	✕	2.273.801	1.790.882	2.040.278	1.994.155	98%
3+ rețele	68	745	✕	✕	✕	✕	2.688.248	2.585.211	1.204.603	1.181.089	98%
≥50% din adrese	91	11.655	✕	✕	✕	✕	7.344.620	5.876.510	6.055.001	5.897.224	97%
1 rețea	31	7.956	✕	✕	✕	✕	2.681.364	1.775.757	2.995.575	2.897.618	97%
2 rețele	62	3.032	✕	✕	✕	✕	2.562.310	2.104.423	2.049.477	2.007.373	98%
3+ rețele	63	668	✕	✕	✕	✕	2.100.946	1.996.330	1.009.949	992.233	98%

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

Localități în care cel puțin o rețea acoperă minimum 15% din totalul adreselor administrative (114 operatori, 11.819 localități, 5,905 milioane de adrese acoperite)

Așa cum se poate observa în tabelul nr. II.15, pentru un nivel minim de 15% de acoperire a adreselor dintr-o localitate, există 114 astfel de operatori, într-un număr de 11.819 localități, cărora le corespund 98% din total populație și total gospodării, respectiv 97% (6,078 milioane adrese) din numărul total de adrese administrative din România.

Societatea DIGI Romania S.A. operează rețele cu minim 15% adrese acoperite în ✕% dintre aceste localități (✕ din 11.819) care acoperă ✕ milioane de adrese administrative (✕% din total adrese cu cel puțin o rețea cu 15%). Grupul Orange Romania acoperă cu astfel de rețele ✕ localități (✕% din 11.819) și ✕ milioane de adrese administrative, în timp ce rețeaua Vodafone Romania S.A. acoperă ✕ astfel de localități (✕% din 11.819) cu ✕ milioane de adrese administrative. Alți operatori sunt prezenți în 1.139 localități cărora le corespund 700 mii de adrese administrative acoperite.

În aproape **două treimi** din totalul localităților acoperite de cel puțin o rețea cu 15% adrese acoperite există **o singură rețea, DIGI Romania S.A.** fiind prezent în ✕% dintre acestea. Numărul de adrese administrative acoperite din aceste localități reprezintă 43% din total adrese acoperite, ✕% fiind în aria DIGI Romania S.A..

Mai mult de o treime din totalul localităților deservite de rețele de mare viteză (4.116 localități din 11.819 localități), care acoperă cel puțin 15% din adresele administrative și peste jumătate din adresele administrative acoperite din aceste localități (3,35 milioane din 5,91 milioane), beneficiază de **cel puțin două rețele**, cu **DIGI Romania S.A.** prezent în majoritatea acestor localități, cu excepția a ✕ de localități cărora le corespund un număr de aproape ✕ mii de adrese administrative (neacoperite). Grupul Orange este prezent în ✕% din cele 4.116 localități, asigurând conectivitate pentru ✕ din cele 3,35 milioane de adrese administrative, în timp ce Vodafone Romania S.A. deservește ✕% din localitățile cu cel puțin două rețele de mare viteză, cu cel puțin 15% acoperire adrese administrative, adică ✕ din numerele administrative acoperite din aceste localități. Alți operatori sunt prezenți într-un sfert din aceste localități și deservește 28% din cele 3,35 milioane de adrese administrative.

Figura nr. II.13. – Prezența furnizorilor la nivel de localități și, respectiv, la nivel de adrese administrative, în funcție de numărul de rețele cu acoperire de cel puțin 15% din adresele corespunzătoare localităților respective, la data de 01.05.2023

a. la nivel de localități

b. la nivel de adrese administrative

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

Localități în care cel puțin o rețea acoperă *minimum 20% din totalul adreselor administrative* (105 operatori, 11.798 localități, 5,905 milioane de adrese acoperite)

Pentru un nivel minim de 20% de acoperire a adreselor dintr-o localitate, există 105 astfel de operatori într-un număr de 11.798 localități, cărora le corespund 98% din total populație și total gospodării, respectiv 97% din total adrese administrative din România.

DIGI Romania S.A. operează în $\times\%$ dintre localitățile cu rețele cu minim 20% adrese acoperite ($\times$ din 11.798), cărora le corespund $\times$ milioane de adrese administrative ($\times\%$ din 5,905 milioane de adrese acoperite). Grupul Orange Romania acoperă cu astfel de rețele $\times$ localități ($\times\%$) și $\times$ milioane de adrese administrative ($\times\%$), în timp ce rețeaua Vodafone Romania S.A. acoperă $\times$ astfel de localități ($\times\%$) și $\times$ milioane de adrese administrative ($\times\%$). Alți operatori sunt prezenți în 1.100 localități și acoperă 685 mii de adrese administrative.

În peste două treimi din totalul localităților acoperite de cel puțin o rețea cu 20% adrese acoperite există **o singură rețea**, DIGI Romania S.A. fiind prezent în $\times\%$ dintre acestea. Numărul

de adrese administrative acoperite din aceste localități reprezintă $\approx$ % din total adrese acoperite, $\approx$ % fiind în aria DIGI Romania S.A..

Mai mult de o treime din totalul localităților deservite de rețele care acoperă cel puțin 20% din adrese (4.032 din 11.798) și 55% din adresele administrative acoperite din aceste localități (3,27 milioane din 5,905 milioane) beneficiază de **cel puțin două rețele**, cu DIGI Romania S.A. prezent în majoritatea acestor localități, cu excepția a $\approx$ de localități cărora le corespund $\approx$ mii adrese.

*Localități în care cel puțin o rețea acoperă **minimum 30% din totalul adreselor administrative** (101 operatori, 11.750 localități, 5,903 milioane de adrese acoperite)*

Pentru un nivel minim de 30% de acoperire a adreselor dintr-o localitate, există 101 astfel de operatori într-un număr de 11.750 localități, cărora le corespund 98% din total populație și total gospodării, respectiv 97% din total adrese administrative din România.

DIGI Romania S.A. operează în $\approx$ % dintre localitățile cu rețele cu minim 30% adrese acoperite ($\approx$ din 11.750), cărora le corespund $\approx$ % ($\approx$ milioane) din adresele administrative acoperite de astfel de rețele. Grupul Orange Romania acoperă $\approx$ localități ($\approx$ %) și $\approx$ milioane de adrese administrative ($\approx$ %), în timp ce rețeaua Vodafone Romania S.A. acoperă $\approx$ astfel de localități ($\approx$ %) și $\approx$ milioane de adrese administrative ($\approx$ %). Alți furnizori sunt prezenți în 1.055 localități și acoperă 662 mii de adrese administrative.

În mai mult de două treimi din totalul localităților acoperite de cel puțin o rețea cu 30% adrese acoperite există **o singură rețea**, DIGI Romania S.A. fiind prezent în $\approx$ % dintre acestea. Numărul de adrese administrative acoperite din aceste localități reprezintă $\approx$ % din total adrese acoperite cu astfel de rețele, $\approx$ % fiind în aria DIGI Romania S.A..

O treime din totalul localităților cu cel puțin o rețea cu 30% din adrese acoperite (3.909 din 11.750) și $\approx$ % din adresele administrative acoperite din aceste localități ($\approx$ milioane din 5,903 milioane) beneficiază de **cel puțin două rețele**, cu DIGI Romania S.A. prezent în majoritatea acestor localități, cu excepția a $\approx$ de localități cărora le corespund $\approx$ mii de adrese.

*Localități în care cel puțin o rețea acoperă **minimum 50% din totalul adreselor administrative** (91 operatori, 11.655 localități, 5,9 milioane de adrese acoperite)*

Pentru un nivel minim de 50% de acoperire a adreselor dintr-o localitate, există 91 astfel de operatori, în 11.655 localități, cărora le corespund 98% din populație și gospodării, respectiv aproape 5,9 milioane de adrese administrative (97% din adresele din România).

În funcție de numărul de furnizori prezenți în astfel de localități, în 7.956 de localități era prezent un singur furnizor, 3.032 de astfel de localități aveau doi furnizori, iar 668 de astfel de localități beneficiau de acoperire cu minimum 50% din totalul adreselor administrative din partea a cel puțin trei furnizori.

În mai mult de două treimi (68%) din totalul localităților cu cel puțin o rețea cu 50% adrese acoperite este prezentă **o singură rețea** (7.956 localități), DIGI Romania S.A. fiind prezent în peste $\approx$ % dintre acestea ($\approx$), în timp ce Grupul Orange Romania și Vodafone erau singurele rețele prezente în $\approx$ astfel de localități, respectiv $\approx$ astfel de localități. Numărul de adrese administrative acoperite din aceste localități cu o singură rețea cu acoperire de cel puțin 50% din adrese reprezintă 49% din total adreselor administrative acoperite, $\approx$ % fiind în aria DIGI Romania S.A..

Peste jumătate dintre adresele administrative de la nivelul localităților în care cel puțin o rețea acoperă minimum 50% din adrese sunt deservite de **cel puțin două astfel de rețele**: 3.700 localități (cu 3 milioane de adrese acoperite). La nivel de operatori principali, $\approx$ ($\approx$ % din 3.700) localități cu cel puțin două rețele cărora le corespund $\approx$ milioane de adrese administrative sunt în aria de acoperire a DIGI Romania S.A.. Grupul Orange Romania acoperă $\approx$ localități cu cel puțin două

astfel de rețele (≈%), cu ≈ milioane de adrese administrative, în timp ce Vodafone Romania S.A. acoperă ≈ astfel de localități (≈%) cărora le corespund ≈ milioane de adrese administrative.

De asemenea, analiza datelor a arătat că în **majoritatea localităților urbane** cu cel puțin o rețea cu minim 50% de adrese acoperite (76%), cărora le corespund 1,12 milioane de adrese administrative, existau **cel puțin doi operatori principali de rețele** de mare viteză. Localitățile acoperite de cel puțin doi dintre cei trei operatori majori de rețele de mare viteză (DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania și Vodafone Romania S.A.), fiecare având o acoperire de minimum 50% a adreselor administrative, includ 2,76 milioane de adrese administrative, din care 1,08 milioane sunt din mediul urban.

2.3.1.3. Gradul de suprapunere a rețelelor care permit furnizarea de servicii de acces la internet în bandă largă, la nivel de adrese administrative

Din prelucrarea datelor raportate în cadrul studiului VHCN, au reieșit rezultatele și concluziile cu privire la acoperirea, respectiv suprapunerea rețelelor fixe de bandă largă de cablu, VDSL, respectiv fibră optică (FTTP), la nivel de adrese administrative, prezentate mai jos.

a) Evaluarea acoperirii, respectiv a suprapunerii rețelelor la nivel de adrese administrative, la nivel național (prin raportare la numărul total de 11.983 localități acoperite, respectiv la numărul total de 5,907 milioane adrese acoperite din România)

La nivel național, 87,1% din total localități (11.983 din 13.750) și 94,5% din totalul adreselor administrative (5,91 milioane din 6,26 milioane) sunt deservite de cel puțin o rețea care permite furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe. Mai mult de o treime dintre adresele acoperite sunt deservite doar de 1 rețea (36%), 29% de 2 rețele, iar puțin peste o treime (34%) de cel puțin 3 rețele.

DIGI Romania S.A. poate furniza servicii unui procent de ≈% din numărul total de adrese acoperite cu rețele de internet de mare viteză (în ≈% din localitățile acoperite). Vodafone Romania S.A. acoperă ≈% din astfel de adrese (în ≈% din localități), în timp ce rețelele Orange acoperă ≈% din adrese (în ≈% din localități). Rețelele altor furnizori acoperă 12% din adrese (în 15% din localități).

În ceea ce privește situația adreselor administrative **acoperite în mod exclusiv¹¹⁰ de o singură rețea** care permite furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză, DIGI Romania S.A. acoperă în mod exclusiv ≈ din adresele acoperite din România (situații întâlnite în ≈% dintre localitățile acoperite din România). Vodafone Romania S.A. și Grupul Orange acoperă în mod exclusiv doar ≈%, respectiv ≈% din adresele acoperite.

O analiză a **suprapunerii a oricăror două rețele de bandă largă la nivel de adrese administrative** în localități acoperite de cel puțin 2 rețele indică faptul că 36% dintre adresele acoperite din România beneficiază de două rețele diferite. Dintre acestea (adresele acoperite de două rețele diferite în localitățile deservite de cel puțin 2 rețele), 99% sunt în aria de acoperire a rețelei DIGI Romania S.A., 42% sunt sub acoperirea Vodafone Romania S.A., iar 60% sunt acoperite de Grupul Orange. Detaliind, două dintre rețelele furnizorilor principali la nivel național (DIGI Romania S.A./Grupul Orange/Vodafone Romania S.A.) deservesc aproape o treime din adresele acoperite (la nivelul a 32% din localități), DIGI Romania S.A. și Grupul Orange deservesc 19% din adresele acoperite (la nivelul a 23% din localități), în timp ce rețelele DIGI Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. sunt prezente împreună la 13% din adresele acoperite (în 12% din localități). Grupul Orange și

¹¹⁰ Prin acoperire exclusivă se înțelege situația în care o adresă administrativă este acoperită doar de o singură rețea care permite furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la punct fix, chiar dacă în localitate pot exista mai multe rețele disponibile.

Vodafone Romania S.A. dețin un procent mai mic de suprapunere, deserving împreună 0,5% din adresele acoperite (în 3% din localități).

În localitățile unde există **suprapunere a trei rețele de bandă largă la nivel de adrese administrative** (considerându-se toate localitățile acoperite de cel puțin 3 rețele), cel puțin oricare trei rețele deserveșc 12% din adresele acoperite (în 8% din localitățile acoperite). Rețelele DIGI Romania S.A./Grupul Orange/Vodafone Romania S.A., respectiv DIGI Romania S.A./Grupul Orange/alți furnizori sunt cazurile cel mai frecvent întâlnite de suprapunere a 3 rețele, acoperind împreună 10% și, respectiv, 4% din adrese.

În cazurile rare în care, la aceeași adresă, sunt prezente **cel puțin patru rețele de bandă largă**, gradul de suprapunere este de numai 2% din adresele acoperite.

Tabelul nr. II.16. – Gradul de acoperire, respectiv suprapunere la NIVEL NAȚIONAL a rețelelor care permit furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe

Acoperire/ suprapunere	Rețele	total adrese acoperite	% total adrese acoperite	% total adrese	localități corespunzătoare adreselor acoperite	% total localități corespunzătoare adreselor acoperite	% total localități
		(1)	(1)/ (5.906.724)	(1)/ (6.252.924)	(2)	(2)/ (11.983)	(2)/ (13.750)
	Total	5.906.724	100%	94,5%	11.983	100%	87,1%
Acoperite operator	DIGI	✂	✂	✂	✂	96%	84%
	Grupul ORANGE	✂	✂	✂	✂	26%	23%
	VODAFONE	✂	✂	✂	✂	13%	11%
	Alți furnizori	✂	✂	✂	✂	15%	13%
Adrese acoperite EXCLUSIV	Exclusiv DIGI	✂	✂	✂	✂	90%	78%
	Exclusiv Grupul ORANGE	✂	✂	✂	✂	13%	11%
	Exclusiv VODAFONE	✂	✂	✂	✂	7%	6%
	Exclusiv Alți furnizori	✂	✂	✂	✂	7%	6%
Suprapunere de 2 REȚELE	2 rețele	2.104.668	36%	34%	4.649	39%	34%
	2 rețele - 2 operatori principali -	1.894.163	32%	30%	3.781	32%	27%
	Suprapunere de 2 rețele - DIGI / Grupul ORANGE -	1.101.766	19%	18%	2.812	23%	20%
	Suprapunere de 2 rețele - DIGI / VODAFONE -	765.385	13%	12%	1.475	12%	11%
	Suprapunere de 2 rețele - Grupul ORANGE / VODAFONE -	27.012	0,5%	0,4%	368	3,1%	2,7%
Suprapunere CEL PUȚIN 3 REȚELE	cel puțin 3 rețele	680.963	12%	11%	1.001	8%	7%
	cel puțin 3 operatori principali	561.783	10%	9%	598	5%	4%
	cel puțin DIGI / Grupul ORANGE / Alți furnizori	229.309	4%	4%	472	4%	3%
	cel puțin DIGI / VODAFONE / Alți furnizori	189.406	3%	3%	233	2%	2%
	cel puțin Grupul ORANGE / VODAFONE / Alți furnizori	111.369	2%	2%	151	1%	1%
Suprapunere CEL PUȚIN 4 REȚELE	cel puțin 4 rețele DIGI / Grupul ORANGE / VODAFONE / Alți furnizori	106.821	2%	2%	137	1%	1%

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

b) Evaluarea gradului de acoperire, respectiv de suprapunere la nivel de adrese administrative, în funcție de numărul rețelelor prezente la nivel de localitate

1. În localitățile cu **1 rețea** (7.272 localități cu 2,25 milioane de adrese, în care sunt prezenți 48 operatori): adresele existente erau acoperite, în medie, în proporție de 95,4% (rata de penetrare la nivel de populație/gospodării în aceste localități era de 21%/55%).

DIGI Romania S.A. era singurul operator în 6.924 localități cu ✂ milioane adrese, acoperind, în medie, ✂% dintre adresele existente în aceste localități, Grupul Orange Romania era singurul operator în 152 localități cu ✂ mii de adrese, acoperind, în medie, ✂% dintre adresele existente în aceste localități, Vodafone Romania era singurul operator în 35 localități cu ✂ mii de adrese, acoperind, în medie, ✂% dintre adresele existente în aceste localități, iar restul de 45 de operatori

erau singurii prezenți în 161 localități cu 44 mii de adrese, acoperind, în medie, 57% dintre adresele existente în aceste localități.

Tabelul nr. II.17. – Gradul de acoperire a adreselor administrative în localitățile cu 1 REȚEA care permite furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe

Acoperire	total adrese din localitățile în care este prezent	total adrese acoperite	% adrese acoperite din total adrese	% adrese acoperite din total adrese acoperite	localități acoperite
	(1)	(2)	(2)/(1)	(2)/(2.145.234)	(3)
Localități cu 1 rețea	2.249.735	2.145.234	95,4%	100%	7.272
DIGI	✂	✂	✂	✂	6.924
Grupul Orange	✂	✂	✂	✂	152
Vodafone	✂	✂	✂	✂	35
Alți furnizori	44.185	25.164	56,9%	1,2%	161

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

2. În localitățile cu **2 rețele** (3.492 localități cu 1,8 milioane de adrese, în care sunt prezenți 103 operatori): adresele existente erau acoperite, în medie, în proporție de 97% de cel puțin o rețea (rata de penetrare la nivel de populație/gospodărie în aceste localități era de 25%, respectiv 68%).

DIGI Romania S.A. era prezent în 3.422 localități cu două rețele și deservea, în medie, 98,6% din adresele acoperite din aceste localități, Grupul Orange Romania era prezent în 1.942 localități cu două rețele, cu o medie de 67,8% din adresele acoperite, iar Vodafone Romania S.A. era prezent în 817 astfel de localități, cu o medie de 90,5% din adrese acoperite.

Analiza gradului de **suprapunere a rețelelor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe în localitățile cu 2 rețele** indică următoarele aspecte:

- în 3.426 localități există suprapunere a două rețele la nivel de adresă administrativă;
- gradul total de suprapunere a rețelelor oricărui doi operatori este semnificativ: în medie, de 69,4% din adresele acoperite în localitățile considerate;
- în mediul urban, gradul de suprapunere a oricărui 2 rețele era, în medie, de 60,3% din adresele acoperite (în 83 localități), iar, în mediul rural, de 70,4% (3.342 localități);
- în localitățile cu doi operatori principali (2.713), rețelele acestora se suprapuneau în 2.693 localități, în medie, în proporție de 72,9% din adresele acoperite, în timp ce, dacă luăm în considerare localitățile cu un operator principal și un operator de dimensiuni mai reduse, gradul de suprapunere ajungea, în medie, la 53,7% din adresele acoperite (în 731 de localități);
- în localitățile fără niciun operator principal (24), gradul de suprapunere a rețelelor oricărui 2 operatori ajungea, în medie, la 76,1% din adrese;
- DIGI Romania S.A. și Grupul Orange Romania erau prezenți în tandem într-un număr de 1.881 de localități (54% din total localități acoperite cu 2 rețele), cărora le corespund 669 mii de adrese acoperite, cu un grad mediu de suprapunere la nivel de adrese acoperite de 66,6%;
- DIGI Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. sunt prezente în tandem în 802 de localități (23% din total localități acoperite cu 2 rețele), cărora le corespund 343 mii de adrese acoperite, cu un grad mediu de suprapunere la nivel de adrese acoperite de 89,4%;
- DIGI Romania S.A. și un alt furnizor de dimensiune mică sunt prezenți împreună în 698 de localități (20% din total localități acoperite cu 2 rețele), cărora le corespund 170 mii de adrese acoperite, cu un grad mediu de suprapunere la nivel de adrese acoperite de 55,1%;

- Grupul Orange Romania și Vodafone Romania sunt prezenți împreună doar în 11 localități, cărora le corespund 4 mii de adrese acoperite în tandem, cu un grad mediu de suprapunere la nivel de adrese acoperite de 79,3%;
- Alte suprapuneri între două rețele, cum ar fi Grupul Orange Romania sau Vodafone Romania S.A. cu un alt furnizor înregistrează un grad de suprapunere redus: acoperă împreună mai puțin de 4.500 adrese din 33 localități, cu un grad de suprapunere de mediu 27,5% din adresele acoperite.

Tabelul nr. II.18. – Gradul de acoperire, respectiv de suprapunere la nivel de adrese administrative în localitățile cu 2 rețele care permit furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe

Grad acoperire/ suprapunere	Total adrese (din localitățile considerate)	Total adrese acoperite (din localitățile considerate)	Adrese acoperite de operatorul considerat	% total adrese acoperite, raportat la total adrese	% total adrese acoperite de furnizorul considerat, raportat la total adrese acoperite	localități corespunzătoare adreselor acoperite de 2 rețele
	(1)	(2)	(3)	(3)/(1)	(3)/(2)	(4)
Acoperire cu 2 rețele, din care:	1.784.675	1.736.107	1.736.181	97,3%	100%	3.492
Cu rețeaua DIGI	1.751.966	1.706.431	1.682.987 (DIGI)	96,0%	98,6%	3.422
Cu rețeaua ORANGE	1.064.834	1.029.865	698.428 (Grupul ORANGE)	65,6%	67,8%	1.942
Cu rețeaua VODAFONE	397.400	389.947	352.786 (VODAFONE)	88,8%	90,5%	817
Cu rețeaua ALTUI operator	346.346	338.741	191.236 (ALTUL)	55,2%	56,5%	779
Suprapunere de 2 rețele	1.757.790	1.715.899	1.191.230	67,8%	69,4%	3.426
mediul urban	167.362	163.218	98.406	58,8%	60,3%	83
mediul rural	1.590.428	1.552.681	1.092.824	68,7%	70,4%	3.343
Suprapunere de 2 rețele - 2 operatori principali -	1.430.020	1.392.482	1.015.656	71,0%	72,9%	2.693
Suprapunere de 2 rețele - DIGI / Grupul ORANGE -	1.034.007	1.003.770	668.727	64,7%	66,6%	1.881
Suprapunere de 2 rețele - DIGI / VODAFONE -	390.802	383.645	342.927	87,7%	89,4%	802
Suprapunere de 2 rețele - Grupul ORANGE / VODAFONE -	5.433	5.224	4.141	76,2%	79,3%	11
Suprapunere de 2 rețele - 1 operator principal -	327.548	323.260	174.016	53,0%	53,7%	732
Suprapunere de 2 rețele - DIGI / Alt operator -	309.928	306.758	169.547	54,6%	55,1%	698
Suprapunere de 2 rețele - Grupul ORANGE / Alt operator -	16.550	15.504	4.421	27,2%	29,0%	30
Suprapunere de 2 rețele - VODAFONE / Alt operator -	1.070	998	48	4,5%	4,8%	3

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

3. În localitățile cu cel puțin 3 rețele (**1.219 localități cu 2,08 milioane de adrese, în care sunt prezenți 245 operatori**): adresele existente erau acoperite, în medie, în proporție de 98% de cel puțin o rețea (rata de penetrare la nivel de populație/la nivel de gospodării în aceste localități era de 38%, respectiv de 93%).

DIGI Romania S.A. era prezent în 1.209 localități cu cel puțin trei operatori și deservea 96% din 2 milioane de adrese acoperite, Grupul Orange era prezent în 1.011 localități cu cel puțin 3 furnizori și deservea 55% din 1,9 milioane de adrese acoperite, în timp ce Vodafone Romania S.A. în 700 de localități, deservind 76% dintr-un total de aproape 1,4 milioane din adresele acoperite.

În ceea ce privește gradul de suprapunere, situația la data de 1 mai 2023 se prezenta astfel:

- gradul de suprapunere a rețelilor fixe ale oricăror trei furnizori era, în medie, de 37% din adresele acoperite din 1.001 localități, în timp ce gradul de suprapunere a rețelilor fixe a doar doi furnizori în localitățile unde erau prezente cel puțin 3 rețele era, în medie, de

- 45,1% din adresele acoperite din 1.219 localități; în medie, 21,9% dintre adresele acoperite din 1.094 localități erau deservite de un singur operator;
- în mediul urban (189 localități corespunzătoare adreselor acoperite de ce cel puțin 3 rețele), gradul de suprapunere a oricăror 3 rețele era, în medie, de 31,8% din adresele acoperite, iar în mediul rural (812 localități corespunzătoare adreselor acoperite de cel puțin 3 rețele) gradul de suprapunere era în medie de 45,1% din adresele acoperite;
 - în 598 localități în care erau prezenți cel puțin DIGI Romania S.A., Grupul Orange Romania și, respectiv, Vodafone Romania S.A., gradul de suprapunere a cel puțin trei rețele fixe era, în medie, de 44,4% din adresele acoperite, iar în 397 localități cu cel puțin trei furnizori dintre care doi principali, rețelele a cel puțin trei furnizori deserveau, în medie, 20,2% din adresele acoperite.

Tabelul nr. II.19. – Gradul de acoperire, respectiv de suprapunere la nivel de adrese administrative în localitățile cu 3 REȚELE care permit furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe

Grad acoperire/ suprapunere	Total adrese (din localitățile considerate)	Total adrese acoperite (din localitățile considerate)	Adrese acoperite de operatorul considerat	% total adrese acoperite raportat la total adrese	% total adrese acoperite de furnizorul considerat raportat la total adrese acoperite	Localități corespunzătoare adreselor acoperite de cel puțin 3 rețele
	(1)	(2)	(3)	(3)/(1)	(3)/(2)	(4)
Acoperire cu 3+ rețele, din care:	2.076.811	2.025.383	2.025.681	97,5%	100%	1.219
Cu rețeaua DIGI	2.066.930	2.016.230	1.930.267 (DIGI)	93,4%	95,7%	1.209
Cu rețeaua ORANGE	1.947.501	1.897.920	1.042.778 (Grupul ORANGE)	53,5%	54,9%	1.011
Cu rețeaua VODAFONE	1.391.499	1.356.801	1.025.990 (VODAFONE)	73,7%	75,6%	700
Suprapunere de 3+ rețele	1.887.267	1.842.282	680.963	36,1%	37,0%	1.001
mediul urban	1.151.345	1.123.506	356.905	31,0%	31,8%	189
mediul rural	735.922	718.776	324.058	44,0%	45,1%	812
Suprapunere de 3+ rețele 3 operatori principali	1.297.876	1.264.982	561.783	43,3%	44,4%	598
Suprapunere de 3+ rețele, cu 2 operatori principali	574.713	562.786	113.822	19,8%	20,2%	397
Acoperire cu 3+, suprapunere oricare 2 operatori	2.076.694	2.025.266	913.438	44,0%	45,1%	1.218

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori conform studiului „Acoperire VHCN”

2.3.2. Analiza structurii pieței la nivel de localități: distribuția localităților în funcție de cotele de piață ale furnizorilor principali de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe

Din punct de vedere al nivelului cotelor de piață la nivel de localități, respectiv al evoluției acestora, în 2018, DIGI Romania S.A. deținea o cotă de piață de peste 50% în 3.161 de localități (37% din total localități acoperite) cu 2.437.116 adrese aferente (46% din total adrese aferente). În anul 2023, aceste cifre au crescut la 10.335 de localități (o creștere de peste trei ori) cu 5.117.036 adrese aferente (84% din total adrese aferente). În localitățile urbane, numărul localităților în care DIGI Romania S.A. este prezent cu o cotă de piață de peste 50% a crescut cu 32%, în timp ce numărul adreselor aferente acestor localități a crescut cu 19% (81% din total adrese aferente la nivel urban). În mediul rural, numărul localităților unde același operator deține o cotă de piață de peste 50% s-a triplat, iar creșterea numărului de adrese existente în aceste localități a fost de 171%.

UPC Romania S.A./Vodafone Romania S.A. dețineau împreună, în anul 2018, o cotă de piață de peste 50% în 918 localități (11% din total) cu 565.319 adrese aferente (11% din total). În anul 2023, aceste cifre au scăzut la 411 localități (-55%) și 231.687 adrese aferente (-59%). La nivel urban, s-a înregistrat o scădere de 59% a numărului de localități (cărora le corespunde o scădere de 60% a adreselor) în care Vodafone Romania era prezent cu o cotă de piață de peste 50%, în timp ce, în mediul rural, numărul localităților în care Vodafone deținea o cotă de piață de peste 50% a scăzut cu 44%.

Orange Romania S.A. și Grupul Telekom dețineau, în anul 2018, cote de piață de peste 50% în 805 localități (9% din total) cu 511.282 adrese aferente (10% din total). În anul 2023, aceste cifre au scăzut la 605 localități (-25%) și 326.361 adrese aferente (-36%).

În tabelul de mai jos este prezentată o situație a distribuției numărului de localități și adrese aferente, în funcție de anumite praguri ale cotelor de piață deținute de furnizori.

Tabelul nr. II.20. – Prezența furnizorilor de servicii de acces la internet de mare viteză la nivelul localităților și, respectiv, al adreselor administrative aferente, în funcție de cotele de piață la nivel de conexiuni, în perioada 2018 - 2023

		Localități acoperite 2018	Localități acoperite 2023	Evoluție (%)	Adrese din localitățile acoperite 2018	Adrese din localitățile acoperite 2023	Evoluție (%)	Adrese acoperite 2023
	TOTAL localități/adrese	8.579	11.972	+40%	5.338.856	6.121.453	+15%	5.898.849
Cotă de piață de cel puțin 40%	DIGI	3.335	10.733	+222%	2.697.465	5.416.316	+101%	5.244.305
	UPC (2018) & VODAFONE (2023)	1.041	634	-39%	702.334	436.277	-38%	428.305
	ORANGE/TELEKOM (2018) & Grupul ORANGE (2023)	912	855	-6%	618.643	504.543	-54%	478.859
	Grupul DCS (2018)	2.226	-	-	902.878	-	-	-
	Alți furnizori	1.452	474	-67%	673.626	182.415	-73%	157.192
Cotă de piață peste 50%	DIGI	3.161	10.335	+227%	2.437.116	5.117.036	+110%	4.952.227
	UPC (2018) & VODAFONE (2023)	918	411	-55%	565.319	231.687	-59%	226.669
	ORANGE/TELEKOM (2018) & Grupul ORANGE (2023)	805	605	-25%	511.282	326.361	-66%	306.380
	Grupul DCS (2018)	2.086	-	-	828.059	-	-	-
	Alți furnizori	1.344	370	-72%	619.812	143.636	-77%	119.897
Cotă de piață de cel puțin 70%	DIGI	2.783	9.307	+234%	1.904.236	4.223.569	+122%	4.081.917
	UPC (2018) & VODAFONE (2023)	700	126	-82%	394.311	37.865	-90%	35.806
	ORANGE/TELEKOM (2018) & Grupul ORANGE (2023)	638	341	-83%	337.501	135.732	-83%	120.813
	Grupul DCS (2018)	1.921	-	-	740.316	-	-	-
	Alți furnizori	1.209	241	-80%	538.858	90.003	-83%	69.223

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori, conform studiului „Acoperire VHCN”

În ceea ce privește cotele de piață de cel puțin 40%, de peste 50%, respectiv de cel puțin 70% la nivelul unei localități, se remarcă tendința ascendentă a DIGI Romania S.A. în ceea ce privește numărul localităților unde este prezent cu aceste cote de piață. Totodată, ceilalți operatori au înregistrat scăderi semnificative ale cotelor de piață în cazul localităților în care sunt prezenți, față de situația corespunzătoare anului 2018.

2.3.3. Analiza la nivel geografic a ofertelor și a strategiilor de preț practicate de furnizori pentru serviciile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe

În scopul evaluării existenței unor eventuale constrângeri tarifare diferite la nivel geografic, au fost analizate ofertele de servicii și, respectiv, tarifele practicate de furnizorii de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în diferite localități/zone ale țării, după cum au reieșit din informațiile transmise de aceștia, coroborate cu cele rezultate din activitatea de monitorizare a Autorității.

2.3.3.1. Analiza tarifelor și ofertelor promoționale ale societății DIGI Romania S.A., la nivel de localități

Analiza campaniilor de atragere de clienți noi și a programelor de retenție și fidelizare a clienților existenți, prin intermediul agenților din teren, practicate de DIGI Romania, a arătat că acestea au fost implementate în localități din toată țara, fără a se identifica un anumit tipar, de exemplu o diferențiere în funcție de gradul de concurență înregistrat la nivelul localităților respective.

Ofertele de achiziție au variat în funcție de lunile de achiziție (pentru atragerea de noi clienți) fiind disponibile în aproape ¾ de localități (¾% din totalul localităților acoperite de DIGI la 30.06.2023), fiecare dintre ofertele de 4, 6 sau 12 luni cu reducere 50% fiind disponibile în peste ¾ de localități. Este important de punctat că aceste localități sunt dispuse în toată țara și, de asemenea, aparțin în principal mediului rural. De exemplu, din cele aproape ¾ de localități în care au fost lansate oferte de achiziție, 97% se aflau în mediul rural.

Programele de fidelizare s-au realizat în principal pe o perioadă de 4 luni, cu reducere 50% în aproape ¾ de localități (¾% din mediul rural). Ofertele cu internet au vizat internetul fix de mare viteză, cu capacități cuprinse între 100 Mbps și 1 Gbps, tarifele variind între 9 și 20 de lei lunar (cu TVA), în perioada analizată.

Tabetul nr. II.21. – Analiza ofertelor promoționale ale DIGI Romania în funcție de numărul corespunzător de localități, respectiv de prezența altor furnizori principali de servicii de internet fix de mare viteză în localitățile respective

Indicator	Tip serviciu (viteze/tarife)	Total localități cu oferte promoționale, din care:	Localități exclusiv cu prezență DIGI	Localități cu prezență DIGI, unde este prezent ORANGE	Localități cu prezență DIGI, unde este prezent VODAFONE	Localități cu prezență DIGI, unde sunt prezenți VODAFONE și ORANGE	Nr. conexiuni corespunzătoare ofertelor promoționale
Tip de ofertă promoțională	internet 100Mbps-1Gbps 9 - 20 lei	¾	¾	¾	¾	¾	¾
Fidelizare 4/6 luni 50% reducere		¾	¾	¾	¾	¾	¾
Achiziție 4/6/12 luni 50% reducere		¾	¾	¾	¾	¾	¾

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

În ansamblu, localitățile în care au avut loc acțiuni de promovare a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe ale DIGI Romania S.A., fie pentru câștigarea de noi clienți, fie pentru fidelizare sau retenția celor existenți, sunt în număr de ¾, dintre care în ¾ DIGI Romania S.A. deținea o cotă de piață de cel puțin 40%. Dintre acestea, DIGI Romania S.A. și Orange deserveau împreună ¾ localități (dintre care, în ¾ Orange deținea o cotă de piață de cel puțin 40%), în timp ce DIGI Romania S.A. împreună cu Vodafone Romania S.A. - ¾ localități (dintre care, în ¾ Vodafone avea o cotă de piață de cel puțin 40%). Cei trei operatori principali, DIGI Romania S.A., Vodafone și Orange, ofereau servicii concomitent în ¾ localități (dintre care, în ¾ localități Vodafone și/sau Orange dețineau o cotă de piață de cel puțin 40%).

Ofertele promoționale au dus la (re)contractarea unui număr semnificativ de conexiuni de acces la internet. Astfel, din cele ¾ de conexiuni aferente celor ¾ localități în care DIGI a avut oferte promoționale, ¾ de conexiuni corespundeau clienților noi, în ¾ localități. Programele de fidelizare, esențiale pentru strategia DIGI Romania S.A., au fost implementate în majoritatea localităților în care erau prezenți - ¾ de localități, contribuind la prelungirea contractelor pentru un număr total de ¾ conexiuni.

În concluzie, DIGI Romania S.A. a desfășurat acțiuni de promovare pe teren a serviciilor sale în aproape toate localitățile în care era prezent cu servicii de acces la internet de mare viteză (94%), indiferent de nivelul de concurență, nivelul social sau caracteristicile demografice din localitățile respective.

În plus față de acțiunile de promovare pe teren a serviciilor sale, DIGI Romania S.A. a lansat și campanii online disponibile atât la nivel național, oferind în mod obișnuit o reducere de 50% pentru primele 6 luni tuturor serviciilor de acces la internet fix din portofoliul său, cât și destinate localităților rurale, adaptate la nivelul scăzut al veniturilor populației din aceste zone, inclusiv pentru acestea practicând reduceri pentru anumite perioade de timp de la încheierea contractului¹¹¹.

2.3.3.2. Analiza tarifelor și ofertelor promoționale ale grupului ORANGE, la nivel de localități

În perioada august 2021 – noiembrie 2023, ofertele promoționale practicate de grupul ORANGE (fie de Orange Romania S.A., începând cu august 2021, fie de Orange Romania Communications S.A., din martie 2022) au avut în vedere pachetele de servicii de acces la internet cu viteze cuprinse între 100 Mbps și 1 Gbps și servicii de voce mobilă, la prețuri între 10 și 25 lei pe lună, pentru o perioadă contractuală minimă de 24 de luni. Practic, ofertele promoționale ale grupului Orange nu au fost concentrate doar pe serviciile de acces la internet fix de bandă largă, ci au avut în vedere promovarea atât a serviciilor fixe, cât și a celor mobile, inclusiv prin prisma operațiunii de fuziune dintre cei doi operatori.

Astfel, conform datelor analizate, grupul Orange a practicat aceste acțiuni de promovare a serviciilor în < de localități (dintr-un total de < în care furnizează efectiv servicii), dintre care în < de localități erau singurii furnizori. În ceea ce privește situația în funcție de localitățile în care furnizau efectiv servicii principalii săi competitori, în < de localități furniza servicii și DIGI Romania S.A., în timp ce în < de localități era prezent cu servicii și Vodafone Romania S.A.. Referitor la perioada de aplicare a ofertelor în cazul grupului Orange, în < de localități aceasta a fost prelungită de mai multe ori în perioada de referință, în < dintre acestea grupul Orange având o cotă de piață de cel puțin 40%. În < de localități perioada de aplicare a ofertei nu a fost prelungită, din care doar în < grupul Orange avea cotă de piață de cel puțin 40%.

Tabelul nr. II.22. – Analiza ofertelor promoționale ale grupului Orange în funcție de numărul corespunzător de localități, respectiv de prezența altor operatori principali în localitățile respective

Indicator	Tip serviciu (tarife/ viteze)	Total localități cu oferte promoționale	Localități exclusiv cu prezență grupul ORANGE	Localități cu prezență grupul ORANGE, unde este prezent și DIGI	Localități cu prezență grupul ORANGE, unde este prezent și VODAFONE
Tip ofertă: Achiziție 24 luni	pachet internet + voce mobilă 100 Mbps- 1Gbps 10-25 lei	<	<	<	<
Localități în care S-A prelungit perioada de aplicare a ofertei promoționale		<	<	<	<
Localități în care NU s-a prelungit perioada de aplicare a ofertei promoționale		<	<	<	<

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

De remarcat este faptul că grupul Orange a practicat oferte promoționale atât în localități în care sunt prezenți și ceilalți operatori care furnizează servicii, cât și unde este prezent exclusiv acesta

¹¹¹ De exemplu, ofertele Fiberlink Popular (17 lei) și Fiberlink Gigabit Popular (25 lei) sunt oferte adaptate, de regulă, localităților rurale, în care puterea de cumpărare este mai scăzută.

ori unde cota de piață era semnificativă (de cel puțin 40%). În același timp, în mai mult de ¾ de localități, atât urbane, cât și rurale, în care, deși DIGI Romania S.A. sau Vodafone Romania S.A. dețineau o cotă de piață de cel puțin 40%, grupul Orange nu a practicat oferte promoționale.

Așadar, strategia de marketing și practicarea ofertelor promoționale ale grupului Orange nu au urmat un plan de acțiune în funcție de anumite criterii sau caracteristici ale localităților, nici în momentul lansării ofertelor inițiale, nici în momentul prelungirii acestora nefiind observat un tipar evident.

2.3.3.3. Analiza tarifelor și ofertelor promoționale ale societății Vodafone Romania S.A., la nivel de localități

Vodafone Romania S.A. a practicat oferte promoționale pentru pachete de internet și televiziune, serviciile de internet fix de mare viteză oferite în pachetele promoționale având capacități între 300 și 500 Mbps, respectiv tarife între 45 și 50 lei. În cadrul campaniilor care au avut ca scop câștigarea de clienți noi, Vodafone a oferit reduceri de 50% pentru contractele noi încheiate pentru o perioadă de 12 luni.

Tabelul nr. II.23. – Analiza ofertelor promoționale ale Vodafone Romania, în funcție de numărul corespunzător de localități, respectiv de prezența altor operatori principali în localitățile respective

Indicator	Tip serviciu (tarife/ viteze)	Total localități cu oferte promoționale	Localități exclusiv cu prezență VODAFONE	Localități cu prezență VODAFONE, unde este prezent și DIGI	Localități cu prezență VODAFONE, unde este prezent și ORANGE
Tip ofertă promoțională: 50% reducere Pentru achiziție 12 luni	pachet internet + TV 300-500 Mbps 35-55 lei	¾	¾	¾	¾

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

Conform informațiilor transmise Autorității, Vodafone Romania S.A. a practicat aceste oferte promoționale în ¾ de localități (în ¾% din localitățile în care sunt prezenți), dintre care în ¾ avea o cotă de piață de cel puțin 40%. În ¾ dintre aceste localități, doar Vodafone Romania S.A. avea oferte, în timp ce ¾ de localități erau deservite și de DIGI Romania S.A., din care în ¾ acesta avea o cotă de piață de cel puțin 40%. De asemenea, și grupul Orange furniza servicii în ¾ localități unde Vodafone Romania S.A. a oferit servicii la tarife promoționale, dintre care doar în ¾ înregistra o cotă de piață de cel puțin 40%.

Strategia societății Vodafone Romania S.A. de promovare a serviciilor sale de internet în bandă largă la puncte fixe a vizat în general toate localitățile în care este prezentă, fără să urmeze un tipar specific în funcție de caracteristicile zonelor sau de gradul de concurență. Toate ofertele Vodafone Romania S.A. s-au concentrat pe achiziția de clienți noi și creșterea utilizării pachetelor combinate de internet și TV.

2.3.3.4. Analiza tarifelor și ofertelor promoționale ale altor furnizori, la nivel de localități

În ceea ce privește furnizorii locali de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, alții decât cei trei furnizori principali prezenți la nivel național, în condițiile în care rețelele acestora au diferite grade de acoperire la nivel subnațional (local sau regional), analiza datelor relevă faptul că ofertele pentru serviciile furnizate sunt, de regulă, uniforme, în localitățile în care aceștia sunt prezenți.

2.3.4. Concluzii cu privire la gradul de acoperire cu rețele și servicii de acces asimetric la internet de mare viteză, respectiv cu privire la caracteristicile pieței din România, la nivel geografic

Pe baza informațiilor analizate în secțiunile anterioare, a rezultat că, față de precedentă analiză de piață, gradul de eterogenitate în ceea ce privește structura pieței la nivelul localităților din România s-a diminuat, DIGI Romania S.A. fiind lider de piață în ceea ce privește atât furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză în majoritatea zonelor din România, cât și în ceea ce privește gradul de acoperire cu rețele de mare viteză (și implicit cu servicii de acces la internet). Astfel, rețelele operate de DIGI Romania S.A. deservește **97% din totalul adreselor acoperite** cu rețele de comunicații electronice de mare viteză, corespunzând unui procent de 96% din localitățile din țară. În același timp, DIGI Romania S.A. este operatorul care a realizat cele mai mari investiții în rețele de fibră optică de mare viteză în perioada analizată, gradul de acoperire a acestor rețele crescând de la 41% în 2019 la 91% în 2023, atât prin intermediul investițiilor directe, cât și prin achiziții. În acest context, este important de remarcat faptul că, din 3.450 localități fără rețele de internet de mare viteză în 2018, DIGI Romania S.A. a acoperit 3.312 noi localități (96%), în toată această perioadă.

În același timp, rețelele Orange Romania S.A. deservește **mai puțin de o treime din adresele acoperite la nivel național** cu rețele de comunicații electronice de mare viteză (în 26% din localități), în timp ce Vodafone Romania S.A. acoperă **mai puțin de un sfert din același total** (în 13% din localități). Rețelele altor furnizori acoperă doar 12% din adresele acoperite la național (în 15% din localități).

Analiza structurii pieței serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la nivel de localități a arătat o evoluție crescătoare semnificativă a cotelor de piață în funcție de numărul de conexiuni, ale DIGI Romania S.A., în perioada 2018 – 2023. Numărul de localități în care acesta deținea cote de piață de peste 50% s-a triplat, ajungând la 10.335 de localități (cărora le corespund 84% din total adrese aferente).

Din punct de vedere al numărului de furnizori prezenți cu servicii de acces la internet și cu potențial de a intra pe piețe locale, gradul de eterogenitate este în continuare ridicat, analiza arătând că localitățile cu potențiale probleme de concurență (în particular, cele acoperite de unul sau doi furnizori) sunt în principal în mediul rural, în zone fragmentate și neatractive din punct de vedere comercial (ponderea populației din populația totală a României care locuiește în aceste zone fiind foarte mică), caracterizate de indicatori socio-demografici defavorabili.

Referitor la ofertele comerciale pentru serviciile de acces la internet de mare viteză, datele transmise de furnizori și analizate de Autoritate au arătat că tarifele și ofertele promoționale ale principalilor furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză au fost aplicate, în general, la nivel național și nu s-au concentrat în mod specific pe anumite localități/zone geografice, în funcție de nivelul de concurență din respectivele zone/localități. În mod particular, s-a observat că operatorul principal a avut, în general, o abordare flexibilă, adaptându-și ofertele de cele mai multe ori în funcție de criterii socio-economice (cum ar fi, de exemplu, puterea de cumpărare a clienților), pentru a răspunde cerințelor pieței la nivel local, urban sau rural, după caz, să atragă clienți din localități unde a intrat ca unic furnizor, și mai puțin în funcție de nivelul de concurență (adică în funcție de numărul de concurenți sau de gradul de acoperire/suprapunere a rețelelor din localități). Astfel, în perioada analizată, acesta a oferit servicii de acces la internet la puncte fixe la un tarif diferit (oferta „Popular”) de oferta standard, dar în același timp uniform la nivel național, în localitățile din mediul rural și din urbanul mic, adaptat nevoilor și puterii de cumpărare ale populației, ținând cont, astfel, de nivelul redus de venituri din aceste zone. Obiectivul principal al acestui demers a fost, în marea majoritate a cazurilor, extinderea acoperirii și atragerea clienților din diverse regiuni ale țării, în care furnizorul în cauză a extins rețelele de mare viteză. În același timp, analiza a arătat că acțiunile promoționale întreprinse (reduceri tarifare pentru anumite perioade de timp, având ca scop fidelizarea sau atragerea

de clienți noi) au fost implementate uniform, la nivelul întregii țări, indiferent de cota de piață deținută, numărul de competitori prezenți într-o localitate sau de caracteristicile socio-demografice ale localităților. Eventualele diferențe din punct de vedere al vitezelor/tehnologiilor disponibile au fost motivate de cauze obiective, cum ar fi limitările tehnologice sau costurile suplimentare, determinate de accesul dificil în anumite zone.

Pe de altă parte, trebuie remarcat că DIGI Romania S.A. practică cele mai mici tarife din piață pentru mai multe dintre ofertele principale de internet de mare viteză la puncte fixe, deci în zonele/localitățile unde este prezent, inclusiv în cele în care este singurul furnizor, utilizatorii beneficiază de tarife mai avantajoase decât utilizatorii din zonele unde nu furnizează astfel de servicii.

2.3.5. Analiza condițiilor concurențiale la nivel geografic și identificarea piețelor geografice relevante¹¹²

2.3.5.1. Unitatea geografică de analiză. Criteriile de analiză a gradului de omogenitate a condițiilor concurențiale la nivel geografic.

Așa cum a fost prezentat în secțiunea introductivă a capitolului 2.3, piața geografică relevantă reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor/serviciilor din piața relevantă a produsului/serviciului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine, datorită unor condiții concurențiale diferite.

Pentru a fi îndeplinite condițiile necesare definirii unor piețe geografice la nivel subnațional, unitățile geografice alese, la nivelul cărora se determină limitele pieței relevante, trebuie să îndeplinească, la rândul lor, următoarele condiții:

- să nu se suprapună și să fie mai restrânse decât piața națională;
- arhitectura rețelilor operatorilor care furnizează servicii pe piața respectivă să permită structurarea acestora în funcție de unitățile geografice delimitate;
- să fie stabile în timp și delimitate cu acuratețe;
- să fie suficient de mici astfel încât condițiile concurențiale să nu varieze semnificativ în cadrul aceleiași unități geografice, însă suficient de mari pentru a nu determina dificultăți în ceea ce privește furnizarea de date de către operatori și realizarea analizei de piață de către Autoritate.

De asemenea, în conformitate cu principiile dreptului concurenței și pe baza analizei unităților geografice alese drept relevante, autoritățile naționale de reglementare ar trebui să stabilească, ulterior, o primă definiție a domeniului de aplicare al piețelor geografice prin agregarea unităților care prezintă condiții concurențiale similare. Condițiile de concurență trebuie evaluate într-un mod orientat spre viitor, analizând indicatorii structurali și comportamentali și ținând seama, în special, în baza art. 92 alin. (6) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, de importanța concurenței bazate pe infrastructură. Acești indicatori pot fi: amprenta rețelilor, numărul de rețele concurente, cotele lor de piață, tendințele cotelor de piață, comportamentul localizat sau uniform în materie de prețuri, caracteristicile cererilor, precum și transferul clienților și rata de pierdere a clienților. Definiția rezultată a piețelor geografice trebuie verificată cu ajutorul unei analize a substituibilității, din perspectiva cererii și a ofertei. Piețele geografice neadiacente care prezintă condiții concurențiale similare pot fi analizate împreună în această etapă¹¹³.

¹¹² Pentru analiza condițiilor concurențiale la nivel geografic, Autoritatea a luat în considerare rectificările furnizorilor cu privire la datele raportate conform studiului VHCN 2023, astfel încât să fie asigurat un grad cât mai mare de acuratețe a concluziilor finale. Astfel, numărul total al localităților, respectiv numărul localităților acoperite cu rețele de mare viteză pentru fiecare furnizor, utilizate la subpunctele anterioare, diferă într-o mică măsură de numărul total al localităților, respectiv numărul localităților acoperite cu rețele de mare viteză pentru fiecare furnizor, utilizate în acest subcapitol;

¹¹³ Recomandarea piețelor relevante, Recital 38.

Criteriile avute în vedere de ANCOM pentru a determina gradul de omogenitate a condițiilor concurențiale dintr-o anumită zonă, în vederea stabilirii limitelor geografice ale unei piețe sunt următoarele: numărul de furnizori, cotele de piață ale furnizorilor și distribuția acestora, barierele la intrarea pe piață/concurența potențială, tarifele practicate și gradul de diferențiere a acestora (politica tarifară)¹¹⁴.

Alegerea unității de analiză la nivel geografic

Pentru a evalua dacă și în ce măsură condițiile concurențiale în ceea ce privește piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe diferă pe teritoriul României, ANCOM a utilizat „localitatea” ca unitate de analiză la nivel geografic. Chiar dacă, în unele cazuri, localitățile pot fi prea mici pentru a susține o investiție rentabilă, iar în alte cazuri, în special în cazul municipiului București, o localitate poate acoperi o suprafață mai mare decât este necesar, pentru a permite o intrare sustenabilă pe piață, date fiind caracteristicile geografice și împărțirea teritorial administrativă ale României, precum și informațiile prezentate în capitolul anterior, din care a rezultat un grad mare de eterogenitate a condițiilor concurențiale între localitățile din România și, deci, un grad mare de eterogenitate a condițiilor concurențiale în condițiile unei analize cu o granularitate mai mică (cum ar fi la nivel de UAT de bază¹¹⁵), Autoritatea a considerat localitatea ca unitatea de măsură potrivită pentru a analiza dimensiunea geografică a pieței cu amănuntul din România. Limitele geografice la nivel de localitate sunt transparente și stabile¹¹⁶, în timp ce culegerea de informații cu privire la furnizorii prezenți la acest nivel este periodică și la îndemâna Autorității¹¹⁷, astfel încât monitorizarea se poate realiza cu ușurință. De asemenea, conform informațiilor disponibile Autorității, planurile furnizorilor de dezvoltare a rețelelor de comunicații electronice din România, respectiv de extindere a acoperirii cu servicii nu se realizează, în mod necesar, plecându-se de la niveluri administrative prestabilite, ci în mod diferențiat, în funcție de situație, uneori la nivel de localitate, uneori la nivel de

¹¹⁴ A se vedea și „Poziția comună BEREC privind aspectele geografice ale analizelor de piață (identificare și remedii)” - http://berec.europa.eu/eng/document_register/subject_matter/berec/regulatory_best_practices/common_approaches_positions/4439-berec-common-position-on-geographic-aspects-of-market-analysis-definition-and-remedies;

¹¹⁵ Unitate Administrativ Teritorială; conform art. 95 din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ art. 95*, teritoriul României este organizat, sub aspect administrativ, în unități administrativ-teritoriale care sunt comunele, orașele și județele; comunele și orașele sunt unități administrativ-teritoriale de bază; unele orașe sunt declarate municipii în condițiile legii.”;

¹¹⁶ *Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național* prevede că: Art. 2 alin. (1) Rețeaua națională de localități este compusă din localități urbane și din localități rurale, ierarhizate pe ranguri, potrivit anexelor nr. II-IV. Potrivit art. 3 alin.(1) din același act normativ: „(1) Trecerea localităților de la un rang la altul se face prin lege, la propunerea consiliilor locale, cu consultarea populației prin referendum și a instituțiilor implicate, în condițiile legii, cu respectarea principalilor indicatori cantitativi și calitativi minimali prevăzuți în anexa nr. II, pentru localitățile urbane, și în anexa nr. IV, pentru localitățile rurale.” Mai mult, conform art. 95 alin. (4) din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ*: „(4) Orice modificare a limitelor teritoriale ale unităților administrativ-teritoriale care privește înființarea, reînființarea sau reorganizarea acestora se poate efectua numai prin lege și după consultarea obligatorie a cetățenilor din unitățile administrativ-teritoriale respective prin referendum local, în condițiile legii.”;

¹¹⁷ Conform prevederilor art. 13³ alin. (1) din *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, cu modificările și completările ulterioare*, ANCOM realizează periodic, dar cel puțin o dată la trei ani, studii în scopul determinării ariei teritoriale de acoperire a rețelelor publice de comunicații electronice capabile să furnizeze servicii de comunicații electronice de mare viteză. În scopul realizării acestor studii, ANCOM colectează informații privind acoperirea, cu un grad corespunzător de detaliere la nivel local, precum și informații privind calitatea serviciilor de comunicații electronice. De asemenea, potrivit dispozițiilor art. 40 alin. (3) din *Legea nr. 159/2016 privind regimul infrastructurii fizice a rețelelor de comunicații electronice*, precum și pentru stabilirea unor măsuri pentru reducerea costului instalării rețelelor de comunicații electronice, în vederea facilitării și stimulării extinderii rețelelor de comunicații electronice prin reducerea costurilor asociate acestei extinderi, ANCOM realizează un inventar la nivel național al rețelelor publice de comunicații electronice și al elementelor de infrastructură fizică asociată acestora. Acest inventar este util și pentru înțelegerea stadiului de dezvoltare, la nivelul fiecărei localități, din punct de vedere al acoperirii cu rețele publice de comunicații electronice și elementele de infrastructură fizică asociate. Conform *Deciziei președintelui ANCOM nr. 134/2022 pentru stabilirea formatului și a modalității de transmitere a informațiilor privind dezvoltarea și localizarea geografică a rețelelor publice de comunicații electronice și a elementelor de infrastructură fizică asociate acestora*, furnizorii de rețele publice de comunicații electronice au obligația de a declara anual ANCOM dacă, la data de referință de 1 septembrie a fiecărui an, dețin sau nu dețin în proprietate sau în concesiune elemente de infrastructură fizică și/sau rețele de comunicații electronice destinate publicului - https://www.ancom.ro/inventarul-re539elelor_4952.

UAT, motiv pentru care, pentru a asigura un grad mare de stabilitate în timp, localitatea este cea mai sigură alegere pentru unitatea de analiză.

Pe de altă parte, o eventuală utilizare, ca unitate de analiză, a UAT-ului de bază (a comunei, orașului - inclusiv a municipiului) sau a UAT-ului județ prezintă dezavantajul faptului că, în cadrul acestora (în mod particular în cazul comunelor), nu există condiții omogene de concurență, UAT-urile fiind teritorii mai extinse și compuse din mai multe localități cu caracteristici demografice, economice, de infrastructură și, respectiv, de concurență diferite. Astfel, conform analizei Autorității, într-un UAT de bază extins, unele localități pot fi deservite de operatori diferiți sau pot să nu fie acoperite deloc, fără perspective de evoluție, diminuând, astfel, relevanța evaluării competitivității. De exemplu, municipiul Blaj are 9 localități, două dintre acestea nefiind acoperite de niciun furnizor, 3 au un singur furnizor iar alte 3 localități sunt deservite de 2-4 furnizori. Așadar, utilizarea localității permite o analiză mai detaliată și mai fidelă a situației concurențiale.

Examinarea caracteristicilor unităților geografice de analiză și gruparea acestora în funcție de caracteristici comune

După împărțirea pieței relevante în unități geografice adecvate - localități, ANCOM a efectuat o analiză a condițiilor competitive, pe baza cărora a determinat unități geografice cu caracteristici și condiții de concurență similare sau suficient de omogene și care pot diferi de zonele învecinate cu condiții de concurență diferite.

Într-o primă etapă, ANCOM a identificat și a eliminat din analiză localitățile în care există deja intervenții de reglementare care să faciliteze accesul la servicii de internet în bandă largă utilizatorilor finali, în urma aplicării măsurilor de ajutor de stat¹¹⁸.

Ulterior, având în vedere informațiile și concluziile referitoare la nivelul de acoperire cu rețele, furnizare efectivă de servicii de acces la internet de mare viteză și structură a pieței la nivel de localitate, prezentate în secțiunile anterioare, Autoritatea a identificat **rețeaua de acces cu cea mai mare acoperire la nivelul localităților din România, aparținând DIGI Romania S.A., respectiv rețeaua de acces la internet de mare viteză cu cel mai mare potențial de extindere/acoperire¹¹⁹ la nivelul localităților din România, într-un termen relativ scurt (DIGI Romania S.A.).**

În următoarea etapă, localitățile din România au fost grupate în funcție de următoarele caracteristici comune, astfel:

- (a) Localități aflate în aria de acoperire a rețelei de acces de mare viteză a DIGI Romania S.A., respectiv localități aflate în aria potențială de acoperire a rețelei de acces de mare viteză (localități unde există rețea de comunicații de mare viteză sau infrastructură care poate fi dezvoltată) a DIGI Romania S.A. (**zona A**) – 10.594 localități
- (b) Localități care *nu se află* în aria de acoperire actuală sau potențială a rețelei de acces de mare viteză a DIGI Romania S.A. (**zona B**) – 41 localități.

¹¹⁸ 1.440 de localități, conform informațiilor valabile la nivelul anului 2018;

¹¹⁹ Aria potențială de acoperire în contextul serviciilor de acces la internet de mare viteză este definită ca fiind aria în care există capacitatea/ de extindere, într-un interval de timp relativ scurt, a unei rețele de comunicații electronice de mare viteză existente într-o localitate, pentru a integra o localitate sau zonă din proximitatea acestei rețele, astfel încât să poată fi oferite servicii. Această extindere a rețelei unui furnizor este influențată de factori precum distanța față de infrastructura existentă, capacitatea tehnică a rețelelor, barierele de natură economică și tehnică și resursele disponibile ale operatorului. O distanță optimă pentru extinderea unei rețele este de obicei considerată a fi de maximum 10 km față de infrastructura existentă, asigurându-se astfel un proces de conectare fiabil până la nodurile locale, dar și eficient din punct de vedere al costurilor (planul de afaceri este fezabil). Furnizorii de mărimi mari, cu resurse financiare și tehnice solide, prezintă un potențial mai ridicat de extindere, în timp ce furnizorii de mărimi mici pot întâmpina dificultăți. Astfel, acoperirea potențială reflectă atât fezabilitatea tehnică, cât și viabilitatea economică a extinderii rețelelor pentru a deservi noi utilizatori.

Ulterior, pentru analizarea condițiilor concurențiale la nivelul localităților împărțite în cele două zone și stabilirea nivelului de omogenitate din punct de vedere concurențial, au fost luați în considerare următorii **indicatori structurali și comportamentali**:

- a) Barierele la intrare;
- b) Numărul de furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză actuali și potențiali (localități cu 1 furnizor, localități cu 2 furnizori, respectiv localități cu cel puțin 3 furnizori);
- c) Cotele de piață și evoluția acestora;
- d) Gradul de suprapunere a rețelelor;
- e) Tarifele practicate și gradul de diferențiere a acestora.

Barierele la intrare

În general, diferențele de intensitate a concurenței sunt în principal o consecință a diferențelor în ceea ce privește barierele la intrare pe o piață, furnizorii dorind să intre în zonele cu cele mai scăzute bariere. Pe piețele de comunicații electronice, barierele la intrare sunt de obicei legate de economii de scară și costuri nerecuperabile mari. Prin urmare, Autoritatea a analizat aceste bariere la nivel geografic, pentru a obține concluzii cu privire la diferențele în condițiile concurenței. Economii de scară pot fi mai ușor de realizat dacă există mai multă cerere. În funcție de piața luată în considerare, factorii legați de cerere care pot fi analizați sunt: venitul mediul, densitatea populației, numărul de gospodării etc.

Numărul de furnizori actuali și potențiali

Un indicator care reflectă clar și concret nivelul de concurență este numărul de furnizori care oferă servicii (sau care pot oferi servicii) într-o anumită localitate/zonă geografică. Analiza necesară pentru a identifica numărul de operatori care oferă sau pot oferi serviciile dintr-o zonă pot diferi în funcție de piața produsului luată în considerare.

De asemenea, trebuie avut în vedere și faptul că situația privind nivelul de concurență poate diferi nu doar în funcție de numărul de operatori, dar și de mărimea acestora (în funcție de cotă de piață sau gradul de acoperire la nivel național). Acest criteriu va fi ușor de aplicat și, de asemenea, va exclude operatori care pot exercita doar o constrângere concurențială limitată asupra altor operatori.

Atunci când analizează substituibilitatea ofertei, Autoritățile trebuie să ia în considerare orice bariere existente, care ar putea împiedica intrarea la timp pe piața relevantă a produsului a altor furnizori. Ca urmare, trebuie să se identifice concurenții potențialului/potențialilor furnizori cu putere semnificativă și să evalueze zonele de furnizare a serviciilor aferente acestor concurenți. Concurenții includ atât concurenții actuali care furnizează efectiv servicii pe piața relevantă a produsului, cât și participanții (potențiali) care sunt susceptibili de a intra pe piață în cazul unei creșteri mici, dar netranzitorii de preț a ofertei furnizorului/furnizorilor existenței pe acea piață. Conform principiilor dreptului concurenței, doar intrarea pe termen scurt este luată în considerare în scopul definirii pieței¹²⁰.

Cotele de piață și evoluția acestora; gradul de suprapunere a rețelelor

O modalitate de a obține o imagine cât mai clară cu privire la mărimea relativă a furnizorilor pe o piață este analizarea variației cotelor de piață la nivel local, în diferite zone geografice, precum și a evoluției acestora. În măsura în care există dovezi ale variației cotelor de piață, acest lucru ar putea indica variații geografice ale condițiilor concurențiale. Întrucât exercițiul de definire a pieței

¹²⁰ A se vedea cap. 2.5. din Expunerea de motive la Recomandarea CE.

trebuie să fie prospectiv, este important să se evalueze inclusiv modul în care ar putea fi de așteptat să se schimbe cotele de piață în perioada de revizuire a pieței, iar gradul de suprapunere a rețelilor poate oferi indicii în acest sens.

Tarifele practicate și gradul de diferențiere a acestora

Un alt criteriu important este nivelul de diferențiere a tarifelor. Dacă tarifele sunt uniforme din punct de vedere geografic, adică nu diferă la nivel de zone geografice, în funcție de nivelul de concurență, acest lucru poate indica faptul că nu există suficiente zone geografice cu variații ale condițiilor concurențiale pentru a justifica definirea unor piețe geografice locale. Pe de altă parte, deși acest lucru ar putea fi corect în unele cazuri, pot exista cazuri în care, din perspectiva utilizatorilor să existe diferențe semnificative între „competitiv” și „necompetitiv”, în pofida unor tarife uniforme la nivel național ale furnizorului lider de piață.

Astfel, conform informațiilor disponibile Autorității cu privire la tarife, a rezultat că, în general, furnizorii din România (furnizorul lider de piață la nivel național, ceilalți furnizori principali, respectiv furnizorii de mărimi mici) nu diferențiază, la nivel geografic, ofertele standard de servicii de acces la internet de mare viteză, în funcție de presiunile concurențiale existente la nivel local. Eventualele diferențieri sau acțiuni promoționale sunt izolate, pe termen limitat și, în cele mai multe cazuri, adaptate la puterea de cumpărare a clienților din diferite zone (de exemplu, din zona rurală sau urban mic), fiind determinate într-o foarte mică măsură de numărul sau prezența anumitor furnizori/concurenți în zonele respective. Totuși, faptul că DIGI Romania S.A. practică cele mai mici tarife din piață pentru mai multe dintre ofertele principale, astfel încât, în zonele unde este prezent, utilizatorii pot beneficia de tarife mai avantajoase decât în alte zone (unde acesta nu este prezent), reprezintă indicii ale existenței unor diferențe între zonele respective.

În urma aplicării cumulate a indicatorilor menționați, localitățile din fiecare zonă (zona A, respectiv zona B) au fost analizate și împărțite în funcție de următoarele criterii de competitivitate:

Criteriul I: Localități cu 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză (cotă de piață de 100%):

- a) Localități cu 1 furnizor de servicii și niciun un alt furnizor cu potențial de expansiune/de a intra pe piață și de a oferi servicii de acces la internet de mare viteză, într-un interval de timp scurt;
- b) Localități cu 1 furnizor de servicii și cel puțin un alt furnizor cu potențial de expansiune/de a intra pe piață într-un interval de timp scurt, pentru a oferi servicii de acces la internet de mare viteză.

Cota de piață este cel mai utilizat criteriu pentru determinarea gradului de concurență și a dominanței unui furnizor pe o piață. Deși existența unei cote de piață ridicate nu este suficientă pentru a stabili dacă o piață este neconcurențială, este puțin probabil ca un furnizor să dețină putere semnificativă fără să aibă, în același timp, o cotă de piață ridicată.

O cotă de piață de 100% deținută de un furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză, pentru o anumită perioadă, este în sine, cu excepția unor circumstanțe excepționale, dovada existenței unei poziții dominante, acesta fiind capabil să acționeze, în mare măsură, în mod independent față de clienți, concurenți, utilizatori și, astfel, să poată abuza de poziția sa pe piață. Astfel, piața respectivă este lipsită de concurență, principalele probleme concurențiale care pot apărea fiind posibilitatea furnizorului dominant de a crește tarifele, respectiv imposibilitatea utilizatorilor finali de a alege dintre mai multe oferte. Practic, din perspectiva cererii, nu există alternative.

În același timp, pentru a măsura puterea de piață a unui furnizor de a se comporta într-o măsură apreciabilă independent de concurenții, clienții și consumatorii săi, trebuie analizați o serie de alți indicatori, precum substituibilitatea ofertei/concurența potențială din partea altor furnizori care nu sunt prezenți pe piață. Prin urmare, în localitățile cu 1 furnizor, în care, teoretic, există o probabilitate foarte mare ca un furnizor să poată abuza de puterea sa de piață, ANCOM a analizat în ce măsură furnizorii care nu sunt, în prezent, activi pe piața relevantă a produsului pot decide, pe termen scurt sau mediu, să intre pe piața analizată. De asemenea, furnizorii care, în cazul unei majorări a tarifelor serviciilor de acces la internet de mare viteză pe o piață locală, sunt în măsură să își reorienteze sau extindă serviciile și să intre pe respectiva piață trebuie considerați drept participanți potențiali pe piață, chiar dacă, în prezent, nu furnizează serviciul relevant.

Prin urmare, Autoritatea a luat în considerare probabilitatea ca furnizorii care nu sunt, în prezent, activi pe piețele relevante ale produsului din localitățile respective pot decide, pe termen scurt, să intre pe piață, ca reacție la o posibilă creștere a tarifelor pe piața analizată (substituibilitatea ofertei). Astfel, furnizorii care, în cazul unei majorări a tarifelor pe o piață locală, sunt în măsură să își reorienteze sau extindă serviciile și să intre pe piața respectivă ar trebui considerați participanți potențiali pe piață, chiar dacă, în prezent, nu furnizează serviciul relevant. Intrarea pe piață este mai probabilă atunci când potențialii operatori noi sunt deja prezenți pe piețele învecinate sau furnizează servicii care sunt relevante pentru a furniza sau a concura serviciile cu amănuntul relevante. Capacitatea de a realiza nivelul minim al operațiunilor într-un mod eficient, din punctul de vedere al costurilor, poate fi esențială pentru a stabili dacă intrarea pe piață este probabilă și sustenabilă. De exemplu, proximitatea rețelei de comunicații electronice de mare viteză a DIGI Romania S.A. este de natură a disciplina un eventual comportament anti-concurențial din partea furnizorului prezent în fiecare din localitățile analizate, în condițiile în care DIGI Romania S.A. poate intra și oferi servicii de acces la internet de mare viteză, în localitățile respective, într-un interval de timp relativ scurt și cu investiții suplimentare rezonabile, după cum a fost explicat anterior.

Criteriul II: Localități cu 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză:

- a) Localități cu 2 furnizori și o cotă de piață a liderului sub 70%;
- b) Localități cu 2 furnizori, o cotă de piață a liderului de cel puțin 70%, grad de suprapunere a rețelelor de cel puțin 30%;
- c) Localități cu 2 furnizori, o cotă de piață a liderului de cel puțin 70%, grad de suprapunere a rețelelor mai mic de 30%.

În localitățile în care există doi furnizori de servicii de acces de mare viteză la puncte fixe, pentru a stabili dacă sau în ce măsură numărul de operatori determină premisele unui mediu concurențial eficient și de durată, ANCOM a luat în calcul elemente suplimentare precum cota de piață a liderului din localitățile respective, gradul de suprapunere a rețelelor și, respectiv, concurența potențială exercitată de furnizori care nu sunt prezenți pe piețele respective, dar pot intra pe piață în orizontul de timp al analizei (substituibilitatea ofertei).

În ceea ce privește nivelul cotei de piață, în conformitate cu legislația și jurisprudența în domeniu¹²¹, cotele de piață foarte mari – 50 % sau peste acest prag – pot constitui prin ele însele dovada existenței unei poziții dominante pe piață. Alegerea de către Autoritate a unui prag al cotei de piață de 70%, pentru a considera un indiciu al unei posibile probleme concurențiale pe o piață cu 2 furnizori, a plecat de la premisa că un nivel egal al cotelor de piață (de 50%) ar fi mai degrabă un indiciu al unei potențiale situații de dominanță colectivă. Astfel, în localitățile cu 2 furnizori cu cote de piață apropiate, în care unul dintre aceștia are o cotă de piață mai mică de 70%, iar celălalt de peste

¹²¹ Orientările CE; a se vedea cazul AKZO Chemie Bv v. Commission, Hoffmann-La Roche AG v. Commission.

30%, coroborat cu alți factori, cum ar fi un grad semnificativ de suprapunere a celor 2 rețele (de cel puțin 30% în majoritatea cazurilor) și, respectiv, cu premisele de intrare pe piață a altor operatori într-un interval de timp scurt, este destul de puțin probabil ca un operator cu o cotă de piață cuprinsă în intervalul 50-70% să fie, la nivel individual, într-o poziție echivalentă celei de dominanță și să abuzeze astfel de poziția sa de piață.

În același timp, pornind de la faptul că nivelul global de concentrare pe o piață oferă informații utile despre situația concurențială, alegerea unui prag al cotei de piață de minim 70% a unuia dintre furnizori ca fiind un indiciu al lipsei de concurență pe piața respectivă a rezultat inclusiv din analiza Indicelui Herfindahl – Hirschman (IHH), în mod particular a *variației IHH („delta”)*, care constituie un indicator util al *modificării gradului de concentrare a pieței/concurenței pe piață, generat în mod direct de modificarea valorilor cotelor de piață*. Astfel, IHH măsoară gradul de concentrare a pieței, și, implicit, puterea pe piață sau gradul de manifestare a concurenței și se calculează ca fiind suma pătratelor cotelor de piață deținute de furnizorii prezenți pe piață. Cu cât IHH este mai mare, cu atât piața este mai concentrată, semnalând potențiale riscuri de monopol sau oligopol¹²². Piețele cu un IHH mai mare de 1.800 sunt foarte concentrate, iar *o schimbare („delta”) de peste 100 de puncte a valorii acestuia (așa cum se întâmplă pentru cote mai mari de 70%) reprezintă o creștere semnificativă*¹²³, fiind un indicator al faptului că se reduce substanțial concurența¹²⁴.

De asemenea, în sprijinul alegerii celor două praguri, de 70%, respectiv de 30%, Autoritatea a analizat, în mod coroborat cu variația IHH, Indicele Herfindahl-Hirschman Invers (IHHI) și Indicele Herfindahl-Hirschman Invers Normalizat (IHHIN)¹²⁵, pentru măsurarea nivelului de competitivitate a unei piețe, în funcție de nivelul cotelor de piață. În cazul de față, analiza situației a doi furnizori cu cote de piață de cel puțin 70% și, respectiv, cel mult 30%, IHHIN ar scădea progresiv către o valoare din ce în ce mică și aproape de 0, pe măsură ce cota de piață a principalului furnizor crește, ceea ce înseamnă o piață din ce în ce mai puțin competitivă.

În ceea ce privește **gradul de suprapunere** între două sau mai multe rețele de acces de mare viteză dintr-o localitate, care se referă la numărul de adrese acoperite simultan de 2 sau mai mulți operatori, prezenți la nivel de localitate, acesta reprezintă un indicator important care arată, în mod real și măsurabil, posibilitățile de alegere dintre doi sau mai mulți furnizori pe care le au utilizatorii finali din respectiva localitate. Gradul de acoperire a unei rețele în funcție de numărul de adrese acoperite este, la rândul lui, un indicator care măsoară partea unui operator de rețea (cota sa de piață) din numărul total de adrese care pot fi conectate la servicii de internet (utilizatori potențiali) într-un interval scurt de timp de respectivul operator, sugerând astfel potențialul de creștere pe care îl au operatorii prezenți pe o piață, respectiv nivelul de presiune concurențială directă și imediată care se manifestă pe piața respectivă.

¹²² [INSTRUCȚIUNI 14/04/2004 - Portal Legislativ](#);

¹²³ De exemplu, pentru o piață cu 2 furnizori, cu cote de piață de 50% fiecare, IHH este de 5000, pentru o piață cu 2 furnizori, cu cote de piață de 40%, respectiv, 60%, IHH este de 5.200, pentru o piață cu 2 furnizori, cu cote de piață de 68%, respectiv 32%, IHH este de 5648, iar pentru o piață cu 2 furnizori, cu cote de piață de 30%, respectiv, 70% IHH este 5800;

¹²⁴ https://www.ftc.gov/system/files/ftc_gov/pdf/2023_merger_guidelines_final_12.18.2023.pdf; [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205\(02\);](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004XC0205(02);)

¹²⁵ IHHI reprezintă inversul IHH; valori mari ale IHHI sugerează o piață mai competitivă; IHHIN (IHH normalizat) = $(IHH - 1/n)/(1 - 1/n)$, pentru $n > 1$; IHHIN=1, pentru $n=1$; IHHIN normalizează acest indice pentru a facilita interpretarea într-un interval standardizat între 0 și 1, unde 1 indică o situație de competiție perfectă și 0 o situație de monopol; acest indice analizează cum este distribuită cota de piață între furnizori și este calculat prin compararea IHHI cu valoarea maximă posibilă a acestuia. Indicele normalizat variază de la 0 la 1. Un indice mare indică o industrie competitivă, fără jucători dominanți; un indice mic indică condiții de oligopol sau monopol. Cu cât această valoare este mai aproape de 1, cu atât mai mult se consideră că piața este competitivă. De exemplu, în cazul a doi competitori, valoarea maximă a IHHI este 2 (atunci când ambii furnizori au cote de piață egale, adică fiecare deține 50% din piață). Pentru doi furnizori cu cote de piață de 69% și 31%, IHHIN = $IHHI / IHHI_{max}$ = aproximativ 0,88, în timp ce pentru 70% și 30%, IHHIN = 0,86, adică cu cat cotele de piață sunt mai dezechilibrate, cu atât valoarea lui IHHIN tinde către 0, piața fiind mai puțin competitivă.

Astfel, un prag de 30% ales ca fiind relevant pentru gradul de suprapunere între 2 rețele de acces de mare viteză la puncte fixe arată că o treime dintre utilizatorii finali din localitățile considerate pot alege oricare dintre serviciile celor 2 furnizori prezenți și, respectiv, faptul că oricare dintre cei 2 furnizori poate atinge o cotă de piață de 30%, la nivel de adrese conectate. De asemenea, dacă un operator acoperă cel puțin 30% din adresele dintr-o localitate împreună cu un alt operator, înseamnă că localitatea respectivă este îndeajuns de atractivă din punct de vedere economic, fiind necesare investiții suplimentare minime pentru a conecta mai mulți clienți și pentru a-și crește, implicit, cota de piață. În acest mod, sunt create premisele pentru o dinamică concurențială eficientă, în beneficiul utilizatorilor finali. Alegerea pragului de 30% pentru gradul de suprapunere este legat de pragurile stabilite pentru cotele de piață în funcție de numărul de conexiuni, fiind utilizat în coroborare cu acestea.

La fel cum a fost menționat și mai sus, analiza cotelor de piață reprezintă un prim indiciu în ceea ce privește importanța deținută de un operator pe o piață, în comparație cu concurenții săi. Chiar dacă cotele de piață și nivelul de concentrare a pieței oferă primele indicii utile asupra structurii pieței și a importanței concurențiale a furnizorilor activi pe piața respectivă, atunci când se ia în considerare definirea pieței geografice, este important să se țină seama și de alți factori, cum ar fi constrângerile directe exercitate de concurenții potențiali care pot intra pe piață într-un interval de timp rezonabil, în cazul creșterii tarifelor cu 5-10% de către un furnizor monopolist ipotetic. Prin urmare, Autoritatea a luat în considerare un criteriu suplimentar pentru evaluarea caracteristicilor de concurență ale localităților, și anume probabilitatea ca furnizorii care nu sunt, în prezent, activi pe piețele relevante ale produsului din localitățile respective pot decide, pe termen relativ scurt (maxim 1 an), să intre pe piață, ca reacție la o posibilă creștere a tarifelor pe piața analizată (substituibilitatea ofertei).

Prin aplicarea în mod cumulat a criteriilor de mai sus, în localitățile cu 2 furnizori, rezultă următoarele concluzii:

- **dacă furnizorul lider deține o cotă de piață mai mică de 70%, piața locală respectivă este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței**
- **dacă un furnizor deține o cotă de piață de cel puțin 70% și gradul de suprapunere cu cea de-a doua rețea existentă în localitate este de cel puțin 30%, piața locală respectivă este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței;**
- **în situațiile în care furnizorul lider are o cotă de piață de cel puțin 70%, în timp ce gradul de suprapunere a rețelelor este mai mic de 30%, la care se adaugă lipsa vreunei premise de intrare pe piață a altor furnizori, într-un interval de timp scurt, o astfel de localitate este considerată ca având indicii de lipsă a concurenței; pe de altă parte, în cazul în care există premisele ca în localitatea respectivă să intre pe piață/să se extindă și alți furnizori, localitatea este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței.**

Criteriul III: Localități cu cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe:

- a) Localități cu cel puțin 3 furnizori și o cotă de piață a liderului sub 50%;
- b) Localități cu cel puțin 3 furnizori, cotă de piață a liderului de cel puțin 50% din piață, grad de suprapunere a cel puțin două rețele de cel puțin 30%.
- c) Localități cu cel puțin 3 furnizori, cotă de piață a liderului de cel puțin 50% din piață, grad de suprapunere a cel puțin două rețele mai mic de 30%.

Prezența a cel puțin 3 furnizori de servicii de acces de mare viteză într-o localitate, dintre care liderul de piață deține mai puțin de 50% din conexiuni, sunt, în sine, indicatori importanți ai faptului că pe acele piețe există premisele pentru manifestarea concurenței, riscul de potențial abuz din partea oricărui furnizor fiind diminuat semnificativ, cu atât mai mult cu cât există furnizori care pot exercita presiuni de la nivelul unor piețe învecinate.

În același timp, pe piețele cu cel puțin 3 furnizori, cotele de piață foarte mari – 50% sau mai mult – pot constitui prin ele însele dovada existenței unei poziții dominante pe piață. Totuși, chiar dacă o cotă de piață mai mare de 50% este un indicator preliminar al unei posibile puteri de piață și, deci, a lipsei concurenței, este important de a aprecia în ce măsură furnizorul este capabil să acționeze, în mare măsură, în mod independent față de clienții cu o putere de negociere suficientă, astfel încât trebuie analizați și alți factori relevanți. De exemplu, concurenții mai mici sau concurenții potențiali pot exercita o suficientă influență de constrângere în cazul în care, de exemplu, au capacitatea și motivația de a crește propriile lor vânzări sau de a intra pe piețe noi.

Astfel, în cazul localităților cu 3 sau mai mulți furnizori, cu un lider de piață a cărui cotă este mai mare de 50%, au fost analizate suplimentar gradul de suprapunere a oricăror două rețele, în funcție de pragul de 30% (a cărui alegere a fost explicată mai sus), precum și presiunile concurențiale din partea altor operatori de rețele, exercitate de pe piețe învecinate.

Prin aplicarea în mod cumulat a criteriilor de mai sus, în localitățile cu 3 furnizori, rezultă următoarele concluzii:

- **dacă furnizorul lider deține o cotă de piață mai mică de 50%, piața locală respectivă este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței;**
- **dacă furnizorul lider deține o cotă de piață de cel puțin 50%, gradul de suprapunere a cel puțin două rețele este de cel puțin 30%, piața locală respectivă este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței;**
- **în situațiile în care furnizorul lider are o cotă de piață de cel puțin 50%, în timp ce gradul de suprapunere a cel puțin 2 rețele este mai mic de 30%, la care se adaugă lipsa vreunei premise de intrare pe piață a altor furnizori, într-un interval de timp scurt, o astfel de localitate este considerată ca având indicii de lipsă a concurenței; pe de altă parte, în cazul în care există premisele ca în localitatea respectivă să intre pe piață/să se extindă și alți furnizori, localitatea respectivă este considerată ca având indicii de manifestare a concurenței.**

A. Analiza și gruparea localităților din zona A - Localități care se află în aria de acoperire actuală sau potențială a rețelei de acces a societății DIGI Romania S.A.

În urma aplicării criteriilor de mai sus la nivelul zonei A, au rezultat următoarele grupe de localități:

Categoria I. Localități aflate în zona A, în care este prezent 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe

1) Localități cu 1 furnizor de servicii de acces la internet – DIGI Romania S.A.

1.1. Localități cu 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză - DIGI Romania S.A. - și niciun alt furnizor potențial în proximitate, care să poată intra pe piață într-un interval relativ scurt de timp¹²⁶

Nr. furnizori/ localitate	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
1 (DIGI Romania S.A.)	NU	5.702

Având în vedere prezența exclusivă a DIGI Romania S.A. în aceste localități și lipsa de furnizori în proximitate care pot intra pe piață într-un interval de timp scurt, cele 5.702 de localități prezintă aceleași caracteristici concurențiale, fiind considerate localități care prezintă indicii de lipsă a concurenței.

1.2. Localități cu 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză - DIGI Romania S.A. - și cel puțin un alt furnizor potențial în proximitate

Nr. furnizori/ localitate	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
1 (DIGI Romania S.A.)	DA	187

Având în vedere prezența altor rețele de comunicații de mare viteză în proximitatea acestor localități cu DIGI Romania S.A. unic furnizor, cele 187 de localități prezintă aceleași caracteristici concurențiale, fiind considerate localități cu indicii de concurență.

2) Localități cu 1 furnizor de servicii de acces la internet, altul decât DIGI Romania S.A., în aria potențială de acoperire a rețelei de comunicații electronice de mare viteză a DIGI Romania S.A.

Nr. furnizori/ localitate	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
1 (alt furnizor decât DIGI Romania S.A.)	DA	250

Având în vedere prezența altor rețele de comunicații electronice de mare viteză în proximitatea localităților cu un singur furnizor, care pot fi extinse pentru a furniza servicii de acces la internet de mare viteză, fiind, astfel, îndeplinit criteriul substituibilității ofertei, cele 250 de localități prezintă caracteristici concurențiale similare, fiind considerate localități cu indicii de concurență.

Categoria II. Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe.

a) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză și cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni de acces la internet este mai mică de 70%.

Nr. furnizori/ localitate	Cota de piață lider	Număr localități
2	< 70%	1.113

În cazul localităților cu 2 furnizori, în care cota de piață a furnizorului lider este de sub 70%, Autoritatea consideră respectivele localități ca fiind localități cu indicii de concurență (1.113 localități).

¹²⁶ Nu există în proximitate rețele sau infrastructuri care să poată fi extinse, pentru a furniza servicii de acces asimetric la internet de mare viteză, în cazul unei creșteri mici, dar semnificative a tarifelor serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză furnizate de DIGI Romania S.A.).

- b) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni de acces este de cel puțin de 70% și, respectiv, gradul de suprapunere a celor două rețele la nivel de adrese este de cel puțin 30%.**

Nr. furnizori/ localitate	Cota de piață lider	Grad suprapunere	Număr localități
2	≥ 70%	≥ 30%	1.578

În cazul localităților cu 2 furnizori, în care cota de piață a furnizorului lider din fiecare localitate este de cel puțin 70%, gradul de suprapunere a celor două rețele este de cel puțin 30%, și, în plus, există furnizori care pot intra pe piață din zonele învecinate (substituibilitatea ofertei), Autoritatea consideră că respectivele localități prezintă caracteristici concurențiale similare, fiind încadrate în categoria localități cu indicii de concurență (1.578 localități).

- c) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este de cel puțin de 70% și, respectiv, gradul de suprapunere a celor două rețele, la nivel de adrese, este mai mic de 30%.**

În acest caz, pot fi identificate următoarele situații:

- furnizorul - lider de piață este DIGI Romania S.A. și nu există alți furnizori care pot intra pe piață într-un interval de timp scurt;
- furnizorul - lider de piață este DIGI Romania S.A. și există alți furnizori care pot intra pe piață într-un interval de timp scurt (substituibilitatea ofertei);
- furnizorul - lider de piață este un alt furnizor decât DIGI Romania S.A. și există alți furnizori care pot intra pe piață (substituibilitatea ofertei);
- furnizorul – lider de piață este un alt furnizor decât DIGI Romania S.A. și nu există alți furnizori care pot intra pe piață într-un interval de timp scurt.

În cazul a), localitățile sunt considerate ca având indicii de existența a unor probleme concurențiale, dat fiind că nu există premise de a se schimba situația pe piață din punct de vedere al furnizorilor prezenți sau al structurii pieței, în timp ce, în cazul b), Autoritatea a identificat furnizori în proximitate, care pot intra pe piață, într-un interval de timp rezonabil, cu costuri mici (substituibilitatea ofertei).

În cazul c), dat fiind că rețeaua DIGI Romania S.A. se află în proximitatea rețelei furnizorului lider de piață, este de așteptat, în mod rezonabil, ca operatorul cu cea mai mare acoperire/cel mai mare nivel de extindere a rețelei la nivel național – DIGI Romania S.A. – să poată exercita presiuni concurențiale asupra operatorului lider de piață în localitățile respective. În cazul d), în schimb, barierele la extindere sau la intrare pe piață sunt mari, astfel încât situația nu este de așteptat să se schimbe în orizontul de timp al analizei de piață.

Nr. furnizori/ localitate	Lider	Cota de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
2	DIGI Romania S.A.	≥ 70%	< 30%	NU	522

În cazul localităților în care sunt prezenți 2 furnizori, furnizorul lider din fiecare localitate este DIGI Romania S.A., cu o cotă de piață de cel puțin 70%, gradul de suprapunere al celor două rețele

este mai mic de 30% și, respectiv, criteriul substituibilității ofertei nu este îndeplinit, Autoritatea consideră respectivele localități ca având caracteristici concurențiale similare, fiind încadrate în categoria localități „fără concurență” (522 localități).

Nr. furnizori/ localitate	Lider	Cotă de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
2	DIGI Romania S.A.	≥ 70%	< 30%	DA	14

În cazul localităților în care sunt prezenți 2 furnizori, furnizorul lider din fiecare localitate este DIGI Romania S.A., cu o cotă de piață de cel puțin 70%, gradul de suprapunere a celor două rețele este mai mic de 30% și, respectiv, criteriul substituibilității ofertei este îndeplinit, Autoritatea consideră respectivele localități ca fiind localități cu indicii de concurență (14 localități).

Nr. furnizori/ localitate	Lider	Cota de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
2	Alt operator decât DIGI Romania S.A.	≥ 70%	< 30%	DA	47

În cazul localităților în care sunt prezenți 2 furnizori, furnizorul lider fiind un alt operator decât DIGI Romania S.A., cu o cotă de piață de cel puțin 70%, gradul de suprapunere a celor două rețele este mai mic de 30% și, respectiv, criteriul substituibilității ofertei este îndeplinit, existând posibilitatea intrării/extinderii pe piață a lui DIGI Romania S.A., Autoritatea consideră respectivele localități ca fiind localități cu indicii de concurență (47 de localități).

Nr. furnizori/ localitate	Lider	Cota de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
2	Alt operator decât DIGI Romania S.A.	≥ 70%	< 30%	NU	1

În cazul unei localități în care sunt prezenți 2 furnizori, furnizorul lider fiind un alt operator decât DIGI Romania S.A., cu o cotă de piață de cel puțin 70%, gradul de suprapunere a celor două rețele este mai mic de 30% și, respectiv, criteriul substituibilității ofertei nu este îndeplinit (există o serie de bariere administrative care nu pot fi depășite de către furnizorii care doresc să intre pe piață sau să se extindă), Autoritatea consideră că respectiva localitate prezintă indicii pentru a fi considerată localitate fără concurență.

Categoria III. Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe.

1) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză și cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este mai mică de 50%.

Nr. furnizori/ localitate	Cotă de piață lider	Număr localități
≥ 3	< 50%	195

Într-un număr de 195 de localități există cel puțin 3 furnizori, în care furnizorul lider de piață din fiecare localitate deține o cotă de piață de sub 50%, aceste localități fiind considerate ca fiind localități cu indicii de concurență.

- 2) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este de cel puțin 50% și gradul de suprapunere la nivel de adrese a cel puțin 2 rețele este mai mare sau egal cu 30%.**

Nr. furnizori/ localitate	Cotă de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
≥ 3	≥ 50%	≥ 30%	DA	910

Un număr de 910 localități în care, deși furnizorul - lider de piață deține o cotă de cel puțin 50% din numărul de conexiuni de acces la internet și gradul de suprapunere a oricăror 2 rețele este de cel puțin 30%, există presiuni concurențiale exercitate de operatorii din zonele învecinate, fiind îndeplinit criteriul substituibilității ofertei, prezintă caracteristici concurențiale similare, fiind astfel considerate localități cu indicii de concurență.

- 3) Localități aflate în zona A, în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este de cel puțin 50% și gradul de suprapunere la nivel de adrese a cel puțin 2 rețele este mai mic de 30%.**

- a) Localități cu cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, în care DIGI Romania S.A. este lider de piață.

Nr. furnizori/ localitate	Cotă de piață lider DIGI Romania S.A.	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
≥ 3	≥ 50%	< 30%	NU	64

În 64 de localități cu cel puțin 3 furnizori, DIGI Romania S.A. deține ponderea cea mai mare în ceea ce privește numărul de conexiuni, fiind lider de piață, gradul de suprapunere a oricăror 2 rețele este mai mic de 30% și nu există alți furnizori cu potențial de a intra pe piață, pe baza substituibilității ofertei. Aceste localități sunt considerate localități cu indicii de lipsă a concurenței.

- b) Localități cu cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, în care un alt operator decât DIGI Romania S.A. este lider de piață și există alți furnizori care pot intra pe piață (substituibilitatea ofertei).

Nr. furnizori/ localitate	Cotă de piață lider ALT furnizor	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
≥ 3	≥ 50%	< 30%	DA	10

Localitățile în care un alt furnizor decât societatea DIGI Romania S.A. este lider de piață, gradul de suprapunere a rețelelor oricăror 2 operatori este mai mic de 30%, însă există potențial concurențial din partea altor furnizori de a intra pe piață, (DIGI Romania S.A.), sunt în număr de 10. Aceste localități sunt considerate localități cu indicii de concurență.

- c) Localități cu cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, în care un alt operator decât DIGI Romania S.A. este lider de piață și nu există concurență potențială.

Nr. furnizori/ localitate	Lider	Cota de piață lider	Grad suprapunere	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
≥ 3	Alt operator decât DIGI Romania S.A.	≥ 50%	< 30%	NU	1

O localitate în care un alt furnizor decât DIGI Romania S.A. este lider de piață, gradul de suprapunere a rețelelor oricăror 2 operatori este mai mic de 30 și nu există premise de a se schimba situația pe piață din punct de vedere al furnizorilor prezenți sau al structurii pieței (există o serie de bariere administrative care nu pot fi depășite de către furnizorii care doresc să intre pe piață sau să se extindă), pe baza criteriul substituibilității ofertei, este considerată ca având indicii de lipsă a concurenței (1 localitate).

B. Analiza și gruparea localităților din zona B - Localități care NU se află în aria de acoperire actuală sau potențială a rețelei de acces a societății DIGI Romania S.A.

În urma aplicării criteriilor sus - menționate la nivelul zonei B, au rezultat următoarele grupe de localități:

Categoria I. Localități în zona B, în care este prezent 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză.

I.1. Localități în care este prezent 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză și nu există niciun alt furnizor în proximitate care să poată intra pe piață, într-un interval rezonabil de timp (1 an), pe baza substituibilității ofertei.

Aplicând aceste criterii, a rezultat un total de 35 de localități cu indicii de lipsă a concurenței, în care Orange Romania S.A., Nextgen Communications S.R.L., Vodafone Romania S.A., respectiv, alți 5 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză sunt singurii furnizori din localitățile respective.

Nr. furnizori/ localitate	Furnizor	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
1	Orange Romania S.A.	NU	15
	Nextgen Communications S.R.L.		1
	Vodafone Romania S.A.		1
	Random Telecom S.R.L.		7
	Internațional Olisat S.R.L.		4
	TCS Media Power Network S.R.L.		4
	Tevesat Company S.R.L.		2
	Cometeinet Telecom S.R.L.		1
Total	8	-	35

I.2. Localități în care este prezent 1 furnizor de servicii de acces la internet de mare viteză și cel puțin un alt furnizor cu potențial de a intra pe piață, în proximitate – 1 localitate.

Nr. furnizori/ localitate	Substituibilitatea ofertei	Număr localități
1	DA	1

Există o singură localitate care îndeplinește aceste criterii, fiind considerată localitate cu indicii de concurență.

Categoria II. Localități în zona B, în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză (alții decât DIGI Romania S.A.)

1) Localități în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii acces la internet de mare viteză și cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este mai mică de 70%.

Nr. furnizori/ localitate	Cota de piață lider	Număr localități
2	< 70%	2

Există un număr de două localități care îndeplinesc aceste criterii, fiind considerate localități cu indicii de concurență.

2) Localități în care sunt prezenți 2 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este de cel puțin de 70% și gradul de suprapunere la nivel de adrese este de cel puțin 30%.

Nr. furnizori/ localitate	Cota de piață lider	Grad de suprapunere	Număr localități
2	≥ 70%	≥ 30%	2

Există un număr de două localități care îndeplinesc aceste criterii, fiind considerate localități cu indicii de concurență.

Categoria III. Localități în zona B, în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză

1) Localități în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză și cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este mai mică de 50%.

Nr. furnizori/ localitate	Cota de piață lider	Număr localități
3	< 50%	0

În urma aplicării acestor criterii, a rezultat că nu există localități cu aceste caracteristici.

2) Localități în care sunt prezenți cel puțin 3 furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză, cota de piață a liderului în funcție de numărul de conexiuni este de cel puțin 50% și gradul de suprapunere a cel puțin 2 rețele este mai mare sau egal cu 30%.

Nr. furnizori/ localitate	Cotă de piață lider	Grad de suprapunere	Număr localități
3	≥ 50%	≥ 30%	1

Există o singură localitate care îndeplinește aceste criterii, fiind considerată localitate cu indicii de concurență.

2.3.5.2. Gruparea localităților în funcție de gradul de omogenitate a condițiilor concurențiale și definirea pietelor geografice

Pe baza celor mai recente date devenite disponibile din anchetele VHCN 2024 și VHCN 2025, precum și din ancheta „Atlas - Inventarul rețelelor publice 2024”, inclusiv a rectificărilor realizate de

operatori în ceea ce privește datele privind acoperirea, raportate anterior, zonele rezultate ca urmare a grupării localităților în funcție de caracteristicile concurențiale omogene sunt următoarele:

I. Localitățile din cadrul **Zonei A** sunt grupate în două zone, în funcție de caracteristicile omogene ale condițiilor concurențiale:

Zona A1: Localități caracterizate de existența unor indicii privind lipsa manifestării concurenței (localități „fără concurență”) include 5.895 localități, caracterizate de condiții concurențiale omogene.

Zona A2: Localități caracterizate de existența unor indicii de manifestare a concurenței (localități „cu concurență”) include 4.698 localități, caracterizate de condiții concurențiale omogene.

Prin urmare, în cadrul **Zonei A**, ANCOM identifică următoarele piețe geografice:

1. **Piața geografică A1: Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.895 de localități.**
2. **Piața geografică A2: Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 de localități.**

II. În ceea ce privește **Zona B**, se disting 2 zone:

Zona B1: Localități caracterizate de existența unor indicii privind lipsa manifestării concurenței (localități „fără concurență”)

Zona B1 include localități caracterizate de condiții de concurență neomogene, și anume nu există concurență actuală sau potențială, în ariile de acoperire ale altor operatori de rețele decât DIGI Romania S.A.: 24 localități (7 localități cu Orange Romania S.A., 1 localitate cu Vodafone Romania S.A. și, respectiv, 16 localități cu alți furnizori).

Zona B2: Localități caracterizate de existența unor indicii de manifestare a concurenței (localități „cu concurență”)

Zona B2 include localități caracterizate prin condiții de concurență omogene, și anume există concurență actuală sau potențială: 7 localități.

Prin urmare, în cadrul **Zonei B**, ANCOM identifică următoarele piețe geografice:

1. **Piețele geografice B1: 24 localități, în ariile de acoperire individuale ale 6 furnizori:**
 1. **ORANGE ROMANIA S.A. (7 localități)**
 2. **VODAFONE ROMANIA S.A. (1 localitate)**
 3. **RANDOM TELECOM S.R.L. (7 localități)**
 4. **INTERNAȚIONAL OLISAT S.R.L. (3 localități)**
 5. **TCS MEDIA POWER NETWORK S.R.L. (5 localități)**
 6. **COMETEINET TELECOM S.R.L. (1 localitate)**
2. **Piața geografică B2: 7 localități**

În concluzie, piețele relevante cu amănuntul identificate de ANCOM sunt următoarele:

- 1. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.895 de localități (Piața A1).**
- 2. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 de localități (Piața A2).**
- 3. Piețele serviciilor de acces la internet de mare viteză, aferente unui număr de 24 localități, în ariile de acoperire ale 6 furnizori (Orange Romania S.A., Vodafone Romania S.A., Random Telecom S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., TCS Media Power Network S.R.L., Cometeinet Telecom S.R.L.) (Piețele B1 aferente ariilor de acoperire ale rețelelor fiecărui furnizor în parte).**
- 4. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, aferente unui număr de 7 localități, în ariile de acoperire ale 6 furnizori (Combridge S.R.L.; Internațional Olisat S.R.L.; Orange Romania S.A.; Telecomunicații C.F.R. S.A.; TV Net Star 2018 S.R.L.; Vodafone Romania S.A.) (Piața B2)**

Pe piețele cu amănuntul astfel identificate, ANCOM va analiza situația concurențială pentru a determina dacă există furnizori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

2.4. Analiza situației concurențiale pe piețele cu amănuntul ale serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe

În Recomandarea Comisiei Europene, se precizează faptul că „[...] Obiectivul final al intervenției în materie de reglementare este de a aduce beneficii utilizatorilor finali în ceea ce privește prețul, calitatea și opțiunile disponibile, prin realizarea unei concurențe durabile la nivelul comerțului cu amănuntul”¹²⁷. Același aspect rezultă și din conținutul Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, care, la considerentul 29, prevede faptul că „[...] Obligațiile de la nivelul angro ar trebui să fie impuse atunci când una sau mai multe piețe cu amănuntul nu au perspective de a deveni cu adevărat concurențiale în absența acestor obligații [...]”. Astfel, trebuie analizat dacă piețele cu amănuntul identificate ca fiind relevante sunt competitive din perspectivă prospectivă, în absența existenței unor reglementări *ex ante* pe piețele de gros corespunzătoare (ceea ce este, în prezent, cazul în România). De asemenea, analiza de piață trebuie să ia în considerare efectele altor măsuri de reglementare aplicate la nivelul piețelor de gros sau cu amănuntul în perioada analizată, precum și a altor reglementări în vigoare care au un impact semnificativ asupra analizei realizate, cum este cazul măsurilor de ajutor de stat¹²⁸.

¹²⁷ Considerentul (6) din Recomandarea Comisiei Europene (UE) 2020/2245;

¹²⁸ Din aceste considerente, ANCOM a eliminat din analiza piețelor geografice un număr de 1.440 de localități în care există investiții sub forma ajutoarelor de stat și în care accesul la infrastructura construită este asigurat pe baze reglementate.

2.4.1. Cadrul legal

Potrivit art. 94 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, „un furnizor de rețele sau de servicii de comunicații electronice este considerat ca având putere semnificativă pe o anumită piață dacă, *individual sau împreună cu alți asemenea furnizori, se bucură pe piața respectivă de o poziție echivalentă unei poziții dominante*”. Conceptul de poziție dominantă este împrumutat din legislația primară și secundară din domeniul concurenței și identifică o situație în care respectivul furnizor este capabil, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

Astfel, ANCOM realizează analiza concurențială pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe pentru a determina dacă există operatori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori. Existența unuia sau a mai multor furnizori cu putere semnificativă de piață se determină pe baza mai multor criterii, plecând de la caracteristicile concurențiale ale pieței în prezent și având în vedere posibilele evoluții viitoare, după cum au rezultat din informațiile disponibile Autorității, respectiv din analiza prospectivă realizată.

În secțiunile următoare, ANCOM prezintă analiza și concluziile privind gradul de concurență pe piețele cu amănuntul ale serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, așa cum au fost identificate la punctul anterior: (i) piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză în aria de acoperire a rețelei DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.895 de localități (zona A1), (ii) piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 localități (zona A2), (iii) piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză aferente unui număr de 24 localități, din ariile de acoperire ale altor furnizori decât DIGI Romania S.A. (zona B1) și, respectiv, (iv) piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, aferente unui număr de 7 localități, în ariile de acoperire ale 6 furnizori (Combridge S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., Orange Romania S.A., Telecomunicații C.F.R. S.A., TV Net Star 2018 S.R.L. și Vodafone Romania S.A.) (zona B2).

2.4.2. Analiza puterii semnificative individuale

Orice analiză a situației concurențiale, în vederea desemnării unor eventuali furnizori cu putere semnificativă individuală de piață trebuie să ia în calcul, în mod coroborat, unul sau mai multe din următoarele criterii¹²⁹, în funcție de caracteristicile pieței respective:

- cotele de piață ale furnizorilor prezenți pe piețele relevante ale produsului și gradul de concentrare a pieței;
- mărimea absolută și relativă a furnizorilor;
- economiile de scară și/sau scop;
- controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat;
- accesul facil sau privilegiat la resurse financiare sau de capital;
- concurența potențială;
- barierele la intrarea pe piață și, respectiv, în calea extinderii;
- gradul de integrare pe verticală a furnizorilor;
- presiuni concurențiale exercitate în mod indirect de la nivelul altor piețe, cu impact asupra piețelor relevante în discuție;
- puterea de contracarare a cumpărătorilor.

¹²⁹ Conform Orientărilor Comisiei Europene privind analiza pieței și evaluarea puterii semnificative pe piață disponibile la următoarea adresă: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507(01)).

I. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.895 localități (zona A1)¹³⁰

a) Cotele de piață și gradul de concentrare a pieței

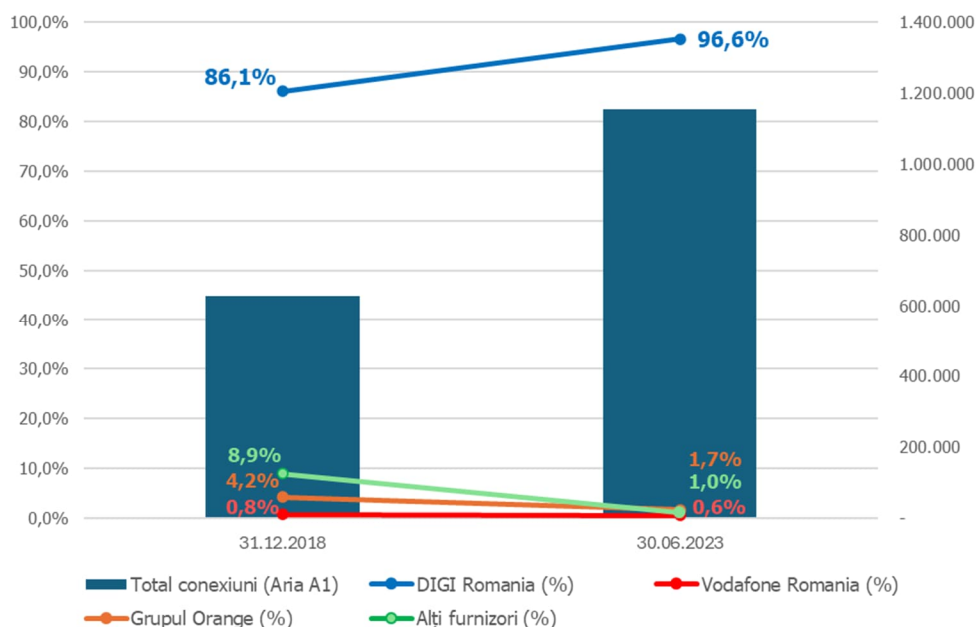
Analiza cotelor de piață reprezintă un prim indiciu în ceea ce privește importanța deținută de un operator pe o piață, în comparație cu concurenții săi. Cu cât cota de piață deținută de operator este mai mare, respectiv cu cât intervalul de timp în care aceasta s-a menținut la un nivel ridicat este mai lung, cu atât indiciul cu privire la manifestarea poziției dominante pe piață este mai puternic.

De asemenea, la efectuarea analizei se ține cont de numărul furnizorilor existenți pe piață, precum și de raportul dintre cotele de piață ale acestora. Un număr mare de furnizori poate constitui un indiciu al concurenței efective pe piață, în timp ce un număr mic poate fi un indiciu al lipsei de concurență.

Cum a fost prezentat și la punctul 2.3.5., o cotă de piață mai mare de 50% este un prim indiciu al manifestării unei poziții dominante pe piață. Chiar și în cazul unei cote de piață mai mici de 50%, dar mai mare de 40%, sau chiar în cazul unor cote de piață mai mici de 40%, un furnizor poate fi considerat ca având poziție dominantă, în acest caz analizându-se și alți factori¹³¹.

Societatea DIGI Romania S.A. este lider de piață în cele 5.895 localități aferente pieței relevante delimitate de zona A1. Cota de piață a DIGI Romania S.A., în funcție de numărul de conexiuni, era de 96,6%, la data de 30.06.2023, în creștere față de situația valabilă la sfârșitul anului 2018, când înregistra o cotă de piață de 86,1%. Datele analizate mai arată că ceilalți furnizori se află la distanță semnificativă, grupul Orange înregistrând o cotă de piață de aproape 2%, la mijlocul anului 2023, în timp ce Vodafone Romania S.A. de numai 0,6%, la aceeași dată de referință. Ceilalți furnizori alternativi au înregistrat o scădere a cotelor de piață, în mod cumulat, de la 9% la 1%, în perioada 2018 - 2023. Figura II.14 ilustrează evoluția cotelor de piață ale furnizorilor prezenți în zona A1.

Figura nr. II.14. – Dinamica cotelor de piață ale principalilor furnizori prezenți în Zona A1, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

¹³⁰ Date actualizate în mod corespunzător zonei A1 determinate conform punctului 2.3.5.2.;

¹³¹ United Brands v. Commission.

De asemenea, cotele de piață în funcție de veniturile realizate din furnizarea serviciilor de acces la internet de mare viteză în localitățile corespunzătoare pe parcursul unui an¹³² prezintă aceleași tendințe observate anterior. DIGI Romania S.A. este lider cu o cotă de piață de 95,1%, grupul Orange înregistra o cotă de piață de 2,3%, Vodafone Romania S.A. de numai 0,5%, în timp ce restul furnizorilor dețineau împreună o cotă de 2%¹³³.

Analiza gradului de concentrare a pieței întărește concluziile prezentate mai sus. Din cele 5.895 localități (din care 5.851 de localități în mediul rural și 44 de localități în mediul urban), 4.455 localități sunt localități cu 1 furnizor, 1.318 localități cu 2 furnizori și doar 122 localități cu cel puțin 3 furnizori. Datele arată că, în ansamblu, gradul de concentrare a pieței aferente celor 5.895 localități a crescut în perioada scursă de la precedentă analiză de piață, pe fondul intrării DIGI Romania S.A. pe piețe locale noi sau ca urmare a maturizării pieței, precum și ca urmare a fenomenului de integrare a operatorilor mai mici de către operatorii mai mari, în special în mediul rural.

Dacă, la sfârșitul anului 2018, în zona A1, exista un număr de 1.809 de localități neacoperite, 3.940 cu unul sau doi furnizori, restul de 146 având cel puțin 3 furnizori cu rețea în localitate, până în luna mai a anului 2025, DIGI Romania S.A. dezvoltase rețele în toate localitățile neacoperite, astfel că, în 5.773 de localități, existau rețelele a 1 sau 2 furnizori, rezultând un număr de 122 de localități cu cel puțin 3 furnizori.

Astfel, se poate observa că numărul localităților cu cel puțin 3 furnizori s-a diminuat pe parcursul perioadei analizate, în timp ce numărul localităților cu 1 sau 2 furnizori, în care DIGI Romania S.A. are cote de cel puțin 50%, a crescut semnificativ. În ceea ce privește cotele de piață înregistrate de DIGI Romania S.A. în localitățile cu cel puțin 3 furnizori, datele arată că în 121 dintre acestea (99%) societatea avea cel puțin 50% dintre conexiuni, doar în 3 localități cota de piață fiind în intervalul 50%-60%, în restul de 118 înregistrându-se o cotă de piață mai mare de 60%. De asemenea, în 97% dintre localitățile din zona A1, DIGI Romania S.A. deține o cotă de piață de cel puțin 70%. Pe cale de consecință, gradul de concentrare a pieței a crescut semnificativ.

Având în vedere aceste aspecte, cota de piață a DIGI Romania S.A. este de așteptat să rămână stabilă în timp, cu perspective limitate de a se schimba (semnificativ) în orizontul de timp al analizei de piață.

- b) Mărimea absolută și relativă a furnizorilor. Controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat. Accesul facil sau privilegiat la resurse financiare sau de capital. Gradul de integrare pe verticală.

În cadrul analizei de piață se ține seama de faptul că un furnizor cu o mărime de piață semnificativă, cu acces facil la resurse financiare sau de capital, comparativ cu concurenții săi, poate obține și menține în timp anumite avantaje față de aceștia, provenite din economiile de scară, puterea financiară, puterea de negociere în relațiile cu furnizorii săi, rețeaua de distribuție și politica comercială (de marketing).

Din punct de vedere al mărimii furnizorilor din piața relevantă analizată, DIGI Romania S.A. este un furnizor de mari dimensiuni, cu acces facil la resurse financiare și de capital, listat la Bursa de Valori București, care operează o rețea prezentă la nivelul întregului teritoriu național, prin intermediul căreia sunt furnizate atât servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, cât și alte servicii de comunicații electronice, precum și servicii de tip „pay-TV”. Pe lângă faptul că deține rețeaua cu acoperirea cea mai importantă la nivel național - 85% la nivelul tuturor localităților din România, respectiv 92% la nivelul tuturor adreselor, activitatea DIGI Romania S.A. este integrată nu doar pe

¹³² Care acoperă perioada 30.06.2022 – 30.06.2023;

¹³³ Estimări. Datele referitoare la cotele de piață în funcție de venituri pot include venituri din servicii legate ori la pachet, care cuprind și alte servicii de comunicații electronice, pe lângă serviciile de acces la internet la puncte fixe.

verticală, ci și pe orizontală, fiind prezent pe toate piețele de servicii de comunicații electronice, beneficiind astfel de o serie de avantaje competitive în comparație cu concurenții săi.

La nivelul zonei A1, în componența căreia intră 44 dintre localitățile din mediul urban (14% din totalul localităților din mediul urban din România), se poate considera că DIGI Romania S.A. beneficiază de economii de scară și scop importante, fiind improbabil ca un furnizor nou-intrat pe piață sau vreunul din cei existenți să le poată compensa cu ușurință. În cele 5.895 de localități din aria de acoperire a societății DIGI Romania S.A. locuia 24,2% din populația României, cu un procent aferent de 23,5% din gospodării. Practic, DIGI Romania S.A. controlează accesul la aproximativ un sfert din populația și gospodăriile din România, acoperind *de facto* 97% dintre adresele din localitățile respective.

c) Concurența potențială. Economii de scară și scop. Bariere la intrarea pe piață și/sau extindere.

Absența concurenților potențiali poate indica existența unor bariere ridicate la intrarea pe piață. Concurenții potențiali sunt acei furnizori care, în circumstanțele economice date, au capacitatea de a intra pe piața relevantă specifică cu produse pe care le furnizează în alte arii geografice sau prin adaptarea rapidă a tehnologiei de care dispun, în condiții acceptabile de eficiență.

Barierile la intrare sau extindere pe piață pot fi de natură juridică/administrativă sau structurală/economică, cele din urmă cuantificându-se, în principal, pe baza existenței unor economii de scară, scop sau densitate de care poate beneficia un anumit furnizor în comparație cu alții, creându-i acestuia un avantaj competitiv. În ceea ce privește barierele de natură juridică sau de reglementare, acestea pot rezulta în urma unor măsuri legislative, administrative sau de alt tip, care au un efect direct asupra condițiilor de intrare în piață și/sau asupra poziționării operatorilor pe piața relevantă.

Având în vedere aspectele prezentate la capitolele I și II cu privire la legislația privind amplasarea rețelelor de comunicații electronice în România, ANCOM consideră că măsurile adoptate de autoritățile administrației publice locale cu privire la instalarea în subteran a rețelelor de comunicații electronice nu reprezintă bariere juridice sau administrative/de reglementare insurmontabile, în timp ce măsurile luate la nivel național de către Autoritate ori la nivel european¹³⁴ este de așteptat să determine o reducere suplimentară a acestor bariere la intrarea pe piață. În același timp, Autoritatea a identificat o excepție, și anume o serie de bariere administrative specifice, de altă natură decât cele prezentate mai sus, în cazul unei localități din zona A1. Astfel, în localitatea Râmnicu Sărat din județul Buzău, autoritățile locale au adoptat o serie de măsuri menite să limiteze extinderea altor furnizori pe piață decât furnizorul lider în prezent, și anume TV SAT 2002 S.R.L. Cu toate că DIGI Romania S.A. este prezent în această localitate, existând premisele economice și tehnice ca furnizorul să-și dorească să se extindă, acestuia nu i s-a permis acest lucru. Prin urmare, în cazul acestor localități, Autoritatea consideră că se impune adoptarea altor măsuri de reglementare decât cele din sfera reglementării *ex ante*, în aceste cazuri fiind mai potrivite instrumente din zona dreptului concurenței.

Cât privește barierele economice la intrarea pe piață, acestea se cuantifică, în principal, pe baza existenței unor economii de scară, scop sau densitate de care poate beneficia un anumit furnizor în comparație cu alții, creându-i acestuia un avantaj competitiv. Intrarea pe piață a unor noi furnizori, precum și dezvoltarea rețelelor existente în proximitate¹³⁵ sunt limitate de o serie de factori, precum

¹³⁴ Regulamentul (UE) 2024/1309 privind măsurile de reducere a costului instalării rețelelor gigabit de comunicații electronice: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1309/oj/ron>;

Recomandarea (UE) 2024/539 privind promovarea în materie de reglementare a conectivității la nivel de gigabit: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202400539;

¹³⁵ La o distanță optimă, care, luând în considerare factori tehnici și economici precum capacitatea de extindere și fezabilitatea economică, permite o conectare fiabilă la nodurile locale și o extindere eficientă, din punctul de vedere al costurilor, a rețelei de acces a furnizorului.

mărima semnificativă a investițiilor necesare, costurile mari nerecuperabile și timpul îndelungat de punere în funcțiune a unei rețele de acces.

Intrarea pe piața de servicii de acces asimetric la internet de mare viteză în zonele urbane din România a fost facilitată de existența unor economii de scară, scop și densitate moderate, motivul principal fiind dezvoltarea rețelelor de cablu încă de la începutul liberalizării pieței de comunicații electronice, precum și faptul că, până în anul 2011, legislația națională nu prevedea o obligație generală de amplasare a rețelelor în subteran, situație mai puțin întâlnită în alte state membre ale Uniunii Europene.

Economiile de scară, scop și densitate limitează intrarea în zonele rurale, fiind moderate pentru zonele urbane, unde cererea este destul de mare pentru a susține existența mai multor rețele de acces.

Marea majoritate a celor 5.895 de localități aferente zonei A1, în care nu există bariere administrative specifice, sunt în mediul rural, în timp ce numai 44 sunt în mediul urban (preponderent urban mic).

Gradul ridicat de integrare pe verticală a DIGI Romania S.A. reprezintă un alt avantaj competitiv important care, asociat cu controlul asupra unei rețele de acces greu de duplicat și cu economiile de scară și de scop, poate descuraja intrarea altor furnizori pe piață.

Astfel, în cele 5.894 din cele 5.895 de localități din zona A1, în care DIGI Romania S.A. este unicul furnizor sau este lider de piață, barierele tehnice și economice sunt îndeajuns de ridicate astfel încât să determine Autoritatea să ajungă la concluzia că nu există niciun alt furnizor în proximitate care să poată intra pe piață și să amenințe poziția de piață a acestuia, în orizontul de timp al analizei de piață.

d) Puterea de contracarare a cumpărătorilor

În majoritatea localităților din zona A1 (4.455, exclusiv din mediul rural), DIGI Romania S.A. este unicul furnizor, în timp ce, în marea majoritate din restul localităților cu 2 sau cel puțin 3 furnizori (1.440, din care 44 de localități din mediul urban), DIGI Romania S.A. are cote de piață de peste 50%, astfel încât se poate concluziona că, într-o proporție covârșitoare, utilizatorii finali nu au alternative pentru serviciile de acces asimetric la internet de mare viteză furnizate la puncte fixe. Prin urmare, puterea de contracarare a acestora lipsește, ei neavând opțiuni de alegere între ofertele mai multor furnizori, care să le poată oferi avantajul unei puteri de negociere.

Pe baza concluziilor de mai sus, și anume a cotei de piață ridicate și stabile în timp, a barierelor economice și tehnice ridicate la intrarea pe piață și a lipsei concurenței potențiale, precum și a lipsei puterii de contracarare a cumpărătorilor, ANCOM consideră că DIGI Romania S.A. deține putere semnificativă pe piața cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe aferentă unui număr de 5.894 din cele 5.895 de localități din zona A1 (a se vedea Anexa A), existând riscul ca, în aceste localități, furnizorul să abuzeze de puterea sa de piață și să crească prețurile practicate, în detrimentul utilizatorilor finali.

II. Piețele serviciilor de acces la internet de mare viteză, aferente unui număr de 24 localități, în ariile de acoperire ale 6 furnizori (Cometeinet Telecom S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., Orange Romania S.A., Random Telecom S.R.L., TCS Media Power Network S.R.L. și Vodafone Romania S.A.) (zona B1)¹³⁶

a) Cotele de piață și gradul de concentrare a pieței

În zona B1, există un număr de 24 de localități, fiecare având un singur furnizor de servicii de acces asimetric la internet de mare viteză, care este prezent într-una sau mai multe localități. Prin urmare, pe piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, delimitate de ariile de acoperire ale rețelelor celor 6 furnizori, în fiecare din cele 24 de localități, cotele de piață sunt de 100%¹³⁷.

Tabelul nr. II.24. – Numărul de localități în care sunt prezenți cei 6 furnizori cu oferte de servicii de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, aferente zonei B1.

Furnizori	Nr. de localități zona B1
Cometeinet Telecom S.R.L.	1 localitate
Internațional Olisat S.R.L.	3 localități
Orange Romania S.A.	7 localități
Random Telecom S.R.L.	7 localități
TCS Media Power Network S.R.L.	5 localități
Vodafone Romania S.A.	1 localitate

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

De asemenea, în majoritatea cazurilor, furnizorii analizați erau singurii prezenți în localitățile respective și la momentul realizării analizei de piață precedente (5 cazuri), ceea ce denotă stabilitatea în timp a pozițiilor lor de piață. Totodată, se poate identifica și o situație în care un furnizor potențial dominant (Random Telecom S.R.L.) și-a extins rețeaua de acces la internet de mare viteză (pe suport de fibră optică) intrând pe piețele geografice analizate în intervalul de timp al analizei.

Așadar, ținând cont de cotele de piață și stabilitatea acestora în timp în ariile de acoperire ale propriilor rețele din localitățile corespunzătoare zonei B1 în care sunt prezenți, rezultă că sunt indicii cu privire la existența puterii semnificative de piață în cazul a 5 din cei 6 furnizori, dat fiind că societatea Cometeinet Telecom S.R.L. nu furnizează efectiv servicii, la data realizării analizei de piață, în localitatea în care este prezentă cu rețea de acces. De asemenea, într-o localitate din aria de acoperire a Internațional Olisat S.R.L. și, respectiv, într-o localitate din aria de acoperire a Random Telecom S.R.L. nu erau furnizate efectiv servicii de acces la internet de mare viteză, dar existau oferte în acest sens.

¹³⁶ Date actualizate în mod corespunzător zonei B1 determinate conform punctului 2.3.5.2;

¹³⁷ Cu excepția societății Cometeinet Telecom S.R.L. care, la mijlocul anului 2023, nu deținea conexiuni de acces asimetric la internet de mare viteză destinate publicului larg. În localitatea respectivă, există acoperire cu rețea de mare viteză prin intermediul căreia pot fi furnizate astfel de servicii pe piața cu amănuntul și ofertă comercială în acest sens, furnizorul fiind prezent și în alte localități din afara zonei B1. Astfel, este probabil ca, la cerere, un utilizator final din zona respectivă să fie conectat într-un interval de timp relativ scurt și fără investiții suplimentare semnificative din partea furnizorului, astfel încât localitatea respectivă a fost considerată ca fiind acoperită cu rețele de comunicații electronice de mare viteză.

- b) Mărimea absolută și relativă a operatorilor. Controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat. Accesul facil sau privilegiat la resurse financiare sau de capital. Gradul de integrare pe verticală.

Cometeinet Telecom S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., Random Telecom S.R.L. și TCS Media Power Network S.R.L. sunt prezenți cu rețele la nivel local/regional, iar acoperirea lor cumulată la nivel național ajunge la 2,9% din localitățile din România și 3,3% dintre adresele înregistrate, fiecare dintre ei fiind considerat furnizor de mărime foarte mică.

Orange Romania S.A. utilizează predominant o rețea de fibră optică (95% din conexiunile din rețeaua sa sunt pe suport de fibră optică), existând unele localități unde, în mod excepțional, este utilizată rețeaua de cupru cu tehnologia VDSL. Rețeaua Orange Romania S.A. acoperă $\approx$ % dintre adresele administrative din România, la data de 01.05.2025. În cazul zonei B1, rețeaua Orange Romania S.A. acoperă 7 localități și e puțin probabil ca, în orizontul de timp al analizei de piață, un alt furnizor să dubleze rețeaua Orange Romania S.A. în localitățile respective, inclusiv din motive legate de caracteristicile socio-demografice ale acestor localități rurale, care nu oferă premisele economice pentru un model de afaceri eficient: la nivelul acestor localități, există un număr mediu de 416 de persoane, într-un număr mediu de 143 gospodării.

Un alt furnizor important din punctul de vedere al mărimii de piață, Vodafone Romania S.A., operează o rețea de cablu coaxial modernizată și adaptată pentru furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, prin implementarea tehnologiei DOCSIS 3.0. și, mai recent, DOCSIS 3.1.. La aceeași dată de referință sus-menționată, rețeaua Vodafone acoperă $\approx$ % din adresele administrative din România.

Din punctul de vedere al ușurinței cu care pot avea acces la resurse financiare, Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. beneficiază de acces relativ facil la astfel de resurse, ambele societăți fiind parte a unor grupuri care acționează la nivel transnațional în Europa și Africa. De asemenea, gradul ridicat de integrare pe verticală a celor doi furnizori de mărimi mari reprezintă un avantaj competitiv important care, asociat cu controlul asupra unei rețele de acces greu de duplicat și cu economiile de scară și de scop, poate descuraja intrarea altor furnizori pe piață.

În ceea ce privește posibilitatea duplicării infrastructurii deținute de furnizorii de mici dimensiuni care operează rețele de acces în zona B1, în orizontul de timp al analizei de piață, acest lucru este foarte improbabil, date fiind costurile mari cu dezvoltarea unei rețele de acces, coroborate cu gradul redus de atractivitate economică a localităților respective.

În concluzie, Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. beneficiază de o serie de avantaje care decurg din mărimea de piață și gradul de integrare pe verticală, în timp ce, în cazul furnizorilor de mici dimensiuni, aceste avantaje nu există.

- c) Economiile de scară și scop. Bariere la intrarea pe piață și/sau extindere. Concurența potențială.

Așa cum a fost precizat mai sus, concurenții potențiali sunt acei furnizori care, în circumstanțele economice date, au capacitatea de a intra pe piața relevantă specifică cu produse pe care le furnizează în alte arii geografice sau prin adaptarea rapidă a tehnologiei de care dispun, în condiții acceptabile de eficiență.

Absența sau prezența concurenților potențiali se analizează în funcție de barierele existente la intrarea pe piață. În timp ce barierele legale și de ordin administrativ sunt considerate scăzute și în cazul acestor piețe, Autoritatea a analizat barierele de ordin economic și tehnic din zona vizată, pentru fiecare caz în parte.

Populația și gospodăriile din cele 7 localități deservite de rețeaua Orange Romania S.A. reprezentau 0,02% din totalul populației și 0,01% din totalul gospodăriilor din România. În aceste localități, însă, Orange Romania S.A. asigură servicii pentru $\approx$ % din totalul adreselor existente,

jumătate dintre locuitorii de la adresele respective având posibilitatea de a contracta exclusiv serviciile oferite/furnizate de Orange Romania S.A.. Deși economiile de densitate sunt limitate în aceste localități aflate exclusiv în mediul rural, Orange Romania S.A., în calitate sa de furnizor unic, are capacitatea de a realiza economii de scară dezvoltându-și rețeaua pentru a acoperi toate adresele din localitățile respective, fără investiții suplimentare semnificative și într-un orizont de timp rezonabil. De asemenea, nu este exclusă nici realizarea de economii de scop, prin oferirea mai multor servicii (de exemplu, de televiziune la cerere – VoD – video on demand) pe aceeași infrastructură fizică¹³⁸. În aceeași măsură, Vodafone Romania S.A. beneficiază de avantaje de economii de scară și scop în comparație cu furnizorii de mărimi mici. Astfel, pentru un potențial nou furnizor care ar viza intrarea pe piață, aceste bariere sunt considerabile, având în vedere costurile presupuse de investiția într-o rețea nouă de acces, la nivelul localităților respective.

Pe de altă parte, trebuie avut în vedere că nivelul cererii potențiale pentru servicii de acces asimetric la internet la puncte fixe din zona B1 și, implicit, nivelul cererii potențiale de servicii de acces pe piața de gros este de așteptat să fie foarte mic, date fiind caracteristicile socio-demografice ale localităților componente. Densitatea scăzută a populației în multe dintre localitățile din zona B1 înseamnă o cerere scăzută atât la nivelul pieței cu amănuntul, cât și la nivelul pieței de gros, atât în prezent, cât și în viitor, în orizontul timp al analizei de piață.

Astfel, analiza a evidențiat faptul că cele 7 localități din aria de acoperire a Orange Romania S.A. sunt dispersate teritorial într-un număr de 6 județe din zone geografice diferite și au o medie de doar 416 locuitori și 143 de gospodării fiecare, cu o densitate redusă a populației și un declin demografic care ajunge la nivel de localitate și la 20%, conform Recensământului populației din 2021, în scădere considerabilă față de nivelul densității rezultat din Recensământul din anul 2011. În plus, rata riscului sărăciei relative este de 44%, fiind cu mult peste media națională de 23% la nivelul anului 2013, respectiv de 21,1%, la nivelul anului 2023¹³⁹, ceea ce reflectă condiții economice nefavorabile și o cerere scăzută pentru servicii de mare viteză, avansate. La aceste aspecte se adaugă și faptul că acoperirea rețelei Orange Romania S.A. în 3 dintre localitățile considerate era de sub 25% din totalul adreselor administrative corespunzătoare, prezența sa fiind astfel relativ redusă, o eventuală extindere depinzând de existența unei cereri fezabile la nivelul pieței cu amănuntul pentru serviciile de acces asimetric la internet la puncte fixe. Având în vedere aceste caracteristici, se poate aprecia că lipsa unor condiții atractive pentru intrarea altor operatori pe piață este determinată, în primul rând, de caracteristicile economice și socio-demografice locale ale pieței, și nu de eventuale practici comerciale ale societății Orange Romania S.A. de excludere a altor operatori, limitând astfel puterea de piață pe care acest furnizor ar putea-o manifesta în orizontul de timp al analizei de piață.

De asemenea, în cazul Vodafone Romania S.A., localitatea din zona B1 în care este prezent este caracterizată de un număr mic de gospodării, respectiv 158, cu o populație de 424 locuitori, în scădere cu 9% față de Recensământul din anul 2011. Densitatea redusă a populației și declinul demografic indică un potențial de cerere foarte scăzut pentru servicii de acces la internet la puncte fixe, atât pe piața cu amănuntul, cât și pe piața de gros. Mai mult, rata sărăciei relative de 28% depășește media națională, reflectând condiții economice nefavorabile. Așadar, se poate concluziona faptul că lipsa unor condiții atractive pentru intrarea altor furnizori pe piață este determinată mai degrabă de caracteristicile economice și demografice sau de specificul topografic ale localității, decât de eventuale practici comerciale anticoncurențiale ale Vodafone Romania S.A..

În ceea ce privește piețele corespunzătoare zonei B1 ale celorlalți furnizori (16 localități), care includ între o singură localitate și maximum 7 localități, economiile de scară și/sau scop de care

¹³⁸ De exemplu, <https://www.orange.ro/netflix/>;

¹³⁹ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

beneficiază furnizorii de pe piețele respective sunt mai mici, dacă se are în vedere că, în mod cumulat, în localitățile respective se regăseau în medie 354 de locuitori și, respectiv, 141 de gospodării, ceea ce nu oferă premisele pentru un model de afaceri eficient. De asemenea, analiza datelor socio-demografice a arătat că aceste localități sunt caracterizate de o densitate redusă a populației și un declin demografic care ajunge, la nivel de localitate, chiar și la un nivel maxim de 40%, în scădere considerabilă în anul 2021 față de anul 2011¹⁴⁰. În plus, rata sărăciei relative este mare, ceea ce reflectă condiții economice nefavorabile și o cerere scăzută pentru servicii. Astfel, trebuie evidențiat faptul că, spre deosebire de furnizorii de mărimi mari, cei mici nu beneficiază în aceeași măsură de avantajele care decurg din economiile de scară și scop.

Având în vedere aspectele prezentate, rezultă, pe de o parte, că barierele structurale existente la intrarea pe piețele corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe aferente zonei B1 sunt, într-adevăr, semnificative, astfel încât posibilitatea intrării pe piață a unor noi furnizori de astfel de servicii, în mod particular a celor care nu beneficiază de o serie de avantaje substanțiale provenite din economii scară, scop și mărime de piață, în orizontul de timp al analizei, nu este fezabilă. Pe de altă parte, având în vedere strategia DIGI Romania S.A. de extindere a rețelei de acces în toată țara, indiferent de numărul de concurenți sau de condițiile economice, geografice și socio-demografice existente într-o anumită localitate (în perioada analizată, DIGI Romania S.A. a reușit să-și extindă rețeaua de acces de mare viteză inclusiv în zone greu accesibile, în localități izolate sau situate în zone deluroase și montane, chiar și la distanțe de până la 20 km de ultimul OLT, în multe situații extinderea realizându-se cu depășirea unor obstacole precum râuri, căi ferate sau autostrăzi), mărimea sa de piață, precum și faptul că există puncte de prezență ale rețelei sale la distanțe rezonabile (de până în 20 km) față de cele 24 localități din zona B1, Autoritatea apreciază că, în orizontul de timp al analizei de piață, acesta poate fi considerat un concurent potențial important, care poate contracara manifestarea unui eventual abuz al puterii de piață atât a furnizorilor de mărimi mici, cât și a Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. în localitățile aferente zonei B1.

În concluzie, opinia Autorității este că în localitățile aferente zonei B1 există concurență potențială din partea DIGI Romania S.A., furnizorii prezenți cu rețele de acces de mare viteză fiind constrânși să nu abuzeze de puterea de piață pe care le-o conferă statutul de unici furnizori.

d) Presiuni concurențiale exercitate în mod indirect de la nivelul altor piețe, cu impact asupra pietelor relevante analizate

În cazul localităților din zona B1 aferente ariilor de acoperire ale rețelelor Cometeinet Telecom S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., Random Telecom S.R.L., respectiv TCS Media Power Network S.R.L., analiza a arătat că sunt disponibile și utilizate, uneori în proporție mai mare decât serviciile de acces la internet prin intermediul rețelelor fixe, serviciile de acces la internet la puncte fixe prin intermediul rețelelor mobile. La nivelul localităților aferente fiecărui furnizor, se înregistrează, în medie, între 6% și 30% de conexiuni la puncte fixe prin tehnologii mobile din totalul conexiunilor de acces asimetric la internet la puncte fixe, din localitățile respective.

Chiar dacă, în ansamblu, serviciile de acces la internet la puncte fixe prin tehnologii mobile prezintă un grad limitat de substituibilitate a cererii/ofertei cu serviciile de acces la internet la puncte fixe furnizate prin rețele fixe de mare capacitate prin FTTP, VDSL și cablu (așa cum a fost prezentat în capitolul 2.2.2.), acestea pot exercita presiuni concurențiale indirecte asupra pieței relevante. Astfel, în cazul localităților aferente zonei B1 în care sunt prezenți furnizorii menționați, s-a observat faptul că ofertele de servicii de acces la internet la puncte fixe ale acestora sunt comparabile din punctul de vedere al vitezei și al tarifelor cu serviciile de acces la internet la puncte fixe furnizate de operatorii

¹⁴⁰ Conform datelor din Recensământul 2021, disponibil aici <https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2023/05/Tabel-1.22.xlsx>.

de rețele mobile și pot fi considerate o alternativă, cu atât mai mult cu cât se au în vedere caracteristicile cererii actuale și potențiale din respectivele localități.

În concluzie, ținând cont de caracteristicile serviciului de acces la internet la puncte fixe prin tehnologii mobile (tarife, volume de trafic inclus, viteze de transfer, funcționalitate, calitate, comparabile cu cele ale serviciilor de acces asimetric la internet prin rețele fixe, de exemplu pentru viteze de până la 284,4 Mbps), de particularitățile socio-demografice ale cererii din localitățile analizate (numărul mic al populației, gradul accentuat de îmbătrânire, densitatea redusă, declinul demografic semnificativ), precum și de condițiile economice nefavorabile, ANCOM consideră că furnizorii acestor servicii pot exercita presiuni concurențiale de pe piețele adiacente asupra furnizorilor din localitățile analizate, limitându-le posibilitatea de abuza de puterea de piață care ar putea decurge din calitatea de unici furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză prin intermediul rețelelor fixe.

e) Puterea de contracarare a cumpărătorilor

În toate localitățile din zona B1 există un singur furnizor de servicii de acces simetric la internet de mare viteză la puncte fixe. Astfel, se poate concluziona în mod rezonabil că utilizatorii finali nu au alternative pentru serviciile de acces la internet de mare viteză furnizate la puncte fixe.

Pe de altă parte, în cazul furnizorilor de mărimi mai mici (Cometeinet Telecom S.R.L., International Olisat S.R.L., Random Telecom S.R.L. și, respectiv, TCS Media Power Network S.R.L.), date fiind caracteristicile socio-demografice ale localităților în care aceștia sunt prezenți (nivelul ridicat al ratei sărăciei relative¹⁴¹, numărul mic al populației/gospodăriilor, declinul demografic semnificativ¹⁴²), nivelul cererii foarte mic, gradul redus de acoperire a rețelelor la nivel de adrese administrative, precum și presiunile concurențiale exercitate de la nivelul piețelor adiacente (așa cum a fost explicat la punctul anterior), opinia Autorității este că aceștia nu sunt în măsură a-și exercita puterea de piață, puterea de contracarare a cumpărătorilor (care, de altfel, sunt foarte puțini) fiind în măsură să disciplineze un eventual comportament abuziv din partea acestor furnizori.

Astfel, în cazul Cometeinet Telecom S.R.L., localitatea din zona B1 în care este prezent este caracterizată de un număr relativ redus de gospodării, respectiv 473, cu o populație de 1.271 locuitori, în scădere cu 6% față de Recensământul din anul 2011. Rata sărăciei relative, de 46%, depășește semnificativ media națională, de 23% la nivelul anului 2013, respectiv de 21,1% la nivelul anului 2023¹⁴³. În același timp, acoperirea rețelei Cometeinet Telecom S.R.L. în această localitate era de sub 15% din totalul adreselor administrative corespunzătoare, o eventuală extindere depinzând de existența unei cereri fezabile la nivelul pieței cu amănuntul pentru serviciile de acces asimetric la internet la puncte fixe de mare viteză.

În cazul localităților din aria Internațional Olisat S.R.L. (3 localități), rata sărăciei relative era de peste 51%, considerabil peste media națională, populația medie de 573 locuitori și, respectiv, numărul mediu de gospodării de 183.

Situația este similară în cazul localităților din zona B1 în care este prezent Random Telecom S.R.L. (7 localități): acestea prezentau o rată a sărăciei relative de peste 58%, considerabil peste media națională mai sus menționată, o populație medie de numai 204 locuitori și, respectiv, 80 de gospodării fiecare, un declin demografic în medie de 10%, în timp ce 6 dintre cele 7 localități prezentau un grad de acoperire a rețelei de acces de mare viteză de sub 15% la nivelul adreselor administrative.

¹⁴¹ https://portal.afir.info/informatii_generale_pndr_pndr_2007_2013_masura_322_renovarea_si_dezvoltarea_satelor; INS: Rata sărăciei relative se definește ca fiind ponderea persoanelor sărace (după metoda relativă de estimare) în totalul populației;

¹⁴² Conform Recensământului populației din 2021 față de cel din 2011; datele sunt disponibile aici: <https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2023/05/Tabel-1.22.xlsx>, respectiv aici https://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2021/11/rpl_2011_populatia-pe-categorii-de-localitati.xls;

¹⁴³ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>.

În mod similar, localitățile din zona B1 deservite de TCS Media Power Network S.R.L. (5 localități) prezentau o rată a sărăciei relative de 55%, considerabil peste media națională, o populație medie de numai 251 locuitori (în scădere cu 28% în anul 2021 față de anul 2011) și 137 de gospodării fiecare, în timp ce aproape o treime din populație era în vârstă de peste 60 ani.

Prin urmare, Autoritatea consideră că, în cazul furnizorilor de mărimi mici, există putere de contracarare din partea utilizatorilor finali, în timp ce puterea de contracarare a cumpărătorilor nu este la fel de puternică în cazul localităților în care Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. sunt lideri, ei neavând posibilitatea de a alege dintre ofertele de servicii de acces asimetric la internet la puncte fixe ale mai multor furnizori, care să le poată oferi avantajul unei puteri de negociere. Pe de altă parte, prezența DIGI Romania S.A. în proximitate poate reprezenta un factor important care să înfrâneze eventuale comportamente abuzive din partea celor doi furnizori.

Pe baza concluziilor de mai sus (existența concurenței potențiale și, respectiv, a puterii de contracarare din partea utilizatorilor finali), opinia ANCOM cu privire la situația concurențială pe piețele relevante cu amănuntul din zona B1 este că furnizorii analizați nu sunt în măsură de a se comporta în mod independent față de clienți, concurenți sau consumatori și, în concluzie, aceștia nu dețin putere semnificativă individuală pe piețele cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe delimitate de propriile rețele de acces dezvoltate în localitățile din zona B1.

III. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 localități (zona A2)¹⁴⁴

Zona A2 cuprinde un număr de 4.698 de localități ale căror caracteristici structurale și demografice arată că nu există indicii de manifestare a problemelor concurențiale, în orizontul de timp al analizei de piață. Aceste localități includ majoritatea localităților urbane și 33% din localitățile rurale din România, barierele la intrare fiind, în general, moderate spre mici, ceea ce creează condiții favorabile care pot susține dezvoltarea unor modele de afaceri viabile.

Din cele 4.698 de localități care alcătuiesc zona A2, 183 (toate din mediul rural) sunt localități cu 1 furnizor, 2.965 cu 2 furnizori și, respectiv, 1.550 cu cel puțin trei furnizori, observându-se că majoritatea localităților componente sunt localități cu 2 sau cel puțin 3 furnizori, cu cote de piață ale furnizorilor lideri de sub 70% sau cu un grad mare de suprapunere a rețelelor, ceea ce înseamnă un potențial ridicat de concurență. În același timp, în cazul localităților cu 1 sau 2 furnizori, în care s-ar putea manifesta puterea de piață a furnizorilor lideri (cote de piață de cel puțin 50% și un grad mic de suprapunere a rețelelor, de sub 30%), s-a constatat că există constrângeri concurențiale din partea altor furnizori, îndeosebi ale societăților DIGI Romania S.A. și Orange Romania S.A., care sunt prezente în proximitate¹⁴⁵ și pot intra pe piață în orizontul de timp al analizei de piață.

Per ansamblul pieței analizate, din punct de vedere al cotelor de piață deținute de cei 259 furnizori prezenți în zona A2, situația este următoarea: DIGI Romania S.A. este lider cu o cotă de piață de 30%, Orange Romania S.A. înregistra o cotă de piață de 20%, în timp ce Vodafone Romania S.A. o cotă de piață de 10%.

În ceea ce privește puterea de contracarare a cumpărătorilor, este de notat că, în majoritatea covârșitoare a localităților, utilizatorii finali pot alege între 2 sau cel puțin 3 furnizori, gradul de suprapunere a rețelelor fiind mai mare de 30% (mai mult de trei sferturi dintre localități prezintă un

¹⁴⁴ Date actualizate în mod corespunzător zonei A2 determinate conform punctului 2.3.5.2.;

¹⁴⁵ La o distanță optimă, care, luând în considerare factori tehnici și economici precum capacitatea de extindere și fezabilitatea economică, permite o conectare fiabilă la nodurile locale și o extindere eficientă a rețelei, din punctul de vedere al costurilor.

grad de suprapunere de cel puțin 70%, iar mai mult de jumătate un grad de suprapunere de cel puțin 90%). În celelalte cazuri, furnizorii lideri au cote de piață de sub 50%. Astfel, se poate concluziona că există posibilitatea ca utilizatorii finali să poată schimba furnizorii, ceea ce le conferă o anumită putere de negociere în relația cu furnizorul la care sunt conectați.

Având în vedere numărul mare de furnizori, de mărimi de piață variate, structura pieței și potențialul ridicat de a intra pe piață al altor furnizori, în mod particular al DIGI Romania S.A., în orizontul de timp al analizei de piață, precum și existența puterii de negociere din partea utilizatorilor finali, pe piața serviciilor de acces la internet de mare viteză în aria de acoperire aferentă celor 4.698 localități din zona A2 nu se consideră că există vreun furnizor cu putere semnificativă de piață individuală.

IV. Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, aferentă unui număr de 7 localități (zona B2)¹⁴⁶

În cazul localităților aferente zonei B2, în care există un număr de 6 furnizori¹⁴⁷, alții decât DIGI Romania S.A., situația din punct de vedere al structurii și caracteristicilor de piață este următoarea:

- 1 localitate cu 2 furnizori, în care există constrângeri concurențiale potențiale din partea rețelei Orange Romania S.A., care prezintă indicii că se poate extinde pe piață în orizontul de timp al analizei de piață,
- 6 localități cu cel puțin 2 furnizori, în care există un grad de suprapunere a rețelelor de cel puțin 30% (cel mai mic grad de suprapunere este de 76%).

Astfel, se poate considera că, în ansamblu, localitățile din zona B2 sunt îndeajuns de atractive din punct de vedere economic (barierele de intrare sunt mici), fiind necesare investiții suplimentare minime pentru a conecta mai mulți clienți sau pentru a intra pe una dintre respectivele piețe.

De asemenea, structura pieței aferente zonei B2 în funcție de numărul de conexiuni de acces la internet la puncte fixe de mare viteză era următoarea: Vodafone Romania S.A. deținea o cotă de piață de $\approx$ %, Orange Romania S.A. o cotă de piață de $\approx$ %, în timp ce restul furnizorilor de 1%. Utilizatorii finali pot alege între 2 sau cel puțin 3 furnizori în majoritatea localităților, ceea ce înseamnă că există putere de negociere din partea acestora.

Prin urmare, dat fiind numărul de furnizori, structura pieței, cotele de piață, existența concurenței potențiale, precum și existența puterii de negociere a utilizatorilor finali, opinia Autorității este că pe piața serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză aferente zonei B2 nu există posibilitatea ca furnizorul lider de piață să abuzeze de puterea sa individuală de piață.

2.4.3. Analiza puterii semnificative colective

În conformitate cu jurisprudența instanțelor comunitare, doi sau mai mulți agenți economici pot fi considerați a deține putere dominantă colectivă dacă concurența pe piața relevantă este semnificativ împiedicată prin acțiunea comună a agenților economici implicați, datorită unor factori care determină anumite legături între aceștia¹⁴⁸. Pe piețele relevante din sectorul comunicațiilor electronice susceptibile de reglementare *ex ante*, pot exista cazuri în care doi sau mai mulți furnizori de rețele sau servicii de comunicații dețin putere semnificativă, în mod colectiv, care le permite acestora să se comporte în mod independent față de concurenți, clienți și utilizatori.

Conform practicii din domeniul reglementării, precum și în concordanță cu prevederile legale în vigoare [art. 94 alin (3) și (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011], se poate

¹⁴⁶ Date actualizate în mod corespunzător zonei B2 determinate conform punctului 2.3.5.2.;

¹⁴⁷ Combridge S.R.L., Internațional Olisat S.R.L., Orange Romania S.A., Telecomunicații C.F.R. S.A., TV Net Star 2018 S.R.L., respectiv Vodafone Romania S.A.;

¹⁴⁸ A se vedea cazul C-30/95 Franța și alții v. Comisia (Kali & Salz).

analiza dacă două sau mai multe întreprinderi dețin putere semnificativă colectivă, în condițiile în care, chiar în lipsa unor legături structurale sau de altă natură, acestea operează pe o piață caracterizată prin lipsa concurenței efective, dar în care nicio întreprindere nu deține în mod individual putere semnificativă pe piață. Piața îndeplinește o astfel de condiție atunci când este concentrată și prezintă un număr de caracteristici specifice, dintre care amintim: număr mic de furnizori, elasticitate scăzută a cererii, cote de piață similare, bariere ridicate la intrarea pe piață, de ordin juridic sau economic, integrare pe verticală cu refuzul colectiv de furnizare, lipsa puterii de contracarare a cumpărătorilor, absența concurenței potențiale.

Dacă piața este caracterizată de una sau mai multe dintre trăsăturile de mai sus, pentru a identifica o poziție dominantă colectivă este necesară îndeplinirea a trei condiții¹⁴⁹:

1. fiecare membru al oligopolului are abilitatea de a cunoaște comportamentul celorlalți membri pentru a monitoriza dacă aceștia adoptă sau nu o politică comună;
2. situația de coordonare tacită trebuie să fie sustenabilă în timp, adică trebuie să existe motivația de a nu devia de la politica comună pe piață;
3. reacția posibilă din partea concurenților actuali sau viitori, precum și a clienților, nu poate pune în pericol rezultatele așteptate din aplicarea politicii comune.

În conformitate cu jurisprudența CE și cu Instrucțiunile CE, investigarea existenței puterii semnificative colective urmărește dacă structura pieței prezintă caracteristici care să indice că fiecare membru al presupusului oligopol, conștientizând existența unor interese economice comune, ar putea considera ca fiind posibil, rațional din punct de vedere economic și, prin urmare, preferabil, să adopte o politică de piață comună pe termen lung, în scopul efectuării unor vânzări la tarife mai ridicate decât cele competitive, fără a încheia în mod necesar un contract sau fără a recurge la o practică concertată (în forma stipulată de art. 101 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene) și fără ca furnizorii competitori actuali și potențiali să fie capabili să reacționeze în mod eficient pentru a preveni un asemenea comportament.

În această privință, analiza ANCOM privind posibila putere semnificativă colectivă deținută de furnizorii prezenți în localitățile cu cel puțin 2 furnizori de pe piețele la nivelul cărora nu au fost identificați furnizori cu putere semnificativă individuală se bazează, în principal, pe examinarea aspectelor următoare:

1. *Gradul de concentrare a pieței*: se va analiza dacă un număr mic de furnizori deține o cotă de piață mare din piața relevantă, fără ca vreunul să dețină putere semnificativă în mod individual;
2. *Motivația și capacitatea de coordonare*: se va cerceta dacă furnizorii în cauză ar avea motivația necesară alinierii comportamentului pe piața respectivă, urmărind maximizarea profiturilor comune prin limitarea producției, în vederea creșterii tarifulor. Dacă se constată că există o asemenea motivație, în vederea stabilirii dacă acest comportament îndeplinește și condiția viabilității (sustenabilității în timp), trebuie demonstrată îndeplinirea următoarelor condiții de bază:
 - furnizorii trebuie să dispună de mijloace de monitorizare, suficient de rapide și precise, a comportamentului celui alt participant; și
 - existența unui mecanism de sancționare pentru devierea de la conduita comună adoptată (ceilalți participanți sunt capabili și motivați să aplice măsuri de contraatac).
3. *Constrângerile actuale și/sau potențiale*: se va investiga dacă există *posibilitatea de contracarare* a politicii comune a furnizorilor implicați de către concurenții existenți sau potențiali sau de consumatori (concurenții și utilizatorii nu sunt capabili sau motivați să se opună rezultatului acestei coordonări).

¹⁴⁹ Conform orientărilor Comisiei Europene pentru efectuarea analizelor de piață și determinarea puterii semnificative, paragraful 67, pg. 11 - [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018XC0507(01)).

Analiza realizată trebuie să ia în considerare impactul general al tuturor acestor factori, fără a se limita la evaluarea unui singur indicator. De asemenea, trebuie precizat că, în sectorul comunicațiilor electronice, existența unor acorduri comerciale între furnizori nu poate fi prin ea însăși un indiciu al unor legături de natură să inducă un comportament coordonat pe piață. Astfel de acorduri, precum acordurile de acces și interconectare, sunt inerente activității de furnizare de rețele și servicii de comunicații electronice, pentru a asigura interoperabilitatea serviciilor și comunicarea între utilizatorii finali. De asemenea, trebuie avut în vedere că încheierea acestor acorduri poate fi chiar impusă prin norme legale sau prin măsurile adoptate de autoritatea de reglementare.

a) Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 localități (zona A2)¹⁵⁰

La nivelul pieței serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe din zona A2, aferentă unui număr de 4.698 localități, datele analizate au arătat că, în ansamblu, numărul de operatori este foarte mare, ajungând la peste 250 furnizori (există între 1-24 furnizori per localitate în 4.697 localități, în municipiul București fiind prezenți cu rețele un număr de 79 de furnizori), la data de 1 mai 2025. Prin urmare, numărul mare și variat de furnizori este un prim indiciu al faptului că nu există putere de piață semnificativă colectivă pe piața relevantă determinată de zona A2. Cu cât numărul de furnizori la nivelul unei anumite piețe este mai ridicat, cu atât este mai puțin probabil să existe o coordonare între aceștia, gradul de concentrare a pieței scăzând implicit odată cu creșterea numărului de furnizori, iar alinierea comportamentelor de piață între un număr mai mare de furnizori fiind considerată dificil de realizat.

Gradul de concentrare a pieței reprezintă un alt indiciu cu privire la posibilitatea existenței unei situații de dominanță colectivă. Cu cât gradul de concentrare a pieței este mai mare, cu atât crește probabilitatea ca furnizorii pentru care există prezumția puterii semnificative colective să aibă motivația economică de a-și coordona activitățile lor de piață. Așadar, ANCOM a analizat dacă caracteristicile pieței relevante a serviciilor de acces la internet de mare viteză din zona A2 pot favoriza o coordonare tacită între primele două societăți din punctul de vedere al importanței deținute pe piață, reflectate prin cotele de piață înregistrate în zonele respective. Astfel, în ansamblul zonei A2, societatea DIGI Romania S.A. deținea $\times\%$ din piață, fiind urmată de Orange Romania S.A. cu $\times\%$, respectiv de Vodafone Romania S.A. cu $\times\%$. Analiza datelor arată că valorile cotelor de piață ale primilor doi agenți economici din zona A2 se află la o distanță considerabilă, de $\times$ puncte procentuale, nu sunt stabile în timp, în condițiile în care cota de piață a DIGI Romania S.A. a crescut, pe când cea a Orange a scăzut în perioada analizată (la nivelul anului 2018, DIGI Romania S.A. avea o cotă de piață de $\times\%$ per total localități din zona A2, iar Orange Romania S.A. de $\times\%$).

Pentru un grad mare de acuratețe, Autoritatea a analizat și situația în detaliu, la nivelul tuturor localităților cu cel puțin 2 furnizori din zona A2, evaluând potențialul de coordonare a acțiunilor pe piață în cazul oricăror doi furnizori considerați, liderul de piață și, respectiv, următorul său.

Din punct de vedere al structurii zonei A2 în funcție de numărul de furnizori la nivel de localitate, analiza datelor a arătat că exista un număr de 4.515 localități (96%) cu cel puțin doi furnizori care operau rețele de comunicații electronice de mare viteză. Dintre acestea, în 1.550 localități erau cel puțin 3 furnizori, probabilitatea manifestării unei potențiale dominanțe colective fiind mai mică¹⁵¹.

Din punct de vedere al cotelor de piață, la nivel de localitate, înregistrate la jumătatea anului 2023, în 3.628 de localități furnizorul lider de piață avea o cotă de cel puțin 50%. Lider de piață era

¹⁵⁰ Date aferente zonei A2 actualizate conform anchetelor VHCN 2024, VHCN 2025, respectiv „Atlas - Inventarul rețelilor publice 2024”;

¹⁵¹ Conform paragrafului (72) din Orientările Comisiei, “Având în vedere faptul că, în general, coordonarea între mai puțini actori este mai simplă, ar putea fi relevantă în special analizarea numărului de participanți pe piață”.

societatea DIGI Romania S.A. într-un număr de 2.674 de localități, în timp ce, în 954 de localități, lider de piață era un alt furnizor (fie societatea Vodafone Romania S.A. – 371 localități, fie societatea Orange Romania S.A. – 413 localități, fie un alt furnizor de dimensiuni mai reduse – 170 localități).

În situația în care cota de piață a furnizorului lider este apropiată, din punct de vedere valoric, de cea a furnizorului următor, este necesară o analiză mai detaliată a motivațiilor care ar putea duce către o situație de dominanță colectivă, distanța competitivă mică între primii 2 furnizori de pe piață fiind unul dintre factorii care facilitează un eventual comportament de piață coordonat, din partea operatorilor considerați, așa-numita „simetrie relativă”.

Astfel, o cotă de piață a furnizorului lider între 50% și cel puțin 60% era înregistrată într-un număr de 832 localități, însumând aproximativ 23% dintre localitățile în care există un furnizor lider de piață cu o cotă de peste 50%. Totodată, se poate constata că, în marea majoritate a localităților cu cel puțin 2 furnizori din zona A2 și lider de piață cu cotă peste 50%, acesta (liderul) înregistra o cotă de cel puțin 60%, probabilitatea de coordonare fiind semnificativ diminuată, după cum a fost explicat mai sus. Din perspectiva principalilor competitori/următori, analiza cotelor de piață relevante a arătat că identitatea acestora variază semnificativ de la o localitate la alta. Din datele prelucrate, s-a putut observa că există relativ puține astfel localități (649 dintre cele care satisfac criteriile de mai sus, adică sunt cu cel puțin 2 furnizori, furnizorul lider de piață are o cotă de piață de peste 50%, însă nu mai mare de 60%, respectiv principalul competitor o cotă de piață de cel puțin 40%, dar nu mai mare de 50%) în care distanța competitivă dintre principalii furnizori ar putea determina un comportament coordonat pe piață.

În ceea ce privește localitățile cu 2 furnizori în care aceștia aveau cote de piață egale, de 50%, numărul acestora era unul foarte redus, de doar 3, în majoritatea covârșitoare operatorii prezenți în tandem fiind DIGI Romania S.A. fie cu Orange Romania S.A., fie cu Vodafone Romania S.A.

Prin urmare, în cazul acestor categorii de localități (3 localități în care cotele de piață ale celor două entități prezente sunt egale, de 50%, respectiv 649 de localități în cazul cărora cota de piață a liderului este de peste 50%, dar de cel mult 60%, adică este cuprinsă în intervalul (50%-60%], în timp ce a următorului său este de cel puțin 40% și până în 50%, adică este cuprinsă în intervalul [40%-50%)), au fost evaluate o serie de alte criterii specifice analizei de dominanță colectivă, respectiv motivația de coordonare și constrângerile actuale și/sau potențiale.

În primul rând, în 113 localități (17%) există cel puțin 3 furnizori de servicii de acces de mare viteză la internet la puncte fixe, coordonarea tacită într-un oligopol cu un număr mai mare de furnizori fiind semnificativ mai dificilă. În al doilea rând, din cele 649 de localități, DIGI Romania S.A. este lider de piață în 371 (57%), Orange Romania S.A. în 117 (18%), Vodafone Romania S.A. în 115 (18%), respectiv alți furnizori de dimensiuni mai reduse într-un număr de doar 46 de localități (7%). Când privește cele 3 localități, în 3 dintre acestea furnizau servicii, cu număr egal de conexiuni, 3 cu 3, în 3 cu un furnizor de dimensiuni reduse, 3 și 3 în 3 localități, iar 3 cu un alt furnizor mic într-o singură localitate. Astfel, DIGI Romania S.A., Orange Romania S.A., respectiv Vodafone Romania S.A. sunt societăți fără legături structurale între ele, cu strategii de dezvoltare diferite, care se concurează efectiv una pe cealaltă la nivelul întregului teritoriu național și la nivelul întregii piețe de comunicații electronice, nu numai în ceea ce privește serviciile de acces la internet la puncte fixe de mare viteză, în localitățile avute în vedere.

În același timp, este de remarcat că piața serviciilor de acces la internet de mare viteză aferentă zonei A2 a cunoscut rate de creștere importante în perioada analizată, după cum a fost evidențiat și anterior, atât în ansamblu, cât și la nivelul localităților analizate. Tabelul II.25 prezintă evoluția ratelor de creștere a numărului de conexiuni corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, în ansamblu, respectiv la nivelul pieței relevante aferente zonei A2, în perioada 2018-2023.

Tabelul nr. II.25. – Numărul de conexiuni de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe și ratele de creștere, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023

Indicator	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	30.06.2023
Numărul conexiunilor de acces la internet de mare viteză (mii)	4.188	4.392	4.788	5.264	5.713	5.891
Rata de creștere	-	5%	14%	26%	36%	41%
Numărul conexiunilor de acces la internet de mare viteză din zona A2 (mii)	3.580	-	-	-	-	4.593
Rata de creștere (zona A2)	-	-	-	-	-	28%

Sursa: ANCOM, pe baza datelor raportate de furnizori

După cum a fost explicat în secțiunea 2.3.3. referitoare la analiza la nivel geografic a ofertelor și strategiilor de preț practicate de furnizorii de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, operatorii din România au încercat, în mod continuu, să-și îmbunătățească ofertele atât de retenție/fidelizare, cât și de atragere a unor clienți noi, ceea ce denotă că piața aferentă acestei zone este dinamică, concurențială, fiecare dintre furnizori încercând să găsească soluțiile necesare pentru a-și păstra clienții sau a câștiga unii noi. Prin urmare, este improbabilă orice acțiune de implementare a unei politici de piață coordonate în situația analizată.

De asemenea, analiza realizată de Autoritate mai arată că nu există motivație economică pentru oricare 2 operatori prezenți în tandem în zona A2, cu cote de piață mari și apropiate sau chiar egale, pentru limitarea furnizării de servicii, în vederea creșterii tarifelor. Gradul de eterogenitate a serviciilor pe piața din România s-a dovedit a fi considerabil, iar structura pieței de natură a nu conduce la un comportament concertat al furnizorilor activi pe piața relevantă identificată. În plus, după cum este prevăzut și în Orientările Comisiei privind analiza pieței și evaluarea puterii semnificative pe piață¹⁵², nu este suficient ca fiecare membru potențial dominant al oligopolului să fie conștient că un comportament interdependent pe piață este profitabil pentru toți membrii, ci trebuie să aibă, de asemenea, un mijloc de a afla dacă ceilalți operatori adoptă aceeași strategie și dacă o mențin. Prin urmare, trebuie să existe suficientă transparență pe piață pentru ca toți membrii oligopolului dominant să cunoască, în mod suficient de precis și rapid, modul în care evoluează comportamentul pe piață al celorlalți membri.

În cele 389 de localități din zona A2 cu cel puțin 2 furnizori, cu cote de piață (la jumătatea anului 2023) de cel puțin 50%, în care DIGI Romania S.A. este lider sau prezent împreună cu alt operator cu cote egale, următorul/celălalt operator era fie Orange Romania S.A. în 161, fie Vodafone Romania S.A. în 164 ori un alt furnizor de dimensiune mai mică, în 64 de localități. În cele 118 localități din zona A2 în care Orange Romania S.A. este lider sau prezent împreună cu alt operator de dimensiuni reduse, ambii operatori deținând cote de piață de 50%, următorul său ori operatorul prezent era fie DIGI Romania S.A. în 107 localități, fie Vodafone Romania S.A. în 4 localități, fie alt furnizor de dimensiune mai mică în 7 localități, în timp ce în cele 115 localități din zona A2 considerate în care Vodafone Romania S.A. este lider de piață, principalii concurenți erau DIGI Romania S.A. în 113 localități și Orange Romania S.A. în 2 localități. Cât privește cele 46 de localități din zona A2 cu furnizori de mărimi mici care sunt lideri de piață, în 43 dintre acestea următorul era DIGI Romania S.A., în restul de 3 localități furnizorul lider fiind prezent împreună cu Orange Romania S.A.. În condițiile în care principala trăsătură distinctivă între serviciile de pe piață este viteza de transmisie, se poate observa că serviciile furnizate de către operatorii analizați se disting printr-o gamă variată de viteze de transmisie – DIGI Romania S.A. între 100 Mbps și 10 Gbps, Orange Romania S.A. între 100 Mbps și peste 2 Gbps, Vodafone Romania S.A. cu 50 Mbps, în timp ce furnizorii de mărimi mai

¹⁵² A se vedea în acest sens paragraful 67 din Orientările Comisiei.

mici oferă, de regulă, viteze de 100 Mbps¹⁵³. De asemenea, furnizarea, de către anumiți furnizori (de regulă cei de mărimi mari), de pachete de servicii, care includ acces la internet fix de mare viteză, telefonie și/sau retransmisie a programelor audiovizuale și/sau telefonie la puncte mobile reprezintă un alt element important de diferențiere a ofertelor.

Din punctul de vedere al tarifelor, nivelul acestora susține atât existența unui grad mare de eterogenitate a serviciilor de acces la internet de mare viteză la puncte fixe pe piața relevantă analizată, cât și lipsa existenței unui mecanism de sancționare viabil în condițiile în care vreun operator deviază de la comportamentul coordonat. Astfel, tarifele variază de la un furnizor la altul în funcție de viteza de transmisie oferită, după cum a fost prezentat în tabelul II.6.. În plus, faptul că DIGI Romania S.A. practică tarifele cele mai scăzute, constante, oferind vitezele cele mai mari, întărește concluzia conform căreia operatorii considerați nu au practicat o politică concertată de maximizare a beneficiilor pe piață, prin coordonarea/alinierea comportamentelor într-un mod anticoncurențial. Tarifele de pe piața cu amănuntul din România se numără printre cele mai scăzute din Uniunea Europeană (a se vedea secțiunea 1.3.3.), furnizorii oferind servicii la viteze de transmisie superioare, la niveluri similare de preț sau puțin mai mari, ori oferte promoționale foarte avantajoase pentru atragerea de clienți noi, aceste practici fiind coroborate cu creșterea continuă a cererii pe piață, iar nu cu scăderea acesteia.

Așadar, nu numai că nu a fost identificată o aliniere a potențialelor comportamente anticoncurențiale pe piață în cazul furnizorilor din localitățile aferente zonei A2, dar nu a fost observată nici îndeplinirea condiției de viabilitate a unei astfel de practici.

În concluzie, ANCOM consideră că nici primii doi, nici oricare 2 operatori activi pe piața serviciilor de acces la internet de mare viteză din zona A2, aferentă unui număr de 4.698 localități, nu prezintă motivația, respectiv capacitatea de coordonare, necesare pentru identificarea unei situații de dominanță colectivă.

Cel de-al treilea element analizat de către Autoritate ține de existența puterii de contracarare a politicii comune a furnizorilor implicați. Pentru a putea dovedi existența puterii semnificative colective este necesar, în plus, ca acțiunile viitoare ce ar putea apărea din partea concurenților sau a utilizatorilor finali să nu poată prejudicia/periclita rezultatele înțelegerii comune. Astfel, rezultatele înțelegerii comune ar putea fi puse în pericol dacă, în urma creșterii tarifelor și a reducerii furnizării de servicii, alți furnizori ar putea oferi aceleași servicii, la tarife competitive. Existența unor concurenți și/sau potențial nou-intrați pe piață limitează, în general, manifestarea unui comportament coordonat, în special în cazul unor furnizori care pot adopta strategii imprevizibile. Operatorii lideri de piață atât din zona A2, în ansamblu, cât și la nivelul localităților componente, cu cel puțin 2 furnizori, cu cote de piață de cel puțin 50% – DIGI Romania S.A., Orange Romania S.A., Vodafone Romania S.A., respectiv operatorii de mărimi de piață mai reduse se confruntă, pe de o parte, cu un număr important de concurenți¹⁵⁴ și, pe de altă parte, cu concurență potențială semnificativă din partea principalilor operatori potențiali aflați în proximitate.

Prin urmare, ANCOM consideră că nu există indicii pentru a aprecia că o înțelegere tacită între principalii 2 operatori cu cote de piață importante la nivelul pieței relevante a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe din zona A2 sau la nivelul oricărei localități din zona A2 să poată fi implementată, fără să existe riscul afectării acestui comportament de către concurenți sau utilizatorii finali.

Așadar, pe baza elementelor analizate, a rezultat că piața cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe corespunzătoare zonei A2 nu este caracterizată de existența unei puteri semnificative colective. Nu există dovezi, cel puțin în acest stadiu de dezvoltare a pieței, pentru a concluziona că oricare 2 furnizori, atât din zona A2 analizată în ansamblu, cât și din

¹⁵³ A se vedea și tabelul II.6. din secțiunea 2.2.3.;

¹⁵⁴ În 433 de localități există cel puțin 4 furnizori.

localitățile componente, dețin putere semnificativă colectivă în ceea ce privește furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet fix de mare viteză din România.

b) Piața serviciilor de acces la internet de mare viteză, aferentă unui număr de 7 localități (zona B2)¹⁵⁵

Numărul mare și variat de furnizori (6 furnizori), precum și valorile cotelor de piață reprezintă indicii ale faptului că nu există putere de piață semnificativă colectivă pe piața relevantă determinată de zona B2. Cu cât numărul de furnizori la nivelul unei anumite piețe este mai ridicat, cu atât este mai puțin probabil să existe o coordonare între aceștia, gradul de concentrare a pieței scăzând implicit odată cu creșterea numărului de furnizori, iar alinierea comportamentelor de piață între un număr mai mare de furnizori fiind considerată dificil de realizat.

De asemenea, caracteristicile pieței relevante a serviciilor de acces la internet de mare viteză din zona B2 nu sunt de natură a favoriza o coordonare tacită între primele două societăți din punctul de vedere al importanței deținute pe piață, reflectate prin cotele de piață înregistrate în zonele respective.

La nivel structural, datele prelucrate arată că în 6 localități sunt prezenți câte 2 furnizori (dintre Orange Romania S.A., TCS Media Power Network S.R.L., TV Net Star 2018 S.R.L., Vodafone Romania S.A.), în timp ce într-o localitate furniza servicii un număr de 3 furnizori (Combridge S.R.L., Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A.). Astfel, în cazul localităților din zona B2 în care s-ar putea manifesta puterea de piață colectivă, în cele cu 2 furnizori (6 localități), cotele de piață ale principalilor operatori (liderul de piață și următorul său) erau semnificativ diferite, la o distanță competitivă importantă. De asemenea, cele 6 localități sunt localități cu un potențial al cererii de servicii redus, înregistrând, în medie, 221 de gospodării și, respectiv, 561 de locuitori. Așadar, în aceste localități, perspectivele în ceea ce privește adoptarea unui potențial comportament coordonat, anticoncurențial, pe piață, sunt limitate, furnizorii prezenți fiind supuși inclusiv presiunilor concurențiale din partea cel puțin a unui alt furnizor potențial (a se vedea și analiza competitivă realizată la identificarea piețelor geografice relevante ale produsului, în capitolul 2.3.5.). În ceea ce privește localitatea cu 3 furnizori, aceasta era situată în mediul urban, era acoperită de rețelele de mare viteză ale Combridge S.R.L., Orange Romania S.A. și, respectiv, Vodafone Romania S.A.. Liderul de piață era Vodafone Romania S.A. cu o cotă de piață de $\approx 50\%$, iar furnizorul - următor Orange Romania S.A., cu o cotă de piață de $\approx 30\%$, distanța competitivă dintre cei 2 operatori fiind de ≈ 20 puncte procentuale. Ceilalți doi furnizori aveau cote de piață neglijabile. Având în vedere existența concurenței potențiale în această localitate, faptul că piața locală nu este încă saturată (existau un număr de 5.874 conexiuni, la data de 30.06.2023, la o populație de 16.825 locuitori, respectiv, 7.058 gospodării), precum și conduita de piață a primilor 2 furnizori din punctul de vedere al ofertelor/tarifelor – ambii operatori au raportat, la mijlocul anului 2023, oferte promoționale¹⁵⁶ – ANCOM este de părere că nu există în prezent motivație economică pentru manifestarea unei conduite coordonate din partea Orange Romania S.A. și Vodafone Romania S.A. în respectiva localitate, aceștia concurând în mod efectiv, în beneficiul utilizatorilor finali.

Pe baza elementelor analizate, opinia ANCOM este că piața cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe corespunzătoare zonei B2 nu este caracterizată de existența unei puteri semnificative colective. Nu există dovezi, cel puțin în acest stadiu de dezvoltare a pieței, pentru a concluziona că oricare 2 furnizori din zona B2 analizată dețin putere semnificativă

¹⁵⁵ Date actualizate în mod corespunzător zonei B2 determinate conform punctului 2.3.5.2.;

¹⁵⁶ În localitatea Orăștie, atât Orange Romania S.A., cât și Vodafone Romania S.A. ofereau pachete de servicii care includeau serviciul de acces la internet de mare viteză la puncte fixe, la tarife promoționale, după cum urmează: pachet de internet fix (la viteze între 100 Mbps și 1 Gbps) și voce mobilă la tarife care variau între 10 și 25 lei în cazul Orange, respectiv servicii de televiziune (TV Start), conținut (Sport) și internet fix (Net 300) la tariful de 6,75 EUR (aproximativ 34 lei).

colectivă în ceea ce privește furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet fix de mare viteză din România.

2.4.4. Concluzii

Opinia Autorității cu privire la analiza situației concurențiale pe piețele cu amănuntul ale serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe este următoarea:

1. DIGI Romania S.A. deține putere semnificativă pe piața cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe aferentă unui număr de 5.894 de localități (zona A1), fiind necesară analizarea pieței de gros corespunzătoare.

2. Piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, aferente zonelor B1, A2 și, respectiv, B2 sunt concurențiale.

Capitolul III

Piața de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe

3.1. Serviciile de acces la infrastructura fizică

Conform Recomandării CE, atunci când definesc piețele de gros relevante care ar putea face obiectul unei reglementări *ex ante*, autoritățile naționale de reglementare ar trebui să înceapă prin a analiza piața care se află cel mai în amonte față de piața cu amănuntul pe care au fost identificate probleme concurențiale. Autoritățile naționale de reglementare ar trebui să efectueze o analiză a piețelor situate în aval față de o intrare în amonte reglementată, pentru a determina dacă acestea ar fi efectiv concurențiale în prezența unei reglementări în amonte, în mod succesiv, până când se ajunge la piața (piețele) cu amănuntul. În cazul în care există o infrastructură fizică și aceasta este reutilizabilă, accesul efectiv la o astfel de infrastructură poate facilita dezvoltarea rețelelor de foarte mare capacitate, încurajându-se concurența bazată pe infrastructuri, în beneficiul utilizatorilor finali.

Din aceste motive, Comisia a luat în considerare oportunitatea includerii în Recomandare a unei piețe separate pentru accesul la infrastructura fizică, considerând, astfel, printre alte aspecte, și faptul că serviciile de acces la infrastructura fizică nu sunt substituibile cu serviciile de acces la bucla locală la puncte fixe. Pe de altă parte, întrucât, la data realizării analizei, au existat diferențe semnificative, la nivelul statelor membre, în ceea ce privește topologia rețelelor, disponibilitatea conductelor omniprezente și nivelul cererii de acces la canalizație și stâlpi, Comisia a concluzionat că nu se poate identifica o piață relevantă separată pentru accesul la infrastructura fizică la nivelul Uniunii Europene și, prin urmare, aceasta nu ar trebui inclusă în lista piețelor care pot face obiectul reglementării *ex ante*. De asemenea, în Recomandarea Comisiei Europene, se precizează faptul că, chiar dacă nu se identifică o piață relevantă pentru aceste servicii, există alte instrumente de reglementare, cum ar fi articolul 72 din CECE¹⁵⁷, care le permite autorităților naționale de reglementare să impună accesul la activele de inginerie civilă ca măsură corectivă de sine stătătoare pe orice piață angro relevantă. Practic, dacă este proporțională și suficientă pentru a promova concurența în beneficiul utilizatorilor finali, în urma luării în considerare a analizei realizate de Autoritate pe piața relevantă/piețele relevante, o astfel de obligație de a furniza acces la activele de inginerie civilă poate fi justificată indiferent dacă infrastructura fizică la care se acordă accesul face parte sau nu din piața relevantă reglementată/piețele relevante reglementate și ar trebui să fie luată în considerare de către autoritățile naționale de reglementare înainte ca alte obligații de acces să fie impuse în aval.

Astfel, în contextul pieței de acces local la puncte fixe, trebuie menționat că, pentru a-și extinde rețelele de fibră optică până la nivelul cabinetelor stradale (FTTC/FTTN) sau chiar și mai aproape, până la punctul de prezență al utilizatorilor finali (FTTP¹⁵⁸), potențialii clienți - beneficiari de acces la bucla locală pot avea nevoie de servicii de acces la canalizația existentă, respectiv la stâlpii deținută de operatorii de rețele de comunicații electronice, pentru dezvoltarea/extinderea propriilor rețele de fibră optică. Prin urmare, accesul la infrastructura fizică corespunzătoare furnizării accesului la bucla locală reprezintă un serviciu de gros esențial, fără de care nu se pot comercializa mai departe servicii de acces la internet utilizatorilor finali.

Cu privire la situația serviciilor de acces la infrastructura fizică, este important de subliniat faptul că din ce în ce mai multe autorități publice locale, în special din zonele urbane mari, au început să implementeze diverse proiecte de instalare în subteran a elementelor rețelelor de comunicații electronice. Aceste proiecte, realizate cu sprijinul sau participarea autorităților publice locale sau

¹⁵⁷ Prevederile art. 72 din CECE sunt transpuse în legislația națională prin cele ale art. 108¹ din OUG 111/2011 privind comunicațiile electronice, cu completările și modificările ulterioare;

¹⁵⁸ Fiber to the Premises: FTTB+FTTH.

finanțate, total sau parțial, din fonduri publice intră sub incidența prevederilor Legii nr. 159/2016 privind regimul infrastructurii fizice a rețelelor de comunicații electronice, precum și pentru stabilirea unor măsuri pentru reducerea costului instalării acestora, drept pentru care furnizorii de rețele publice de comunicații electronice beneficiază de acces deschis la aceste infrastructuri, în condiții tehnice și economice aprobate sau, după caz, impuse de ANCOM, în condițiile aceluiași act normativ. Până în prezent, ANCOM a aprobat sau, după caz, a impus condițiile tehnice și economice în care se realizează accesul la infrastructura fizică destinată să găzduiască rețele de comunicații electronice dezvoltată prin proiecte implementate la nivelul localităților București (proiectul „Netcity”)¹⁵⁹, Timișoara¹⁶⁰, Sibiu¹⁶¹, Târgu Mureș¹⁶², Ghironda¹⁶³, Oradea¹⁶⁴, Galați¹⁶⁵, Buzău¹⁶⁶ și Reghin¹⁶⁷. În prezent, Autoritatea este în proces de analiză a condițiilor tehnice și economice de acces la canalizația subterană destinată instalării de rețele publice de comunicații electronice în municipiul Zalău. De asemenea, mai există o serie de localități vizate de proiecte similare, astfel încât se poate aprecia că, în România, accesul la rețeaua de canalizație și instalarea rețelelor de comunicații electronice se pot realiza, în general, în termene rezonabile.

În plus, trebuie menționată existența unor proiecte complementare, care converg către același obiectiv - accesibilitate ridicată la infrastructura fizică, ca de exemplu proiectul aferent schemei de ajutor de stat pentru implementarea Planului Național de Redresare și Reziliență 2022, Pilonul II „Transformare digitală”, Componenta 7 „Transformarea digitală”, Operațiunea B „Conectivitate digitală”, Investiția I11 „Implementarea unei scheme de sprijinire a utilizării serviciilor de comunicații prin diferite tipuri de instrumente pentru beneficiari, cu accent pe zonele albe”¹⁶⁸.

Din punct de vedere al situației pieței serviciilor de acces la infrastructura fizică din România, respectiv, al disponibilității, pe baze comerciale, a acestor servicii (acces la canalizație, respectiv la stâlpi) relevante pentru piața analizată, Autoritatea a constatat că majoritatea operatorilor principali de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe dețin, în mare măsură, propria infrastructură de canalizație, care poate fi și este deja folosită, în anumite condiții, și de către alți operatori pentru dezvoltarea propriilor rețele de acces în bandă largă.

Orange Romania S.A. (care în prezent include și furnizorul fost monopolist) deține cea mai mare infrastructură de canalizație cu acoperire la nivel național, totalizând peste 38 km (38% în mediul urban și 62% în mediul rural), în 8.277 localități din România (69% dintre localitățile acoperite cu servicii de bandă largă). Din cei aproximativ 38 km de canalizație, 23 km (23%) prezintă un grad de ocupare de sub 50%, fapt ce denotă că ar mai exista disponibilitate pentru instalarea cablurilor altor operatori în canalizația deținută de Orange. În ceea ce-l privește pe cel mai important furnizor de servicii de acces la internet din România, DIGI Romania S.A., acesta avea dezvoltată o infrastructură de canalizație de amploare inferioară celei deținute de Orange, cu 38 km de canalizație, din care 38 km cu grad de ocupare de sub 50%. Infrastructura de canalizație a DIGI Romania S.A.

¹⁵⁹ Decizia președintelui ANCOM nr. 40/2019 - https://www.ancom.ro/uploads/links_files/Decizie_Netcity.pdf;

¹⁶⁰ Decizia președintelui ANCOM nr. 1051/2017 - https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Decizie_2017_10511516710232.pdf;

¹⁶¹ Decizia președintelui ANCOM nr. 862/2019;

https://www.ancom.ro/uploads/links_files/Decizie_ANCOM_aprobare_conditii_mun_Sibiu_2019_cu_anexe.pdf;

¹⁶² Decizia președintelui ANCOM nr. 554/2020 - https://www.ancom.ro/downloadFile/url/Decizia_nr.pdf;

¹⁶³ Decizia președintelui ANCOM nr. 1215/2020 - https://www.ancom.ro/downloadFile/url/Decizie-1215-2020-aprobare-conditii-acces-Ghironda-pdf-site_ANCOM.pdf;

¹⁶⁴ Decizia președintelui ANCOM nr. 785/2018 - https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Decizie_785_20181537510383.pdf;

¹⁶⁵ Decizia ANCOM nr. 759/2024 - https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Decizia_aNCOM_759_noiembrie_20241732794611.pdf;

¹⁶⁶ Decizia ANCOM nr. 168/2025;

https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Decizie_aNCOM_nr_168_2025_conditii_acces_Buzau1745934169.pdf;

¹⁶⁷ Decizia ANCOM nr. 196/2025 https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Decizia_aNCOM_196_20251747920830.pdf;

¹⁶⁸ Decizia ANCOM nr. 179/2024 - https://www.ancom.ro/uploads/links_files/Decizie_ANCOM_179_2024.pdf.

este prezentă în 72 de localități. Ambii operatori furnizează servicii de acces la propria infrastructură de canalizație pe baze comerciale. De exemplu, la data de 30.06.2023, Orange Romania Communications S.A. (actual Orange Romania S.A.) avea încheiate contracte pentru astfel de servicii de acces cu €, €, €, € și €, la tarife lunare variind între € și € euro/km de microconductă, cu o taxă de instalare inițială de € euro/km de microconductă, respectiv € euro/100m de conductă lunar. Județele în care erau furnizate servicii de acces la infrastructura de canalizație pe baze comerciale erau dispuse în toate zonele de dezvoltare ale țării – județele €, într-un total de 43 de localități. În același timp, DIGI Romania S.A. furniza, pe baze comerciale, servicii de acces la propria infrastructură de canalizație către €, la tarifele prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. III.1. – Tarife pentru diferite elemente asociate infrastructurii de canalizație oferite pe baze comerciale de către DIGI Romania S.A., conform informațiilor disponibile la data de 30.06.2023¹⁶⁹

Nr. crt.	Elemente facilități asociate	Tarif (lunar, fără TVA)	Unitate relevantă
1	Închiriere microtub magistrală cu diametrul exterior 14mm	€	100 m
2	Închiriere microtub canalizație de acces pentru clădiri rezidențiale blocuri sau case multifamiliale cu diametru 12/8mm si/sau 14/10mm exterior/interior	€	Buc
3	Închiriere Microtub Canalizație de Acces la Clădiri Rezidențiale -Case unifamiliale- cu diametru 12/8mm si/sau 14/10 mm exterior/interior	€	Buc
3	Închiriere spațiu cămin/cameretă	€	0,014 m ³
4	Asistență tehnică (per locație)	€	1 h
5	Acces urgență	€	1 h

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață

De asemenea, în municipiul Oradea (județul Bihor) DIGI Romania S.A. a construit canalizație subterană cu participarea și sprijinul acordat de către Municipiul Oradea la implementarea proiectului, iar accesul se realizează în baza condițiilor tehnice și economice (inclusiv tarifele) reglementate de ANCOM, prin Decizia președintelui ANCOM nr. 785/2018¹⁷⁰. Astfel, DIGI Romania S.A. are obligația să perceapă pentru serviciile de acces la infrastructură, reglementate prin această decizie, următoarele tarife maxime:

- a) 84,1 euro/km/lună pentru serviciul de închiriere tubetă magistrală FO;
- b) 1 euro/buc/lună pentru serviciul de închiriere bransament;
- c) 2,56 euro/0,014mc/lună pentru serviciul de închiriere spațiu cameră/cameretă;
- d) 13 euro/oră/locație pentru serviciul de asistență tehnică.

În acest context, este important de menționat că furnizarea de servicii de acces la infrastructura fizică subterană în condiții reglementate (la tarife orientate în funcție de costuri) nu a condus în mod automat la stimularea cererii de astfel de servicii și la îmbunătățirea condițiilor concurențiale pe piața de servicii de acces la internet de mare viteză din municipiul Oradea, unde, deși sunt prezenți mai mult de 3 furnizori, gradul de suprapunere a rețelelor de acces în bandă largă este de sub 30%.

În ceea ce privește infrastructura de stâlpi deținută de principalii operatori de rețele de comunicații electronice la nivel național, Orange Romania S.A. are cea mai dezvoltată rețea de stâlpi,

¹⁶⁹ Tarifele sunt valabile și la data publicării documentului actual;

¹⁷⁰ Pentru stabilirea și impunerea condițiilor tehnice și economice în care se realizează accesul la infrastructura fizică realizată de către societatea „RCS&RDS” S.A. în baza contractului de concesiune nr. 1494/20.08.2014, încheiat cu municipiul Oradea.

totalizând un număr de X, la nivel național. Un procent de X% dintre aceștia sunt închiriați către un număr de X operatori, printre care X și X, la un tarif de X euro/lună per stâlp. Majoritatea stâlpilor închiriați de la Orange Romania S.A. sunt folosiți de către X. De asemenea, DIGI Romania S.A. deține un număr de X de stâlpi în proprietate, în X localități din județele X, oferind pe baze comerciale accesul la aceștia către X, la un tarif lunar de X euro/lună per stâlp.

Analizând datele prezentate, se poate observa, pe de o parte, că atât Orange Romania S.A., cât și DIGI Romania S.A. practică tarife comparabile pentru accesul la infrastructura de canalizație (de exemplu, X euro/100m de microconductă în cazul furnizorului fost monopolist și X euro/100m de microtub în cazul furnizorului lider de piață), respectiv pentru închirierea stâlpilor proprii, precum și faptul că ambele societăți (își) furnizează atât una alteia, cât și altor furnizori, în mod nediscriminatoriu, pe baze comerciale, astfel de servicii de acces la infrastructura fizică, în zone diferite.

Alți operatori prezenți la nivel local, regional sau chiar național utilizează preponderent rețele aeriene, atât pe bază de suporturi proprii, cât și folosind stâlpii operatorilor de rețea care asigură distribuția energiei electrice, ai Orange Romania S.A. (acolo unde aceștia sunt disponibili) sau ai operatorilor de rețea care furnizează servicii publice de transport local. În fapt, unul dintre motivele principale care a determinat concurența ridicată pe bază de infrastructuri pe piața de comunicații electronice din România a fost dezvoltarea rețelelor aeriene ca alternativă la infrastructura Telekom Romania Communications S.A., la momentul respectiv.

Prin urmare, având în vedere aspectele prezentate, în mod particular circumstanțele naționale, ANCOM consideră că nu se justifică identificarea, în prezent, a unei piețe separate pentru accesul la infrastructura fizică din România.

În cazul apariției unor probleme concurențiale, cum ar fi refuzul nejustificat de a acorda accesul în anumite zone ori impunerea unor clauze cu efect similar ce ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei concurențe durabile pe piață, respectiv la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali, ANCOM poate evalua posibilitatea utilizării prevederilor articolului 72 din CECE, transpus în legislația națională prin art. 108¹ din OUG 111/2011. Adicional, în contextul remediilor pe care cadrul actual le permite, trebuie reamintit că prin Legea nr. 159/2016 a fost instituit un mecanism ce asigură accesul unui furnizor de rețele de comunicații electronice la infrastructura fizică a operatorilor de rețea, fiind reglementate condiții și proceduri menite să asigure accesul în condiții obiective, transparente, proporționale și nediscriminatorii. Mai mult, așa cum am prezentat în cadrul capitolului I, ANCOM a adoptat Decizia nr. 156/2022 privind stabilirea tarifelor orientative pentru accesul la stâlpii operatorilor de rețea, precum și decizia privind stabilirea tarifelor orientative de acces la unele infrastructuri fizice rutiere.

3.2. Privire de ansamblu asupra situației în ceea ce privește reglementarea pieței serviciilor de acces local la puncte fixe

Așa cum a fost prezentat în capitolul I, în prezent, piața serviciilor de acces local la puncte fixe nu este reglementată în România, ca urmare a analizei de piață realizate de Autoritate în anul 2015. ANCOM a concluzionat la acea dată că, pe piața relevantă identificată¹⁷¹, societatea Telekom Romania

¹⁷¹ "Piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură, care cuprinde serviciile de acces, total sau partajat, la bucla sau subbucla locală din cupru la nivelul repartitoarelor principale sau al repartitoarelor intermediare, inclusiv la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale ori al clădirilor până la care este instalată fibră optică, atunci când segmentul terminal este constituit din fire metalice de cupru sau cablu UTP/FTP, precum și la bucla locală din fibră optică (variante punct-la-punct și, respectiv, varianta punct-la-multipunct, în cazul în care sunt oferite servicii virtuale de acces la nivel local - servicii de tip „VULA”), inclusiv serviciile de acces la bucla sau subbucla locală furnizate pentru propria activitate.”;

A se vedea și documentul „Referat de aprobare la măsurile ANCOM de identificare, analiză și reglementare a piețelor relevante corespunzătoare serviciilor de acces la elemente de infrastructură și serviciilor de acces în bandă largă” disponibil la: https://www.ancom.ro/uploads/forms_files/Referat_de_aprobare_piața_acces_infrastructura1451993633.pdf.

Communications S.A. nu mai deține putere semnificativă de piață, măsurile de reglementare *ex ante* impuse anterior acestei societăți¹⁷² fiind retrase.

Cea mai recentă analiză de piață în ceea ce privește serviciile de acces local la puncte fixe a fost realizată de ANCOM în anul 2020. La fel ca în prezent, punctul de plecare al analizei a fost evaluarea situației concurențiale pe piața cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe. Dat fiind că, în conformitate cu prevederile Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, „[...] Obligațiile de la nivelul angro ar trebui să fie impuse atunci când una sau mai multe piețe cu amănuntul nu au perspective de a deveni cu adevărat concurențiale în absența acestor obligații. [...]”¹⁷³, precum și faptul că, în situația în care piețele cu amănuntul din aval sunt considerate concurențiale, reglementarea la nivel de gros nu este necesară, urmând ca obligațiile specifice în vigoare să fie retrase (în cazul în care acestea există), ANCOM nu a impus obligații *ex ante* pe niciuna dintre piețele de gros situate în amonte față de piața cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe.

În ceea ce privește demersul curent, ANCOM analizează piața de gros corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe, pornind de la piața cu amănuntul corespunzătoare, definită și determinată în capitolul II ca fiind neconcurențială, și anume *piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză (corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet la viteze de cel puțin 100 Mbps (de mare viteză), furnizate utilizatorilor finali – persoane fizice și utilizatorilor finali - persoane juridice, prin intermediul rețelelor de fibră optică de tipul FTTH/FTTB și VDSL, respectiv prin intermediul rețelelor de cablu)*, în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă zonei A1¹⁷⁴.

3.3. Identificarea pieței relevante de gros a produsului corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe

Dezvoltări tehnologice cu impact asupra analizei pieței de gros

Principală caracteristică a rețelelor de acces local la puncte fixe din România este faptul că acestea sunt bazate într-o proporție extrem de mare pe infrastructură de fibră optică (95% dintre gospodăriile din România erau acoperite la mijlocul anului 2023 cu rețele FTTP, România situându-se pe locul al treilea la nivelul UE în ceea ce privește rata de penetrare la nivel de gospodărie a conexiunilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe cu o viteză de transmisie de cel puțin 100 Mbps), după cum a fost detaliat în capitolele precedente.

În România, rețelele de fibră optică utilizate pentru furnizarea serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe sunt, de regulă, de tip PON (passive optical networks), cu arhitectură de tip punct-la-multipunct (P2MP, în cele ce urmează). Rețelele de fibră optică de tip AON (active optical networks) pe baza unei arhitecturi de tip punct-la-punct¹⁷⁵ (P2P, în

¹⁷² Obligațiile impuse au fost următoarele: acces necondiționat la bucla sau subbucla locală, nediscriminare, transparență, control al tarifelor, inclusiv de fundamentare a acestora în funcție de cost (pe baza unui model de calculație a costurilor dezvoltat de Autoritate), respectiv obligația de evidență contabilă separată. Tarifele maxime care puteau fi percepute de furnizorul cu putere semnificativă pentru accesul total la bucla locală erau de 6,02 euro/lună per buclă, în timp ce tarifele maxime pentru accesul partajat la bucla sau subbucla locală erau de 1,11 euro/lună per unitate (buclă/sub-buclă locală);

¹⁷³ Considerentele 29, 168 și 169;

¹⁷⁴ Ținând cont de faptul că problemele concurențiale identificate au fost la nivelul zonei A1 (piața geografică A1), conform considerentului (24) din Recomandarea privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, analiza ANCOM realizată pe piața de gros are în vedere remedierea problemelor concurențiale identificate la nivelul pieței corespunzătoare cu amănuntul;

¹⁷⁵ Rețele de fibră optică active - AON (active optical network) prezintă, de regulă, arhitectură de tip punct-la-punct, fiecare utilizator final fiind conectat cu un cablu de fibră optică dedicat. Gestionarea semnalului și rutarea se realizează cu ajutorul echipamentelor active cum ar fi routerele sau switch aggregators, putându-se asigura parametri de calitate ridicați, astfel de rețele fiind, în general, utilizate pentru furnizarea serviciilor de acces de calitate superioară. Rețelele active de fibră optică pot fi proiectate și sub formă inelară/de stea sau de tip mesh.

continuare) sunt, de obicei, utilizate pentru furnizarea serviciilor de calitate superioară (de exemplu, servicii de acces garantat la internet, servicii de linii închiriate), datorită lărimii de bandă mai mari, latenței mai mici și a securității sporite, avantaje ce implică costuri mai mari decât în cazul arhitecturii PON.

Din punct de vedere al modului de transmitere a semnalului la utilizatorii finali, în timp ce în cazul arhitecturilor de tip P2MP semnalul este împărțit între mai mulți utilizatori cu ajutorul splitterelor optice, în cazul arhitecturilor P2P semnalul este transmis în mod complet/direct, printr-o fibră optică dedicată, de la punctul de prezență al operatorului până la clădirea/sediul utilizatorului final. Într-o rețea de fibră optică de tip FTTH, la fiecare client este montat un terminal de rețea de fibră optică ONT, toate dispozitivele ONT fiind operate de un dispozitiv central denumit terminal de linie optică (OLT), situat de obicei în punctul de prezență (local) al furnizorului de servicii sau în centrul de date, care gestionează întreaga rețea PON.

Cei mai importanți operatori de rețele de fibră optică din România sunt DIGI Romania S.A., Orange Romania S.A. și, respectiv, Nextgen Communications S.R.L. (care face parte din grupul Orange). Societatea DIGI Romania S.A. este principalul furnizor de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă, folosind o rețea de tip PON, care conectează P2MP utilizatorii finali. În ceea ce privește standardul tehnologic folosit, rețeaua de acces a DIGI Romania S.A. este, în principal, de tip Gigabit PON (GPON)¹⁷⁶, un alt standard folosit fiind Ethernet PON (EPON)¹⁷⁷, într-un număr de < localități din < județe ale țării (<). În marile aglomerări urbane, cum ar fi municipiul București sau municipiul Oradea, societatea DIGI operează și rețele de tipul XGS-PON, care permit furnizarea de servicii simetrice (cu viteze de încărcare și descărcare egale) la viteze de 10 Gbps. În mod similar, Orange Romania S.A. operează o rețea de fibră optică de tip GPON, în principal în configurație FTTH, care permite viteze maxime de până la ~ 2,5 Gbps download și, respectiv, 1,2 Gbps upload. Cât privește societatea Nextgen Communications S.R.L., aceasta operează o rețea de fibră optică PON (configurație FTTC/FTTN) și GPON (FTTH/FTTB).

Un alt aspect important de urmărit, în special prin prisma evoluțiilor tehnologice viitoare așteptate în piață, este posibilitatea utilizării rețelelor de cablu coaxial pentru furnizarea de servicii de acces local la puncte fixe prin intermediul acestora. Așa cum se menționează și în Nota explicativă care însoțește Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, odată cu tranziția către standardul DOCSIS 4.0, operatorul va avea posibilitatea de a gestiona întregul spectru al cablului coaxial într-un mod flexibil, putându-l partaja în scopul oferirii de servicii de acces virtual la rețeaua sa de cablu coaxial. Cu toate acestea, la momentul analizării situației din Europa, s-a considerat că implementarea unei astfel de tehnologii în orizontul de timp al aplicării acestei Recomandări este foarte puțin probabilă¹⁷⁸. În România, după cum a fost prezentat anterior, singurul operator care folosește la nivel național tehnologia DOCSIS pentru a furniza servicii de acces în bandă largă de mare viteză prin rețeaua sa de cablu coaxial este Vodafone Romania S.A.. Din punctul de vedere al avansului tehnologic, societatea utilizează în prezent preponderent tehnologia DOCSIS 3.0 și a implementat recent standardul DOCSIS 3.1 în anumite zone ale rețelei (aproximativ 35% din total), din informațiile furnizate ANCOM rezultând că nu există un plan concret de trecere la această tehnologie în toată rețeaua, în viitorul apropiat. Așadar, pe baza informațiilor analizate, în orizontul de timp al prezentei analize de piață, este extrem de puțin probabil ca tehnologia DOCSIS 4.0 să fie folosită în România pentru furnizarea de servicii de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză.

¹⁷⁶ Standardul ITU-T G.984 (GPON) permite viteze de 2,4 Gbit/s downstream și 1,2 Gbit/s upstream, cu multiplexare WDM downstream/upstream pe aceeași fibră optică;

¹⁷⁷ Ethernet PON este un standard PON dezvoltat de IEEE. Astfel, Ethernet 802.3, EPON 802.3ah specifică o rețea pasivă cu o autonomie de până la 20 km care utilizează WDM cu aceleași lungimi de unde optice precum GPON și permite viteze de 1,25 Gbit/s în ambele direcții;

¹⁷⁸ Nota explicativă la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pg. 48.

În ceea ce privește rețeaua de cupru, conform informațiilor transmise Autorității, Orange Romania S.A. previzionează că va înceta complet furnizarea de servicii pe rețeaua de cupru în anul 2024.

Din punct de vedere al investițiilor realizate de operatori în perioada analizată, societatea DIGI Romania S.A. a investit cel mai mult în rețele de mare capacitate, creșterea gradului de acoperire a localităților din România cu astfel de rețele, de la 91,4% la 99,0%, datorându-se acestui aspect. Datele culese de Autoritate arată că, în perioada 2018 – 2023, investițiile în rețelele fixe ale RCS & RDS S.A. au crescut cu 30%, în timp ce atât Orange Romania S.A., cât și Vodafone Romania S.A. au înregistrat scăderi ale indicatorilor corespunzători investițiilor în propriile rețele fixe, scăderea fiind semnificativă (de 30%) în cazul Vodafone Romania S.A.. Dacă se consideră investițiile în rețelele de comunicații electronice din România în ansamblu (atât în rețelele fixe, cât și în cele mobile), pentru aceeași perioadă de referință, RCS & RDS S.A. a înregistrat o creștere a investițiilor de 30%, Orange de 30%, iar Vodafone Romania S.A. o scădere de 30%. Concluzia este susținută și de Raportul BEREC privind calculul parametrilor costului mediu ponderat al capitalului (WACC), din anul 2024, nota de subsol 54, "Raportul dintre cheltuielile de capital și vânzări pentru 2023 variază de la 9,2% (Tele2) la 27,1% (DIGI Communication) pentru companiile din grupul de întreprinderi similare. Cheltuielile medii de capital raportate la vânzări pentru grupul de întreprinderi similare sunt de 17,2%."

Serviciile de acces local la puncte fixe

În mod tradițional, accesul local la puncte fixe la rețeaua unui operator de comunicații electronice presupune furnizarea serviciilor de acces la ultimul punct de concentrare din rețeaua acestuia (MDF sau OLT într-o rețea pasivă de fibră optică) cât mai aproape de utilizatorul final¹⁷⁹, acoperind, practic, segmentul de rețea dintre repartitorul principal ori elementul echivalent al acestuia în funcție de tipul de rețea și punctul terminal al rețelei. Din punctul de vedere al reglementării, istoric vorbind, accesul la segmentul de rețea dintre ultimul punct de concentrare/punct de prezență din rețeaua operatorului (POP) și utilizatorul final (bucula locală) a fost întotdeauna preferat unui tip de acces la rețea la nivel central întrucât accesul local dă posibilitatea beneficiarului de a fi independent față de furnizorul serviciilor de acces, asigurându-se, astfel, premisele ca acesta să poată să-și diferențieze serviciile furnizate utilizatorilor finali pe piața cu amănuntul de cele ale operatorului de la care achiziționează serviciile de acces la rețea, pe piața de gros (să furnizeze servicii de internet cu diverse profiluri, niveluri de calitate etc.). O astfel de abordare în reglementare este, în general, considerată a determina o concurență mai eficientă și reală pe piața cu amănuntul între operatorul care beneficiază de servicii de acces pe piața de gros și cel care oferă aceste servicii, amândoi concurând la nivel cu amănuntul, cu posibilitatea beneficiarului accesului de a depăși, din punct de vedere calitativ, serviciile oferite de operatorul de rețea¹⁸⁰. Este important de menționat că furnizorul care beneficiază de servicii de acces local la rețeaua unui alt operator trebuie să aibă propria rețea de comunicații electronice dezvoltată până la punctele de prezență ale operatorului furnizor de acces. Cu alte cuvinte, dacă rețeaua sa nu are o acoperire până la punctele la care se oferă accesul, acesta va avea nevoie de investiții suplimentare pentru a accesa cealaltă rețea la nivel local. O astfel de abordare de reglementare este de natură a motiva operatorii care nu au dezvoltată propria rețea de acces să înainteze pe scara investițiilor, dezvoltându-și rețelele din ce în ce mai aproape de utilizatorii finali. Alternativ, există și soluția închirierii unor segmente de „backhaul” pentru a ajunge în punctele de prezență ale operatorului de rețea.

Într-o rețea de fibră optică, accesul la bucla locală de fibră optică la nivelul ODF-ului sau OLT-ului, pentru a furniza servicii utilizatorilor finali, se poate realiza astfel:

¹⁷⁹ Conform Notei explicative la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pg. 45 - <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-updated-recommendation-relevant-markets>;

¹⁸⁰ Nota explicativă la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pg. 45.

- fizic, în configurația P2P, caz în care operatorul alternativ închiriază de la operatorul de rețea segmentul de fibră optică dintre ODF sau OLT, după caz, și terminalul de rețea de fibră optică (ONT/ONU), pe care îl va utiliza în mod exclusiv, putând stabili în mod independent serviciile de comunicații electronice pe care le va oferi abonaților; în acest caz, operatorul alternativ trebuie să aibă dezvoltată rețeaua până la punctul (de prezență local) unde se află ODF/OLT;

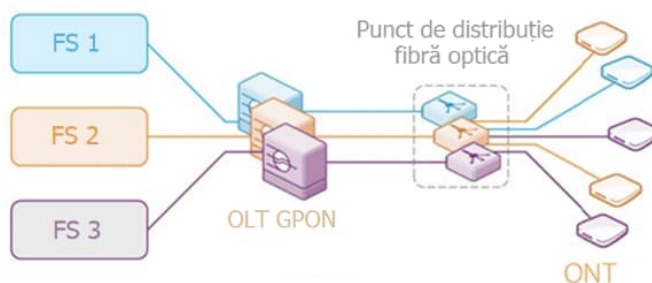
- fizic, în configurația P2MP, caz în care accesul operatorului alternativ este asigurat pe segmentul de regulă scurt (subbucla locală), dintre splitterul cel mai apropiat de utilizatorul final și ONT-urile corespunzătoare; pentru a ajunge la acesta, operatorul alternativ ar trebui să replice o bună parte din rețeaua de acces a operatorului de rețea;

- virtual (denumit, în continuare, VULA), în configurația P2MP, caz în care operatorul alternativ beneficiază de un canal virtual în rețea, între OLT sau ODF, după caz, și ONT/ONU peste fibra optică deținută de operatorul de rețea. Beneficiarul accesului este responsabil de transmisia datelor peste legătura virtuală, are acces la funcțiile de gestiune necesare pentru stabilirea caracteristicilor serviciilor furnizate utilizatorilor finali etc., însă nu controlează protocoalele de transmisie din rețea, tehnologia de transmisie fiind cea specifică operatorului rețelei de fibră optică. Este important de punctat că, din punct de vedere teoretic, în funcție de arhitectura exactă a rețelei analizate, acest punct de prezență unde poate fi furnizat accesul virtual poate fi situat și în amonte față de punctul din rețea în care se poate furniza accesul fizic la bucla locală la OLT sau ODF.

Categoriile de servicii de acces la bucla de fibră optică descrise mai sus sunt valabile atât pentru rețelele FTTH, cât și pentru rețelele de fibră optică dezvoltate în configurație FTTB, FTTC, FTTN, cu mențiunea că, în cazul celor din urmă, intervine un segment de rețea între ONU/ONT și utilizatorul final, segment ce poate fi constituit din variate infrastructuri, cum ar fi cablul de cupru, UTP/FTP, coaxial etc. Mai multe detalii în acest sens sunt incluse în secțiunea 3.3.2.

În cazul accesului fizic, pentru a furniza serviciul prin intermediul buclei locale de fibră optică, un furnizor trebuie să-și instaleze propriile echipamente în apropierea OLT/ODF-urilor operatorului de rețea care furnizează accesul. În acest sens, pe lângă serviciile de acces la bucla locală mai pot fi necesare și o serie de facilități asociate serviciului, precum serviciul de colocare sau serviciul de „backhaul”. Cu atât mai mult, în cazul accesului fizic în configurația P2MP, este necesară duplicarea unei părți a rețelei de acces a operatorului de rețea pentru a ajunge la splitterele de la nivelul punctului de distribuție/concentrare, unde se poate furniza serviciul, colocarea echipamentelor precum și interconectarea realizându-se la nivelul OLT. Această configurație crește însă costurile de implementare și face ca această modalitate de acces la bucla locală să nu fie atrăgătoare din punct de vedere economic, din cauza accesului la un număr limitat de ONT-uri (deci, practic, la un număr mic de clienți deserviți), având, totuși, avantajul evitării multiplicării cablurilor de fibră optică între punctul de distribuție și ONT.

Acces la bucla locală cu colocarea OLT-urilor într-o rețea GPON

Considerând accesul virtual, este necesară interconectarea echipamentelor furnizorului care oferă accesul la rețeaua sa cu cea a echipamentelor de rețea ale beneficiarului, precum și asigurarea

interoperabilității ONT/ONU-urilor în cazul instalării unor noi echipamente de terminare în locațiile clienților. Pentru configurațiile FTTB, FTTC, FTTN, va fi întotdeauna necesară instalarea echipamentelor terminale proprii la locația utilizatorilor finali, dacă utilizatorii finali schimbă serviciile de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză cu cele ale unui alt furnizor. În plus, în cazul utilizatorilor care își mențin furnizorul de servicii de acces, operatorul de rețea va avea nevoie de o conexiune separată între ONT/ONU și utilizatorii finali respectivi. În orice caz, accesul virtual trebuie să fie, din punct de vedere funcțional, echivalent cu accesul fizic, acest lucru însemnând în concret că: accesul (i) trebuie să fie local, (ii) să fie generic și să cuprindă o capacitate de transmisie prin intermediul căreia să poată fi furnizate orice fel de servicii într-un mod nerestricționat, (iii) trebuie să-i asigure beneficiarului îndeajuns de mult control asupra mediului de transmisie astfel încât acesta să poată fi capabil să inova și să diferențieze serviciile, exact cum se întâmplă în cazul accesului fizic¹⁸¹.

În general, conform teoriei din domeniu, în cazul PON, distanța maximă acceptată pentru transmiterea semnalului între OLT și ONT/ONU pentru care nu este necesară conversia optică-electrică-optică în scopul regenerării semnalului cu ajutorul unor echipamente active de tipul amplificatoarelor optice este de aproximativ 20 km.

Piața relevantă de gros corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe

Având în vedere definiția pieței relevante cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză, care include serviciile de acces asimetric la internet furnizate prin intermediul rețelelor de fibră optică de tipul FTTP (FTTH/FTTB+UTP/FTP) și VDSL, respectiv rețelelor de cablu (coaxial), precum și faptul că serviciile de acces prin intermediul FTTH sunt cele mai utilizate, punctul de plecare al analizei pe piața de gros îl reprezintă serviciile de acces la o rețea de fibră optică FTTH.

De asemenea, dat fiind că serviciile de acces la bucla locală de cupru nu mai sunt utilizate în România¹⁸², în timp ce rețeaua de cupru a Orange Romania S.A. este de așteptat să fie dezafectată în orizontul de timp al analizei de piață (până la sfârșitul anului 2023), analiza de substituibilitate între serviciile de acces local furnizate prin intermediul rețelei de cupru și cele pe fibră optică nu mai prezintă relevanță nici din punctul de vedere al constrângerilor directe.

Prin urmare, pe baza evoluțiilor din piață, în scopul delimitării granițelor relevante ale pieței produsului corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe, ANCOM a analizat următoarele aspecte:

1. Modalitățile de acces la bucla și, respectiv, la sub-bucla locală, în contextul rețelelor de fibră optică de tipul FTTH. Accesul virtual la bucla locală;
2. Dacă există o singură piață relevantă pentru serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTH) și serviciile de acces la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), respectiv serviciile de acces la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN);
3. Dacă serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTP/FTTC/FTTN), identificate la punctele anterioare ca fiind substituibile, și serviciile de acces la bucla locală pe suport de cablu coaxial determină aceeași piață relevantă a produsului;
4. Dacă serviciile de *acces central* la puncte fixe pentru produse destinate publicului larg și serviciile de *acces local* la puncte fixe determină aceeași piață relevantă a produsului;

¹⁸¹ Conform Notei explicative la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pg. 49;

¹⁸² Conform informațiilor raportate în temeiul Deciziei președintelui ANCOM nr. 333/2013 privind raportarea unor date statistice de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice sau de servicii de comunicații electronice destinate publicului, valabile la data de 31.12.2023.

5. Dacă serviciile auto-furnizate pentru categoriile de servicii de acces incluse în piață sunt parte integrantă a pieței relevante a produsului.

3.3.1. Modalitățile de acces la bucla și, respectiv, la sub-bucla locală, în contextul rețelelor de fibră optică de tipul FTTH. Accesul virtual la bucla locală

Bucla locală reprezintă legătura fizică utilizată pentru transmiterea semnalelor de comunicații electronice dintre punctul terminal al rețelei și un repartitor principal sau un element echivalent dintr-o rețea publică fixă de comunicații electronice¹⁸³. În același mod, sub-bucla locală, care reprezintă o porțiune din bucla locală, conectează punctul terminal al rețelei de comunicații electronice cu un punct de concentrare/distribuție sau cu un punct de acces intermediar determinat dintr-o rețea publică fixă de comunicații electronice. Din punct de vedere istoric, conceptele de buclă și sub-buclă locală au fost dezvoltate în contextul rețelelor de cupru, în funcție de arhitectura acestora, respectiv de elementele din rețea la care putea fi furnizat accesul fizic unui operator alternativ (repartitor principal, punct de distribuție/concentrare etc.). În cazul rețelelor de fibră optică FTTH însă, serviciile de acces la bucla sau sub-bucla locală de fibră optică sunt diferite, segmentele de rețea corespunzătoare fiind definite de echipamentele specifice utilizate (splittere, distribuitoare optice etc.), inclusiv în funcție de tipul de rețea (activă sau pasivă), care depinde de configurația utilizată - P2P sau P2MP. Principiile de bază referitoare la segmentarea rețelelor se aplică și în acest caz, cu mențiunea că, în cazul accesului local la bucla de fibră optică, pe lângă posibilitatea accesului fizic, există și posibilitatea oferirii serviciilor de acces virtual¹⁸⁴.

Serviciile de acces virtual reprezintă servicii de acces active la nivel local, care dau posibilitatea beneficiarului acestei forme de acces de a avea control asupra conexiunii utilizatorului final, inclusiv în ceea ce privește calitatea serviciilor oferite. În plus, prin intermediul VULA se poate furniza capacitatea garantată solicitată de beneficiar, permițând inovarea și diferențierea produselor oferite la nivelul pieței cu amănuntul. Prin urmare, în situația în care accesul fizic la bucla locală de fibră optică nu este tehnic sau economic posibil, orice tip de acces virtual care este, din punct de vedere funcțional, echivalent accesului fizic este considerat parte integrantă a pieței relevante a produsului.

Criteriile care trebuie îndeplinite în mod cumulativ sunt următoarele:

- (i) accesul să se realizeze local, traficul fiind transferat la nivelul din rețea cel mai apropiat de utilizatorul final;
- (ii) accesul să fie necondiționat, oferind cumpărătorilor o capacitate de transmisie nelimitată, care să permită furnizarea de servicii de bandă largă garantată, în concordanță cu nevoile utilizatorilor finali;
- (iii) accesul virtual să asigure suficient control asupra rețelei de transmisie și posibilitatea diferențierii și inovării serviciilor de către potențialul beneficiar al accesului.

Astfel, serviciile de acces fizic sau virtual la bucla locală, respectiv serviciile de acces fizic la sub-bucla locală de fibră optică pot fi furnizate între ultimul punct de concentrare din rețea (care poate fi situat oriunde între OLT/ODF și utilizatorul final) și echipamentul terminal al rețelei de fibră optică, în oricare dintre configurațiile de rețea (P2P sau P2MP). În contextul unei rețele PON, sub-bucla locală este determinată de ultimul splitter din rețea și ONT/ONU. Trebuie menționat însă că, în cazul rețelelor de fibră optică, serviciile de acces la sub-bucla locală sunt necesare în condițiile în care nu se poate furniza accesul fizic la bucla locală (dată fiind utilizarea în comun a fibrei optice pe ultimul segment al rețelei de acces) la un punct din rețea mai în amonte față de utilizatorul final. De exemplu,

¹⁸³ Conform OUG 111/2011 privind comunicațiile electronice, cu modificările și completările ulterioare, art. 4, alin. (1), pct. 31;

¹⁸⁴ Conform Notei Explicative la Recomandarea CE 2020, piața accesului local la puncte fixe constă în serviciile/produsele de acces fizic, precum și cele care presupun accesul virtual în măsura în care sunt capabile să replice caracteristicile accesului fizic și care permit accesul la internet și furnizarea de servicii de date conexe.

În situația în care, din cauza arhitecturii specifice a rețelei (P2MP) accesul fizic la bucla locală nu poate fi furnizat, o alternativă poate fi accesul fizic la sub-buclea locală de fibră optică. Pe de altă parte, pentru a beneficia de acces la sub-buclea locală, un operator trebuie să-și dezvolte propria rețea de comunicații electronice până foarte aproape de utilizatorul final, în apropierea distribuitorilor optice de unde ar putea avea acces, rezultând o duplicare parțială a rețelei de acces a operatorului de rețea. Or, în aceste condiții, serviciile de acces fizic la sub-buclea locală de fibră optică nu mai prezintă relevanță pentru cumpărător, având în vedere investiția necesară pentru dezvoltarea propriei rețele până în apropierea splitterelor de unde ar putea avea acces la utilizatorii finali, cu atât mai mult cu cât ar putea beneficia de acces virtual la bucla locală, la un nivel mai înalt în rețeaua operatorului care furnizează accesul. Accesul virtual la bucla locală prezintă avantajul unor investiții ale beneficiarului de acces la buclă în propria rețea de comunicații electronice relativ mai mici, mai ales în condițiile în care punctul de acces este situat către rețeaua de „backhaul” a operatorului de rețea (mai în amonte față de utilizatorul final), presupunând un grad semnificativ mai mic de duplicare a rețelelor celor doi operatori.

Cât privește condițiile de acces la rețea în funcție de tipurile de rețele, respectiv de configurațiile posibile (P2P sau P2MP), în timp ce configurația P2P permite un acces facil la partajarea fizică a buclei locale, partajarea fizică a buclei locale în cazul P2MP este mai dificilă și depinde de tehnologia folosită. Astfel, în cazul implementării tehnologiei TWDM-PON, în principiu, se poate face multiplexarea lungimii de undă astfel încât operatorii să poată accesa lungimi de undă diferite, în timp ce, pentru TDM-PON, semnalul de la mai multe ONT/ONU-uri ajunge la același OLT și, prin urmare, nu poate fi separat, acesta trebuind accesat după OLT. Tehnologia TWDM-PON oferă cele mai bune opțiuni, pe o infrastructură cu splitter active. Cu toate acestea, având în vedere că această tehnologie presupune costuri semnificative de implementare, determinate de înlocuirea echipamentului OLT cu echipament specific tehnologiei WDM și a splitterelor optice cu multiplexoare WDM, instalarea de filtre, precum și de noi echipamente optice în locația clientului, adoptarea unei astfel de soluții de către operatori este puțin probabilă, în orizontul de timp al prezentei analize de piață. Astfel, în cazul configurațiilor P2MP, alternativa la accesul fizic la bucla locală este reprezentată de accesul virtual la bucla locală. Acest tip de acces presupune furnizarea unor servicii de acces la rețea între punctul terminal al rețelei și repartitorul principal la nivel local, prin crearea unor canale virtuale de comunicare pe segmentul respectiv. Se asigură astfel conectarea directă a echipamentelor furnizorului care beneficiază de serviciile de acces la OLT-ul furnizorului care le oferă și permite în acest mod accesarea rețelei înainte de punctul din rețea care este agregă informațiile. Cu alte cuvinte, accesul virtual prezintă, pe cât posibil, aceleași caracteristici tehnice ca accesul fizic la bucla locală de fibră optică, inclusiv din punct de vedere calitativ, fiind gândit/proiectat ca un substitut al accesului fizic, în anumite condiții (a se vedea criteriile prezentate mai sus).

Prin urmare, în situația în care accesul la bucla locală nu este tehnic sau economic posibil, orice tip de acces virtual care îndeplinește criteriile de funcționalitate comparabile cu cele ale serviciilor de acces fizic la bucla locală este considerat a fi inclus în piața relevantă analizată.

3.3.2. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTH) și serviciile de acces la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), respectiv serviciile de acces la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN)

Spre deosebire de serviciile de acces la bucla locală furnizate în configurația FTTH, în cazul accesului în configurația FTTB, la nivelul sub-buclei locale de acces, intervine un segment de rețea în plus, care este, în general, din cablu coaxial sau UTP/FTP ori cupru, cu posibile implicații asupra modului de furnizare a serviciului de acces unei terțe părți. Astfel, în contextul analizei pieței de gros, serviciile de acces local la puncte fixe de tip FTTH și FTTB sunt analizate separat.

Față de buclele de acces FTTH, buclele locale de la nivelul clădirilor până la care este instalată fibră optică (FTTB) presupun extinderea rețelei de acces de fibră optică până în proximitatea utilizatorului final. La mijlocul anului 2023, majoritatea buclelor de la nivelul clădirilor până la care era instalată fibra optică (FTTB) (peste 90%) erau deținute de RCS & RDS S.A., segmentul până la utilizatorul final fiind, de regulă, pe suport de cablu UTP/FTP.

Datele analizate mai arată că, față de situația din precedentele analize de piață, numărul de bucle locale FTTB și, respectiv, FTTC/FTTN a scăzut, explicația fiind că principalii operatori din România au investit în extinderea și înlocuirea segmentelor de rețea, majoritatea buclelor de fibră fiind dezvoltate până la utilizatorul final. Astfel, la data de 30.06.2023, existau un număr de 4,4 milioane bucle locale active FTTH, 528.000 bucle locale active FTTB și, respectiv, un număr foarte redus de bucle locale active FTTC/FTTN, de doar 138.000, reprezentând numai 2,7% dintre buclele active în rețelele de fibră optică. Așadar, în ansamblu, existau aproximativ 5 milioane de bucle locale de acces de fibră optică active FTTP (FTTH/FTTB), un procent de 90% aparținând RCS & RDS S.A. (actual DIGI Romania S.A.). De asemenea, din datele analizate, a rezultat că există și bucle locale de fibră optică instalate, dar neutilizate încă, până la data de 30.06.2023. Per total, numărul acestora era de 1,6 milioane de bucle FTTP, respectiv 1,3 milioane FTTC/FTTN, 90%.

Din punctul de vedere al cererii, în cazul configurației P2P, accesul fizic la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), respectiv la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibră optică (FTTC/FTTN), nu pare substituibil, la prima vedere, cu accesul fizic la bucla locală de fibră optică instalată până la utilizatorul final (FTTH), dat fiind că accesul la bucla locală este furnizat la nivelul celui mai apropiat punct de distribuție/concentrare față de utilizatorul final (la nivelul clădirii sau în apropierea acesteia), în cazul FTTB, respectiv la nivelul cabinetului stradal, în cazul FTTC/FTTN. În aceste condiții, beneficiarii accesului fizic la bucla locală în configurație FTTB/FTTC/FTTN ar fi nevoiți să realizeze investiții suplimentare cu serviciul de „backhaul”, adică cu segmentele de rețea necesare între punctele proprii de prezență (până la care și-au dezvoltat rețelele) și punctele de distribuție/concentrare din rețeaua în care li se permite accesul (clădirile de unde pot beneficia de serviciile de acces, respectiv cabinetele stradale corespunzătoare). Astfel, dacă este combinat cu serviciul de „backhaul”, accesul fizic la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN) ori la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB) devine un substitut viabil pentru accesul fizic de tip FTTH.

În concluzie, serviciile de acces fizic la buclele de la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), respectiv la buclele locale de la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibră optică (FTTC/FTTN), sunt substituibile, din punctul de vedere al cererii, cu serviciul de acces la bucla locală de fibră optică până la utilizatorul final (FTTH), dacă acestea sunt furnizate împreună cu serviciul de „backhaul”, asigurându-se, astfel, aceeași funcționalitate din perspectiva serviciilor ce pot fi furnizate.

În ceea ce privește accesul virtual la bucla locală de fibră optică până la utilizatorii finali (FTTH) în configurație P2MP, virtualizarea funcțiilor de rețea și diminuarea considerabilă a importanței locației exacte a punctului de distribuție/concentrare în definirea accesului la bucla locală determină un grad mare de substituibilitate a cererii între serviciile de acces la bucla locală în diversele topologii considerate (FTTH/FTTB/FTTC/FTTN), instalarea echipamentelor necesare gestionării adecvate a semnalelor transmise de operatorul de rețea, respectiv de beneficiarul serviciilor de acces, fiind făcută la un nivel centralizat (superior) față de utilizatorii finali, în comparație cu nivelul la care se poate furniza accesul fizic.

Totodată, în orizontul de timp al analizei de piață, este de așteptat ca numărul buclelor de fibră optică FTTB/FTTC/FTTN să se diminueze în continuare, în condițiile în care configurațiile de tip FTTC/FTTN în combinație cu altă infrastructură pe ultima sută de metri reprezintă o etapă intermediară în dezvoltarea rețelelor de comunicații exclusiv bazate pe infrastructura de fibră optică,

astfel încât analiza de substituibilitate între aceste categorii de servicii devine din ce în ce mai puțin relevantă.

Din punctul de vedere al furnizării serviciilor de acces (ofertei), un operator care are dezvoltată rețeaua de comunicații între utilizatorii finali poate oferi servicii de acces la oricare din punctele/nodurile din rețea unde este tehnic fezabil. Având în vedere că, în România, piața analizată este noțională, operatorii dezvoltându-și propriile rețele de comunicații pentru deservirea publicului larg exclusiv „end-to-end”, substituibilitatea ofertei este considerată a fi îndeplinită.

Prin urmare, opinia ANCOM este că serviciile de acces la bucla locală de fibră optică (FTTH), serviciile de acces la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB) și serviciile de acces la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN) determină aceeași piață relevantă a produsului.

Întrucât de la cabinetul stradal până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN) până la utilizatorul final pot fi utilizate infrastructuri diferite (cum ar fi cupru cu tehnologia VDSL, cablul UTP/FTP, cablul coaxial), analiza trebuie să ia în considerare particularitățile acestora, pentru a stabili gradul de substituibilitate între tipurile de acces local la utilizatorii finali.

Astfel, în afară de DIGI Romania S.A., mai există un număr mare de operatori (peste 100, la data de 30.06.2023) care au implementat bucle locale constituite din cablu UTP/FTP sau cablu coaxial, de la cabinetele stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN) până la locațiile utilizatorilor finali, prin intermediul cărora își auto-furnizează serviciile necesare la nivelul pieței de gros, pentru a oferi servicii de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză pe piața cu amănuntul. Totodată, Orange Romania S.A., furnizorul fost monopolist, își auto-furnizează serviciile de bucle locală pe infrastructura de cupru, în cazul cărora a fost implementată tehnologia VDSL, de la cabinetele stradale până la care este instalată fibră optică (configurație FTTC). Aceste soluții de acces local la bucla locală vor fi analizate, din punctul de vedere al substituibilității cererii și ofertei, la punctele următoare.

3.3.2.1. Analiză de substituibilitate cu serviciile de acces la bucla locală pe suport de cupru, la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC+VDSL)

Configurația FTTC+VDSL presupune utilizarea unei infrastructuri de fibră optică pe segmentul cuprins între comutatorul local/MDF și spațiul tehnic de la nivelul cabinetului stradal la care este conectat abonatul/utilizatorul final vizat, acolo realizându-se atât transformarea semnalului optic în semnal electric, cât și separarea și rutarea semnalelor către utilizatorii finali, fiecărui abonat fiindu-i alocată, în mod dedicat, o infrastructură de cupru separată. Tehnologia VDSL este implementată pe segmentul de rețea dintre cabinetul stradal și utilizatorul final, permițând oferirea de servicii asimetrice de acces la internet cu viteze de transmisie de până la 100 Mbps.

La data de 30.06.2023, Orange Romania Communications S.A. deținea aproximativ 3 bucle FTTC+VDSL active, numărul acestora fiind nesemnificativ și în scădere, dată fiind utilizarea din ce în ce mai redusă a rețelei de cupru pentru furnizarea serviciilor de acces la internet la puncte fixe.

În condițiile în care ANCOM a identificat, la nivelul pieței cu amănuntul, constrângeri directe din partea serviciilor VDSL asupra serviciilor de acces la internet furnizate prin intermediul fibrei optice, este necesar ca, în demersul de definire a pieței relevante a produsului la nivel de gros, să fie luate în considerare constrângerile indirecte corespunzătoare. În condițiile în care sunt identificate constrângeri indirecte ale diverselor infrastructuri la nivelul pieței cu amănuntul, aceste suporturi/infrastructuri ar trebui incluse în piața corespunzătoare de la nivel de gros dacă: (i) beneficiarii serviciului de acces ar fi nevoiți să transfere către utilizatorii lor finali o creștere de preț de la nivelul pieței de gros generată de un furnizor monopolist ipotetic, (ii) ar exista o substituibilitate semnificativă a cererii la nivel cu amănuntul, de maniera în care să determine creșterea de preț de la nivel de gros neprofitabilă și (iii) utilizatorii finali ai serviciilor furnizate de beneficiarii accesului nu ar

migra, într-o proporție semnificativă, către divizia de vânzări cu amănuntul a monopolistului ipotetic integrat pe verticală, în special în cazul în care cel din urmă nu crește, la rândul său, prețul pentru propriile conexiuni furnizate la nivel cu amănuntul¹⁸⁵.

ANCOM consideră că, în cazul în care un furnizor monopolist ipotetic ar crește tariful pentru accesul la bucla locală FTTP sau FTTC/FTTN, atunci tarifele conexiunilor de acces la internet, furnizate la nivelul pieței cu amănuntul prin intermediul acestor variante de acces la bucla locală, ar crește, iar utilizatorii finali ar fi determinați să renunțe la conexiunile de acces la internet prin intermediul FTTH/FTTB/FTTC/FTTN și să achiziționeze, în schimb, alte servicii de pe piață, cum ar fi serviciile de acces la internet furnizate prin tehnologia VDSL. Astfel, rezultă că impactul constrângerii concurențiale indirecte este semnificativ și o eventuală creștere a tarifului la nivelul pieței de gros ar putea fi neprofitabilă pentru furnizorul monopolist.

Prin urmare, ANCOM consideră că serviciile de acces la buclele locale FTTC+VDSL sunt incluse în piața relevantă a produsului. În orice caz, Autoritatea subliniază că, dat fiind numărul nesemnificativ al acestor bucle pe piața din România, includerea sau excluderea accesului acestora în/din piața relevantă a produsului nu este de natură a avea vreun impact asupra condițiilor concurențiale actuale și previzionate pe piața de gros analizată.

3.3.2.2. Analiză de substituibilitate cu serviciile de acces la bucla locală de cablu UTP/FTP, la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibră optică (FTTC/N+UTP/FTP)

Furnizarea accesului la bucla locală de tipul UTP/FTP este fezabilă din punct de vedere tehnic, prezentând caracteristicile necesare pentru a fi considerat substituibil cu serviciile de acces la bucla locală din fibră optică. Astfel, accesul la bucla locală de fibră optică și accesul la bucla locală din cablu UTP/FTP, în condițiile unor scenarii de furnizare FTTC/FTTN, pot fi considerate substituibile. Aceste scenarii de furnizare se caracterizează prin utilizarea unei infrastructuri de fibră optică pe segmentul cuprins între OLT și spațiul tehnic de la nivelul cabinetului stradal. Ca și în cazul FTTC+VDSL, la nivelul acestui spațiu se realizează transformarea semnalului optic în semnal electric și separarea, respectiv rutarea semnalelor către abonați/utilizatori. Fiecărui abonat îi este alocată o infrastructură dedicată. Având în vedere că, de la acest punct, operatorul infrastructurii poate furniza serviciul de acces la bucla locală UTP/FTP în mod similar accesului la bucla locală pe suport de fibră optică, ANCOM apreciază că substituibilitatea cererii este îndeplinită.

În plus, în condițiile în care pot exista diferențe din punctul de vedere al acoperirii geografice între rețelele de acces de cablu UTP/FTP și, respectiv, rețelele de acces de fibră optică, argumentul principal privind existența substituibilității între cele două categorii de acces la buclă ține de constrângerile indirecte de la nivelul pieței cu amănuntul. Astfel, analiza pe piața cu amănuntul a relevat că serviciile de acces asimetric în bandă largă la puncte fixe furnizate prin intermediul suportului de cablu UTP/FTP sunt în măsură să impună suficiente constrângeri concurențiale, astfel încât acestea au fost incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile furnizate prin intermediul tehnologiilor VDSL, fibră optică și cablu coaxial. Așa cum a fost prezentat mai sus, în aceste condiții, trebuie analizat dacă respectivele constrângeri indirecte pe care furnizorii alternativi prin intermediul suportului de cablu UTP/FTP le exercită asupra furnizorilor de acces local la bucla de fibră optică sunt îndeajuns de puternice, ca o creștere a tarifului pe piața de gros a serviciilor de acces la bucla locală de fibră de tipul FTTP/FTTC/FTTN, de către un furnizor monopolist ipotetic, să fie neprofitabilă. În mod concret, se analizează dacă o creștere cu 5-10% a tarifului accesului la bucla locală de fibră de tipul FTTP/FTTC/FTTN, pe piața de gros, ar determina, la rândul ei, creșterea tarifului la nivel cu amănuntul, utilizatorii finali trecând la achiziționarea conexiunilor de acces la internet în bandă largă UTP/FTP (date fiind, printre altele, tarifele extrem de apropiate, după cum a fost prezentat în capitolul

¹⁸⁵ Conform Notei explicative la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex-ante*, pg. 50.

II). Acest lucru ar avea drept consecință renunțarea la achiziționarea conexiunilor de acces la internet în bandă largă pe fibră optică, de pe piața cu amănuntul și, implicit, renunțarea operatorului alternativ la bucla locală achiziționată pe piața de gros prin aceste modalități de acces, în condițiile în care nu mai are clienți. Amploarea aplicării mecanismului constrângerilor indirecte este dependentă de doi factori principali: (i) ponderea costului cu accesul la bucla locală în costul total al furnizării unei conexiuni de acces la internet în bandă largă de mare viteză și (ii) gradul de substituibilitate între conexiunile de cablu UTP/FTP și conexiunile de acces în bandă largă furnizate prin intermediul accesului la bucla locală de fibră. Informațiile din piață analizate de Autoritate (structura numărului de conexiuni în funcție de tipul de tehnologie de acces, numărul de operatori care își auto-furnizează astfel de servicii etc.) oferă dovezi cu privire la îndeplinirea celui de-al doilea factor, și anume existența substituibilității cererii între conexiunile de cablu UTP/FTP și conexiunile în bandă largă furnizate prin intermediul accesului la bucla locală pe infrastructura de fibră optică auto-furnizată. În ceea ce privește primul factor, conform unor estimări cu privire la ponderea costului accesului la bucla locală de fibră optică de tipul FTTP/FTTC/FTTN în costurile totale cu furnizarea unei conexiuni de acces la internet prin intermediul uneia dintre aceste modalități, a rezultat că, la nivelul pieței cu amănuntul, impactul constrângerilor concurențiale indirecte este semnificativ, astfel încât creșterea prețului la nivelul pieței de gros să nu fie profitabilă.

În concluzie, ANCOM consideră că serviciile de acces la bucla locală din cablu UTP/FTP trebuie incluse în piața relevantă a produsului.

Având în vedere considerentele expuse mai sus, ANCOM apreciază că serviciile de acces la bucla locală de fibră optică până la utilizatorul final (FTTH), serviciile de acces la bucla locală la nivelul clădirilor până la care este instalată fibra optică (FTTB), serviciile de acces la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN), în configurație FTTC/FTTN + VDSL și, respectiv, FTTC/FTTN + cablu UTP/FTP, fac parte din aceeași piață relevantă a produsului.

3.3.3. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces la bucla locală pe suport de fibră optică (FTTP/FTTC/FTTN) și serviciile de acces la bucla locală pe suport de cablu coaxial

În afară de categoriile de servicii de acces la nivel de bucle locale analizate anterior (FTTP și configurațiile FTTC/FTTN + cablu UTP/FTP sau + cupru cu VDSL), rețeaua de acces poate fi dezvoltată și pe infrastructură de cablu coaxial, fie integral (cu tehnologie EoC), fie de la cabinetul stradal până la care este instalată fibra optică până la locația utilizatorului final (FTTC/FTTN + cablu coaxial). În cele ce urmează, toate categoriile de bucle locale de cablu coaxial vor fi analizate împreună.

Transmisia prin intermediul cablului coaxial se realizează diferit, în sensul în care topologia segmentului final de rețea este de tip magistrală, cu ramificații către fiecare abonat/utilizator, iar separarea semnalelor individuale dedicate fiecărui abonat se realizează foarte aproape de locația abonatului. Rețelele de acces de cablu coaxial au fost inițial instalate de operatorii de cablu pentru retransmisia serviciilor de programe de televiziune către mai mulți utilizatori în același timp (transmisie unidirecțională, non-IP TV multicast), ulterior fiind adaptate/dezvoltate pentru a oferi abonaților acces la internet la punct fix în bandă largă (transmisie bidirecțională), însă capacitățile acestor rețele pentru transmiterea bidirecțională de date și, respectiv, de servicii de voce sunt limitate. În mod concret, canalele ascendent și descendent dedicate schimburilor de date pentru acces la internet sunt partajate între mai mulți abonați sau chiar între mai multe rezidențe, depinzând de caracteristicile zonelor care sunt acoperite. Această particularitate determină, între altele, și scalabilitatea redusă a unei rețele de cablu coaxial (chiar dacă există cerere în acest sens).

Astfel, operatorul unei rețele de cablu controlează alocarea dinamică a benzii de trecere în cazul fiecărui abonat al grupului, infrastructura fizică fiind partajată în scopul transmiterii de semnale

către toți abonații din zona deservită. În acest caz, o rețea de cablu coaxial poate fi utilizată în mod eficient, la potențial maxim, în condițiile în care este operată/folosită exclusiv de un operator (de exemplu, creșterea cererii de lățime de bandă a unui operator se va manifesta întotdeauna în detrimentul celorlalți operatori potențiali beneficiari de acces). În plus, din cauza acestei arhitecturi, accesul fizic al unui alt operator la rețeaua locală de cablu coaxial nu poate avea loc din punct de vedere tehnic, mai ales din cauza constrângerilor legate de amplificarea de semnal, în condiții comparabile, inclusiv din punct de vedere economic, cu cele de acces la bucla locală de fibră optică. De altfel, în cazul acestei tehnologii, impunerea furnizării accesului la segmentul de rețea dedicat efectiv unui abonat/utilizator nu asigură evitarea unor costuri semnificative pentru operatorul alternativ, impunerea unor eventuale obligații neputând asigura atingerea scopului reglementării accesului la bucla locală.

Considerând posibilitatea furnizării unor servicii de acces virtual de tip VULA la bucla locală de cablu coaxial, conform unor studii realizate de WIK Consulting, pentru mai multe autorități de reglementare¹⁸⁶, a rezultat că standardul DOCSIS 3.x poate fi îmbunătățit pentru a oferi astfel de servicii, decizia pentru a continua procesul de dezvoltare a standardelor folosite fiind necesar a fi agreată de toți membrii organismului Cable Labs (organismul de standardizare pentru DOCSIS și Euro DOCSIS). Ulterior dezvoltării standardelor DOCSIS 3.0, respectiv 3.1, a fost dezvoltat standardul DOCSIS 4.0, prima specificație tehnică fiind publicată în anul 2019¹⁸⁷, însă, din informațiile disponibile Autorității, acesta nu a fost implementat încă în Europa decât sub forma de testare¹⁸⁸.

Din punct de vedere tehnic, principalele concluzii ale studiului amintit au fost următoarele:

- (i) nu este fezabil un serviciu de acces virtual la bucla locală de cablu coaxial cu tehnologia DOCSIS 3.0/3.1 din cauza complexității implicate, precum și a caracteristicilor standardului în cazul DOCSIS 3.1;
- (ii) tehnologia DOCSIS 3 nu este compatibilă cu protocolul de tip Layer 2, care este cel mai frecvent asociat cu serviciile de acces virtual;
- (iii) în rețelele de cablu coaxial nu există capacități neutilizate, care ar putea fi folosite pentru furnizarea de servicii de acces virtual unui alt operator;
- (iv) un operator de rețea de cablu coaxial în cazul căreia este implementată tehnologia DOCSIS 4.0 ar putea furniza servicii de acces virtual la rețeaua sa, într-un mod comparabil cu serviciile de acces la bucla locală, în rețeaua de fibră optică.

În ceea ce privește situația din România, singurul operator care furnizează servicii de acces la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe prin intermediul rețelei de cablu coaxial, Vodafone Romania S.A., utilizează predominant standardul DOCSIS 3.0 și, într-o anumită măsură, standardul DOCSIS 3.1. După cum este explicat în nota ce însoțește Recomandarea privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante* din anul 2020, prin intermediul unei rețele de cablu coaxial DOCSIS 3.1. nu poate fi furnizat acces local, ci, cel mult, acces central¹⁸⁹. Cu alte cuvinte, ținând cont de stadiul dezvoltărilor tehnologice actuale și previzionate în ceea ce privește rețeaua de cablu coaxial din România, există limitări de ordin tehnic care nu permit degрупarea buclei locale de cablu coaxial. Prin urmare, dată fiind imposibilitatea tehnică de furnizare a unui produs echivalent la nivelul pieței de gros, buclele locale de cablu coaxial nu pot impune o constrângere directă asupra tarifelor buclelor constituite parțial sau în totalitate din fibră optică sau cablu UTP/FTP.

¹⁸⁶ ACM (Olanda), <https://www.acm.nl/nl/publicaties/publicatie/14109/Onderzoek-naar-mogelijkheden-van-toegang-tot-kabelnetwerken/>; ComReg (Irlanda) <https://www.comreg.ie/publication/technical-feasibility-providing-wholesale-broadband-access-cable-tv-infrastructure-ec-market-3-2>;

¹⁸⁷ <https://www.cablelabs.com/technologies/docsis-4-0-technology>;

¹⁸⁸ <https://www.libertyglobal.com/vodafoneziggo-first-in-the-world-to-conduct-docsis-4-0-test-on-a-live-network/>;

¹⁸⁹ Conform Notei explicative la Recomandarea CE (UE) 2020/2245 privind piețele relevante susceptibile de reglementare *ex ante*, pg. 42.

Cu toate că există constrângeri concurențiale indirecte exercitate de infrastructura de cablu coaxial la nivel cu amănuntul asupra serviciilor de acces la bucla locală de fibră optică, VDSL sau cablu UTP/FTP, dată fiind definiția pieței produsului corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe de la nivel cu amănuntul, care include serviciile furnizate prin cablu coaxial utilizatorilor finali, pentru a se putea concluziona că bucla locală de cablu coaxial face parte din piața de gros relevantă, o condiție *sine qua non* este aceea a posibilității efective de furnizare a serviciilor de gros analizate. Cu alte cuvinte, accesul la bucla locală de cablu coaxial trebuie să fie fezabil din punct de vedere tehnic și economic, în condiții echivalente serviciilor de acces la bucla locală de fibră optică. Or, atât timp cât bucla locală de cablu coaxial nu se poate degrupa pentru a fi oferite servicii la o scară similară din punct de vedere tehnic și, respectiv, din punctul de vedere al acoperirii geografice cu cele de acces la bucla locală pe suport de fibră optică, serviciile de acces la bucla locală de cablu coaxial nu pot fi considerate substituibile cu serviciile de acces la bucla locală de fibră optică până în proximitatea utilizatorului final (FTTP) sau serviciile de acces la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibra optică (FTTC/FTTN), în configurație FTTC/FTTN + VDSL, respectiv FTTC/FTTN + cablu UTP/FTP.

Prin urmare, chiar dacă, din punct de vedere al constrângerilor indirecte, serviciile furnizate prin rețelele de cablu coaxial ar putea avea un impact asupra situației concurențiale, limitările tehnice existente în ceea ce privește furnizarea efectivă a serviciilor analizate conduc la concluzia că serviciile de acces la bucla locală prin rețelele de cablu coaxial nu pot fi incluse în aceeași piață relevantă cu serviciile la bucla locală pe suport de fibră optică, cupru cu VDSL, respectiv cablu UTP/FTP.

ANCOM va monitoriza evoluția rețelor de cablu coaxial, a dezvoltării acestora, atât din perspectiva performanțelor tehnice, cât și a acoperirii la nivel național, evaluând măsura în care ar putea deveni un substitut fezabil pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe din România.

3.3.4. Analiză de substituibilitate între serviciile de acces central la puncte fixe pentru produse destinate publicului larg și serviciile de acces local la puncte fixe

În comparație cu serviciile de acces local la puncte fixe, caz în care utilizarea buclei locale oferă operatorilor alternativi o mai mare libertate în ceea ce privește atât gama de servicii ce poate fi oferită clienților lor, cât și posibilitatea de diferențiere a tarifelor față de operatorul de rețea care furnizează, la rândul său, servicii la nivel cu amănuntul, serviciile de acces central la puncte fixe pentru produse destinate publicului larg determină o dependență mult mai mare a beneficiarului de acces de operatorul de rețea, cel din urmă fiind cel care instalează, operează și gestionează echipamentele active din rețeaua sa. Astfel, în cazul accesului fizic la bucla locală, beneficiarul accesului administrează ansamblul elementelor active ale rețelei pentru a oferi servicii pe piața cu amănuntul către utilizatorii finali, dispunând de o capacitate mare de diferențiere și inovare în ceea ce privește serviciile oferite, aspecte foarte importante în special pe piețele cu progrese tehnologice rapide. În cazul accesului virtual, după cum a fost menționat și anterior, acestea trebuie să asigure, din etapa de proiectare/implementare, caracteristici similare cu cele ale accesului fizic, din perspectiva descrisă anterior.

De asemenea, importanța acestor aspecte legate de independența beneficiarilor de acces de operatorii de rețea care oferă accesul au fost subliniate din ce în ce mai frecvent în scrisorile Comisiei Europene¹⁹⁰, dat fiind că scopul final al reglementării este de a crea beneficii utilizatorilor finali, acestora trebuind să li se ofere posibilitatea de a alege dintr-o gamă cât mai largă de servicii/combinații de servicii, la diverse niveluri calitative și oferte avantajoase, prin aplicarea instrumentelor de reglementare adecvate.

¹⁹⁰ De exemplu, în cazul EE/2024/2482 corespunzător pieței de acces local la puncte fixe în Estonia, pg. 13 - <https://circabc.europa.eu/ui/group/2328c58f-1fed-4402-a6cc-0f0237699dc3/library/0cf33de2-3e51-4e46-b903-f388abfec3cd/details>.

În același timp, cele două categorii de servicii de gros presupun niveluri diferite de investiții în infrastructură din punctul de vedere al beneficiarului serviciului de acces. Astfel, în cazul accesului la bucla locală, operatorul alternativ trebuie să aibă dezvoltată propria rețea de comunicații electronice până în proximitatea punctelor de prezență locale ale operatorului de rețea, în funcție de arhitectura acesteia. Practic, accesul la bucla locală reprezintă doar un element care, combinat cu alte elemente de rețea proprii și activități de management realizate de beneficiar, permite furnizarea de servicii utilizatorilor finali. Pe de altă parte, serviciul de acces central la puncte fixe presupune investiții relativ mai mici în propria rețea de comunicații electronice, în condițiile în care accesul central ar putea fi furnizat la unul sau mai multe puncte de prezență ale operatorului de rețea (numărul acestora fiind mai mic decât în cazul accesului local), realizându-se astfel un grad de acoperire la nivel de servicii egal cu cel al operatorului de rețea care furnizează accesul. Totodată, din perspectiva beneficiarului, activitățile de gestiune a transmisiei și utilizare a rețelei operatorului de rețea pentru furnizarea serviciilor pe piața cu amănuntul sunt minime în contextul accesului central.

Prin urmare, din punctul de vedere al substituibilității cererii, un potențial cumpărător de servicii de acces local la rețeaua unui alt operator nu-l va considera substituibil cu accesul central în condițiile în care rețeaua sa de comunicații electronice de bandă largă este dezvoltată și are deja o acoperire importantă, fiind necesară doar investiția (semnificativă, de altfel) în rețeaua de acces. În plus, având în vedere că, în România, principalii furnizori de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe și-au dezvoltat rețelele de comunicații care asigură conectivitate „end-to-end”, se constată că aceștia sunt prezenți concomitent în multe dintre punctele cheie ale teritoriului național (municipii, aglomerări urbane etc.), după cum a fost explicat și în secțiunea 2.3.1., referitoare la piața geografică.

De asemenea, motivațiile care determină cererea pentru cele două servicii sunt diferite. Dacă în cazul accesului la bucla locală, operatorii alternativi sunt interesați să achiziționeze un element de infrastructură care să le permită să ofere servicii integrate de voce, date, televiziune (multicasting) și să mențină o relație mai strânsă cu utilizatorul final, în cazul accesului central la puncte fixe aceștia au în vedere achiziționarea unui produs care necesită într-o mai mică măsură elemente proprii de rețea și activități suplimentare pentru comercializarea de servicii la nivelul pieței cu amănuntul, determinând o mai mare dependență de operatorul de rețea care furnizează accesul.

Așadar, serviciile de acces local la puncte fixe și serviciile de acces central la puncte fixe pentru produse destinate publicului larg nu determină aceeași piață relevantă a produsului în condițiile în care diferențele legate de gradul de independență față de operatorul de rețea, de nivelurile de investiții necesare în propria rețea de comunicații electronice și, respectiv, de distanța față de utilizatorul final sunt notabile, de natură a determina lipsa de interschimbabilitate a acestora. Astfel, o creștere mică dar semnificativă și de durată a prețului pentru serviciile de acces local la puncte fixe de către un furnizor monopolist ipotetic nu ar genera o migrare a beneficiarilor de acces la rețea către servicii de acces central de natură a face creșterea tarifului pentru serviciile de acces local neprofitabilă. În sens invers, un beneficiar al serviciilor de acces central la puncte fixe nu ar putea migra cu costuri reduse și într-un interval de timp scurt către serviciile de acces local, date fiind investițiile semnificative necesare în rețeaua proprie pentru a o dezvolta către punctele locale de prezență ale operatorului de rețea.

3.3.5. Analiza includerii serviciilor auto-furnizate în piața relevantă a produsului

În absența unor măsuri de reglementare *ex ante* la nivelul pieței de gros, serviciile de acces la bucla locală nu sunt furnizate în mod obișnuit, singurele servicii disponibile și utilizate fiind considerate cele auto-furnizate. În prezent, dat fiind că piața din România are caracteristicile unei piețe noționale, operatorii de rețele de acces la bucla locală de fibră optică, cablu UTP/FTP sau cablu coaxial își auto-furnizează, la nivel de gros, serviciile necesare pentru deservirea pieței cu amănuntul

cu servicii de acces asimetric la internet în bandă largă de mare viteză la puncte fixe. Acest fapt creează constrângeri concurențiale indirecte asupra tarifelor serviciilor de acces la bucla locală, pentru tehnologiile incluse în piață.

Așa cum a fost prezentat în capitolul II, datele și informațiile de piață (structura numărului de conexiuni în funcție de tehnologie, evoluția acesteia în timp, informațiile din studiile de piață în rândul utilizatorilor finali) au condus la concluzia conform căreia există substituibilitate, din punctul de vedere al cererii, între conexiunile de acces în bandă largă de mare viteză pe suport de fibră optică (FTTP), cupru cu VDSL și cablu (coaxial sau UTP/FTP). Pe de altă parte, având în vedere că serviciile de acces la bucla locală de cablu coaxial nu fac parte din piața relevantă de gros (așa cum a fost prezentat la punctul 3.3.3), rezultă că serviciile de acces la bucla locală auto-furnizate de către operatorii de rețele de cablu coaxial nu pot fi incluse, la rândul lor, în piața relevantă analizată.

Prin urmare, concluzia Autorității este că includerea, din punct de vedere noțional, în piața relevantă a produsului, a serviciilor de acces la bucla locală pentru propria activitate pe piața cu amănuntul este necesară, cu excepția serviciilor de acces la bucla locală de cablu coaxial auto-furnizate, ca urmare a imposibilității grupării din punct de vedere tehnic.

3.3.6. Concluzii

Având în vedere considerentele prezentate, piața serviciilor de acces local la puncte fixe din România include următoarele servicii:

- serviciile de acces la bucla locală de fibră optică, inclusiv acces virtual (de tip VULA);
- serviciile de acces la bucla locală de fibră optică FTTH (atât în configurație P2P, cât și P2MP, după caz);
- serviciile de acces la bucla locală de la nivelul clădirilor până la care este instalată fibră optică (FTTB), în cazul în care segmentul terminal este constituit din fire metalice de cupru cu tehnologie VDSL sau din cablu UTP/FTP;
- serviciile de acces la bucla locală de la nivelul cabinetelor stradale până la care este instalată fibră optică (FTTC/FTTN), în cazul în care segmentul terminal este constituit din fire metalice de cupru cu tehnologie VDSL sau din cablu UTP/FTP;
- serviciile de acces la bucla locală de fibră optică furnizate pentru propria activitate (servicii auto-furnizate).

Prin urmare, pe baza criteriului substituibilității cererii și a criteriului substituibilității ofertei, piața relevantă a produsului este următoarea:

Piața serviciilor de acces local la puncte fixe, care cuprinde serviciile de acces fizic sau virtual (de tip „VULA”) la bucla locală de fibră optică (atât în configurația punct-la-punct, cât și în configurația punct-la-multipunct), precum și serviciile de acces fizic sau virtual la bucla locală la nivelul cabinetelor stradale ori al clădirilor până la care este instalată fibră optică, atunci când segmentul terminal este constituit din fire metalice de cupru cu tehnologia VDSL sau cablu UTP/FTP, inclusiv serviciile de acces la bucla locală furnizate pentru propria activitate.

Piața relevantă a produsului nu include serviciile de colocare și „backhaul” sau serviciile de acces la infrastructura de canalizație.

Piața astfel definită corespunde pieței 1 din Recomandarea Comisiei Europene (EU) 2020/2245.

3.4. Piața geografică relevantă

Piața geografică reprezintă zona în care sunt localizați furnizorii produselor din piața relevantă a produsului, zonă în care condițiile de concurență sunt suficient de omogene și care poate fi delimitată de arii geografice vecine datorită unor condiții concurențiale diferite. Totodată, în cazul rețelelor de comunicații electronice, dimensiunea geografică a pieței relevante se analizează pornind de la aria de acoperire a rețelelor care permit furnizarea serviciilor analizate. Aria de acoperire a unei rețele reprezintă principalul criteriu de definire a pieței geografice relevante, având în vedere faptul că nivelul de concurență este dependent de existența și disponibilitatea infrastructurii adecvate pentru a furniza servicii în aria respectivă.

De asemenea, în acest context este important să amintim că obligațiile de la nivelul pieței de gros ar trebui să fie impuse atunci când una sau mai multe piețe cu amănuntul nu au perspective de a deveni cu adevărat concurențiale în absența acestor obligații¹⁹¹, precum și faptul că, în situația în care piețele cu amănuntul din aval sunt considerate concurențiale, reglementarea la nivel de gros nu este necesară.

Astfel, limitele pieței geografice de gros trebuie definite ținând cont, pe de o parte, de serviciile incluse în piața relevantă a produsului, așa cum a fost definite la punctul 3.3., precum și de concluziile cu privire la piețele cu amănuntul ale serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe corespunzătoare, identificate ca fiind neconcurențiale în capitolul 2.3..

În ceea ce privește piața relevantă a produsului de gros, spre deosebire de piața relevantă a produsului cu amănuntul, aceasta nu include serviciile de acces local la puncte fixe prin intermediul rețelelor de cablu, după cum a fost prezentat în capitolul 3.3.

În cazul pieței cu amănuntul a serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, Autoritatea a constatat că există o diferență a condițiilor concurențiale pe teritoriul României, fiind identificate următoarele piețe geografice sub-naționale:

- (i) piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, în aria de acoperire a rețelei DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.895 de localități (zona A1).
- (ii) piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză, în aria de acoperire actuală sau potențială a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 4.698 localități (zona A2).
- (iii) piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză aferente unui număr de 24 localități, în ariile de acoperire ale 6 furnizori (zona B1).
- (iv) piețele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză aferente unui număr de 7 localități (zona B2).

În urma analizei concurențiale, piața cu amănuntul corespunzătoare serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, la nivelul căreia s-a concluzionat că există probleme de concurență din perspectivă *ex ante* este următoarea:

Piața serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe în aria de acoperire a rețelei DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.894 de localități din zona A1.

În România, serviciile de acces local la puncte fixe sunt auto-furnizate (la data realizării analizei de piață nu erau furnizate astfel de servicii pe baze comerciale), structura pieței de gros replicând practic structura pieței cu amănuntul, piața având, astfel, un caracter noțional. Într-o asemenea

¹⁹¹ În conformitate cu prevederile Directivei (UE) 2018/1972 a Parlamentului European și Consiliului din 11 decembrie 2018 de instituire a Codului european al comunicațiilor electronice, considerentele 29, 168 și 169.

situație, și anume „(...) În cazul în care, în cadrul unei rețele, nu există un astfel de produs, comercial sau reglementat, însă ar exista posibilitatea, din punct de vedere tehnic și comercial, ca acesta să fie oferit (în mod potențial)”, autoritățile de reglementare „ar trebui să ia în considerare auto-furnizarea pe rețeaua respectivă pentru delimitarea piețelor și crearea unei piețe noționale care cuprinde auto-furnizarea, atunci când există prejudicii aduse consumatorilor pe piața cu amănuntul și o cerere potențială pentru un astfel de produs”¹⁹².

Pentru delimitarea granițelor piețelor de gros, Autoritatea a utilizat structura pieței cu amănuntul relevante și a aplicat, la nivel de localitate, aceleași criterii de definire și analiză a caracteristicilor concurențiale, ca în cazul piețelor geografice cu amănuntul, excluzând rețelele de cablu și serviciile de acces local la puncte fixe auto-furnizate prin intermediul acestora. Impactul excluderii din piețele geografice cu amănuntul a serviciilor furnizate prin intermediul rețelelor de cablu asupra structurii și delimitării piețelor relevante de gros a fost *de minimis*.

Astfel, la nivel de gros, piața relevantă geografică rezultată este piața serviciilor de acces local la puncte fixe în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă unui număr de 5.894 localități (definită ca zona A1).

În concluzie, ANCOM identifică următoarea piață relevantă de gros ca fiind susceptibilă pentru reglementarea *ex ante*:

Piața serviciilor de acces local la puncte fixe aferentă zonei A1.

Pe piața de gros astfel identificată, ANCOM va analiza situația concurențială pentru a determina dacă există furnizori care sunt capabili, într-o măsură apreciabilă, să se comporte independent față de concurenți, clienți și consumatori.

3.5. Analiza situației concurențiale pe piețele relevante ale serviciilor de acces local la puncte fixe

Pentru a analiza situația concurențială pe piețele relevante identificate și a determina eventualii furnizori cu putere semnificativă, ANCOM a luat în considerare unul sau mai multe din următoarele criterii, în funcție de caracteristicile piețelor analizate:

- cotele de piață ale furnizorilor și gradul de concentrare a pieței;
- mărimea absolută și relativă a furnizorilor;
- accesul facil sau privilegiat la resurse financiare sau de capital;
- gradul de integrare pe verticală;
- controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat;
- barierele la intrarea pe piață și, respectiv, în calea extinderii;
- economiile de scară și/sau scop;
- concurența potențială;
- puterea de contracarare a cumpărătorilor.

¹⁹² Conform Orientărilor Comisiei Europene, par. 32.

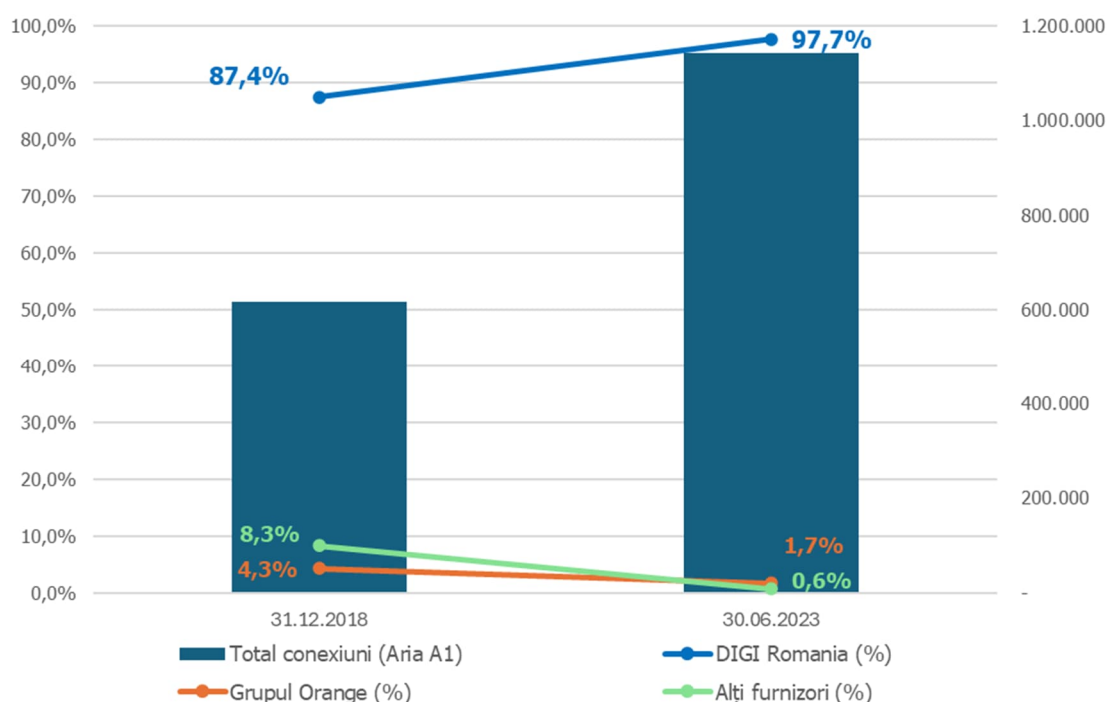
3.5.1. Analiza situației concurențiale pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe, în aria de acoperire a DIGI Romania S.A., aferentă zonei A1¹⁹³

a) Cotele de piață și gradul de concentrare a pieței

La data de 30 iunie 2023, pe piața relevantă de gros aferentă zonei A1, DIGI Romania S.A. deținea o cotă de piață de 97,7% în funcție de numărul de bucle locale de acces auto-furnizate, în creștere semnificativă față de 87,4% la sfârșitul anului 2018. Ceilalți furnizori se află la distanță semnificativă, grupul Orange înregistrând o cotă de piață de 1,7%, iar alți furnizori doar de 0,6%, la aceeași dată de referință.

Figura III.1 prezintă evoluția cotelor de piață, în funcție de principalii furnizori considerați în zona A1, în corelație cu evoluția numărului de bucle de acces auto-furnizate, în perioada analizată.

Figura nr. III.1. Dinamica cotelor de piață ale principalilor furnizori de acces local la puncte fixe din zona A1, în perioada 31.12.2018 – 30.06.2023

Sursă: ANCOM, conform datelor culese pentru realizarea analizei de piață

În plus, așa cum a fost menționat și în capitolul 2.4., gradul de concentrare a pieței analizate a crescut față de precedentă analiză de piață, pe fondul intrării cu precădere a societății DIGI Romania S.A. pe piețe locale noi, a maturizării pieței și a fenomenului de integrare a operatorilor mai mici de către operatorii mai mari, în special în mediul rural. Practic, în mai mult de 97% dintre localitățile din zona A1, DIGI Romania S.A. deține o cotă de piață de cel puțin 70%.

În concluzie, cota de piață de peste 50% a societății DIGI Romania S.A., cu perspective limitate de a se schimba (considerabil) în orizontul de timp al prezentei analize de piață, reprezintă un indiciu al puterii semnificative pe piața analizată.

¹⁹³ Date actualizate în mod corespunzător zonei A1 determinate conform punctului 2.3.5.2..

- b) Mărimea absolută și relativă a furnizorilor. Controlul asupra unei infrastructuri greu de duplicat. Accesul facil sau privilegiat la resurse financiare sau de capital. Gradul de integrare pe verticală

În efectuarea analizei de piață se ține seama de faptul că un furnizor de mari dimensiuni, cu acces facil la resurse financiare sau de capital, comparativ cu concurenții săi, poate obține și menține în timp anumite avantaje față de aceștia, provenite din economiile de scară, puterea financiară, puterea de negociere în relațiile cu furnizorii săi, capacitatea de producție, rețeaua de distribuție și politica comercială (de marketing).

În cadrul analizei concurențiale pe piața cu amănuntul corespunzătoare, a fost deja explicat faptul că, din punct de vedere al dimensiunii furnizorilor din piața relevantă analizată, DIGI Romania S.A. este un furnizor de mari dimensiuni, cu acces facil la resurse financiare și de capital, care operează o rețea prezentă la nivelul întregului teritoriu național. Pe lângă faptul că deține rețeaua cu acoperirea cea mai importantă la nivel național (85% la nivelul tuturor localităților din România, respectiv 92% la nivelul tuturor adreselor), activitatea DIGI Romania S.A. este integrată atât pe verticală, cât și pe orizontală, fiind prezent pe toate piețele de servicii de comunicații electronice, beneficiind astfel de o serie de avantaje competitive în comparație cu concurenții săi.

DIGI Romania S.A. a dezvoltat o rețea extinsă, utilizând tehnologia GPON, care îi permite să ofere servicii de înaltă calitate, la tarife competitive. Cu o acoperire, respectiv o cotă de piață la nivel de conexiuni de acces, de peste 97% în zona A1, acesta beneficiază de un avantaj considerabil asupra oricăror potențiali competitori. Mai mult, densitatea scăzută a populației în multe dintre localitățile din zona A1 (în marea lor majoritate situate în mediul rural, cu numai 43 de localități în mediul urban) crește costurile de replicare a infrastructurii pentru competitori. În aceste condiții, prezența infrastructurii DIGI Romania S.A. limitează semnificativ oportunitățile pentru intrarea de noi operatori de rețele de acces pe piață.

- c) Concurența potențială. Economii de scară și scop. Bariere la intrarea pe piață

Așa cum explicam anterior, intrarea pe piață a unor noi furnizori, precum și dezvoltarea rețelelor existente sunt limitate de o serie de factori, precum mărimea semnificativă a investițiilor necesare, costurile mari nerecuperabile și timpul îndelungat de punere în funcțiune a unei rețele de acces.

Când un furnizor de dimensiuni mari este deja prezent într-o localitate cu o rețea de acces bine dezvoltată și deține un portofoliu semnificativ de clienți, dezvoltarea unei rețele paralele pentru a intra pe o piață nouă (îndeosebi în mediul rural) cu servicii de acces asimetric la internet în bandă largă la puncte fixe devine dificil de justificat din punct de vedere economic. Prezența unei infrastructuri reduce atractivitatea investițiilor noi, întrucât cererea pentru servicii se împarte între furnizori, afectând veniturile per utilizator și îngreunând recuperarea costurilor pentru un eventual competitor.

Analiza a arătat că, la nivelul zonei A1, în peste 96% dintre localitățile acoperite de rețeaua de mare viteză a DIGI Romania S.A. (5.685 din 5.894), acesta deține un grad de acoperire a adreselor administrative de cel puțin 30% și un grad de penetrare a conexiunilor la nivel de gospodării mai mare de 63%. Într-o astfel de situație, pentru a construi o rețea paralelă, operatorul nou-intrat trebuie să facă investiții semnificative, fără a avea asigurarea rezonabilă că va atrage suficienți utilizatori pentru a-și recupera integral costurile. Aceasta reprezintă o barieră economică majoră, în special în zonele unde cererea este deja satisfăcută.

Un alt obstacol major este reprezentat de presiunea tarifară exercitată de societatea DIGI Romania S.A. asupra celorlalți furnizori, fie asupra celor prezenți deja pe piață, fie asupra celor care doresc să intre pe piețele unde acesta este prezent. Pe piețele locale unde DIGI Romania S.A. are o poziție consolidată, acesta poate oferi prețuri avantajoase datorită economiilor de scară, obținute datorită rețelei sale extinse și a faptului că deține o bază de clienți loiali. Într-o astfel de situație,

competitorii noi care sunt nevoiți să construiască rețele de acces ar fi obligați să propună tarife mai atractive pentru a putea intra pe piață, ceea ce reduce semnificativ rentabilitatea investiției.

Pe lângă economiile de scară, DIGI Romania S.A. beneficiază și de economii de scop, generate prin integrarea multiplă a serviciilor – internet fix și mobil, televiziune, telefonie fixă și mobilă – într-o singură ofertă. Acest model operațional reduce costurile per utilizator și permite dezvoltarea unor oferte competitive, care consolidează baza de clienți. Accesul la servicii convergente la prețuri atractive contribuie la creșterea fidelității clienților și îngreunează accesul noilor concurenți.

De asemenea, loialitatea clienților față de furnizorul existent constituie o altă provocare pentru concurenții potențiali. Clienții conectați la o rețea existentă și mulțumiți de serviciile oferite sunt mai puțin dispuși să migreze către un alt furnizor, ceea ce îngreunează atragerea de utilizatori de către competitorii existenți sau noi. Prin urmare, barierele economice pentru dezvoltarea unor rețele de acces paralele în zonele dominate de operatorii existenți sunt semnificative. Acestea descurajează intrarea pe piață a altor furnizori (concurența potențială), investițiile noi și limitează diversitatea opțiunilor pentru utilizatori, dar și inovația în ceea ce privește serviciile de comunicații electronice.

Așadar, în timp ce, în mod similar cu concluziile de la analiza piețelor cu amănuntul, barierele legale nu sunt de natură a ridica probleme semnificative la intrarea pe piața relevantă de gros identificată, zona A1 se caracterizează prin absența concurenței potențiale care rezultă ca urmare a existenței unor bariere structurale/economice ridicate la intrarea pe piață.

Prin urmare, ANCOM consideră că, în contextul actual și previzionat al pieței din România, barierele existente la intrarea pe piața corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe în aria de acoperire a DIGI Romania S.A. se mențin la un nivel ridicat, astfel încât posibilitatea intrării pe piață de noi furnizori competitivi de astfel de servicii, în orizontul de timp al analizei, este limitată.

d) Puterea de contracarare a cumpărătorilor

Puterea de contracarare a utilizatorilor se referă la puterea relativă pe care o poate avea un cumpărător în relațiile sale de negociere cu potențialul vânzător al serviciilor în cauză. În general, puterea de negociere a unui cumpărător poate fi dată de mărime, importanța comercială pe care o are pentru vânzător sau abilitatea sa de a migra către surse alternative de aprovizionare. Existența unor cumpărători importanți, de mărime mare, poate contracara sau diminua măsura în care se manifestă puterea dominantă a unui furnizor pe piața relevantă, în cazul unei creșteri a prețurilor peste nivelul competitiv. Astfel, aceștia ar putea facilita intrarea eficientă pe piață a unor noi furnizori de servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe sau dezvoltarea semnificativă a furnizorilor alternativi existenți, având ca rezultat o compensare a creșterii prețurilor de către furnizorul dominant.

Având în vedere că, în zona A1, nivelul de concurență în ceea ce privește infrastructurile de acces dezvoltate este nesemnificativ, dat fiind profilul cumpărătorilor de pe piața cu amănuntul (din cele 5.894 localități, 5.851 de localități sunt în mediul rural și 43 de localități în mediul urban), precum și mărimea de piață și importanța comercială a societății DIGI Romania S.A., puterea de negociere a clienților (furnizorilor) care ar dori să achiziționeze servicii de acces local la puncte fixe este aproape inexistentă.

Concluzii

Pe baza concluziilor de mai sus (nivelul mare al cotei de piață a DIGI Romania S.A., în condițiile existenței unor bariere de intrare ridicate, coroborat cu faptul că intrarea pe piață a unor noi furnizori, precum și dezvoltarea rețelelor existente sunt limitate de o serie de factori, precum și mărimea semnificativă a investițiilor necesare, costurile mari nerecuperabile și timpul îndelungat de punere în funcțiune a unei rețele de acces de mare viteză la puncte fixe), opinia ANCOM este că societatea **DIGI Romania S.A. are putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe furnizate în zona A1.**

Capitolul IV

Impunerea obligațiilor specifice în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piața relevantă identificată

4.1. Cadrul legal

Potrivit prevederilor art. 105 alin. (1) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, *„Dacă, în urma unei analize de piață realizate în conformitate cu prevederile secțiunii 1 a prezentului capitol, o întreprindere este desemnată ca având putere semnificativă pe o piață relevantă de gros din sectorul comunicațiilor electronice, autoritatea de reglementare impune acesteia, în mod corespunzător, după caz, oricare dintre obligațiile prevăzute la art. 106–110¹ sau 112². ANCOM alege modalitatea cea mai puțin intruzivă de soluționare a problemelor identificate în urma analizei de piață.”*

Prin urmare, ANCOM poate să impună în sarcina furnizorului desemnat cu putere semnificativă pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe aferentă zonei A1 acele obligații (dintre cele prevăzute la art. 106-110¹ sau 112² din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011) care au potențialul de a remedia problemele concurențiale identificate în urma analizei.

Obligațiile impuse în sarcina oricărui furnizor desemnat cu putere semnificativă pe piață trebuie să se bazeze pe natura problemelor identificate în cadrul analizei de piață, să fie proporționale și să fie justificate din perspectiva obiectivelor Autorității.

Furnizarea accesului local la puncte fixe presupune punerea la dispoziția altui operator de facilități sau servicii, în condiții determinate, în mod exclusiv ori neexclusiv, care îi sunt necesare în scopul furnizării de servicii de comunicații electronice.

În conformitate cu dispozițiile art. 106–110¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, obligațiile care pot fi impuse de către ANCOM în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piața de gros a serviciilor de acces local la puncte fixe, aferentă zonei A1, sunt următoarele:

- obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente specifice ale rețelei și a unor facilități asociate (art. 109).

Obligația de acces poate viza: acordarea către un terț a dreptului de acces la elemente specifice ale rețelei sau la facilități asociate, inclusiv a accesului degрупat la bucla și subbucla locală; acordarea către un terț a dreptului de acces la anumite elemente și servicii active sau virtuale de rețea; negocierea, cu bună-credință, cu orice terț care solicită accesul; neretragerea dreptului de acces deja acordat; acordarea accesului deschis la interfețele tehnice, protocoalele sau alte tehnologii esențiale care sunt indispensabile pentru interoperabilitatea serviciilor, inclusiv a serviciilor de rețele virtuale; furnizarea colocării sau a altor forme de utilizare partajată a spațiilor ori echipamentelor, inclusiv a conductelor, clădirilor și pilonilor; furnizarea unor servicii necesare pentru asigurarea interoperabilității „cap la cap” a serviciilor destinate utilizatorilor finali; acordarea accesului la sistemele de asistență operațională sau la alte sisteme software similare, necesare pentru asigurarea unei concurențe loiale în furnizarea serviciilor;

- obligația de transparență în legătură cu accesul la rețelele de comunicații electronice sau la facilitățile asociate (art. 106).

Această obligație vizează aducerea la cunoștința publicului a anumitor informații, precum specificațiile tehnice, caracteristici ale rețelei și evoluții preconizate ale acesteia, tarife practice, informații contabile, termeni și condiții de furnizare, respectiv de utilizare a serviciilor, inclusiv orice condiții prin care se modifică accesul la servicii și utilizarea acestora.

De asemenea, în cazul în care unui furnizor i s-a impus obligația de nediscriminare în legătură cu accesul la rețelele de comunicații electronice sau la facilitățile asociate, ANCOM poate impune acelui furnizor obligația de a publica o ofertă de referință, care trebuie să fie suficient de detaliată pentru a asigura că solicitanții nu trebuie să plătească pentru resurse care nu sunt necesare serviciului pe care l-au solicitat. În plus, în măsura în care ANCOM impune acelui furnizor obligația de a furniza accesul la elemente de infrastructură, oferta de referință va ține seama de orientările OAREC privind criteriile minime pentru o ofertă de referință emise potrivit art. 69 alin. (4) din Codul European al Comunicațiilor Electronice.

- **obligația de nediscriminare** în legătură cu accesul la rețelele de comunicații electronice sau la infrastructura asociată (art. 107), prin care se stabilește că furnizorii aplică condiții echivalente în circumstanțe echivalente altor furnizori de servicii echivalente și că pun la dispoziție terților servicii și informații în aceleași condiții, inclusiv în ceea ce privește calitatea, cu cele oferite pentru propriile servicii sau pentru serviciile furnizate filialelor, sediilor secundare sau partenerilor lor.

Pentru a asigura accesul echivalent, ANCOM poate impune unui operator obligația de a furniza produse și servicii de acces celorlalți operatori, inclusiv lui însuși, în aceleași termene și conform aceluiași termen și condiții, inclusiv cei privind tarifele și nivelurile de calitate a serviciilor, prin intermediul aceluiași sisteme și procese.

- **obligația de evidență contabilă separată**, în cadrul contabilității interne de gestiune, pentru anumite activități care au legătură cu accesul la rețelele de comunicații electronice sau la facilitățile asociate (art. 108).

- **obligația referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifelor**, inclusiv obligația de fundamentare a tarifelor în funcție de costuri și obligații privind implementarea unor sisteme de contabilitate a costurilor, pentru furnizarea anumitor forme de acces (art. 110). În vederea încurajării investițiilor, îndeosebi a celor în rețelele de generație viitoare, ANCOM va lua în considerare investiția eficientă realizată de întreprinderea în cauză și va permite, dacă apreciază oportunități impunerea obligației de control al tarifelor, existența unei rate rezonabile de recuperare a capitalului adecvat investit, ținând seama de riscurile specifice asociate unui proiect nou de investiții în rețea.

Evaluarea oportunității impunerii obligației de control al tarifelor se face luând în considerare necesitatea de a promova concurența și interesele pe termen lung ale utilizatorilor finali, în ceea ce privește instalarea și adoptarea rețelelor de foarte mare capacitate.

- **obligația de a permite accesul și utilizarea unor elemente de infrastructură fizică**, cum ar fi: clădirile sau intrările în clădiri, cablajul clădirilor, inclusiv cablurile, turnurile și alte construcții de susținere, pilonii, stâlpii, conductele, țevile, căminele de vizitare, gurile de vizitare și cabinetele (art. 108¹).

Această obligație poate fi impusă indiferent dacă infrastructura fizică este sau nu parte din piața serviciilor de acces local la puncte fixe, în cazul în care Autoritatea consideră că refuzul de a acorda accesul ori impunerea unor clauze care au efect similar ar conduce la împiedicarea dezvoltării unei concurențe durabile pe piață sau la prejudicierea intereselor utilizatorilor finali.

- **obligația de a respecta, în tot sau în parte, angajamente** în legătură cu participarea în comun la investițiile pentru instalarea unei noi rețele de foarte mare capacitate constând în elemente de fibră optică până la locația utilizatorului final (art. 110¹).

4.2. Probleme concurențiale identificate la nivelul pieței relevante a serviciilor de acces local la puncte fixe aferente zonei A1

Principalele probleme concurențiale identificate de ANCOM pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe aferentă zonei A1, care se pot manifesta în absența reglementării *ex ante*, sunt următoarele:

- refuzul furnizorului cu putere semnificativă de a acorda accesul la rețea sau la facilitățile asociate;
- utilizarea puterii de piață, deținute la nivelul pieței de gros de furnizorul cu putere semnificativă, cu impact asupra piețelor de gros, respectiv asupra piețelor cu amănuntul din aval, prin intermediul tarifelor;
- utilizarea puterii de piață, deținute la nivelul pieței de gros de furnizorul cu putere semnificativă, pe piețele cu amănuntul din aval prin intermediul altor mecanisme anticoncurențiale decât cele tarifare (unor variabile independente de preț).

1) Refuzul de a acorda accesul

În prezent, nu există contracte de acces local la puncte fixe la rețeaua DIGI Romania S.A. Furnizorul ar putea să restricționeze accesul la rețeaua sa, deoarece intrarea altor furnizori pe piața cu amănuntul din zona A1, facilitată prin acordarea accesului la servicii pe piața de gros, ar avea ca rezultat erodarea puterii sale de piață.

Autoritatea consideră că, în lipsa reglementării *ex ante*, ceilalți furnizori care doresc să intre pe piață nu au suficientă putere de negociere în raport cu furnizorul cu putere semnificativă, în ceea ce privește achiziționarea serviciilor de acces la puncte fixe la nivel de gros, în condiții comerciale rezonabile.

2) Utilizarea puterii de piață deținute la nivelul pieței de gros, cu impact asupra pieței de gros corespunzătoare serviciilor de acces local la puncte fixe, respectiv pieței cu amănuntul din aval, prin intermediul tarifelor.

Practicile anticoncurențiale prin intermediul tarifelor pot îmbrăca următoarele forme:

(i) DIGI Romania S.A. ar putea percepe tarife excesive pentru serviciile care fac parte din piața accesului local la puncte fixe aferentă zonei A1, astfel încât, în practică, să echivaleze cu un refuz de furnizare a accesului;

(ii) DIGI Romania ar putea percepe tarife discriminatorii pe piața accesului local la puncte fixe aferentă zonei A1 și, în particular, ar putea aplica celorlalți furnizori tarife mai ridicate decât cele aferente acelorași servicii furnizate propriei unități de afaceri la nivel cu amănuntul.

(iii) De asemenea, furnizorul cu putere semnificativă pe piață ar putea practica prețuri de ruinare, în vederea eliminării concurenței existente sau potențiale, urmărind ca diferența dintre tariful practicat pe piața din aval de către operatorul concurent și tariful plătit de acesta pentru serviciul corespunzător, achiziționat la nivelul pieței de gros, să fie atât de redusă, încât modelul de afaceri al acestuia să nu fie profitabil.

Practica prețurilor de ruinare poate consta fie în stabilirea de către furnizorul cu putere semnificativă a tarifului aferent serviciilor de acces furnizate pe piața de gros la un nivel prea ridicat, astfel încât să nu mai existe marjă pentru a concura pentru competitorii săi, fie în stabilirea tarifelor serviciilor furnizate pe piața din aval la un nivel prea scăzut, sub costuri, fie o variantă combinată a celor două.

În ceea ce privește practicarea unor prețuri de ruinare pe piața cu amănuntul corespunzătoare, o astfel de conduită are drept obiectiv protejarea intereselor comerciale ale furnizorului dominant. Astfel, acesta nu își poate justifica comportamentul de stabilire a unor tarife excesive pe piața de gros corespunzătoare, pentru a-și recupera pierderile de pe piața cu amănuntul.

Practicarea unor prețuri de ruinare de către un agent economic aflat în poziție dominantă, în scopul înlăturării concurenților, este interzisă, de altfel, și de prevederile legale din domeniul concurenței.

3) Utilizarea puterii de piață deținute la nivelul pieței de gros pe piața cu amănuntul din aval, prin intermediul unor variabile independente de preț.

Furnizorul cu putere semnificativă pe piața serviciilor de acces la puncte fixe aferentă zonei A1 poate adopta anumite strategii anticoncurențiale inclusiv prin intermediul unor factori non-tarifari, care îi permit să beneficieze de avantajul dat de poziția dominantă pe piață. Strategiile non-tarifare de împiedicare a intrării sau extinderii unor alți concurenți pe piață se pot manifesta prin implicarea unui operator dominant în următoarele tipuri de activități, respectiv în următoarele situații:

- tactici de amânare a acordării accesului, precum nefurnizarea informațiilor necesare operatorilor care solicită accesul, prelungirea negocierilor în vederea încheierii contractelor sau furnizarea serviciilor de acces doar în urma unor negocieri prelungite nejustificate;

Furnizorul cu putere semnificativă pe piață poate refuza să ofere informațiile necesare operatorilor solicitanți ai serviciilor de acces local la puncte fixe, poate întârzia furnizarea acestora sau poate refuza transmiterea informațiilor la nivelul de detaliu necesar. De exemplu, furnizorul cu putere semnificativă pe piață ar putea să nu ofere în timp util informații despre schimbările planificate în propria rețea, ceea ce ar avea un impact negativ asupra planurilor de afaceri ale operatorilor solicitanți sau beneficiari ai serviciilor de acces la nivel de gros, aceștia nefiind în măsură să evalueze cu promptitudine impactul unor astfel de schimbări și să ia deciziile necesare, atât în ceea ce privește investițiile în propria rețea, cât și în ceea ce privește furnizarea propriilor servicii pe piața cu amănuntul.

- impunerea de condiții contractuale nerezonabile (de exemplu, restricționarea serviciilor oferite), oferirea de pachete de servicii inadecvate;

- discriminarea în ceea ce privește calitatea serviciilor. Astfel, operatorul cu putere semnificativă pe piață poate furniza un serviciu de acces la nivel de gros la parametri de calitate inferiori celor ai serviciului pe care îl oferă sieși la nivelul pieței cu amănuntul sau poate acorda prioritate propriilor abonați sau propriilor servicii pentru remedierea unei defecțiuni;

- existența unei asimetrii a informațiilor disponibile la nivelul pieței. Astfel, furnizorul cu putere semnificativă poate avea la dispoziție informații privind dezvoltarea viitoare a serviciilor unui concurent beneficiar de acces și ar putea utiliza aceste informații pentru a face oferte abonaților vizați de acesta. În plus, poate utiliza strategii de „win-back” pentru a recâștiga utilizatorii unui furnizor alternativ.

4.3. Principiile aplicate de ANCOM pentru stabilirea obligațiilor. Obligațiile specifice propuse a fi impuse în sarcina furnizorului cu putere semnificativă

La stabilirea remediilor în raport cu problemele concurențiale identificate în cadrul analizei de piață, ANCOM are obligația de a lua în considerare obiectivele prevăzute la art. 4-6¹ din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 22/2009 privind înființarea Autorității Naționale pentru Administrare și Reglementare în Comunicații, aprobată prin Legea nr. 113/2010, cu modificările și completările

ulterioare (promovarea concurenței în ceea ce privește furnizarea rețelelor de comunicații electronice și a facilităților asociate, inclusiv concurența eficientă bazată pe infrastructuri, furnizarea serviciilor de comunicații și a serviciilor asociate). De asemenea, art. 105 alin. (4) al Ordonanței Guvernului nr. 111/2011 stabilește că obligațiile impuse de ANCOM trebuie să se bazeze pe natura problemei identificate în cadrul analizei de piață, să fie proporționale ținând seama, acolo unde este posibil, de costuri și de beneficii.

Așadar, în cele ce urmează, Autoritatea va identifica **obligațiile adecvate, bazate pe natura problemelor identificate, proporționale și justificate prin prisma obiectivelor Autorității.**

a) Permitearea accesului la rețeaua DIGI Romania S.A. pe piața relevantă aferentă zonei A1

Autoritatea este de opinie că lipsa furnizării de servicii de acces local la nivel de gros în zona A1 (necompetitivă) poate avea un impact negativ asupra utilizatorilor (prin lipsa posibilității de a alege dintre ofertele mai multor furnizori) și, în general, asupra situației concurențiale, după cum a fost descris mai sus. Referitor la dificultățile cu care s-au confruntat operatorii în ceea ce privește contractarea serviciilor de acces, aceștia au menționat lipsa unei oferte privind serviciile de acces wholesale de tip "bitstream" pe baza cărora să poată fi oferite pe piața cu amănuntul servicii de date și servicii TV.

La nivel național au existat anumite demersuri inițiate pentru încheierea de acorduri de acces la rețea între operatori mari. Deși acestea nu au vizat în mod direct accesul local la puncte fixe, pot oferi indicii cu privire la comportamentul furnizorilor într-o negociere a unui contract de acces, în absența reglementării *ex ante*.

În acest context, precizăm că, în perioada analizată, au existat solicitări din partea X către DIGI Romania S.A. pentru furnizarea de servicii de acces la nivel de gros de tip "bitstream" (acces pe fibra optică la nivel național), pentru a putea oferi propriilor clienți finali servicii convergente de date și TV. X.

De asemenea, în anul 2018, deținătorul rețelei de acces a inițiat demersurile pentru încheierea unui contract privind furnizarea de servicii Layer 2 VPN pentru persoane juridice, disputele survenite pentru definitivarea contractului pe clauze de natură formală (ex. X), X, făcând imposibilă ajungerea la un consens.

Mai mult, în anul X, solicitantul serviciilor de acces a reformulat cererea privind o posibilă colaborare pentru servicii de gros la nivel național care să-i permită să concureze pe piața cu amănuntul pentru servicii de acces la internet de mare viteză la puncte fixe și servicii TV, la tarife calculate pe baza principiului retail minus, însă, din informațiile puse la dispoziția Autorității, solicitarea de acces nu a avansat înspre conturarea unor cerințe punctuale concrete, inclusiv de natură tehnică, pentru a putea fi transmisă o ofertă de acces central la puncte fixe, care să permită furnizarea de servicii utilizatorilor finali la nivel național.

Astfel, în absența reglementării serviciilor de acces local, la nivel de gros, potențialii competitori nu ar fi în măsură să furnizeze servicii de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, în zona A1. ANCOM consideră că nu sunt create circumstanțele necesare pentru negocierea accesului la rețeaua operatorului dominant în condiții comerciale rezonabile. Tergiversarea negocierilor conduce, prin urmare, la îngreunarea accesului noilor concurenți pe piața relevantă și, totodată, la imposibilitatea furnizării de servicii competitive pe piața cu amănuntul, putând determina, la un

moment dat, chiar ieșirea de pe piață a furnizorilor mai mici, cu prezență locală sau regională, în detrimentul utilizatorilor finali.

Concurența bazată pe infrastructuri poate satisface cel mai bine cerințele actuale și viitoare ale utilizatorilor finali. În același timp, conform analizei WIK¹⁹⁴, accesul concurenților prin fibră optică dezagregată (bucla locală de fibră optică) oferă posibilități de diferențiere a serviciilor comparabile cu cele ale unei situații de concurență "pură" la nivel de infrastructură. Acest lucru este valabil și în cazul în care cerințele clienților privind lățimea de bandă și calitatea vor crește în viitor.

Întrucât zona A1 are un caracter predominant rural, stimulentele pentru investiții în rețele de mare capacitate sunt reduse. Unul dintre furnizorii principali a declarat că investițiile mari și termenul lung de dezvoltare a rețelelor necesare pentru a beneficia de accesul local fac nefezabilă investiția. Prin urmare, nu este de așteptat, în orizontul de timp al analizei de piață, să se dezvolte o competiție bazată pe infrastructuri în zona A1.

Având în vedere aspectele de mai sus, impunerea unor obligații prea oneroase în ceea ce privește accesul la rețeaua furnizorului cu putere semnificativă poate descuraja investițiile, dacă acestea nu sunt proporționale cu problemele concurențiale identificate, cu atât mai mult cu cât există acces la infrastructura civilă care cuprinde stâlpi (în principal deținuti de distribuitorii de energie) sau canalizație, iar exploatarea acestora ar conduce la economii importante de costuri.

Prin urmare, Autoritatea consideră că obligația de a permite accesul la rețeaua furnizorului cu putere semnificativă pe piață este în măsură să conducă la crearea condițiilor adecvate pentru un mediu concurențial eficient în zona A1, dat fiind că forțele pieței nu sunt îndeajuns de puternice pentru a contracara un potențial comportament anti-competitiv din partea DIGI Romania S.A..

b) Asigurarea nediscriminării

Din perspectiva Autorității, este justificat și proporțional ca operatorul cu putere semnificativă să furnizeze toate informațiile prealabile altor operatori care utilizează servicii legate de accesul local la anumite elemente de rețea sau infrastructură, care să le permită să identifice disponibilitatea acestor resurse și caracteristicile lor, astfel încât să le poată achiziționa, în condiții nediscriminatorii, în conformitate cu nevoile și opțiunile lor strategice de investiții.

De asemenea, punerea la dispoziția terților a unor informații privind existența unor facilități de acces sau privind necesitatea realizării anumitor investiții la nivel local în vederea obținerii accesului poate facilita întocmirea planurilor de dezvoltare ale beneficiarilor de acces la rețea. În caz contrar, impunerea unor condiții tehnice de acces diferite operatorilor terți, în măsura în care diferențele nu sunt justificate, ar putea duce la discriminare și la denaturarea concurenței.

Totodată, anumite informații sensibile din punct de vedere al securității rețelei operatorului pot justifica necesitatea acordării unui acces securizat la datele caracteristice ale anumitor elemente de rețea (noduri, puncte de distribuție etc).

Pe de altă parte, în privința aplicării unor cerințe de nediscriminare mai exigente (cum ar fi, spre exemplu, aplicarea principiului EI-echivalența inputurilor¹⁹⁵), Autoritatea consideră că nu este proporțional să impună furnizorului cu putere semnificativă, ca o condiție prealabilă, să utilizeze în comun procesele și sistemele informatice pe care le utilizează pentru a accesa interfețele sau rețeaua

¹⁹⁴ <https://www.wik.org/en/publications/publication/no-456-parallel-glass-fibre-expansions-on-the-basis-of-co-laying-and-co-use-as-opportunities-for-the-creation-of-infrastructure-competition>;

¹⁹⁵ EI - Echivalența inputurilor reprezintă un mod de furnizare a serviciilor și informațiilor către solicitanții de acces interni și terți, în aceleași condiții (inclusiv nivelul prețurilor și al calității serviciilor), în aceleași intervale de timp, utilizând aceleași sisteme și procese și cu același grad de fiabilitate și performanță.

sa principală cu procesele și sistemele utilizate de terți pentru a le accesa. O astfel de adaptare a sistemelor operatorului cu putere semnificativă de piață ar însemna ca acesta să suporte costuri foarte ridicate pentru actualizarea sistemelor IT, migrarea propriilor sale procese, inclusiv întârzieri semnificative pentru conformarea cu astfel de obligații, fără ca, în acest stadiu, să existe suficiente beneficii demonstrabile pentru concurență și inovare la nivelul pieței de acces local supuse reglementării (zonei A1). De asemenea, inclusiv costurile de asigurare a conformității sunt mai ridicate, așa cum reiese din Considerentul 185 din CECE: "Pe de altă parte, este probabil ca furnizarea de inputuri angro reglementate pe baza EI să genereze costuri de asigurare a conformității mai ridicate decât alte forme de obligații în materie de nediscriminare."

Astfel, Autoritatea consideră justificat și proporțional ca furnizorul cu putere semnificativă:

- să furnizeze altor operatori informațiile necesare despre disponibilitatea și caracteristicile elementelor de rețea;
- să pună la dispoziția terților informații privind existența unor facilități de acces sau privind necesitatea realizării anumitor investiții la nivel local în vederea obținerii accesului;
- să acorde un acces securizat la datele caracteristice ale anumitor elemente de rețea (noduri, puncte de distribuție etc), informații sensibile din punct de vedere al securității rețelei operatorului.

c) Publicarea unei oferte de referință suficient de detaliate, pentru servicii de acces local la puncte fixe

În conformitate cu art. 106 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, obligația de a publica o ofertă de referință poate fi adecvată în special în cazul în care o întreprindere are impuse obligații de nediscriminare, iar oferta de referință trebuie, în acest sens, să fie suficient de detaliată pentru a garanta că întreprinderile beneficiare nu sunt obligate să plătească pentru facilități care nu sunt necesare pentru serviciul solicitat. Obiectivele obligațiilor de transparență a termenilor și condițiilor de acces, inclusiv a prețurilor, sunt, în conformitate cu considerentul 182 din CECE, de a accelera negocierile, de a evita litigiile și de a da încredere actorilor de pe piață că un anumit serviciu nu este furnizat în condiții discriminatorii. De asemenea, conform prevederilor art. 106 alin. (6) din Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 111/2011, la impunerea obligației de a publica o ofertă de referință trebuie să se aibă în vedere orientările OAREC privind criteriile minime pentru o ofertă de referință¹⁹⁶, emise în 2019 potrivit art. 69 alin. (4) din Codul European al Comunicațiilor Electronice. Setul minim de criterii garantează condiții de acces competitive și eficiente pentru operatorii care solicită acces reglementat la rețelele operatorilor cu putere semnificativă pe piață.

Prin urmare, ANCOM consideră oportună impunerea în sarcina DIGI Romania S.A. a obligației de publicare a unei oferte de referință pentru serviciile de acces la bucla locală (ORA). Deși respectarea acestei obligații implică anumite costuri, beneficiile generate de creșterea transparenței justifică impunerea unui asemenea remediu.

d) Controlul tarifulor

Conform prevederilor art. 110 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, ANCOM poate, în conformitate cu prevederile art. 105, să impună obligații referitoare la recuperarea costurilor și controlul tarifulor, inclusiv obligații de fundamentare a tarifulor în funcție de costuri și obligații

¹⁹⁶ https://www.berec.europa.eu/sites/default/files/files/document_register_store/2019/12/BoR_%2819%29_238_Guidelines_minimum_criteria_for_a_RO.pdf.

privind implementarea unor sisteme de contabilitate a costurilor, pentru furnizarea anumitor forme de acces sau de interconectare.

Pentru evaluarea oportunității impunerii obligațiilor de control al tarifelor, ANCOM ia în considerare necesitatea de a promova concurența și interesele pe termen lung ale utilizatorilor finali în ceea ce privește instalarea și adoptarea rețelelor de generație următoare și, în special, a rețelelor de foarte mare capacitate.

Pe de altă parte, ANCOM nu impune niciuna din aceste obligații sau, după caz, le retrage dacă stabilește existența unor presiuni demonstrabile asupra tarifelor cu amănuntul, precum și că orice obligație impusă în conformitate cu art. 106-109 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 asigură accesul efectiv și nediscriminatoriu, inclusiv în condițiile în care stabilește că obligațiile impuse în temeiul art. 107 din același act normativ permit replicarea ofertelor de pe piața cu amănuntul.

În context, trebuie reamintite și principiile generale statuate la art. 105 alin. (4) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011, respectiv faptul că remediile impuse trebuie să se bazeze pe natura problemei identificate, să fie proporționale și justificate în raport cu obiectivele Autorității.

Conform considerentului 193 din CECE, condițiile în care Autoritatea poate decide să nu impună tarife de acces la nivel de gros, la rețele de foarte mare viteză reglementate, sunt următoarele:

*„(193) Din cauza incertitudinii în ceea ce privește rata de materializare a cererii pentru furnizarea de servicii de bandă largă de generație următoare, este important, pentru a promova investițiile și inovarea eficiente, să se permită operatorilor care investesc în rețele noi sau modernizate un **anumit grad de flexibilitate a prețurilor. Autoritățile naționale de reglementare ar trebui să poată decide să mențină sau să nu impună prețuri de acces angro reglementate în cazul rețelelor de generație următoare dacă există suficiente garanții concurențiale.** Mai precis, pentru a preveni prețurile excesive pe piețele în care există întreprinderi desemnate ca având o putere semnificativă pe piață, flexibilitatea prețurilor ar trebui să fie însoțită de garanții suplimentare pentru a proteja concurența și interesele utilizatorilor finali, cum ar fi obligații stricte în materie de nediscriminare, măsuri menite să asigure multiplicarea tehnică și economică a produselor din aval și o presiune demonstrabilă la nivelul prețurilor cu amănuntul care rezultă din concurența la nivelul infrastructurii sau un preț de referință care decurge din alte produse de acces reglementate, ori ambele. **Respectivele garanții concurențiale nu afectează identificarea de către autoritățile naționale de reglementare a altor circumstanțe în care ar fi oportun să nu impună prețuri de acces reglementate pentru anumite inputuri angro, de exemplu în cazul în care elasticitatea mare în funcție de preț a cererii utilizatorilor finali face neprofitabil pentru întreprinderea desemnată ca având o putere semnificativă pe piață să perceapă prețuri care să depășească în mod apreciabil nivelul concurențial sau în cazul în care densitatea mai mică a populației reduce stimulentele pentru dezvoltarea unor rețele de foarte mare capacitate și autoritatea națională de reglementare stabilește că accesul efectiv și nediscriminatoriu este asigurat prin intermediul unor obligații impuse în conformitate cu prezenta directivă.**” (subl. ns.)*

Remediile privind controlul tarifelor pot fi impuse în situații în care analiza de piață indică faptul că lipsa concurenței efective generează practicarea/menținerea de către furnizorul cu putere semnificativă a unor tarife ridicate sau comprimarea marjei de profit, în detrimentul utilizatorilor finali. Mai mult, trebuie analizat dacă impunerea unor astfel de obligații este oportună, luând în calcul necesitatea promovării concurenței și a intereselor utilizatorilor finali, respectiv încurajarea investițiilor în rețele de mare viteză, astfel încât să fie avută în vedere și investiția operatorului care urmează să fie reglementat. În acest context, este important de precizat că tarifele pentru serviciile de acces pe piața cu amănuntul din România sunt cele mai scăzute din Europa, așa cum reiese și din studiul

"Retail_Broadband_Prices_in_Europe_2022"¹⁹⁷ [*„În general, România și Lituania au cele mai atractive prețuri pentru internet în bandă largă din UE. Toate ofertele din România aparțin grupului celor mai puțin costisitoare din coșurile respective”*], respectiv din raportul „Global Broadband Pricing League Table 2024”, în condițiile în care costurile cu dezvoltarea rețelelor sunt semnificative. Astfel, ANCOM consideră că există riscul ca tarifele pe piața cu amănuntul practicate în prezent de DIGI Romania S.A., atât în zona A1, cât și în celelalte zone din România, să crească ca efect al impunerii unor obligații prea oneroase privind orientarea în funcție de costuri a tarifelor de acces la rețeaua de fibră optică sau, alternativ, al impunerii efectuării unui test de replicabilitate economică, mai ales în condițiile în care accesul local la puncte fixe nu este reglementat în prezent. Dezvoltarea unui model de calculație a costurilor, respectiv parametrii necesari implementării testului de replicabilitate economică, astfel cum sunt detaliați în Anexa III a Recomandării Gigabit (costurile din aval auditate ale operatorului cu putere semnificativă, cu condiția ca acestea să fie suficient de dezagregate, costurile incrementale aferente furnizării de servicii relevante în aval), nu sunt disponibile într-un orizont de timp rezonabil. Practic, costul implementării oricărei obligații va fi necesar a fi recuperat de la solicitanții de acces (în măsura în care cererea de acces la nivel local va fi suficient de robustă) și de la propriii clienți. Așa cum este recunoscut, investiția în rețele de mare viteză fiind semnificativă, operatorii nu își recuperează toate costurile de la început, ci din creșterea bazei de clienți. Creșterea tarifelor DIGI Romania S.A. generate de impunerea unor obligații excesive privind controlul tarifelor ar putea genera reducerea consumului (în mediul rural) și a numărului de abonați, precum și a profitabilității operatorului cu putere semnificativă, conducând la imposibilitatea recuperării investițiilor (semnificative) în rețeaua de fibră optică, ceea ce ar duce la o întârziere sau o reducere a planurilor viitoare ale operatorului de a investi în rețea sau chiar la renunțarea la o serie de proiecte de investiții, fără a rezolva în mod real problemele concurențiale identificate.

De asemenea, tarifele serviciilor de acces asimetric la internet de mare viteză pe piața cu amănuntul și/sau reducerile oferite de furnizorul cu putere semnificativă la comercializarea acestor servicii sunt diferențiate pe anumite zone geografice (de exemplu rural/urban), ceea ce reflectă necesitatea operatorului de a adapta oferta comercială în funcție de caracteristicile demografice și economice (de exemplu, în funcție de puterea de cumpărare a populației) din diverse zone ale țării. În aceste condiții, impunerea unui anumit nivel al prețurilor sau al unui test de replicabilitate economică nu ar oferi furnizorului cu putere semnificativă de piață flexibilitatea de a stabili tarifele astfel încât să își poată recupera investițiile semnificative în dezvoltarea rețelei VHCN și să susțină întreținerea, modernizarea și dezvoltarea ulterioară a acesteia, ceea ce ar avea un impact negativ asupra dezvoltării rețelelor de mare viteză, ajungându-se până la situații de renunțare la o serie de proiecte de investiții.

În același timp, analiza a arătat că există o serie de acorduri funcționale încheiate pe baze comerciale între furnizorul cu putere semnificativă și operatorii alternativi pentru anumite servicii de acces la rețeaua DIGI Romania S.A., altele decât cele analizate în acest document, în timp ce, din răspunsurile la chestionare, a reieșit că motivele pentru care nu au fost încheiate alte acorduri privind accesul la rețeaua de fibră optică a DIGI Romania S.A. nu au vizat aspecte tarifare. Astfel, în perioada analizată, nu au fost identificate dovezi privind un abuz de poziție dominantă al furnizorului cu putere semnificativă, pe considerente tarifare.

Având în vedere aspectele prezentate, opinia Autorității este că eventualul abuz de poziție dominantă al furnizorului cu putere semnificativă de piață, de a practica tarife de acces la bucla locală excesive sau care nu ar permite existența unei marje de profit potențialilor concurenți, poate fi adresat prin impunerea obligației de a practica tarife rezonabile și asigurarea unor marje suficiente între

¹⁹⁷ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/mobile-and-fixed-broadband-prices-europe-2022>.

propriile tarife pentru serviciile furnizate pe piața cu amănuntul corespunzătoare și tarifele pentru furnizarea serviciilor de acces care să permită unui Beneficiar ipotetic, cel puțin la fel de eficient, să poată oferi servicii de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe echivalente, pe piața cu amănuntul, în condițiile aplicării și a celorlalte remedii propuse de ANCOM. Această măsură are un caracter preventiv și urmărește asigurarea condițiilor de acces efectiv și nediscriminatoriu pentru operatorii alternativi, fără a impune constrângeri excesive asupra activității furnizorului.

În aceste circumstanțe specifice, ANCOM consideră că impunerea unor obligații privind orientarea în funcție de costuri a tarifelor sau aplicarea unui test de replicabilitate economică nu este proporțională, justificată sau oportună, în orizontul de timp al analizei de piață, întrucât condițiile concurențiale specifice existente impun o abordare de reglementare care să asigure flexibilitatea prețurilor. ANCOM propune impunerea în sarcina operatorului cu putere semnificativă a obligației de a practica tarife atât pentru furnizarea accesului local la puncte fixe, cât și pentru furnizarea facilităților asociate și a altor servicii auxiliare necesare, la nivel de gros, echitabile și rezonabile, limitând, pe de o parte, posibilitatea furnizorului cu putere semnificativă de a practica tarife de acces excesive, dar fără a impune, în mod nejustificat, obligații prea stricte, ce nu ar fi proporționale cu problemele concurențiale identificate. Flexibilitatea în ceea ce privește stabilirea tarifelor trebuie să îndeplinească deopotrivă obiectivul de a încuraja investițiile în rețele de generație nouă și de a stimula un mediu concurențial sănătos, respectând în același timp principiul distribuției echitabile a riscurilor de investiții între furnizorul de acces și solicitanții de acces.

Această obligație, împreună cu celelalte remedii propuse privind accesul, nediscriminarea și transparența sunt suficiente pentru a asigura accesul efectiv și nediscriminatoriu al operatorilor alternativi la rețeaua de acces a DIGI Romania S.A. și îmbunătățirea condițiilor concurențiale în zona geografică relevantă A1, fără a afecta investițiile viitoare în rețeaua de fibră optică a furnizorului cu putere semnificativă de piață și, nu în ultimul rând, interesele utilizatorilor finali.

Pe baza considerentelor de mai sus, în limitele atribuțiilor Autorității, se impune utilizarea mecanismelor care pot stimula dezvoltarea cadrului concurențial adecvat pe piața de acces local la puncte fixe aferentă localităților din zona A1, prin impunerea anumitor obligații de acordare a accesului local la puncte fixe, în sarcina furnizorului cu putere semnificativă pe piață, în a cărei arie de acoperire se află respectivele localități.

Astfel, societatea DIGI Romania S.A., desemnată cu putere semnificativă pe piața serviciilor de acces local la puncte fixe aferentă zonei A1, are obligația de a oferi servicii de acces local la puncte fixe în cele 5.894 localități componente, după cum urmează:

- **obligația de a da curs cererilor rezonabile¹⁹⁸ de acces la rețea sau la anumite elemente de rețea și la facilitățile asociate¹⁹⁹ necesare în localitățile din zona A1:**
 - acces la bucla locală (FTTH, FTTB) din punctele finale de distribuție, care deserveșc localitățile din zona A1, care să permită solicitanților de acces să reproducă, din punct de vedere tehnic, în mod eficient, ofertele cu amănuntul privind serviciile de

¹⁹⁸ O cerere de acces poate fi considerată rezonabilă dacă este fezabilă din punct de vedere tehnic, nu pune în pericol integritatea rețelei Operatorului sau nu perturbă în mod semnificativ furnizarea serviciilor acestuia;

¹⁹⁹ În Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 111/2011 sunt definite „facilitățile asociate” drept „acele servicii asociate, infrastructuri fizice ori alte facilități sau elemente asociate unei rețele de comunicații electronice ori unui serviciu de comunicații electronice, care permit sau susțin furnizarea de servicii prin intermediul rețelei respective ori al serviciului respectiv, sau au un astfel de potențial; includ, printre altele, clădirile și accesul în clădiri, cablajele din clădiri, antenele, turnurile și alte construcții-suport, canalizația, conductele, pilonii, gurile de vizitare și cabinetele”.

acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe ale operatorului cu putere semnificativă pe piață, în funcție de tehnologia rețelei de acces;

- acces virtual („VULA”) la nivelul punctelor finale de distribuție care deserveșc localitățile din zona A1, care să permită solicitanților de acces să reproducă, din punct de vedere tehnic, în mod eficient, ofertele cu amănuntul privind serviciile de acces asimetric la internet de mare viteză la puncte fixe, ale operatorului cu putere semnificativă pe piață; pentru a asigura flexibilitate în ceea ce privește alegerea serviciului de acces care se potrivește cel mai bine nevoilor beneficiarilor, ANCOM propune acordarea dreptului de opțiune între accesul fizic la bucla locală și accesul virtual de tip VULA;
- acces la interfețe tehnice, protocoale sau alte tehnologii esențiale care sunt necesare pentru interoperabilitatea serviciilor;
- acces la sistemele de asistență operațională sau la sisteme informaționale necesare pentru a asigura furnizarea serviciilor la nivelul pieței cu amănuntul;
- acces la facilități asociate necesare (servicii de colocare în punctele finale de distribuție ale operatorului în localitățile din zona A1 sau, după caz, în cele mai apropiate puncte de distribuție care deserveșc localitățile din zona A1, servicii de acces la backhaul);
- acces la un sistem electronic pentru gestionarea comenzilor, în baza unui cont de utilizator securizat;
- accesul la serviciile menționate mai sus va fi acordat inclusiv pentru noi bucle locale, instalate de Operator într-o localitate din zona A1, instalate pe o distanță maximă de 30 m, în aria de acoperire a rețelei din zona A1, precum și pentru repartitoare optice nou instalate de Operator, care deserveșc localități din zona A1, dacă instalarea acestora se încadrează în categoria micro-lucrărilor prevăzute la art. 25 alin. (1) din Legea nr. 198/2022. Instalarea elementelor de rețea necesare pentru construirea unor bucle locale, la solicitarea Beneficiarilor, se va face cu recuperarea costurilor suportate de Operator.

➤ **obligația de a negocia cu bună credință cu orice terț care solicită accesul;**

➤ **obligația privind respectarea următoarelor termene maxime pentru furnizarea serviciilor de acces (a se vedea Anexa B):**

- termen maxim pentru a răspunde la o cerere de acces la servicii de acces local la puncte fixe - 10 zile calendaristice de la înregistrarea cererii;
- termen maxim pentru a elabora soluțiile tehnice pentru implementarea accesului la bucla locală sau la serviciile de acces echivalente („VULA”), conform comenzii plasate de către Beneficiar în sistemul electronic - 6 zile lucrătoare de la data înregistrării comenzii în sistemul electronic;
- termen maxim de procesare a comenzii plasate prin sistemul electronic de procesare a comenzilor (include soluția tehnică și planificarea instalării) - 9 zile lucrătoare de la data înregistrării comenzii în sistemul electronic;
- termen maxim pentru livrarea serviciului comandat (punere la dispoziție a buclei locale sau a serviciilor de acces echivalente („VULA”)) - include procesarea

comenzii, inclusiv instalarea și testarea - 15 zile lucrătoare de la data înregistrării comenzii în sistemul electronic;

- termen maxim de punere la dispoziție a unei bucle locale pentru care este necesară instalarea ultimului segment (pe o distanță de maxim 30 m) - 20 de zile lucrătoare de la data înregistrării comenzii în sistemul electronic;
- termen maxim pentru negocierea și încheierea acordului de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe - două luni de la primirea cererii de acces; în cazul în care Beneficiarul acceptă clauzele acordului-cadru, termenul maxim de negociere și încheiere a acordului de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe va fi de 30 de zile calendaristice de la data primirii cererii de acces;
- termen maxim pentru punerea la dispoziția Beneficiarului a spațiului colocabil - 5 zile lucrătoare de la data încheierii acordului de acces/de la data modificării prevederilor acestuia, în cazul în care spațiul colocabil a fost pregătit anterior, respectiv - 30 de zile lucrătoare de la data încheierii acordului de acces / de la data modificării prevederilor acestuia, în cazul în care spațiul colocabil nu a fost pregătit anterior;
- termen maxim pentru implementarea prevederilor acordului de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe, astfel încât înregistrarea comenzilor să poată începe – 35 de zile lucrătoare de la data încheierii acordului; în cazul în care este necesară colocarea, iar spațiul colocabil nu a fost pregătit anterior, termenul maxim pentru implementarea prevederilor acordului de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe – 40 de zile lucrătoare de la data încheierii acordului;
- termen maxim pentru deschiderea contului de utilizator în vederea accesului la o interfață digitală dedicată efectuării comenzilor - 5 zile lucrătoare de la încheierea acordului de acces;
- refuzul Operatorului de a da curs unei comenzi plasate în sistemul electronic privind punerea la dispoziție a serviciilor trebuie să fie temeinic justificat și comunicat solicitantului prin sistemul electronic - în cel mult 2 zile lucrătoare de la data înregistrării solicitării;
- termen maxim de remediere a defecțiunilor privind elemente de rețea furnizate sau întreținute de Operator, care asigură suportul pentru serviciile de acces la bucla locală sau serviciile de acces echivalente („VULA”) - 24 de ore de la notificarea defecțiunii de către Beneficiar sau de la momentul la care defecțiunea a ajuns la cunoștința Operatorului pe orice altă cale;
- termen maxim de remediere a defecțiunilor în cazul unor deranjamente la facilitățile asociate, apărute în spațiile Operatorului - 24 de ore de la notificarea defecțiunii de către Beneficiar sau de la momentul la care defecțiunea a ajuns la cunoștința Operatorului pe orice altă cale.

➤ **obligația de a acorda accesul terților în condiții de nediscriminare;**

➤ **obligația de a practica tarife echitabile și rezonabile;**

➤ **obligația de transparență** prin elaborarea unei **Oferte de referință** (ORA) pentru serviciile de acces local la puncte fixe (în termen de 4 luni de la intrarea în vigoare a obligației);

- **obligatia privind implementarea și monitorizarea** a unor **indicatori cheie de performanță (KPI)** care să măsoare performanța în ceea ce privește furnizarea serviciilor de acces local la puncte fixe;
- **obligatia privind implementarea unor condiții de calitate privind funcționalitatea serviciilor (SLA)** și a compensațiilor în cazul nerespectării acestora (**SLG**), precum și includerea acestora în acordurile de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe încheiate cu beneficiarii;
- **obligatia privind publicarea pe pagina sa de internet și raportarea semestrială** către ANCOM a unui set de indicatori statistici stabiliți de Autoritate.

Oferta de referință (ORA) va include cel puțin următoarele aspecte:

a. Modalitatea de solicitare a accesului:

- procedura, formularul „cerere de acces”, informațiile minime necesare pentru înregistrarea solicitării, termenul de comunicare a răspunsului (maximum 10 zile calendaristice de la înregistrarea cererii), termenul de negociere a acordului de furnizare a serviciilor de acces local la puncte fixe (maximum 2 luni de la primirea cererii sau, dacă Beneficiarul acceptă clauzele acordului-cadru, maximum 30 de zile calendaristice de la primirea cererii);
- instrucțiunile de utilizare a sistemului electronic de procesare a comenzilor.

b. Termenii și condițiile pentru furnizarea accesului la rețea în localitățile din zona A1:

- informații **generale** referitoare la **punctele de acces** (lista repartitoarelor optice principale la care se acordă accesul): denumirea punctului de acces, localitățile din zona A1 deservite de fiecare punct de acces;
- informații **detaliat** referitoare la fiecare punct de acces (publicate pe o **pagină securizată de internet** a Operatorului, la care solicitanții vor avea acces după semnarea unui acord de confidențialitate):
 - codul repartitorului, adresa repartitorului optic principal, specificații tehnice, capacitate disponibilă, modalități de furnizare a accesului în punctele de acces;
 - numărul buclelor locale utilizabile și caracteristicile tehnice ale acestora, adresele imobilelor (clădiri) acoperite de buclele locale aferente fiecărui repartitor optic principal iar dintre acestea, adresele pentru care e necesară instalarea ultimului segment al buclei locale pentru conectarea utilizatorilor finali, în funcție de tehnologie, organizate ierarhic după județ, localitate, cod SIRUTA, stradă și număr, într-o formă actualizată.
- servicii de acces la bucla locală/servicii de acces echivalente („VULA”): caracteristici tehnice, inclusiv informații privind topologia și configurarea rețelei, dacă sunt necesare pentru utilizarea eficientă a accesului la rețea;
- orice standarde tehnice relevante pentru accesul la rețea (inclusiv orice restricții tehnice sau alte aspecte de securitate);

- facilități asociate necesare (servicii de colocare în punctele finale de distribuție sau, după caz, în cele mai apropiate puncte de distribuție care deservește localitățile din zona A1, servicii de acces la backhaul);
- orice servicii auxiliare, suplimentare și avansate relevante necesare furnizării serviciilor de acces local (acces la sistemul informatic de procesare a comenzilor de furnizare a accesului la bucla locală și la servicii de asistență operațională sau la bazele de date necesare pentru efectuarea comenzilor, respectiv accesul la sistemele de facturare);
- tarifele aplicabile, condițiile de plată și procedurile de facturare.

c. Detalii privind procesele operaționale:

- comanda, acceptare/refuz comandă, planificarea instalării, instalare și testare;
- detalii privind testele de interoperabilitate necesare;
- specificațiile echipamentelor care vor fi utilizate în rețea;
- normele de alocare a spațiului între părți atunci când spațiile de colocare sunt limitate;
- reparații și întreținere.

d. Standarde de calitate privind funcționalitatea serviciilor:

- definirea unor SLA-uri adecvate în ceea ce privește procesul de comandă, livrare, calitatea serviciului, reparații și întreținere;
- stabilirea plăților compensatorii în cazul nerespectării SLA, precum și condițiile de eligibilitate pentru compensare (SLG).

e. Termeni și condiții generale ale acordului - cadru privind furnizarea serviciilor de acces local la puncte fixe (inclusiv procedura de soluționare a litigiilor, renegocierea acordului și situațiile în care acesta poate fi reziliat, clauze referitoare la limitarea răspunderii, precum și un glosar de termeni);

f. Proceduri aplicabile în cazul în care se realizează modificări ale ofertei de referință, de exemplu, lansarea de noi servicii, modificări ale serviciilor existente sau modificări ale prețurilor.

4.4. Implementarea obligațiilor impuse în sarcina DIGI Romania S.A.

4.4.1. Elaborarea și punerea în aplicare a ofertei de referință pentru servicii de acces local la puncte fixe (ORA)

Oferta de referință privind serviciile de acces local la puncte fixe, elaborată și comunicată ANCOM de furnizorul cu putere semnificativă, în termen de 4 luni de la intrarea în vigoare a obligației, va fi supusă consultării publice de către ANCOM.

Operatorii alternativi, în calitate de potențiali beneficiari ai ORA, vor putea să formuleze observații în termen de o lună de la publicarea acesteia, pe care le vor transmite ANCOM.

ANCOM va analiza termenii și condițiile ORA, precum și observațiile primite în consultare și, dacă consideră necesar, va impune modificări ale acesteia.

În situația în care ANCOM consideră că nu este necesar să impună modificări ale ORA, va comunica aceasta Operatorului.

ANCOM va stabili prin decizia privind modificările necesare ale ORA sau, după caz, prin comunicarea transmisă în situația în care nu sunt necesare modificări, data de la care ORA trebuie pusă în aplicare, în forma rezultată în urma consultării.

4.4.2. Revizuirea ofertei de referință pentru servicii de acces local la puncte fixe

Operatorul are obligația să actualizeze ORA de fiecare dată când acest lucru este necesar, precum și să transmită ANCOM și să publice, pe pagina sa de internet, ORA, cu modificări sau completări, înainte de data adoptării acestora, într-o formă care să permită identificarea cu ușurință a elementelor actualizate, prin utilizarea unui format diferit al textului adăugat și prin evidențierea distinctă a textului eliminat, precum și identificarea datei realizării actualizării.

În cazul în care Operatorul intenționează să actualizeze ORA, proiectul modificării sau completării ORA va fi transmis ANCOM cu cel puțin 25 de zile lucrătoare înainte de data adoptării și publicat pe pagina de internet a Operatorului cu cel puțin 10 zile lucrătoare înainte de data adoptării acestora.

În situațiile în care revizuirea ORA este necesară ca urmare a unor modificări ale repartitoarelor principale/ale listei punctelor de acces, transmiterea către ANCOM a modificărilor sau completărilor în ORA se realizează cu cel puțin două luni înainte de adoptarea acestora, iar publicarea pe pagina de internet a Operatorului se realizează cu cel puțin 15 zile lucrătoare înainte de data adoptării.

În cazul unor modificări de structură sau de mare întindere ale ORA, precum și în cazul unor creșteri de cel puțin 10% ale tarifelor de acces, care pot fi generate, de exemplu, de modificarea semnificativă a tarifelor practicate pe piața cu amănuntul și/sau a structurii costurilor etc., proiectul trebuie transmis ANCOM și publicat pe pagina de internet a Operatorului cu cel puțin 6 luni înainte de data adoptării modificărilor și publicat pe pagina de internet a Operatorului cu cel puțin 25 de zile lucrătoare înainte de data adoptării.